

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

11'inci Toplantı

7 Kasım 2022 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun, geçen yılki Sayıştay raporlarındaki bulgularla ilgili olarak Ticaret Bakanının bilgi vermesini istediğine ilişkin açıklaması

2.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bütçe görüşmelerinde bakanların sorulara cevap vermemesine ilişkin açıklaması

3.- Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi, Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına ilişkin açıklaması

4.- Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un, Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına ilişkin açıklaması

5.- Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un, Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.- Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz'ın, Uşak Milletvekili İsmail

Güneş'in 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında kendisiyle ilgili bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

8.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

9.- Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz'ın, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu ve Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Bingöl'de bulunan demir cevherinin hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

a)Ticaret Bakanlığı

b)Rekabet Kurumu

c)Helal Akreditasyon Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

11'inci Toplantı

7 Kasım 2022 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.07'de açılarak üç oturum yaptı.

Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu,

Geçen yılki Sayıştay raporlarındaki bulgularla ilgili olarak Ticaret Bakanının bilgi vermesini istediğine,

Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine;

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, bütçe görüşmelerinde bakanların sorulara cevap vermemesine;

Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi, Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına;

Ticaret Bakanı Mehmet Muş,

Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına,

Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine;

Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz,

Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında kendisiyle ilgili bazı ifadelerine,

Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Uşak Milletvekili İsmail Güneş, Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu ve Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Bingöl'de bulunan demir cevherinin hayırlı olmasını dilediğine,

Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına,

İlişkin açıklama yaptı.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Ticaret Bakanlığının,

Rekabet Kurumunun,

Helal Akreditasyon Kurumunun,

2023 yılı bütçeleri ile 2021 yılı kesin hesapları kabul edildi.

8 Kasım 2022 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 21.03'te toplantıya son verildi.

7 Kasım 2022 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.07

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 11’inci Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Ticaret Bakanlığı ve Helal Akreditasyon Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Rekabet Kurumunun bütçe ve kesin hesapları bulunmaktadır.

Sunuma geçmeden önce, usul hakkında zannediyorum söz talepleri var, onları karşılayacağım.

Sayın Bülent Kuşoğlu, buyurun lütfen.

II.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun, geçen yılki Sayıştay raporlarındaki bulgularla ilgili olarak Ticaret Bakanının bilgi vermesini istediğine ilişkin açıklaması

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Herkese günaydın, iyi bir hafta diliyorum herkese.

Sayın Başkanım, Sayın Bakan daha önce Plan ve Bütçe Komisyonu üyeliği yaptı, bu konudaki hassasiyetimizi takdir edecektir, onun için özellikle gündeme getirmek istiyorum. Geçen yıllarda, Ticaret Bakanlığı Sayıştay raporlarında yer alan, bu sene izlemede olup da gereği yapılmamış bulgular var. Onun haricinde, geçen yıllar Sayıştay raporlarında olup da izlemeden çıkarılmış, ne olduğu da belli olmayan, akıbeti belli olmayan konular var. Bunlarla ilgili özellikle bilgi vermesini isteriz. Bu konuda hassasiyet göstereceğini düşünüyorum. Siz de bu konuyla ilgili olarak, Başkan olarak hassasiyet gösterirseniz memnun olurum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederiz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayıştay raporları önemli, bunları yazıldıktan sonra burada tartışmaya, görüşmeye çalışıyoruz; ondan sonra da akıbetinin ne olduğunu bilmiyorsak bu, Meclis iradesine de millet iradesine de vurulmuş bir darbedir tabii ki. Bu konularda biraz hassasiyet gösterilmesi gerekir.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan, usul hakkında, buyurun.

2.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bütçe görüşmelerinde bakanların sorulara cevap vermemesine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçi kardeşlerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, geçtiğimiz hafta saatlerce bütçe görüşmeleri yaptık, biz milletvekilleri olarak ortalama sekiz ila on saat arasında konuşuyoruz ama Sayın Bakanlara yarım saat veya kırk beş dakika veriyorsunuz ve bu sürecin de ciddi bir bölümünde Sayın Bakanlar yalnızca kendilerini anlatıyorlar, yani genel anlamda bazı ifadelerde bulunuyorlar, sorularımıza cevap vermeyi pek düşünmüyorlar.

Sayın Başkan, sizden tekrar bir talebim olacak; bakın, geçtiğimiz yıl da aynı sorunu yaşadık biz, her gün ortalama 60 milletvekili konuşuyor, bunlar milletin vekilleri, şimdi, milletin vekilinin sözünün havada kalması hiç doğru bir şey değil, sorularının havada kalması hiç doğru bir şey değil Sayın Başkan. Bu anlamda, sizden talebim şu, elbette kırk beş dakika, bir saat de verseniz, bazen iki saat de verseniz sorulara yeterli olmayabilir, bazı sorular için bakanların daha detaylı çalışması gerekebilir, bunu da anlayışla karşılıyoruz ama sorulara cevap verilmemesini kabullenemiyorum. Şu anlamda bir önerim var: Bütün milletvekillerinin konuşmalarını tarayacak bir ekip kurun; hangi soruları sormuşlar konuşmalarında, efendim, sonuçta hangi sorular sorulmuş, hangilerine Sayın Bakanlar cevap vermiş, hangilerine vermemiş, bunları lütfen tespit edin. Sonra bu sorulara, hangilerine cevap verilmemişse Sayın Bakanlara iletin, Bakanlara da bir hafta süre verin, bu süre içinde Bakanlar sorularımıza cevap versinler. Sayın Başkan, milletin vekilinin sözünü havada bırakmamanız çağrısını yapıyorum size ve bu konuda bakın, geçtiğimiz yıl dediniz ki: “Ya, sorulara cevap geldi.” Ben iddiayla söylüyorum; her bir Bakana konuşmamda veya sonuçta ortalama 10-15 arası, 20 civarı soru soruyorum, bu soruların 3’üne 5’ine cevap geliyor, geri kalan “netameli gördüğü” -Sayın İbrahim Aydemir söylüyor, bakın söylüyorum- sorulara cevap vermiyor. Ya, bu anlamda da sorulara cevap verilmiş olmuyor Sayın Başkan.

Ya, bu açıdan sizden talebim, tekrar ediyorum; tutanaklar belli, konuşmaları, soruları çıkarın, hangilerine cevap vermemişse Bakanlara iletin, bu sorularımıza cevap gelsin Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu ve Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan’ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Sayın Kuşoğlu’nun ifade ettiği husustan başlamak istiyorum. Biz burada sadece 2023 bütçesini görüşmüyoruz, bildiğiniz üzere, aynı zamanda 2021 yılı kesin hesabını ve Sayıştay raporlarını da müzakere ediyoruz. Dolayısıyla tabii ki haklı bir talep, Sayıştay raporları konusunda da Sayın Bakanlarımızın yorumlarını hepimiz duymak isteriz. Tabii ki bütün detayıyla burada cevap vermeleri mümkün olmayabilir ama önemli hususlarda, neler yapıldığına dair sunumlarında veya kapanış değerlendirmelerinde bu raporlara da yer vermelerini elbette biz de arzu ederiz, tavsiye ederiz, bunu ifade edeyim çünkü biz sadece bütçeyi görüşmüyoruz, kesin hesabı ve raporları da eş zamanlı bir şekilde görüşüyoruz.

Diğer taraftan, Sayın Paylan’ın ifade ettiği hususla ilgili olarak biz Komisyon üyelerimize cevapların en kısa sürede ulaşması için her türlü gayreti sarf ediyoruz, Komisyon Başkanlığı olarak yazılar yazıyoruz, zamanında, hızlı bir şekilde, yazılı, özellikle sorulara cevap gelmesi için gayret ediyoruz ancak cevapların içeriğine ilişkin bir müdahalemiz söz konusu olamaz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yalnızca içerik değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Anlıyorum sizi ama sizin dediğiniz yöntemi biz değerlendirdik teknik arkadaşlarla. Birincisi, hiç böyle bir şey yapılmamış Mecliste, böyle bir teamül yok ve teknik bir sıkıntısı da var bu için.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye sıkıntısı var?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İkincisi, dediğiniz sebepler söz konusuysa bizim yapmamızın çok da bir anlamı yok doğrusu yani. Bu içerikle ilgili esas itibarıyla sizin itirazınız, cevapların yetersiz bulunması, sizin taleplerinizi karşılamaması.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İçerik değil, yok, hayır onu değil Başkan, cevap verilmiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama biz soruları yine hassasiyetle devamlı takip etmeye devam edeceğiz, yazılarımızı yazacağız, zamanında bütün sorulara yazılı bir şekilde cevap verilmesi yönünde gayret edeceğiz, geçen sene de bunu yaptık ve bana verilen bilgiye göre bütün sorulara yazılı bir şekilde cevapları alıp ilettik.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, bütünü değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bugün de mesela, Cumhurbaşkanlığımızdan geneli üzerindeki soru-cevapların cevapları gelmiş olacak, onları gelir gelmez hemen en kısa sürede de sizlere ulaştıracamız.

Değerli arkadaşlar, sunuma geçmeden önce, genel bir teamülümüz oldu artık, arkadaşların kendilerini tanıtmalarını rica edeceğim Bakan Yardımcılarımızdan başlayarak.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri *

a) Ticaret Bakanlığı

b) Rekabet Kurumu

c) Helal Akreditasyon Kurumu

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, sunumlarını yapmak üzere Ticaret Bakanımız Sayın Muş'a söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

Buyurun lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlık Divanının saygıdeğer üyeleri, çok değerli milletvekilleri, Ticaret Bakanlığı 2023 yılı bütçe teklifi çerçevesinde sizlerle bir araya gelmiş olmaktan memnuniyet duyuyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bütçe sürecinde Plan ve Bütçe Komisyonumuzun ortaya koyduğu özverili çalışmalardan dolayı Sayın Başkan ve saygıdeğer üyelere teşekkür ediyor, bütçe çalışmalarının ülkemiz ve milletimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

* (1/286) ve (1/285) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2022 tarihli 3'üncü Toplantı tutanağına eklidir.

Ticaret Bakanlığı olarak, gümrüklerimizin etkinliğini artırmak, ihracatımızı sürdürülebilir kılmak ve iç ticaretimizi daha hızlı ve güvenilir hâle getirmek, esnaf ve KOBİ'lerimizin yanında olurken tüketicilerimizi korumak için var gücümüzle çalışmaya devam ediyoruz. 21 bini aşkın personeliyle Bakanlığımız, merkez teşkilatı, yaygın bir yurt dışı teşkilatı ve ülke çapında taşra birimlerinden oluşmaktadır.

Bakanlığımız çalışmalarını takdim etmeden önce küresel ekonomi ve ticaret ile bunların Türkiye'deki yansımalarından sizlere bahsetmek istiyorum. Saygıdeğer milletvekilleri, küresel ekonomi, pandeminin getirdiği olumsuzlukları henüz aşamadan Rusya ve Ukrayna arasındaki gerilimin 2022 yılı Şubat ayında savaşa dönüşmesinin şokuyla karşı karşıya kalmıştır. Pandemi sonrası tedarik zincirlerinde ortaya çıkan aksaklıklar, enflasyonist ortam, küresel finansal sıkılaşma politikaları ve jeopolitik gerilimler bir yandan küresel ekonomik aktiviteyi yavaşlatmakta, diğer yandan yeni riskler ortaya çıkarmaktadır. Bu gelişmeler ışığında uluslararası kuruluşlar küresel ekonomik büyümeye dair tahminlerini sürekli olarak aşağı yönlü revize etmektedir. IMF, son açıklamasında, 2021 yılında yüzde 6 oranında büyüyen dünya ekonomisinin 2022 yılında yüzde 3,2; 2023 yılında ise yüzde 2,7 oranında büyümesini öngörmektedir. Küresel ticarete de benzer beklentiler öngörülmekte olup Dünya Ticaret Örgütü, 2021 yılında gerçekleşen yüzde 9,7'lik küresel mal ticareti hacmi büyümesinin 2022 yılında yüzde 3,5'e ve 2023 yılında ise yüzde 1'e gerileyeceğini tahmin etmektedir.

Emtia fiyatlarındaki yükseliş başta olmak üzere, pandemi sonrası küresel arzın hızlı artan talebe karşılık verememesi, tedarik zincirindeki bozulmalar ve lojistik sorunları gibi nedenler tüm dünyada yüksek enflasyonu beraberinde getirmiştir. Dünya Bankası verilerine göre, 2022 Ocak-Ekim döneminde pandemi öncesine kıyasla Enerji Emtia Fiyatları Endeksi yüzde 97, Enerji Dışı Emtia Fiyatları Endeksi yüzde 50, Tarım Emtia Fiyatları Endeksi yüzde 43, ham petrol varil fiyatı yüzde 56, Avrupa'da doğal gaz fiyatları yüzde 792, kömür fiyatları yüzde 416 oranında artmıştır.

Kış aylarına yaklaştığımız bir dönemde küresel çapta gaz tedarikinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu durumdan en fazla etkilenen bölge, en büyük ihracat pazarımız olan Avrupa Birliğidir. Nitekim OECD, enerji krizinin ileri boyutlara ulaşmasının, 2023 yılında Avrupa'nın büyüme oranını 1,25 puan, küresel büyüme oranını ise 0,5 puan kadar azaltabileceğini belirtmektedir.

Öte yandan, Rusya ve Ukrayna tahıl ürünleri, yağlı tohumlar ve gübrelerde temel tedarikçiler olduğu için gıda fiyatları yılın ilk yarısında keskin bir şekilde yükselmiş, bu durum özellikle az gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede gıda güvenliği endişelerini arttırmıştır. Ek olarak pandemiyle birlikte daha da yükselen küresel borçluluk seviyesi de son dönemde artan faiz oranlarıyla birlikte endişe verici noktalara ulaşmaktadır.

Saygıdeğer milletvekilleri, küresel ölçekteki tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen Türkiye ekonomisi üretmeye, istihdam sağlamaya, Türk mallarını dünyanın dört bir yanına ihraç etmeye devam etmiştir. Nitekim ekonomimiz 2021 yılında yüzde 11,4 oranında büyüyerek son elli yılın en yüksek büyüme performansını göstermiştir. Bu büyümeye mal ve hizmet ihracatının katkısı 5,3 puan gibi yüksek bir seviyede gerçekleşti. 2021 yılında olduğu gibi, 2022 yılının ilk yarısında da ekonomimiz yüzde 7,5 oranında büyümeyle güçlü performansını sürdürürken büyümenin yaklaşık yarısı mal ve hizmet ihracatından kaynaklanmış ve ihracat, büyümenin itici gücü olmaya devam etmiştir. Türkiye ekonomisi pandemi öncesi döneme göre 3 milyon 400 binin üzerinde ilave istihdam sağlamıştır. 2022 yılı Ocak ayına kıyasla bakıldığında dahi sağlanan ilave istihdam 1 milyon 100 bin kişinin üzerindedir. Pandeminin etkisiyle yüzde 61,6 düzeyine kadar gerileyen imalat sanayisi kapasite kullanım oranı

ihracat artışından aldığı önemli destekle pandemi öncesi düzeyini de aşarak ekim ayı itibarıyla yüzde 76,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Tüm bu gelişmeler, üretim kapasitesini ihracatla destekleyen Türkiye hedefine ulaşma noktasında ne kadar doğru adımlar attığımızın önemli göstergelerindedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; serbest piyasa kurallarına bağlı dünya ekonomisine tam entegrasyon sağlamış olan ülkemiz, küresel ekonomik gidişattan doğal olarak etkilenmektedir. Bununla birlikte, salgın ve savaş nedeniyle görülen alternatif tedarikçi arama ve bölgeselleşme eğilimleri Türkiye'nin küresel tedarik zincirindeki konumu ve ihracatı için yeni fırsatlar yaratmaktadır. 2021 yılında küresel ekonomideki hızlı toparlanma sonrasında mal ihracatı yüzde 33 artışla 225,2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş, küresel mal ihracatından aldığı pay ilk kez yüzde 1'in üzerine çıkmıştır. İhracatımız 2022 yılı Ocak-Ekim döneminde geçtiğimiz yıla göre yüzde 15,4 oranında artarak 209,5 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakamlarla ihracatta hem ilk on ay bazında hem de aylık bazda en yüksek seviyelere ulaşmış bulunuyoruz. 2022 yılının ilk on ayında dünyanın farklı coğrafyalarına yaptığımız ihracat güçlü bir şekilde atmaya devam etmiştir. Oransal olarak en fazla ihracat artışı Amerika Kıtası'nda gerçekleşirken en önemli ticari partnerimiz olan Avrupa Birliği'ne ihracatımız yüzde 13,5 oranında artmış, AB'yle ticaret fazlamız 9,7 milyar dolara ulaşmıştır. Birleşik Krallık'la ticaretimiz ise 6 milyar dolar dış ticaret fazlası vermektedir.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Bakan, ithalat, ithalat...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Böyle bir şey var mı ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok. Sunuma müdahale etmeyin, insicamını bozmayın hatibin lütfen, rica ediyorum. Gün boyu tartışacağız. Böyle karşılıklı konuşma usulümüz yok.

Buyurun Sayın Bakanım.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, verdiğim rakamlar ticaret fazlası olduğu için ithalat düştükten sonraki rakamlardır. Yaklaşık ithalatımızın önemli bir kısmını da -birazdan rakamları zaten söyleyeceğim- enerji ve altın ithalatı oluşturmaktadır. Bunu da böyle nitelikli bir hazırunun bilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bu başarılı performans, küresel ölçekteki olumsuz faktörlerin yanı sıra paritedeki düşüşün de dış ticaretimiz üzerinde ciddi negatif etkilerine rağmen sağlanmıştır. 2021 Ocak ayında 1,22 seviyesinde olan dolar/avro paritesi Ekim 2022'de ortalama 0,98'e kadar gerilemiştir. Paritenin ilk on ayda ihracatımızı 12 milyar dolar ve dış ticaret açığına ise 2,8 milyar dolar negatif etkisi olmuştur. İhracatımızdaki bu performansı ihracatçılarımızın sahip oldukları dinamik ve esnek yapıları ile sağladıkları pazar ve ürün çeşitlendirme başarılarıyla sergileyebildik. Yılı bitirmek üzere olduğumuz bu günlerde karşımıza çıkan risk ve belirsizliklerin önümüzdeki dönemde daha da artması muhtemeldir. Küresel anlamda tüm ülkelerin karşı karşıya kaldığı zor bir dönem hepimizi bekliyor. AB'de daha da zayıflaması beklenen talep, ihracatımız üzerinde risk yaratmaktadır. Bu nedenle ihracatçılarımızı alternatif pazarlara yönlendirerek pazar çeşitlendirmemizi güçlendirmek için gerekli çalışmaları yürütüyoruz. Bu yılın ilk on ayında, geçen yılın aynı dönemine göre ithalat yüzde 39,5 oranında artarak 300 milyar 553 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Şimdi, sizlerle ithalatta yaşanan bu artışın sebeplerini paylaşmak istiyorum. Öncelikle, başta enerji olmak üzere emtia fiyatlarındaki artışlar emtia ithalatçısı konumunda olan ülkemiz ithalatı üzerinde doğrudan ve keskin bir artış yaratmıştır. Enerji ithalatımız ilk on ayda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 118,4 oranında yani 43,7 milyar dolar artmıştır. Bu artışta fiyatların etkisi olduğunu görmekteyiz. Nitekim, 2022 Ocak-Ağustos döneminde Enerji İthalat Miktar Endeksi yüzde 10,2 düşüş gösterirken

Enerji İthalat Birim Değer Endeksi ise yüzde 166,4 artmıştır. Öte yandan, son dönemde altın ithalatında yaşanan yükseliş de ithalat faturamızı önemli ölçüde arttırmaktadır. Toplam altın ithalatı geçtiğimiz yılın ilk on ayına göre yüzde 198,4 yani 10,1 milyar dolar artmıştır. Dolayısıyla ithalatta izlenen artışın yüzde 63'ü enerji ve altın kaynaklı olduğu çok aşikârdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, sizlerle dış ticaretimize ilişkin yıl içinde öne çıkan faaliyetlerimizden ve 2023 yılına yönelik plan ve projelerimizden bahsetmek istiyorum. Ülkemizin küresel pazarlar ve değer zincirlerindeki konumunu güçlendirmeyi, ihracatımızın geleneksel ürün pazar yapısını bir ileri aşamaya taşımayı ve uzak ülkelerle ticaretimizi geliştirmeyi hedefliyoruz. Bu doğrultuda Bakanlığımızca ortaya konulan ve temmuz ayında kamuoyuyla paylaştığımız, Uzak Ülkeler Stratejisi'yle belirlediğimiz 18 ülkeye yönelik her biri sonuç odaklı kurgulanmış toplam 328 eylem oluşturduk. Böylece, bugüne kadar hazırlanan en detaylı ihracat stratejisi belgelerinden birini oluşturarak ülkemizin ortalama ihracat menziline genişletmeyi ve bu ülkelere olan ihracatımızı 4 kat arttırmayı hedeflemekteyiz. Ayrıca, bu ülkelerin de yer aldığı hedef ülkelere yönelik ihracat destek oranlarımızı ilave 20 puana kadar, hedef ülkelerde hedef sektörler olması durumunda ise ilave 25 puana kadar arttırıyoruz.

İhracatçılarımızın finansmana erişiminde teminat sorununun ortadan kaldırılması, kredi erişimlerinin kefalet suretiyle sağlanması, bu sayede maliyetlerinin düşmesi ve ihracatımızın tabana yayılması için TİM ihracatçı birlikleriyle, EXIMBANK'ın öz kaynaklarıyla kurulan İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi mart ayı itibarıyla faaliyete geçmiş ve temmuz ayında sermaye yapısı güçlendirilmiştir. Bu vesileyle, teminat sorunları kolaylıkla çözülüyor ve ihracatçılar artık kredi almak için fabrikasını, arsasını bankaya ipotek etmek zorunda kalmıyor. Bugüne kadar kısa adı İGE AŞ olan şirket tarafından yaklaşık 2.800 onaylanmış başvuru kapsamında 9 milyarın üzerinde kefalet sağlanmıştır. Bildiğiniz üzere, ihracatımızın finansmanında EXIMBANK çok önemli bir yere sahiptir. Türkiye'nin tek resmî ihracat destek kuruluşu olan TÜRK EXIMBANK 2022 yılının ilk on ayı itibarıyla ihracatçılarımız için 37,3 milyar dolar finansman desteği sağlamıştır. Bankanın toplam müşteri sayısı 2022 yılında da artmaya devam etmiş, bu firmaların yüzde 80,7'si KOBİ'lerden oluşmaktadır. Ayrıca, banka, uluslararası ve bölgesel bankacılık ve finans kuruluşlarıyla imzaladığı anlaşmalarla ilave finansman imkânları sunmaya devam etmiş ve yılbaşından itibaren 1,5 milyar doları aşan miktarda kaynak sağlamıştır. Bankanın ödenen sermayesi 3 milyar lira artışla 13,8 milyar liraya yükselirken kayıtlı sermaye tavanı 17,5 milyardan 30 milyar liraya yükseltilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2022 yılında da desteklerimizle ihracatçılarımızın yanında olmaya devam ettik. Mal ihracatı kapsamında 2022 yılında 13 bini aşkın firmaya 2 milyar 250 milyon lira tutarında destek ödemesi yapıldı. Yepyeni bir vizyonla ve bürokrasiyi de azaltarak tüm desteklerimiz ağustos ayında yayınlanan İhracat Destekleri Hakkında Karar'la tek bir çatı altında toplanmıştır. Bu sayede ihracatçılarımız tek bir noktadan tüm desteklerin detaylarına kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Kararla mevcut desteklerimizi güçlendirirken; pazara giriş projesi hazırlama desteği, çok kanallı zincir mağaza desteği, ihracat konsorsiyumları desteği gibi yeni destek mekanizmalarına da yer veriyoruz.

Öte yandan, yeni bir prefinansman modelini de hayata geçirdik. Bildiğiniz üzere başvuru, inceleme ve tahakkuk süreçleri dâhil edildiğinde faaliyet ile ödeme arasında bir süre geçmekte ve bu durum ihracatçılarımıza finansman yükü doğurmaktaydı, bu modelle bu yükü ortadan kaldırıyoruz. İlaveten yeni nesil ticaret modellerinde firmalarımızın daha fazla rol alabilmesi için hazırlanan E-İhracat Destekleri Hakkında Karar ağustos ayında yayımlanmıştır. Bu destek paketiyle ihracatçılarımızın yurt

dışı faaliyet pazar yerlerinde ürün bilinirliği artarken teslimatları da hızlandıracaktır. Diğer taraftan e-ihracat konsorsiyumlarıyla imalatçılarımızın ve kadın, genç girişimcilerin uçtan uca e-ihracatla yurt dışı pazar yerlerinde ve e-ticaret sitelerinde ürünlerini satabilmelerine imkân sağlanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hizmet ihracatımız son yirmi yılda 4 kattan fazla artmıştır. Bu kapsamda pandeminin etkilerini geride bırakarak 2021 yılında bir önceki yıla göre yüzde 74,3 oranında artarak 61,3 milyar dolar seviyesine ulaşmış, aynı dönem hizmetler dengesi ise 31,7 milyar dolar olmuştur. 2022 Ağustos yıllıklandırılmış veriye baktığımızda ise hizmet ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 65 oranında artış kaydederek 76,4 milyar dolara ulaşmıştır. Aynı dönemde hizmet sektörlerindeki dış ticaret fazlası yüzde 103 artarak 39,3 milyar dolara çıkmıştır.

Sektörle dirsek teması hâlinde çalışmalarımız doğrultusunda nisan ayında Hizmet İhracatı Destek Program paketi uygulamaya alınmıştır. Bu kapsamlı paketle tüm hizmet sunum yöntemlerini içeren bir tanımlama yapılırken sağlık hizmetleri, bilişim, film, dizi, eğitim, yönetim danışmanlığı, yayıncılık, lojistik, yolcu taşımacılığı, ulaştırma, altyapı hizmetleri, gastronomi, perakende ve konaklama sektörlerimizin uluslararası pazarlara daha fazla açılmaları ve bu pazarlarda kalıcı olabilmeleri amaçlanmaktadır. Ayrıca bilişim sektörüne özel tasarlanmış olan e-Turquality, diğer adıyla Bilişimin Yıldızları Programı'yla bu alanda bölgesel ve küresel anlamda güçlü şirketlerin çıkarılması hedeflenmektedir. Bakanlığımız tarafından 2022 Ocak-Ekim dönemi içerisinde 657 firmaya 695 milyon lira destek ödemesi yapılmıştır.

Nisan ayında yayınlanan Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağlarının Desteklenmesi Hakkında Karar'la tüm lojistik süreçlerinin uçtan uca yönetildiği entegre bir model kurulması amaçlanmaktadır. Dağıtım ağlarıyla lojistik imkân ve kabiliyetlerimizin sınır ötesine taşınması hedeflenmektedir. Söz konusu ağlarla ihracat ürünlerimizin son alıcısına yirmi dört ila yetmiş iki saat içerisinde ulaştırılması ve taşımacılık maliyetlerinin asgari yüzde 20 oranında azaltılması amaçlanmaktadır. Böylece ülkemiz tedarik zincirlerindeki olumsuzluklardan etkilenmeyecek, kaliteli, hızlı ve katma değerli hizmet sunumuyla hem mal hem de lojistik hizmet ihracatımız artırılacaktır.

Serbest bölgeler üreticilerimize ve ihracatçılarımıza sunduğu kolaylıklar nedeniyle son yıllarda firmalar tarafından büyük rağbet görmektedir. Öyle ki ülkemizde bulunan 19 adet serbest bölge firmalarından gelen taleplere karşılık vermekte zorlanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda yeni serbest bölgelerin kurulması ve mevcut serbest bölgelerin sınırlarının genişletilmesi için kapsamlı çalışmalar yürütülmektedir. Özellikle yüksek doluluk oranına ulaşan Kocaeli, Ege ve İzmir Serbest Bölgelerinde yeni yatırım taleplerinin karşılanması amacıyla söz konusu serbest bölgelerimizin genişletilmesi Bakanlığımızın önemli gündem maddelerinden biri olmuştur. Örneğin İzmir'de mevcut 3 serbest bölgeye ilave olarak 1,5 milyon metrekarelik Menemen Serbest Bölgesi'nin kuruluşuna ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı 30 Ekim 2022'de yayımlanmıştır. Benzer şekilde yine serbest bölgelerimizden biri olan Batı Anadolu Serbest Bölgesi'ni Bergama'da kurduk, Bölgenin 2023 yılında faaliyete geçmesi planlanmaktadır. Ülkemizdeki serbest bölgelerde 2022 yılı Ekim sonu itibarıyla 27 dolar dış ticaret hacmine ulaşılmış olup yaklaşık 90 bin kişiye istihdam sağlanmaktadır. Batı Anadolu Serbest Bölgesi'nin ise 4 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaşması ve yaklaşık 20 bin kişiye istihdam sağlanması hedeflenmektedir. Üretici ve yatırımcılara çeşitli ayrıcalık ve teşviklerin sunulduğu serbest bölgelerimizde hâlihazırda 516'sı yabancı sermayeli 2 bini aşkın firma faaliyet göstermektedir. Mevcut serbest bölgelerimizi AR-GE yoğun yüksek teknoloji ve katma değeri yüksek mal ve hizmet üretiminin yapıldığı ihtisaslaşma temelli yeni nesil serbest bölgelere dönüştürmek için çabalıyoruz. Bu anlayışla yeni serbest bölgeleri kurmak, serbest bölgelerimizde yeşil dönüşümü sağlamak ve yenilenebilir enerji kaynaklarından en verimli şekilde yararlanmak temel önceliklerimiz arasındadır.

Yerli üretimimizi dampingli ve sübvansiyonlu ithalata karşı korumak için ticaret politikası önlem ve uygulamalarını etkin biçimde kullanıyoruz. Hâlihazırda 66 ürün grubunda 24 ülke menşeli 128 adet dampinge ve sübvansiyona karşı önlem; 18 ürün grubunda 23 ülkeye karşı 62 adet önlemin etkisiz kılınmasına karşı önlem; 6 ürün grubunda tüm ülkelere karşı 3 üründe Dünya Ticaret Örgütü üyesi olmayan ülkelere yönelik koruma önlemi uygulanmaktadır. 2022 yılı Ocak-Ekim dönemi için söz konusu uygulamalar kapsamında 13,8 milyar dolar tutarında ithalat önleme tabi olmuştur.

Pandeminin getirdiği şartların ortadan kalkmasıyla birlikte, ikili ve çok taraflı temaslara yeniden hız verdik. İslam İşbirliği Teşkilatı Tercihli Ticaret Anlaşması'nı temmuz ayında uygulamaya aldık. Bu yıl Ukrayna ile serbest ticaret anlaşması, Özbekistan ve Pakistan ile tercihli ticaret anlaşması imzaladık. Ayrıca, Gürcistan ve Malezya'yla var olan serbest ticaret anlaşmalarımızı genişlettik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlık olarak iç ticaret temel hedefimiz, şeffaf, adil ve güvenilir bir ticaret ortamı oluşturarak tacirimizi, esnafımızı ve tüketicimizi korumaktır. Bu noktada, iç ticaretimize yönelik yıl içinde öne çıkan faaliyetlerimize değinmek istiyorum. Pandemi koşullarıyla birlikte e-ticaret tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük bir ivme kazanmıştır. 2021 yılının ilk altı ayında yaklaşık 161 milyar lira olan e-ticaret hacmi 2022 yılının aynı döneminde 348 milyar liraya yükselmiştir. Bu kapsamda, tüm dünyada ilgili sektörün rekabetçi koşullar altında ve yeni oyunculara alan açacak şekilde büyümesini teminen düzenlemeler yapılması ihtiyacı hasıl olmuştur. Nitekim ülkemizde de sektörde rekabeti bozucu veya sınırlayıcı faaliyetlerin engellenmesi, çok oyunculu bir yapının tesis edilmesi ve sektörün sağlıklı şekilde büyümesi amacıyla Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da siz değerli milletvekillerimizin destekleri, tüm Parlamentonun oy birliğiyle değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin etkin şekilde uygulanmasıyla adil ve şeffaf bir piyasa tesis edilecek e-ticaret pazar yerlerindeki mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler ile esnafın hakları korunacaktır.

İşletmelerimizin ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü Merkezî Sicil Kayıt Sistemi yani MERSİS'te de kullanıcı sayısı 2 milyona, veri paylaşımı yapılan kurum sayısı ise 48'e ulaşmıştır. Şirket kuruluş, işletme kuruluş ya da değişiklik başvurularında kişilerin kendi iradeleri dışında ortak-yetkili olarak eklenmelerinin engellenmesine yönelik uygulamayı da devreye aldık. Ayrıca, imza örneği elektronik ortamda nüfus idaresinde yer alan kişilerin imza örneklerinin MERSİS'e aktarılmasını ve yetkili olarak eklenen kişilerin yetki kabulü işlemlerinin MERSİS'ten yürütülmesini sağlıyoruz.

Tacir, esnaf ve çiftçilerimizin ekonomik değeri haiz tüm taşınır varlıklarını teminat göstererek finansmana erişimini kolaylaştıran ticari işlemlerde taşınır rehin uygulamasını yaygınlaştırmaya devam ediyoruz. Bu çerçevede, tescil edilen rehin sözleşmesi sayısı 64 bine ulaşmıştır. Bu sözleşmelerle ticari aktörlerimiz 2022 yılında yaklaşık 774 milyar lira güvence tutarı karşılığında finansman imkânına ulaşmıştır.

Lisanslı depoculuk sistemi ile tarım ürünlerini sağlıklı ve modern koşullarda muhafaza altına aldık ve tarım ürünleri ticaretini elektronik ortama taşıdık. Bugüne kadar 166 lisanslı depo işletmesine faaliyet izni verdik. Böylelikle, ülkemizin tarım ürünlerinde lisanslı depolama kapasitesini 8,7 milyon tona yükselttik.

Geçtiğimiz yılın ekim ayında yayımlanan yeni Kooperatifler Kanunu'na istinaden bu yıl ilgili yönetmelikleri çıkardık. Ayrıca, Bakanlığımızca yürütülen Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı kapsamında kadınların kooperatifleşmelerine yönelik çabaları desteklemeye devam ediyoruz.

Pandemiden dolayı zarar gören esnaf ve sanatkârlarımızı yüzde 50 ve yüzde 100 faiz indirimli kredilerle desteklemeye devam ettik. 31 Ekim 2022 tarihi itibarıyla yıl içerisinde kullanılan faiz indirimli kredilerin toplam tutarı 56 milyar liraya ulaşmıştır. Ekim ayında Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından esnaf ve sanatkârlara yönelik yeni finansman imkânları kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bu bağlamda, Halkbanktan kredi kullanıp takibe düşenlere altı aya kadar geri ödemesiz, otuz altı aya kadar vadeli, yüzde 4 faizli krediyle borçlarını tasfiye imkânı sağlanmıştır. Ayrıca, esnaf ve sanatkârların Halkbanktan kullandıkları kredilerin faiz oranları yüzde 7,5'e düşürülmüş, kredi üst limitleri işletme kredileri için 500 bin liraya, yatırım kredileri için ise 1,5 milyon liraya yükseltilmiştir. Öte yandan, genç girişimcilerin faydalandığı kredi üst limiti 300 bin liraya yükseltilmiş, genç girişimciler için yaş sınırı 35'e çıkarılmıştır.

Değerli milletvekilleri, bir diğer ana ve önemli faaliyet alanımız olan ürün güvenliği ve denetimi ve tüketici haklarıyla ilgili çalışmalarımız hususunda bazı bilgileri sunmak istiyorum. Ürün güvenliği alanındaki çalışmalarımızla ihracatımızdaki artışın sürdürülmesi, ithalatımızın disipline edilmesi, aynı zamanda vatandaşımızın ve sanayimizin teknik düzenlemelere uygun ve kaliteli ürünlere ulaşması amaçlanmaktadır. 2021 yılında yürürlüğe giren Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu doğrultusunda bu yıl güncellenerek yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla güvensiz, tağşişe konu olan ve alıcıyı yanıltacak şekilde işaretleme, etiketleme ve belgelendirme yapılarak ihraç edilen ürünlere de yaptırım uygulanması mümkün hâle getirilmiştir.

Tüketici hakem heyetleri kendilerine yapılan başvuruları hızlı, basit ve masrafsız biçimde çözüme ulaştırarak yargı üzerindeki iş yükünü önemli ölçüde azaltmaktadır. Yapılan son düzenlemelerle il ve ilçe tüketici hakem heyetleri parasal sınırı 15.400 liradan 30 bin liraya yükseltilmiştir. Eylül sonu itibarıyla tüketici hakem heyetlerine 453 bini aşkın başvuru yapılmış olup yapılan başvuruların yüzde 61'i e-devlet üzerinden gerçekleştirilmiştir. Aynı dönemde 441 bini aşkın başvuru sonuçlandırılmış ve yaklaşık 900 milyon lira tutarında uyuşmazlık karara bağlanmıştır.

Öte yandan başta mesafeli ve abonelik sözleşmeleri olmak üzere birçok sektör nezdinde tüketicinin korunmasına yönelik denetimlerimiz devam etmektedir. Ayrıca ülkemiz genelinde tüketicilerin bilgilendirilmesi, tüketici haklarına ilişkin konularda farkındalık yaratılması ve esnafın, tacirin bilinçlendirilmesi amacıyla ulusal ve yerel düzeyde yayın yapan radyo ve televizyon kanalları ile dijital ortamda yayınlanmak üzere kamu spotu çalışmalarını da bu anlamda yürütüyoruz.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ve ikincil mevzuatta yapılan değişikliklerle taksitle satış sözleşmeleri, tüketici kredileri, konut finansman sözleşmeleri, ön ödemeli konut sözleşmeleri, mesafeli sözleşmeler ve devre tatil sözleşmelerine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

Aldatıcı reklam ve haksız ticari uygulamalar vasıtasıyla tüketicinin ekonomik çıkarının zarar görmemesi, can ve mal güvenliğinin tehlikeye girmemesi için tüm önlemleri alıyoruz ve yapısal düzenlemeler bu anlamda sağladık.

Bakanlığımız bünyesinde faaliyet gösteren Rekabet Kurulunun çalışmaları kapsamında eylül ayı itibarıyla başta indirimli satışlar olmak üzere gıda, sağlık, iletişim ve kozmetik gibi konularda çok sayıda tüketici başvurusu sonuçlandırılmıştır.

Satış sonrası hizmetleriyle ilgili tüketicilere yeni haklar tanınmış olup ayrıca özel servislerin "yetkili servis istasyonu" gibi algı oluşturmalarının önlenmesi de sağlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın son bölümünde gümrüklerimizdeki yenilikler ve kaçakçılıkla mücadele faaliyetlerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

2022 yılının ilk dokuz ayında ülkemizin vergilerinin, vergi gelirlerinin yüzde 30'unun tahsil edildiği gümrüklerimizde mümkün olan en ileri seviyede hizmet sunabilmek için önemli teknolojik yatırımlar yapılıyor, dijitalleşmeyle gümrük işlemlerini basitleştirip bürokrasiyi ve kırtasiyeciliği azaltıyoruz. 2022 yılının ilk on aylık sürecinde gümrük idarelerimizde işlem gören ihracat beyannamesi sayısı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 5,6 artarak 4 milyonu aşmıştır. Öte yandan 2022 yılının ilk on ayında yaklaşık 9,2 milyon araç ve 108 milyon yolcunun işlemleri yapılmıştır.

Her geçen gün artan yolcu ve araç trafiğine kesintisiz şekilde yanıt verebilmek için gümrüklerimizin fiziksel altyapısını ve teknik kapasitemizi güçlendiriyoruz. Türkgözü, Gürbulak ve Pazarkule Gümrük Kapılarının modernizasyon çalışmaları devam etmektedir. Şanlıurfa Gümrük Müdürlüğü, Mersin Laboratuvar Müdürlüğü, Ege Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğü, Şırnak Silopi ve Hakkâri Yüksekova lojmanları ile Ceylânınar Gümrük Kapısı'nın yenilenmesine ilişkin proje çalışmaları tamamlanmış olup yakın zamanda inşaat faaliyetlerine başlanacaktır.

Balıkesir ve Nizip Gümrük Müdürlükleri ise 2022 yılında faaliyete geçmiş olup önümüzdeki süreçte Çukurova havalimanında açacağımız gümrük müdürlüğümüzle sayımız 167'ye ulaşacaktır.

Modern çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde dijital altyapımızı güçlendiriyor BİLGE Sistemi gibi çok katmanlı gümrük uygulamalarımızı daha kullanıcı dostu biçimde geliştiriyoruz. BİLGE Gümrük Platformu'yla tüm paydaşlar tek bir elektronik erişim noktası üzerinde beyanda bulunabilecek ve beyanname süreçleri önemli ölçüde kısıtlanacaktır.

Diğer taraftan Avrupa ülkelerinin de dâhil olduğu ve ihraç yükünü taşıdığımız 36 ülkeyle uçtan uca entegre olan Ortak Transit Sistemi'mizin güncellenmiş versiyonuna geçiş çalışmalarımız Avrupa Komisyonuyla sürdürülmektedir. Hava ve deniz yoluyla gelen eşyanın geçici depolama yeri giriş kayıtlarının otomatik olarak oluşturulması projemiz kapsamında deniz yolunda pilot uygulama gerçekleştirilmiş olup hava yolu işlemlerinin dijitalleştirilmesi projemiz kapsamında analiz, yerinde inceleme ve tasarım çalışmalarımız tamamlanmıştır. Hava yoluyla taşınan eşyaya ilişkin tüm süreçlerin elektronik ortama aktarılması kapsamında çalışmalarımız 2023 yılında da devam edecektir. Ayrıca, 8 gümrük laboratuvarımızda uluslararası geçerliliği olan akredite metot sayısını 136'dan 152'ye yükseltmiş bulunuyoruz. "Yetkilendirilmiş Yükümlü" uygulaması hâlihazırda 649 firmamız tarafından kullanılmakta olup söz konusu sayıyı her geçen gün artırıyoruz ki gümrüklerdeki yükümüz azalsın.

Diğer taraftan, bu yılın başında devreye aldığımız ihracat odaklı izinli gönderici sistemiyle ihracat yükünün daha hızlı ve nitelikli lojistik sunumuyla hedef pazara ulaştırılmasını sağlıyoruz. Bunun yanı sıra, AB'yle ortak transit rejimi çerçevesinde gümrük işlemlerinin süratle tamamlanmasını sağlayan izinli gönderici kapsamındaki taşımaları yüzde 10'dan yüzde 12 seviyesine çıkardık ve yüzde 2 artış...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakan, normal süreniz bitmiştir.

On beş dakika ek süre veriyorum tamamlamanız için.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Toparlıyorum.

E-İhale Sistemi üzerinden 2022 yılının ilk on ayında 10 bini aşkın ihale yapılarak 1 milyar lirayı aşkın hasılat elde edilmiş, bu rakamla geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 122'lik bir artış sağlanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gümrük kapılarımız başta olmak üzere kaçakçılıkla mücadele amacıyla ulusal ve uluslararası çalışmalarımızı büyük bir kararlılıkla sürdürüyoruz. Yasal ticareti hızlandırırken kaçakçılık girişimlerini süratle tespit edebilmek için envanterimizdeki 72 adet Araç ve Konteyner Tarama Sistemi'ni yoğun olarak kullanıyoruz. Millî Tarama Sistemi Projesi kapsamında ilk millî tarama sistemimizi Alsancak Limanı'nda faaliyete aldık; akabinde, yarı sabit ve mobil tarama

sistemlerinin de yerli olarak üretilmesi için çalışmalara başladık ve Savunma Sanayii Başkanlığımızla bir iş birliği protokolü imzalamış bulunuyoruz. Ülkemiz bu proje sayesinde tarama sistemlerini seri olarak üretebilen sınırlı sayıda ülkelerden biri olacaktır. Tarama projemizle gümrük kapılarında taranan araç ve konteynerlere ait x-ray görüntülerini yapay zekâyı da kullanarak hem merkezde hem de sahada eş zamanlı olarak süratle analiz edebilen bir sistem kuruyoruz. Geleneksel yöntemlerle fark edilmesi güç kaçakçılık yöntemlerinin ileri teknoloji kullanarak otomatik tespit eden “Muhafız” programını devreye aldık. Gümrük muhafaza ekiplerimizce yürütülen kaçakçılıkla mücadele faaliyetlerimiz neticesinde toplam 10 milyar Türk lirası değerinde kaçak eşya ele geçirilmiştir.

Akaryakıt, tütün mamulleri ve alkollü içki kaçakçılığıyla mücadelede idari ve teknik kapasitemizi artırıyoruz. Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede etkinliğin artırılması, ilgili kurumların kapasitesinin ve kurumlar arası iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla geçtiğimiz yılın sonunda yürürlüğe konulan Akaryakıt Kaçakçılığıyla Mücadeleye Yönelik Tedbirler Genelgesi ile Eylem Planı kapsamında yürütülen çalışmalar Bakanlığımız koordinasyonunda sürdürülmektedir. Bakanlığımız bünyesinde görev yapan Akaryakıt Özel Ekibince bu yıl içerisinde yürütülen çalışmalarla 4 milyar lira değerinde vergi ziyayı ile 10 milyar lira değerinde sahte fatura tespit edilmiştir ve 1.262 ton kaçak akaryakıtta el konulmuştur. Aynı zamanda, 7318 sayılı Kanun sonrası dış satış yöntemiyle gerçekleştirilen suistimallerin engellenmesine yönelik çalışmalar yürüterek 30 milyar liradan fazla kamu zararının önüne geçilmiştir.

Bu yıl da uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadele alanında çalışmalarımızı yoğun bir şekilde sürdürüyoruz. Gürbülak Kapısı’nda biri 1 ton 18 kilo, diğeri 622 kilo olmak üzere tüm zamanların en yüksek miktartlı sıvı metamfetamin yakalamalarını gerçekleştirdik. İstanbul Ambarlı Limanı’nda rekor yakalama olarak tarihe geçen 2 ton 91 kilogram Captagon yakalamasının yanı sıra yine İstanbul’da 338 kilo, Cilvegözü Gümrük Kapısı’nda 404 kilo Captagon yakalanmıştır. Ayrıca, Esenler Gümrük Kapısı’nda 513 kilo eroin yakalayarak son zamanların en yüksek miktartlı eroin yakalamasını yaptık. Yakın zamanda Gürbülak Kapımızda 285 kilosu eroin olmak üzere 305 kilo uyuşturucu yakalaması gerçekleşmiştir.

Ticari eşya yakalamalarımız kapsamında 242,4 milyon lira değerinde kaçak elektronik cihaz ele geçirildi. Benzer şekilde, son yılların tek seferde yapılan en yüksek miktartlı alkollü içki yakalamamız Mersin’de yapılmıştır. Diğer taraftan, uyuşturucu, akaryakıt, tütün mamulleri ve alkollü içki kaçakçılığı başta olmak üzere, kaçakçılıkla mücadele kapsamında yürütülen operasyonlar neticesinde 13,4 ton uyuşturucu; 31,9 ton uyuşturucu yapımında kullanılan kimyasal; 9.410 ton akaryakıt; 2,4 milyon paket sigara; 21 milyon adet sigara kâğıdı ve filtresi; 3,1 milyon adet elektronik sigara; 8.237 ton gıda ve yaklaşık 26 bin adet tarihî eser ele geçirildi. Bakanlık olarak, kaçakçılığa karşı ortaya koyduğumuz tavizsiz mücadeleye önümüzdeki dönemde de kararlılıkla devam edeceğiz.

Bakanlığımızın ilgili kuruluşu Helal Akreditasyon Kurumuna akreditasyon başvurularının kabul edilmeye başladığı Kasım 2019’dan bugüne kadar, Türkiye dâhil 23 farklı ülkeden 80 akreditasyon talebi gelmiştir. HAK, toplam 27 akreditasyon kararı almış, akreditasyon güvencesi kapsamındaki helal belge sayısı 790’ı aşmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; pandemi sonrasında küresel ekonomide yeni koşulların, risklerin ve trendlerinin ortaya çıktığını görüyoruz. Bu yıl, Bakanlığımız görev alanı çerçevesinde bahsetmiş olduğum üzere, birçok çalışma yaptık. Bu performansı plan ve hedeflerimiz doğrultusunda önümüzdeki dönemde de sergilemek istiyoruz. Bakanlığımızın 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi, Program Bütçe Sistemi’nin “program-alt program” yapısına uygun olarak ve harcama birimlerimizin faaliyet teklifleri esas alınarak hazırlanmıştır. Program Bütçe Sistemi’nde Bakanlığımızın da içinde yer aldığı 3 adet ana program yapısı bulunmaktadır. Söz konusu programlar;

Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele; Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması ile Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Güvenliği ve Standardizasyonudur. Bu programların 2'sinde Bakanlığımız program koordinasyonundan sorumlu idare olarak yer almaktadır.

Ticaret Bakanlığımızın sizlere takdim olunan amaç ve faaliyetleri doğrultusunda kullanılmak üzere, 2023 yılı toplam bütçesi 17 milyar 124 milyon 310 bin Türk lirasıdır. Bu meblağın 13 milyar 335 milyon 123 bin Türk lirası Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması Programı'na; 1 milyar 988 milyon 706 bin Türk lirası Yönetim ve Destek Programı'na; 1 milyar 411 milyon 43 bin Türk lirası Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Programı'na; 368 milyon 634 bin Türk lirası Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Güvenliği ve Standardizasyonu Programı'na; 20 milyon 804 bin Türk lirası program dışı giderler olarak tahsis edilmiştir. Ayrıca ekonomik sınıflandırmaya göre, Bakanlığımız 2023 yılı bütçe teklifinin 4 milyar 592 milyon 150 bin Türk lirası personel giderlerine, 651 milyon 76 bin Türk lirası Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderlerine, 662 milyon 768 bin Türk lirası mal ve hizmet alım giderlerine, 720 milyon Türk lirası sermaye giderlerine, 32 milyon 300 bin Türk lirası sermaye transferleri tertibine, 10 milyar 466 milyon 16 bin Türk lirası cari transferlere yani büyük ölçüde ihracatçı ve ticaret erbabının desteklenmesiyle ilgili giderlere tahsis edilmiştir.

Bakanlığımız için ayrılmış olan bu ödenek, hedeflerimize ulaşmamız için birlikte çalışacağımız tüm paydaşlarımıza ve vatandaşlarımıza daha kaliteli hizmet sunabilmek amacıyla kullanılacaktır.

Bakanlığımız bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Şimdi Rekabet Kurumu Başkanı Sayın Birol Küle'ye söz vereceğim.

Süreniz on dakikadır Başkanım.

Buyurun lütfen.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; piyasa kavramının hukuki ve toplumsal bağlamdan kopuk olarak bir anlam ifade etmediğini, tüm dünyada son yıllarda artan iktisadi ve toplumsal baskılarla birlikte bir kez daha anladık. Yerleşik politika setlerinin de sorgulanmasıyla, mikro ve makro düzeyde pek çok kurumsal reform son yıllara benzer bir şekilde, geçtiğimiz yılı da tanımlamaya yardımcı oldu. Arz-değer zincirlerindeki darboğazlar, pek çok ekonomide güvenlik temelli korumacı önlemlerin alışılmadık ölçüde artması ve elbette sektörel konsolidasyon konuları son birkaç yıldır piyasa sisteminin hayati önemine ve dolayısıyla, rekabet politikasının sorumluluğuna işaret ediyor. Bugün, tüm dünyada, rekabet otoritelerinin dar odak gibi bir lükslerinin söz konusu olamayacağı yadsınamaz hâle geldi. Serbestleşmenin topluma fayda sağlaması, piyasanın ideal hukuki bağlam olmadan hiçbir anlamlı değer yaratamayacağı ve bunu sağlamak için dizayn edilen rekabet kurallarının önemi bir kez daha ve yoğun bir şekilde ön plandadır. Daha da önemlisi dijitalleşme ve karmaşıklaşmanın yeni realitenin birincil unsurları olmasıyla birlikte rekabet hukuku yeni sınamalarla test edilmek ve toplumsal fayda anlamında yeni kazanımları bizzat inşa etmek durumundadır. Pek çok sektörde darboğaz teşkil eden yapılar, pazar gücü kullanımı, rekabet karşıtı iş birlikleri, rekabeti bozma potansiyeli yüksek devralma işlemleri gibi kapsamlardaki analizlerimiz ve çalışmalarımız ortak bir olguya işaret ediyor: Şikâyet ve hemen görünürdeki piyasa davranışlarının ötesinde büyük resmi görmenin önemine ve kurum olarak proaktif olabilmenin topluma neler kazandırabileceğine.

Bu bağlamda, rekabet hukuku ve genel rekabet politikasında son dönemdeki gelişmelere ve önümüzdeki dönem için beklenti, plan ve stratejilerimize baktığımızda 3 hususun ön plana çıktığını görüyoruz. 1'incisi, vatandaşların günlük hayatına temas eden sektörlerdeki hukuki uygulamaların yoğun olarak devam ettiği; 2'ncisi, politika ve hukuki araçlarımızı, dijitalleşmeyi toplumsal faydaya çevirecek şekilde geliştirmemiz ve 3'üncüsü, kurumsal kapasitemizi ve entelektüel sermayemizi yeni ve/veya öngörülemez sınımlara karşı niceliksel ve niteliksel anlamda güçlendirmemiz.

Küresel ölçekte rekabet otoriteleri hızla Avrupa Birliği'nin proaktif ve rekabeti bir düzen ve disiplin olarak algılayan, koruyan ve geliştiren zihniyetinde yakınsanmaktadır. Bunun pratikteki yansımalarının en ciddi örneklerini şöyle verebiliriz: Tüm dünyada eş zamanlı ya da peş peşe başlatılan teknoloji soruşturmaları, devreye alınan yeni hukuki araçlar -yasama seviyesinde güçlendirme dâhil- devralmaların daha sık incelemeye alınması, sağlık ve gıda sektörlerinin tüm açılardan daha yoğun gündemimizde yer alması, yeni zarar teorilerinin yeni iş modelleri ve ihlal türlerini yakalayarak hızla yerleşmesi, süreçleri toplumsal zararları maliyet-etkin çözüm için rasyonelleştirme çabaları. Rekabet hukukunun esas fonksiyonu kaynakların optimal tahsisinin başarılması, kıt kaynakların piyasa sistemi içinde en rasyonel ve adil şekilde dağıtılmasıdır. Ancak bu basit gibi görünen görevin layıkıyla yerine getirilmesi için her bir sektörde yapay, yapısal ya da arızı tüm piyasa aksaklıklarını eksiksiz bilmemiz; aktörlerin nötr olmadığını, çeşitli stratejilerle bu aksaklıklara bizzat katkı sağlıyor olabileceklerini hesap etmemiz; her türlü aksaklığın çözümünü amaç edinerek sağlam analizlerle kanaate ulaşmamız gerekiyor. Bu süreçte hata yapma risklerinin öncelenmesi, bir sektördeki pazar gücü kullanımının gözden kaçırılması, yapısal darboğazları inşa edecek uygulamaların sürdürülmesi kısa ve uzun vadede toplumsal fazlayı, piyasalara olan güveni ve daha da önemlisi toplumsal sermayeyi aşındırmakta, sistemi temelden sorgulatmaktadır.

Bu bağlamda, son bir yıldaki faaliyetlerimizi biraz açacak olursak teknoloji ve gıdanın rekabet hukuku incelemeleri ile devralmalarda ön plana çıktığını görmekteyiz. Soruşturmalarda taahhüt ve uzlaşmayla sonuçlanmasına karar verilen dosyalarda iki yılı aşan normal prosedüre kıyasla on sekiz aya varan zamansal tasarrufun yanında kalıcı çözümlerin de devreye alınması sayesinde ciddi idari iyileşmeler kaydedilmiştir. Dosya sayısı bakımından ihlal, devralma ve muafiyet kategorilerinde bir önceki yıla paralel bir görünüm söz konusudur, diğer yandan nihai incelemeye alınan devralma işlemlerinde artış gözlenmektedir. İki sektör incelemesinin bu yıl yayımlanmasının ardından önümüzdeki aylarda organize perakende, dijital reklam, ilaç, akaryakıt başta olmak üzere diğer sektör incelemelerimizi bulgularımız olgunlaştıkça kamuoyuyla paylaşacağız.

2023 yılı gerçekliği, cumhuriyetimizi yeni zirvelere taşıyacak politikalarımızla, güçlü bakış açılarıyla, hukukun toplumsal kazanımların aracı olmasıyla, piyasaların sürdürülebilir toplumların bir parçası olmasıyla tarif edilecektir.

Rekabet Kurumu olarak tüm yeni küresel ve toplumsal sınımaları toplumsal faydaya dönüştürecek beşeri ve zihinsel sermayeyle önümüzdeki yıl da tüm gayretimizle çalışacağız.

2023 bütçesinin tüm ülkemize hayırlara vesile olması temennisiyle saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum. Vakti tasarruflu kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, sunumları tamamladık. Müzakerelere geçmeden Ekrem Bey'in Komisyon üyelerimize bir ikramı var galiba.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Evet Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu odalara dağıtsak herhâlde daha uygun olur ama Ekrem Bey, bir cümleyle buyurun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin de hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bu, ilimizde yetişen bir ürün, dolayısıyla buraya kadar getirdik, hafta sonu da oradaydık. Şimdi sizlere takdim edeceğim. Afiyet, şifa olsun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederiz.

Değerli arkadaşlar, usulümüz gereği önce gruplardan başlayarak söz vereceğim. Her bir gruptan bir sözcü arkadaşımız yirmi dakika bir söz hakkı kullanmış olacak, ardından öncelikli olarak Komisyon üyelerimiz olmak üzere diğer milletvekillerimize söz vereceğim. Komisyon üyelerimizin söz hakkı on dakika, üye olmayan arkadaşlarımızın söz hakkı beş dakika şeklinde uygulanacaktır.

İsimleri, müsaade ederseniz, okuyayım kendilerini hazırlamaları bakımından. Ticaret Bakanlığı, Rekabet Kurumu, Helal Akreditasyon Kurumu 2023 bütçesi, 2021 kesin hesabı ve Sayıştay raporları konusunda grupları adına konuşacak arkadaşlarımız şu şekilde: Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Süleyman Girgin, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Ali Kenanoğlu, İYİ Partiden Sayın Durmuş Yılmaz, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu ve AK PARTİ'den Sayın Nilgün Ök grup sözcüsü olarak konuşacaklardır.

İlk sözü ben Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Süleyman Girgin'e veriyorum.

Sayın Girgin, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, basınımızın ve Komisyonumuzun değerli emekçileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Bakanlığın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli arkadaşlar, Ticaret Bakanlığının durumunu konuşabilmek için önce iktidarın “yeni ekonomik model” olarak adlandırdığı ancak hiç de yeni olmayan, kısaca “değersiz lira, ucuz emek gücüne dayalı ihracat” stratejisinden oluşan modelin genel ahvali üzerinde durmak gerekiyor. Bu modelin hiçbir resmî ekonomi belgesinde bu adla yer almadığını da not etmek istiyorum. Yeni ekonomik modele baktıktan sonra, ticaretin aktörü toplum kesimlerinin genel ekonomik resimlerini çıkartmak istiyorum çünkü bunu yapmadan ticaret stratejimizin ne olduğunu anlamak, bunun toplum kesimlerine ne getirdiğini ya da götürdüğünü tespit etmek mümkün değil.

Yeni ekonomik modellerle başlarsak, pandemi küresel ekonomideki tedarik zincirinin zayıflığını ortaya koydu. Evet, ticaret kapanınca kapitalist merkezler ucuz da olsa uzaklarda üretim yapmanın sakıncalarını yaşadı, buna Ukrayna-Rusya savaşı da eklenince tedarik zincirleri iyice kırılanlaştırdı. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay bu sene bütçe sunumunda bunu açıkça dile getirdi, dedi ki: “Salgının gecikmeli etkileri, Rusya-Ukrayna savaşı, ticari gerilimler ve diğer bölgeler, jeopolitik sorunlar küresel üretim merkezlerinin Doğu Asya’da yoğunlaşmasının sakıncalarını gündeme getirmiştir. Tedarik zincirlerindeki aksaklıkları azaltmaya yönelik alternatif üretim merkezi oluşturma çabaları küresel düzeyde devam etmektedir. Mevcut riskler bir yandan yakından takip edilirken bir yandan da bu risklerin Türkiye ekonomisi için yeni fırsatlar getirebileceği hususu Hükümetimizde dikkate alınmaktadır.” İşte, yeni ekonomi modelinin temelinde pandeminin yarattığı bu yeni küresel

koşullardan yararlanma hevesi yatıyor. Bu başlı başına kötü bir şey değil belki, koşullar değişir ve iktidarlar bu değişen koşullardan yararlanabilir fakat bundan yararlanırken neyi gözden çıkardığımız, hangi yolları tercih ettiğiniz önemlidir.

Bu noktayı açmak istiyorum Sayın Bakan. İktidar şöyle bir hesaba girdi: “Madem ABD ve AB’ye yakın yeni üretim merkezleri önümüzdeki dönemde revaçta olacak, ben de buna göre ekonomimi yeniden şekillendireyim. Eğer ben kuru yükseltir dolayısıyla emeği ucuzlatırsam yeni üretim merkezi olmaya güçlü bir aday olurum. Değersiz lira ve ücretleri baskılayarak ucuz emek sömürsü merkezi olan ülkeye benzeyebilirim. Eğer üretim merkezi olursam da ihracat artar, ithalat azalır, cari denge kontrol altına alınır, böylece kur üzerindeki baskı azalır ve enflasyon düşer.”

Öyleyse yeni ekonomi modelinin bir bilançosuna hep beraber bakalım böyle mi olmuş. Türkiye’nin dış ticaret tablosu giderek kötüleşiyor. Özellikle bu yılın başından itibaren dış ticarete negatif rekorlar birbirini izliyor. Ham madde ve yarı mamul malı geçmiş yıllara göre daha pahalıya alıp daha pahalıya satıyoruz. Maliyet kaynaklı fiyatlar dolayısıyla ihracattaki artış var ancak enerji fiyatlarındaki yükselişle birlikte ithalatın artışı ihracatın katbekat üzerinde. Son aylarda enerji ithalatındaki azalış negatif etkiyi sınırlıyor, dolayısıyla Türkiye vazgeçilmez olmayan katma değeri düşük ihracata konu mallarını daha ucuz fiyata ihraç ederken ithalatı her geçen ay daha yüksek fiyatlarla gerçekleştireyor.

Bazı veriler paylaşmak istiyorum netleştirmek adına. Yıllıklandırılmış bazda dış ticaret açığındaki artış 1997 krizinden bu yana ilk kez yüzde 138 seviyesinde gerçekleştirildi. İthalat ilk kez 300 milyar dolar sınırını aştı, üstelik yıl bitmeden. Dış ticaret açığında ilk on aylık artış yüzde 168,5’e ulaştı. Ocak-Ekim 2022 döneminde dış ticaret açığı 91,1 milyar dolarla cumhuriyet tarihinin en yüksek on aylık açık rakamına ulaştı. Dış ticaret açığı ekimde geçen yılın aynı ayına göre yüzde 400’ün üzerinde artış kaydetti.

Sayın Bakan, Birleşik Krallık’la ticarete 6 milyar dolar dış ticaret fazlası yapıldığından bahsetti sunumda ama dış ticaret açığı on bir yılın ardından ilk kez 100 milyar doları aştı, bundan bahsetmedi. En son Temmuz 2011’den Şubat 2012’ye kadar olan dönemde dış ticaret açığı 100 milyar doların üzerinde seyretmişti, ihracat fiyatlarının ithalat fiyatlarına oranını ifade eden dış ticaret haddi 73 seviyesiyle endeks tarihinin en düşük seviyesini gördü. Bu rakam aynı zamanda ihracatta ucuzluk rekoruna işaret ediyor. Kısacası ihracat ucuzladı ucuzlamasına ancak tablo olumluya dönmedi, tersine devasa bir dış açık sorunu yaşanıyor. Oysa yeni ekonomi modeli ya da Türkiye ekonomi modeli TL’nin değerinin düşük tutularak dış ticarete ve cari dengede fazla verileceği, bu yolla döviz talebinin aşağı çekileceği ve enflasyonun da kontrol altına alınacağı varsayımına dayanıyordu. Gerçekler, yeni model varsayımını altüst etti. Zaten 2016 sonrasında ekonomik büyümenin ritmini kaybetmesine neden olan, 2018’den itibaren fantezilerle ülkeyi 3 döviz krizine sürükleyen, 2021 sonundan itibaren enflasyona karşı mücadele edilemeyeceğinin ilanıyla ülkeyi son seksen yılın en dik artışlı enflasyonist sürecine sokan, 2016’dan bu yana emek aleyhine tarihî bir bölüşüm şokunun yaşanmasına neden olan, iş gücünün beşte 1’inin geniş tanımlı işsizliğe demir atmasına neden olan ve dış açıkları tarihî zirvelere taşıyan bir iktidarın yeni bir ekonomik modeli ortaya koyabileceğini düşünmek bile hayal olurdu. Gerçek şu: Hem iç ticarete hem dış ticarete hem üretici açısından hem esnaf açısından hem de tüketici açısından hemen hemen her alanda derin bir ekonomik buhran yaşanıyor arkadaşlar. Peki, bu model neyin pahasına hayata geçirildi? Yoksulluğu derinleştirmek pahasına.

Emeği ucuzlatma stratejisinin sonunda bölüşüm nasıl gerçekleşmiş, şimdi bir de ona bakalım. 2021 yılında iş gücü ödemeleri bir önceki yıla göre yüzde 31,7 artarken brüt işletme artışı karma geliri yüzde 50,7 artmış. 2022 ikinci çeyrekte ise iş gücü ödemeleri yüzde 66,4; net işletme artışı karma gelir ise yüzde 134,7 artmış. Önce yalın bir gerçeğin altını çizelim: Bu veriler siyasi iktidarın “Çalışanları

enflasyona ezdirmedik.” demagojisini gözler önüne seriyor. Ezdirdiniz, üstelik resmî enflasyona bile ezdirdiniz. 2021 yılı resmî enflasyonu yüzde 36,1’dir Sayın Bakan. 2021 yılı brüt iş gücü ödemeleri enflasyonun yüzde 4,4 altında kaldı. 2022 yılı ikinci çeyrek sonunda resmî enflasyon yüzde 78,6’dır, ikinci çeyrekte brüt iş gücü ödemeleri resmî enflasyonun 12,2 puan altındadır. Buna karşılık sermaye kazançları sırasıyla 14,6 ve 56,1 puan resmî enflasyonun üzerindedir. Nüfusun en zengin yüzde 5’i dışındaki tüm kesimlerin yoksullaştığı ortadayken Hazine ve Maliye Bakanı “Yirmi yıldır bu ülkeyi hiç ama hiç kimse ‘Beni enflasyonun altında ezdirdiler.’ diyemez.” diyebilmiştir. Ne acıdır ki aynı gün Sayın Bakan, bankaların 36 ay taksitle kaban ve mont kredisi vereceği açıklanmıştır. Kara bir mizah. Demagojinin lüzumu yok, zaten siz de Sayın Bakan, Bingöl’de konuşmanızda enflasyon ortalaması verirken son yılları hariç tutmuşunuz. Siz de farkındasınız, işçileri, emekçileri bal gibi enflasyona ezdirdiniz. Bunu TÜİK’in resmî verileri bile saklayamıyor.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; dünya ticaretinden aldığımız pay azalıyor ve niteliksizleşiyor. Yanlış ekonomi politikaları sonucunda bugün neredeyse elimizdeki tek güçlü denebilecek ihracat kalemi beyaz eşya. Türkiye’nin ihracatı artıyor gibi görünse de kilogram başına ortalama ihracat birim fiyatı 1,6 dolar seviyesinden 1,09 dolara kadar düştü. Şu çok açık ve net ki Türkiye katma değerli ürünler üretmiyor. Dünya ortalamasına göre hâlen genç bir popülasyonumuz olsa da ülkemizin yaşlanma hızı dünyadaki diğer ülkelere kıyasla çok daha yüksek. Türkiye ucuz iş gücü ihraç etme iddiasıyla dünyada güçlü bir yere gelemez. Önümüzdeki on yılda robotlaşmanın ve otomasyon sistemlerinin hızlanmasıyla birlikte iş gücü avantajı da yok olacak. İçinde bulunduğumuz şartlarda Türkiye sosyal adaletsizliğin zirve yaptığı bir ülke hâline gelmiştir, insanımız bunun acısını her gün daha da sert biçimde yaşıyor. Türkiye’de özellikle gençler ekonomik sıkışmışlıktan kurtulmak için kriptolara, borsalara hücum etti ve Türkiye bu alanda dünyada 5’inci en büyük pazar hâline geldi; hayal kırıklıklarıyla dolu bir gençliğimiz var.

Artık inovasyonu tüketen bir pazar konumundan inovasyonu üreten bir merkeze dönüşme zorunluluğumuz var. Aksi hâlde gelişmişlik seviyesinde daha alt sıralara düşmemiz kaçınılmaz.

Dünyadaki bu hızlı dönüşüme cevap veren, güven ve altyapının sağlanması Türkiye’nin geleceği için hayati önem taşıyor. Küresel ölçekte yeni ve akıllı bir altyapıyı kurmak zorundayız. Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaroğlu’nun ifade ettiği gibi Türkiye’ye hızla nefes aldirmek ve bu derin krizden çıkmak için temiz yatırıma ihtiyaç var. Bugün ülkemiz maalesef kara para kaynakları için cazibe merkezi hâline dönüştürülmüştür. Sokaklarımızda metamfetamin gibi uyuşturucu maddeler kol gezmekte, yabancı mafya ve çeteler birbirini infaz ederek hesaplaşmaktadırlar. Kara paranın beraberinde getirdiği uyuşturucu gençlerimizin hayatını da ele geçirmektedir. Bu nedenle kara parayı ülkeden kovup acilen temiz yatırımlara yönelmek şarttır. Temiz para gelirse kara para gider, bu para hem halka iner hem işsizliği bitirir hem de uyuşturucuyu sokaklarımızdan söküp atar. Sürüklendiğimiz krizler girdabının tek çözümü budur. Kuracağımız düzende ülkemiz, dünyadaki yenilikçi kaynakları hızla kendisine çeken, refah seviyesinin arttığı, gelirin tabana yayıldığı, sosyal adaletin tüm yönleriyle tesis edildiği bir ülke olacaktır; vatandaşlarımızın kuşkusu olmasın.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın görevlerinden biri yerli sanayinin korunmasıyla ilgili tedbirleri almaktır. Sormak isterim, bugüne kadar hangi yerli sanayiye korudunuz? SEKA özelleştirildi, ülkede kâğıt üretimi tamamen bitti. Kâğıt fiyatları dolar bazında belirleniyor. Dolar artınca kitaptan gazeteye, ambalaj için kullanılan karton kutudan tuvalet kâğıdına kadar hepsinin fiyatı artıyor. Kâğıt sanayisini korumak için bugüne kadar ne yaptınız? Bu sanayiye korumak için 2023 yılı bütçenizde kaç liralık kaynak ayırdınız? Sümerbank da özelleştirildi, kumaş sanayisini korumak için ne yaptınız? 2020 yılı itibarıyla pamuk ekim alanları son otuz yılın en düşük seviyesine geriledi. Dünyada en önemli

pamuk üreticisi ülkelerden biri iken bugün pamuk ihtiyacının ancak yüzde 40'ı yurt içindeki üretimle karşılanabiliyor, yüzde 60'ını ithal ediyoruz ve bu ithalatın payı her yıl artıyor. 2021 yılında 250 milyon dolarlık pamuk ihracatına karşılık 2,5 milyar dolarlık pamuk ithal ettik. 2023 yılı bütçenizde kumaş sanayisini korumak için kaç liralık kaynak ayırdınız? Yerli sanayi böyle mi korunur? Bir taraftan cari açığı azaltmak için faizi indirip halkın ağır enflasyon altında ezilmesini göze alarak Türk lirası değerini kaybetsin diye politikalar izleniyor, diğer taraftan a'dan z'ye her konuda ithalata bağımlı bir ekonomi yaratıyorsunuz. Sonuç: İthalatımız ihracattan daha fazla artıyor, dış ticaret açığı ve cari açık artıyor, halk her geçen gün daha fazla fakirleşiyor. Bu durumda kim kazanıyor? Sadece faiz lobisi.

Sayın Bakan, görevleriniz arasında esnaf ve sanatkârlar ile kooperatifçiliğe ilişkin politika, ilke ve hedeflerin ilgili kuruluşlarla iş birliği yapılarak belirlenmesi ve stratejiler geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak da var. Konya kadar yüz ölçümü olan Hollanda tarım ürünleri ihracatında ABD'den sonra dünyada 2'nci. Hollanda bu başarıyı tarımda kooperatifleşmeyi teşvik ederek sağladı. Ticaret Bakanlığı tarımda kooperatifçiliği teşvik etmek için hangi politikaları uyguluyor? 2023 bütçesinde tarımda kooperatifleşmeyi teşvik eden ne kadar kaynak ayırdınız? Bu amaçla ayırdığınız kaynak, kur korumalı mevduat için ayırdığınız kaynağın kaçta kaç? Önceliğiniz hangisidir; tarım mı, faiz lobileri mi?

Sayın Bakan, iktidarınız ekonomiyi öyle bir noktaya getirdi ki ayırdığınız kaynak da kullanılamaz hâle geldi. Geçtiğimiz günlerde esnaf ve sanatkâra kredi müjdesi verdiniz -esnaflardan bizleri de arayan oldu, odalardan da- kredi limitini 500 bin liraya çıkardınız. Bugün gidin Halkbank şubelerine, değil 500 bin, 50 bin lira bile kredi bulamıyor esnaf; kredi talep ettiğinde “Kredibilitenizde ve limitinizde sorun yok ama kredi verecek para yok.” şeklinde cevapla karşılaşılıyor. Limit artışının Resmî Gazete’de yayımlandığı günden bugüne kadar kaç esnaf krediye başvurdu; kaçına kredi verildi ve verilen kredi tutarı ne kadardır? Kur korumalı mevduat faizlerine kaynak aktarmaktan esnafa sıra niye gelmiyor?

Sayın Bakan, bakkallık, meslek kolları içinde, değişen ve artan rekabet ortamında derdi günden güne büyüyen bir meslek. En önemli sorunlardan biri bakkalların AVM ve zincir marketlerle rekabet edememesidir. Yıllardır zincir marketler sorununa dair bir adım atılmadı. Zincir marketlerin her yere şube açması nedeniyle birçok esnaf kepenk kapatıyor. Yarım ağızla söylenen birkaç cümle dışında ne yapıldı? Zincir marketler küçük köylerde bile pazarı ele geçirmişlerse burada esnafın hâli sizce nasıl olur? Zincir marketlerin bütçeleri, reklamları katbekat büyük, küçük esnaf buğday tanesi gibi ezilmeye devam ediyor. Esnaf, kredi borçlarından zaten kurtulamıyor, ayakta durma mücadelesi veriyor; SGK borçları, kredi borçları, EYT beklentileri, zamlar, alım-satımın düşmesi ve az oluşu, dükkân kirası, artan elektrik fiyatları ve niceleri esnafın hep gündeminde.

Sayın Bakan, Anayasa'mızın 173'üncü maddesinde ne yazıyor? “Devlet, esnaf ve sanatkârı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır.” Devlet, esnaf ve sanatkârı kime karşı koruyacak ve destekleyecek? Büyük sermayeye karşı koruyacak, büyük sermayenin küçük işletmeleri ezmesine müsaade etmeyecek. Siz ne yapmaktasınız? 1986'da 1 olan AVM sayısı, siz iktidara geldiğiniz 2002 yılında 45 idi, bugün 448'e ulaştı 2022 ilk ayı itibarıyla. Her yeri kontrolsüzce AVM'yle donattınız, zincir marketle donattınız. Sonra da şirketlerin son yıllarda vatandaşın fazladan aldıkları paranın önemli bir bölümünü ceza keserek tahsil etme yoluna gittiniz ancak bu para vatandaşın çıkmıştı, gerçek mağdur olan vatandaşın cebinden çıkan para ne olacak, kim onu yerine koyacak?

Sayın Bakan, siz 5 büyük markete ceza kesene kadar bu 5 büyük marketin şube sayısı ülke genelinde 30 bini geçti. Bu 5 büyük zincir marketten birinin büyük hissedarı 35 milyar euro sermayesi olan Londra merkezli büyük bir fondur, diğer 4 zincir market şirketlerinin sermayesi ise 1 milyar TL'nin üzerinde. Bu kadar büyük sermayeye sahip, uluslararası gücü olan zincir marketlere karşı

esnafın nasıl rekabet etmesini bekliyorsunuz? Küçük esnafı korumak için bu konuda ne gibi tedbirler almayı düşünüyorsunuz? Hayatının bir döneminde seyyar pazarcılık yapmış biri olarak söylüyorum Sayın Bakan: Küçük esnafın çektiği acıları yaşamayanlar anlamazlar. Esnaf soruyor: “Verilen sözler niye yerine getirilmiyor? Hani zincir marketlerde ekmek ve sigara satılmayacaktı, bu ürünleri sadece bakkallar satacaktı.” diye.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Her türlü ürünü satan zincir marketler 70-80 mesleği olumsuz etkiliyor. Zincir marketler yazın plaj ürünlerinden tutun da kışın kış lastiğine, antifriz ve cam suyuna, eğitim sezonunda kırtasiye ürünlerine, kurban bayramlarında canlı kurbanlık satışına kadar her şeyi satıyor. Üstelik su, deterjan, yağ gibi ürünlerde fiyat birlikteliği yapıyorlar, bu da piyasada tekel hâkimiyetiyle fiyatların artmasına neden oluyor. Artan maliyetlerden dolayı esnafımız sattığı ürünün yerine yenisini alamazken büyük marketler tedarikçiden daha ucuza sipariş ettiği ürünlerle daha çok kâr ediyor. Sermayesi ve işletmesi daha küçük olan esnafımız ise tedarikçiden yüksek fiyattan ürün aldığı için zincir marketlere göre kâr marjı daha az oluyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, birkaç cümleyle toparlayalım lütfen.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Başkanım, bir dakika verebilir misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok kısa, buyurun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Evet, büyüklerin lehine, küçüklerin aleyhine işleyen bir süreç var, bunu mutlaka düzeltmemiz lazım. Perakende Yasası'nın esnafı koruyacak şekilde yeniden düzenlenmesi lazım.

Son olarak, Sayın Bakan, elektrikte üçlü tarifeyi dörde çıkaralım. Sanayi, konut ve ticaretin yanında bir de esnaf tarifesi belirleyin, esnaf ve sanatkârdan daha düşük elektrik parası alın. Esnafı, sanatkârı, zengin tüccarı aynı kefeye koymaktan vazgeçin. Durum o noktaya geldi ki bazı elektrik firmaları esnafı arıyormuş son günlerde, “Mevcut tarife yüzde 100 zam yaparak sözleşme imzalayalım, bir yıl fiyat artışlarından etkilenmeyin.” diyorlarmış. Demek ki ocak ayından sonra elektrik fiyatlarının yüzde 300 artması bekleniyor ki firmalar yüzde 200 artışı göze alarak sözleşme öneriyor. Esnafın da hâlipürmelali bu.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Bingöl'de bulunan demir cevherinin hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, söz vermeye devam edeceğim ama Komisyon Başkanı olarak değil, Bingöl Milletvekili olarak kısa bir bilgilendirme yapmak istiyorum, bugünkü konumuzla da ilgili. Geçtiğimiz günlerde Bakanımız Bingöl'deydi, ayağı uğurlu geldi. Uzun bir zamandır sondaj çalışmaları yapıyordu Erdemir, Bingöl'de 300 milyon ton civarında bir demir cevheri bulundu ve 550 milyon dolarlık bir yatırım yapma kararı aldı Erdemir. Yıllık cari açığımızı da 600 milyon dolar civarında düşürmesi bekleniyor. İnşallah, yeni tespitlerle daha da artar bu miktar. Özellikle Doğu'daki bir ilimizde bu ölçüde bir yatırım çok çok önemli, hayırlı olmasını diliyorum. Sizin de herkesin de bu habere sevineceğini tahmin ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)*A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

*a) Ticaret Bakanlığı (Devam)**b) Rekabet Kurumu (Devam)**c) Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, devam ediyoruz müzakerelerimize.

Halkların Demokratik Partisinden Sayın Ali Kenanoğlu'na söz veriyorum.

Buyurun, süreniz yirmi dakikadır.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın vekiller, Sayın Bakan, bürokratlar ve tüm hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde konuşuyoruz. Tabii, burada, Sayın Bakan sunumu yaparken çokça büyümeden bahsetti ve ne kadar büyüdüğümüzü anlattı. Tabii, bu konuyu biraz ele almak gerekiyor. Tabii, konuştuğumuz bakanlık Ticaret Bakanlığı ama bir bütün olarak ekonomiyle ilgili diğer bakanlıkların alanına giren konuları da kapsıyor çünkü soyut bir kavram değil yani Ticaret Bakanlığının iştiğal ettiği konular da sadece Ticaret Bakanlığıyla ilgili bir şey değil, birbirini tetikleyen ve etkileyen diğer bakanlıklarla olan ilişkileri de var.

Şimdi, bu büyüme meselesinde, tabii, dünyada çeşitli büyüme modelleri var, bundan daha önce de bir konuşmamda bahsetmiştim. Bu büyüme modellerinden “sağlıklı büyüme” ve “sağlıksız büyüme” diye de ayırt edilenler var. Bu sağlıksız büyüme modellerinden öncelikle şöyle birkaç örnek var: Bunlardan bir tanesi, istihdam sağlamayan büyüme modeli olarak anlatılıyor. Yani ekonomik büyüme sağlamasına rağmen, rakamlar artmasına rağmen işsizlik düşmüyor, insanlar işsiz kalmaya devam ediyor hatta zaman zaman işsizlik artıyor, ekonomik veriler daha kötü çıkıyor. Bu, istihdam oluşturmadan yapılan büyüme, bunun bizde örnekleri var; çoğunlukla yandaş şirketler, holdingler ve benzeri belli kurum ve kuruluşların desteklenmesiyle oluşturulan büyüme modeli. Bu, hiçbir şekilde, toplumun büyümesine, bir bütün olarak da esasında kalkınmasına sebep olmayan büyüme modeli.

İkincisi, adaletsiz ve acımasız büyüme modeli. Bu model de gayrisafı yurt içi hasıla artmasına rağmen elde edilen çıktıların adil paylaşılmamasından kaynaklı olarak vatandaşa yansıyan bir büyüme, vatandaşın kalkınmasına yönelik bir büyüme yaratmıyor. Yine, dediğimiz gibi, belli şirketler obez bir şekilde büyürken vatandaşlar yoksullaşmaya devam ediyorlar ama rakamlara baktığınız zaman sanki ülkede bir büyüme varmış gibi gözüküyor ama oysa büyüyen belli bir kesim oluyor sadece, ülkenin geneline yayılan bir büyüme olmuyor.

Üçüncüsü, sessiz ekonomik büyüme modeli. Bu model de demokratikleşme olmadan, çok seslilik olmadan, özgür birey, özgür toplum olmadan, tarafsız ve bağımsız yargı olmadan oluşan bir ekonomik büyüme modelidir. Uluslararası iktisatçılar bu büyüme modelini de sağlıklı bir büyüme modeli olarak kabul etmiyorlar çünkü netice itibarıyla birtakım güvenilir bir büyüme yöntemi olarak da kabul edilmiyor. Genellikle monarşik yönetimler sürecince sağlanan büyüme modelleri olarak da tanımlanıyor.

Dördüncüsü, köksüz büyüme modeli. Bu model de ülkenin sosyokültürel değerlerini yok eden, yozlaşmaya neden olan büyüme modeli olarak da karşımıza çıkıyor.

Şimdi, diğer taraftan, olması gereken büyüme modeli ise öngörülen, sürdürülebilir, istihdam sağlayan, refah artışı sunan, bireysel özgürlükleri temin eden, toplumsal iş birliğini ve dayanışmayı sağlayan büyüme modelidir. Bu model sağlandığı takdirde bir bütün olarak ülkenin kalkınması, bireylerin kalkınması sağlanmış olacaktır, toplumun bir bütün olarak kalkınması sağlanmış olacaktır. Yani rakamlara takılıp kalmamız gerekiyor çünkü bazen rakamlar bize iyi şeyler gösteriyor olabilir ama bunun topluma bir yansıması olmadığı zaman, vatandaş ekonomik sıkıntı çekiyorsa, enflasyon yükselse, alım gücü düşmüşse burada bir büyümeden bahsetmek mümkün değil. Ha, birilerinin büyümesinden bahsedebiliriz, yandaşların, kimi holdinglerin, kimi şirketlerin, iktidarın çeperinde bulunan kimi yapılanmaların büyümesinden bahsedebiliriz ama bu, bir bütün olarak toplumun kalkınmasını, refah seviyesinin artmasını, sosyokültürel yapının artmasını sağlayan büyüme modeli değildir. Maalesef, bizdeki uygulanan, şu anki uygulanan büyüme modellerine baktığımız zaman çoğunlukla da burada sayılan ilk dört modelde olduğu gibi yani ülkenin hem bir taraftan belli kesimlerini büyümesini sağlayan, bir taraftan da ülkenin temel kaynaklarını da ortadan kaldıran büyüme modellerinden bahsediyoruz. Örneğin, çevreyle ilgili duyarlılık sağlamadan... En son yaşamış olduğumuz Amasra'daki kazada da gördük. Madenler çıkarılırken şununla övünüyor iktidar partisi: Ülkedeki birtakım maden çıkarma oranlarının çok ciddi bir şekilde arttığını anlatıyorlar ama diğer taraftan şu da -ben aynı zamanda Amasra Maden Araştırma Komisyonundayım- söylüyor: Çok net bir şekilde akademisyenler, artık tüm dünyada, madenlerde ölüm olmadan maden çıkarılabileceğini anlatıyorlar. Yani şu anda bütün maden kazaları tümüyle engellenebilir, önlenabilir durumda ama bizde, maalesef, işte, öncelik insan yaşamı, öncelik toplumun bir bütün olarak kalkınması değil; şirketlerin ve sermayenin güçlenmesi, kârın artması, şirketlerin yaşamının öncelik olmasından kaynaklı olarak sadece kâr esas alınıyor; ne bileyim, iş güvenliği açısından alınması gereken tedbir ve benzeri konular ele alınmıyor, onlara öncelik verilmiyor, sadece büyüme esaslı yani kâr esaslı bir büyüme modeli alınıyor ve bunun getirdiği sonuç da bir kalkınmaya, bir refaha, ülke içerisinde topyekûn bir kalkınmaya yol açmıyor tabii ki.

Tabii, iktidar, Cumhurbaşkanı 30 Kasım 2021 tarihinde yeni ekonomik modeli açıkladı. Kabine toplantısında yapılan açıklamada Türk lirasının değer kaybetmesine bağlı olarak oluşan rekabetçi döviz kurları sayesinde cari işlemler fazlası oluşacağı, döviz bolluğu ve düşük faizle birlikte üretim, yatırım ve istihdamın artacağı ve nihayetinde enflasyonun düşeceğini hedeflediklerini ifade ederek yani bu yöndeki bir hedefle bu yeni ekonomik modeli açıkladı.

Tabii, yeni ekonomik modelin temeline baktığımız zaman, esasında, yine bahsetmiş olduğumuz gibi, toplumun büyük kesimlerinin, özellikle işçi, emekçi kesiminin üzerinden bir büyüme esası alıyor; diğer taraftan sonuç da istenilen seviyeye varmıyor çünkü yani o günden bugüne bakıldığı zaman, düşük kur politikasında bir yılda 6 kez faiz düşürüldü ve 19'dan 12'ye indirildi. Peki, bu faizin indirilmesi ekonomide bir canlanma yarattı mı? Türkiye'de işte enflasyonun düşmesine sebep oldu mu? Yani bütünüyle bütün ekonomistlerin ortak görüşü şu -ki bizim de pratik olarak yaşadığımız- bankaların kârı arttı yani doğrudan bankalara transfer pompalanması anlamına geldi yani. Onun haricinde, bu faiz politikası, düşük kur politikası ne bankalardaki faizi düşürdü ne esnafın aldığı kredideki faizi düşürdü, hiçbir şekilde bir faydası olmadı, sadece bankaları fonlamaya yaradı ve bu anlamıyla da buradan da bir kalkınma, bir topyekûn büyüme olduğunu söylememiz mümkün olamıyor maalesef.

Bu yeni ekonomik model açıklandığında Eylül 2021 itibarıyla -yani eylül karşılaştırması yaptığımızda- politika faizi yüzde 16'dan yüzde 12'ye düştü, dolar kuru 8,5 liradan -18,3'tü- şimdi 18,70'lere geldi. Yıllık resmî enflasyon 19,6'dan 85,5'e çıktı, eylül itibarıyla 83,5'ti. Dış ticaret açığı da Eylül 2020'de 29,8 milyar dolardan Eylül 2022'de 70,4 milyar dolara çıkmış durumda. Türkiye'nin dış ticaret açığı yılın ilk yedi ayında 62 milyar 177 milyon dolara yükseldi. Dış ticaret açığı 2021 yılının aynı döneminde 25 milyar 510 milyon dolar idi. 2014'ten bu yana aynı dönemde en yüksek açık, 2014

yılında 55,2 milyar dolarla görülmüştü. Yani yeni ekonomik model arzu edilen sonucu vermediği gibi, diğer taraftan da ucuz iş gücü üzerinden yürütülen bir ekonomik model olması nedeniyle de toplumdaki refah seviyesini de düşüren bir model oldu.

Şimdi, iktidar partisinin milletvekilleri ve sözcülerinden zaman zaman duyarsınız yani özellikle bu Suriyeliler, mültecilerle ilgili ettikleri laflarda. Yani şöyle diyorlar, örneğin Sayın Özhasseki ne demiş: “Bazı şehirlerde sanayiye onlar ayakta tutuyor.” Diğer taraftan “Suriyeliler olmazsa ekonomi batar.” gibi iktidar kanadından edilen birçok laf var. Peki, bunlar niye ediliyor? İşte bu, ucuz iş gücünün temelinde bir göçmen politikasıyla bağlantılı olduğunu da ifade etmemiz gerekiyor. Yani ülkede tutulan göçmenler, Suriyeliler başta olmak üzere, bunlar ciddi bir şekilde ticaret hayatı içerisinde ucuz iş gücü olarak istihdam ediliyor, bulunduruluyorlar. Zaman zaman hani şovlar yapılıyor, genelde bunu İçişleri Bakanı yapıyor, bu tür şovları seven birisi yani hakikatten uzak, sadece şovla yaşayan birisi. Şu tür şovlar yapıyor: İşte “Şurada şu kadar göçmen alındı, yakalandı, gönderildi.” filan. Yani biz milletvekili olarak dolaşıyoruz, atölyeleri dolaşıyoruz özellikle tekstil atölyelerini, çeşitli imalat sanayisindeki fabrikaları dolaştığımız zaman orada 12 yaşındaki çocukların nasıl çalıştırıldığını çok net bir şekilde gözlemlenizle görürsünüz. Yani birkaç büyük atölyeyi dolaştığımız zaman -ben İstanbul Milletvekiliyim- İstanbul’daki tekstil atölyelerini ve imalat sektöründeki fabrikaları dolaştığımızda hakikaten bu 12 yaşındaki, 13 yaşındaki çocukların buralarda nasıl sömürüldüğünü... Bunun Türkiye’nin övüneceği değil, utanması gereken bir şey olduğunu eğer bir utanma duygunuz varsa çok net bir şekilde yüzünüz kızarak izliyorsunuz. Çünkü o çocuklar, kendi çocuğunuz olsa böyle bir şeyi yapabilir misiniz, böyle bir şeye müsaade eder misiniz? O işverenler, acımasız bir şekilde o çocukları oralarda çalıştırıyorlar ama bir taraftan da iktidar buna göz yumuyor. Yani iktidar, kimin nerede ne yaptığını bilmiyor mu? Buraları denetleyebilme imkânı yok mu? Var ama işine öyle geliyor çünkü yapmış oldukları açıklamalardan da çok net bir şekilde zaten “Bu Suriyeliler olmasa, o çocuklar olmasa ekonominin batacağını, birçok sanayinin yerle bir olacağını” kendileri itiraf ediyorlar. Bu anlamıyla bunun, bizim açımızdan ucuz iş gücüne dayalı bir ekonomik büyüme modelinin, ülke açısından, iktidar açısından, bir bütün olarak siyasetçiler açısından övünülecek bir şey değil tam tersine utanılacak, yüzlerimizin kızaraacağı bir durum olması gerekiyor. Bunu ifade etmemiz gerekir. Tabii, bunun sosyal sorunları da beraberinde getirdiğini ifade etmemiz gerekir. Yani bir ülkede gelir dağılımındaki eşitsizlik ve adaletsizlik, ülkedeki sosyal sorunların da artmasına neden olacaktır. Tabii, siz bunu herkesi terörist ilan ederek bertaraf etmeyi düşünebilirsiniz ya da güvenlikçi politikalarla bertaraf etmeyi düşünebilirsiniz, “Evime eklemek götüremiyorum.” diyen insanları hemen terörist ilan ederek bunu bertaraf etmeyi düşünebilirsiniz ama bu bir yere kadar dayanır, sizin güvenlikçi politikalarınız da bir yere kadar gider. En nihayetinde toplum artık kendi çoğunun çocuğunun yaşamını devam ettiremeyecek noktaya geldiği zaman büyük sosyal patlamalara da yol açar. Bu sonuçlara da sebep olduğunuzu yani bu politikalarla bu sonuçlara doğru gidildiğini ve bu sonuçlara da sebep olduğunuzu da ifade etmemiz gerekiyor.

Şimdi, tabii, diğer taraftan, bu yeni ekonomik model sonucunda enflasyonda düşme oldu mu? Yeni açıklandı, işte, enflasyon TÜİK verilerine göre yüzde 85,51 olmuş, ENAG bunu yüzde 185 olarak açıklıyor. Arada bu kadar uçurumun olması da ayrı bir vaka. Yani artık TÜİK’e güvenin azaldığını kamuoyu yoklamalarından da hepimiz biliyoruz. Yani TÜİK’in kendisi esasında bir dezenformasyon kurumu hâline dönüşmüş durumda. Bu anlamıyla hiçbir güvenilirliği de kalmamış ama ona rağmen enflasyon yüzde 85,51 olarak ifade ediliyor ve artan oranda gidiyor. Bununla da yeni ekonomik model politikasının aslında istenilen, arzu edilen ekonomik seviyeleri de sağlamadığını görmemiz gerekiyor.

Şimdi bununla birlikte tabii, bu ekonomik vasatlık, ekonomik gidişat esnafı da ciddi bir şekilde etkiliyor. Biz -sanırım geçen aydı- Sanayi Bakanıyla ve Enerji Bakanıyla birlikte Hamburg’a gittik, komisyon olarak her partiden temsilcilerle enerji fuarına katıldık; ben de HDP’yi temsilen oradaydım.

Oradaki Hamburg Fuarı'nda Türkiye'yle iş yapan firmalarla da görüştük, Türkiye'yle ortaklık yapan firmalar vardı, onların stantlarını gezdik dolaştık ve söyledikleri şeydu: "Biz örneğin doların 50 lira olmasına razıyız ama yeter ki bir istikrar olsun ve önümüzü görelim. Hani, kaçça çıkacaksa çıksın ama biz ürün alırken, ürün satarken, maliyet oluştururken bunu bilelim ve planlamamızı ona göre yapalım. Şu anda fiyat veremiyoruz, planlama yapamıyoruz, maliyet oluşturamıyoruz çünkü bugünkü vermiş olduğumuz fiyat yarın için geçerli olmuyor. Böyle bir sıkıntı içerisindeyiz." diye her gittiğimiz yerdeki, fuardaki Türkiye'yle iş yapanların -Türkiye'den firmalar da vardı orada- onların ortak yakındıkları husus olmuştu. Bu anlamıyla, hani büyük işletmeciler de büyük ihracat yapan firmalar da ithalat yapan firmalar da tabii ki de küçük esnaf da KOBİ'ler de bir bütün olarak bu ekonomideki istikrarsızlık ve kurun bu kadar artması ve maliyet oluşturmama üzerindeki sıkıntılarını ifade ediyorlar. Bunun sorumlusu tabii ki iktidar yani ve dediğimiz gibi bu oluşturduğu yeni ekonomik model sonucunda bu noktaya gelinmiş durumda.

Tabii, esnafın ciddi borçları ve sorunları var. Ekonomik krizin faturası giderek daha ağırlaşırken binlerce şirketin battığı, borçla ayakta kalmaya çalışanların ise aldıkları kredileri ödeyememe riskiyle karşı karşıya kaldığı Türkiye'de uzmanlara göre 2022 yılı yoksullukla tarihe geçecek bir yıl olarak karşımızda durmakta. Batık kredi miktarı 161 milyar liraya dayanırken UYAP verilerine göre icra dairelerindeki icra ve iflas dosya sayısı haziran itibarıyla 23 milyon 779 bine çıktı. Bu yılın ilk beş ayında kapanan esnaf sayısı geçen ayın aynı dönemine göre yüzde 18 artışla 47.128'e fırladı. Türkiye'de 2,5 milyon esnaf var, bunların her birinde 3 kişi çalıştığını farz edersek esnaf direkt 7 milyon 500 bin kişiye de istihdam sağlıyor.

Burada ifade edildi, özellikle bu AVM'ler meselesi çok ciddi sıkıntı. Yani AVM'ler meselesi sadece esnafı bitirmesi açısından, esnafa verdiği zarar açısından değil, diğer taraftan -dünya genelinde bir enerji sorunundan bahsediyoruz, enerji sıkıntısından bahsediyoruz, özellikle Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte- şu anda Türkiye'de üretilen elektriğin önemli bir kesiminin bu AVM'lerde harcandığını da bilmemiz gerekiyor yani hane halkıyla kıyasladığımız zaman, ya da işte, bu küçük işletmelerle kıyasladığımız zaman AVM'lerin ciddi bir şekilde enerji sarfiyatı oluşturan yerler olduğunu da ifade etmemiz lazım.

Belki bu, Bakanlığın konusu değil ama aklıma gelmişken söyleyeyim, bizim şu anda Mecliste bulunduğumuz odalarımızda gündüz elektrik açmadan duramıyoruz. Yani bu nasıl bir planlamadır, bu nasıl bir enerji tasarrufu bakış açısıdır? Yani planlamadan böyle odalar mı yapılır? Yani şu anda odalarda elektrik yakmadan durulamıyor ve bunun bir bütün olarak ülkenin, hakikaten doğanın, çevrenin, her şeyin zararına bir şey olduğunu ifade etmemiz gerekiyor.

Keza zincir marketler konusu... Neredeyse en küçük köylere kadar giren bu zincir marketlerde her türlü ürün satılıyor, her türlü ürün -yani arkadaşlar örnek verdi- canlı hayvana kadar satılıyor ve bunlar ciddi bir şekilde esnafa zarar veriyor. Yani bunun dünya örneklerini biliyoruz, hani dünya örneklerinde kimi günlerde saat sınırlaması, haftalık çalışma sınırlaması gibi meselelerle karşı karşıya tutulduklarını biliyoruz ama Türkiye'de hiçbir sınırlamaya maruz kalmadan çalışıyorlar ama buna rağmen de -İstanbul'da gezdiğim birçok AVM'den biliyorum- birçokları artık bu giderleri ve enerji sarfiyatını karşılayamaz hâle gelip özellikle pandemiden sonra dükkanlarını kapattılar. Bununla ilgili nokta örnekleri de verebilirim ama şu an onun üzerinde fazla durmadan devam edeyim.

Şimdi, esnafın ekonomik krizle birlikte ayakta kalma süresi kısaldı, iki yılı doldurmadan kapanan esnaf sayısı artıyor. Aynı dükkanın 10 defa devredildiğini hepimiz oturduğumuz sokaklardan, mahallelerden de biliyoruz. Her gün, devren kiralık, satılık lokanta, bakkal, kafe gibi birçok orta ölçekli işletmeyle karşı karşıya kaldığımızı hepimiz yaşıyoruzdur, biliyorum çünkü.

Batık KOBİ kredi miktarı Nisan 2022 itibarıyla 62 milyar 407 milyon liraya çıktı, takipteki KOBİ sayısı 300 bine dayandı. Özellikle tabii, pandeminin getirdiği sıkıntılar ve pandemi sürecinde KOBİ'lerin desteklenmesi değil, bunlara borç verilmesi, kredi verilmesi ve bunların geri ödemesinin istenmesi gibi birçok nedenden dolayı ciddi sıkıntılar ve borç batağında olduklarını, dükkân kapatmak zorunda kaldıklarını biliyoruz ve ciddi bir şekilde iflaslar ve icralık olmalar var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bu limanlar ve gümrükler meselesi... “Burada şu kadar kokain yakalandı, bu kadar eroin yakalandı.” diye övünülmesi esasında çok övünülecek bir şey değil. Bunlar, ülkenin nasıl bir kokain ve eroin üssü hâline dönüştüğünü gösteriyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Birkaç cümleyle toparlarsanız, süreniz bitti.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evet, efendim. Bitiriyorum Sayın Başkanım, son bir dakika.

Diğer taraftan, Bakanlığınız içerisinde çoklu maaş alanlar var Sayın Bakan. Hani bunların etik olmadığını bilmeniz gerekir, belki hukuki olarak bir sorun teşkil etmeyebilir ama etik olarak hiç uygun değil.

Diğer taraftan, Soma madenci yakınlarına tekme atan Yusuf Yerkeş'in Almanya'da bir ticaret ataşesi olarak görevlendirilmesinin de yine etik bir davranış olmadığını size hatırlatmak isterim.

Ruhsar Pekcan'la ilgili yolsuzlukların üstünün kapatılmasını da sizlere yani Parlamentodan tanıdığımız Mehmet Muş'a da açıkçası yakıştıramadığımızı ifade etmek isteriz.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Durmuş Yılmaz'a söz vereceğim. Bir sunumu da olacak Durmuş Bey'in, onu da teknik arkadaşlar aktarırlarsa sisteme.

Buyurun Durmuş Bey.

Süreniz yirmi dakikadır.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, değerli Bakan yardımcılar, değerli bürokratlar, basınımızın değerli mensupları; ben de benden önceki arkadaşlarım gibi hepinizi saygıyla selamlıyorum ve bütçemizin, bütçenizin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, Bakanlığınızın görev alanında perakende ve toptan ticaretin düzenlenmesi; iş ticaretin, dış ticaretin düzenlenmesi, bu düzenlemeler yapılırken tüketicici haklarının azami ölçüde korunması ve bu işlemler yapılırken de ortaya çıkacak işlem maliyetlerinin minimuma indirilmesi görevi var. Sunumunuzun önemli bir bölümünde de özellikle bu işlem maliyetlerinin aza indirilmesiyle ilgili kurumsal, hukuksal, yapısal düzenlemelerle ilgili epey bilgi verdiniz. Bunlar zaten yapılması gereken işler ve dolayısıyla bunları bir an önce sonuçlandırmanız da ülkemizin faydasına. Tebrik ediyoruz, hayırlı olsun diyoruz bu yapılanlara. Ancak sunumunuzun önemli bir bölümü olması gereken analiz kısmında çok fazla bir bilgi vermediniz. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bütçenin genel sunumunda buraya geldiğinde 34 sayfalık bir sunum yaptı. Bu sunumda -kendisini gerçekten takdir ediyorum- “ithalat” demeden dış ticaret açığını açıkladı ve ödemeler dengesi açığını açıkladı, cari açığı açıkladı, hiç ithalattan söz etmedi. Yine, bundan önce 2 tane torba kanun geçti. O torba kanunda bazı işlemlerden ortaya çıkan faizlerin affıyla ilgili düzenlemeler vardı. Maalesef bu kanunlarda “faiz” kelimesi de geçmedi fakat siz sunumunuzun bir yerinde bir kere bir faizden söz ettiniz. Onun için sizi bu konuda da tebrik ediyorum. Bunun üstünü örtmekle de bir yere varmayacağız, varamıyoruz. Dolayısıyla,

sunumunuzda ithalatla ilgili bilgiler verdiniz, ihracatla ilgili bilgiler verdiniz fakat çok fazla derin bir analiz yapmadınız. Şu anda uygulanmakta olan ekonomi politikasının amacı olan uygulamayla nereden başladık, nereye geldiğimiz konusunda, ne cari açık konusunda, ne enflasyon konusunda, ne de diğer değişkenler konusunda çok fazla bir bilgi, çok fazla değil hiçbir bilgi vermediniz.

Şimdi, derin ve güvenilir piyasa son derece önemli çünkü derin ve güvenilir piyasada alım satım marjları dardır, işlem hacimleri yüksektir, arbitraj imkânı verir ve bu arbitraj imkânı piyasa oyuncularından fark edildiğinde oraya hemen gidilir ve o, kısa sürede elimine edilir ve sistem normal işleyişine döner ve tüketicide son kertede buradan faydalanır ve dolayısıyla tüketicinin faydası artar.

Şimdi, “Makro büyüklükler konusunda çok fazla bir şey söylemediniz.” dedim. Bingöl’e bir ziyaret yaptınız, yaptığınız bu ziyarette “Son dönemdeki birkaç yılı çıkarırsak aslında enflasyonda çok kötü bir yerde değiliz.” dediniz. Aslında dediğiniz doğru. Grafikte, yansıda da görüldüğü üzere uygulamaya koyduğunuz ekonomik programla birlikte gerçekten enflasyon konusunda büyük bir başarı sağladınız. İkinci Dünya Harbi’nde enflasyonun gördüğü noktayı bile aştınız. Ben 2022 yılı bütçesi görüşülürken 17 Aralıkta bütçenin geneli üzerinde görüşme yapılırken ara verildi, arada Sayın Numan Kurtulmuş’un yanına gittim, AK PARTİ sıralarına gittim ve orada dedim ki: “Sizin cari açıkla ilgili, sıcak parayla ilgili hassasiyetlerinizi paylaşıyorum ve bunları da... Ülkenin mutlaka kurtarılması lazım, daha düzgün politikaların olması lazım fakat uygulamakta olduğunuz bu politika sizi buraya götürmeyecek. O günkü Türk lirasının geldiği seviye... Türk lirası bunu hak etmiyor. Dolayısıyla bu işten lütfen vazgeçin.” ve üç gün sonra da KKM’yle ilgili birtakım kararlar alındı ve şu anda içinden geçmekte olduğumuz uygulama yapılmaya başlandı. Dolayısıyla geldiğimiz noktada bu enflasyonun yükselmesi... İnsanlar politik hata yapabilirler, yanlış yapabilirler ve bu yanlışları zaman içerisinde düzeltilebilir. Fakat bu ekranda gördüğünüz enflasyonun İkinci Dünya Harbi’ndeki seviyesini bile geçmesi bilerek, isteyerek, taammüden ve tercih kullanılarak yapılmıştır. Dolayısıyla burada bir hata yok, bu tercih edilen bir ekonomi politika uygulamasının sonucu.

Şimdi, geldiğimiz noktada -bunu hepimiz biliyorsunuz- ben şunu da açık söyleyeyim yani arkadaşların emeklerine saygı için. Ben bu grafikleri sosyal medyadan, Merkez Bankası eski Başekonomisti Hakan Kara’nın -şu anda Bilkent Üniversitesi’nde profesör- ve Şenol Babuşcu Hoca’nın paylaşımlarından aldım. Şu anda enflasyonla ilgili ülkemizde üç tane rakam var. Şimdi, bunların doğru veya yanlış olduğu çok tartışılıyor ama bunun 3’ü de bir ölçüm. Şimdi, aslında TÜİK’in ölçümü... Vatandaş buna şöyle bakıyor: TÜİK rakamı hararetin, sıcaklığın gölgedeki ölçümü; İTO güneşteki ölçümü; ENAG da hissedilen ölçü. Şimdi, siz devlet, yönetim olarak ENAG’ın yaptığı ölçümü devletin yaptırım gücünü arkanıza alarak mahkemeye verdiniz, siz değil de yönetim verdi. Dünyada bu tür özel sektörün, akademik dünyanın yaptığı o kadar çok gösterge var ki; mesela, Amerika Birleşik Devletleri’nde “Conference Board” bir “board” var. Onun yaptığı ölçüm neredeyse yüz yirmi, yüz otuz yıldır dikkate alınıyor. Dolayısıyla burada yapılması gereken şey, devletin yaptırım gücünü alıp, bunu kapatıp sıkıntıya sokmaktan ziyade bence siz akademik dünyayı, bu işi bilenleri çağırın, sponsor olun ve bu insanların yaptığı bu işin bilimsel olup olmadığını, nerede hata varsa bunun düzeltilmesi gerektiğini... Bilimsel makalelerle bunların üzerine gidin, bunları ancak böyle susturabilirsiniz, doğru olan da bu. Dolayısıyla kamunun yaptırım gücünü alarak bu tür inisiyatifleri susturmak bence ülkenin ve sizin, ülkenin yönetiminin menfaatine değil. Dolayısıyla bu tür uygulamalardan da vazgeçilmesi gerekiyor.

Yine, diyelim ki sizin dediğinizi kabul ettik, son birkaç yıldaki enflasyonla ilgili gelişmeleri çıkardık, gördüğünüz nokta faiz indiriminin başladığı nokta. Sizin politika tercihinizi yaptığımız noktadan sonraki üretici fiyat enflasyonunun geldiği nokta bu. Bunu niye çıkaralım? Bu, sizin tercihiniz.

Çünkü siz buradan hareketle ihracatı ucuzlatacak, daha fazla ihracat yapacak, arkasından döviz fazlası sağlayacaksınız, döviz fazlası sağlayınca da döviz kurundan fiyatlara olan geçişkenlik azalacak ve enflasyon düşecekti. Fakat maalesef, böyle bir şey yok. Yani uyguladığınız politikanın ülkeyi getirdiği nokta burası.

Aynı şekilde, İstanbul geçinme endeksi de böyle. Burada şunu dikkatinize sunmak isterim: Siz Türk lirasının itibarını yerle bir ettikçe ve bunun sonucunda da enflasyon kontrolden çıktıkça, vatandaş artık tasarrufunu bankalarda vesaire tutmak yerine bir an önce harcamak istiyor; harcamak istediği için de paranın dolanım hızı artıyor; dolanım hızı arttığı için de paranın enflasyon üzerindeki etkisi açık ve net olarak burada görülüyor. Hâlbuki sizin yapmanız gereken şey, toplam tasarruflar ile harcamalar arasındaki dengeyi sağlamaktı ama maalesef, sizin tercihiniz bunu ters yönde geliştirdi ve dolayısıyla da enflasyonun arkasındaki nedenlerden bir tanesi de bu paranın dönüşüm hızının artması uyguladığınız politikadan dolayı.

Şimdi, toplumda sorulan soru şu: Gerçekten Türkiye İstatistik Kurumu bu ölçümü doğru yapıyor mu? Size göre İstatistik Kurumu doğru ölçüm yapıyor ama rakamlara baktığımızda “Acaba doğru yapıyor mu?” dediğimizde elimizde bazı verilerin olması lazım. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Türk lirası kullanılıyor ve dolayısıyla Türkiye’deki fiyat hareketleriyle TL üzerinden oraya yansımının arasında büyük bir korelasyon var. Yansıda da gördüğünüz gibi, Türkiye’deki enflasyon ile Kıbrıs’taki enflasyon belli aşamalarda uzun müddet bir korelasyon içerisinde giderken sizin aldığımız politikalar sonucunda maalesef kopmuş vaziyette. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki enflasyon Türkiye’deki enflasyona paralel olarak gidiyor ama TÜİK’in ölçmediğini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ölçüyor; TÜİK’in ölçtüğü aşağıda, burada bir ölçüm hatası var. Aynı şekilde, bir alt kalem olarak eğlence ve kültür fiyatına Kıbrıs ve Türkiye... Aynı şeyi burada da görüyoruz ve dolayısıyla, aynı ölçümü TÜİK ile İTO’nun fiyat endeksi hareketlerinde de görüyoruz. Ne zaman ki siz bu kararı aldınız, İTO ile TÜİK’in ölçtüğü enflasyonun arası açılmaya başladı. Bunu içinizde gerçekten açıklayabilecek olan var mı? Burada sepet mi değişti? Sepete giren malların sayısı mı değişti? Ne değişti de bu aradaki fark ortaya çıktı? Dolayısıyla vatandaş aslında şüphe etmiyor, vatandaş gerçekten hissettiğini söylüyor ve dolayısıyla Türkiye İstatistik Kurumunda yönetsel olarak gerek Başkan bazında gerekse de şube müdürleri vesaire bazında ortaya çıkan son bir yılda yaşadığımız değişiklikleri dikkate aldığımızda, burada bir manipülasyonun olduğu açık ve net; bunu lütfen kabul edin, bunu inkâr etmenin bir anlamı yok.

Gıda enflasyonu, enflasyonun düşürülmesi için en önemli nokta burası. Türkiye’nin dünyada nerede konumlandığını açık ve net olarak burada görüyoruz. Aynı şekilde, burada Merkez Bankasının her üç ayda bir açıkladığı enflasyon raporu var; her üç ayda bir ileriye yönelik olarak yıl sonu ve yirmi dört ay vadede enflasyon açıklıyor ama her defasında, gördüğünüz gibi, sizin aldığımız bu politikalarından dolayı tahminlerini yükseltmek zorunda kaldı fakat buna rağmen, tercih nedeniyle faizi sürekli düşürdü. Dolayısıyla “Enflasyon niye yüksek?” sorusunu sormanın çok fazla bir anlamı yok, sebep gayet açık.

Şimdi, şunu söylüyorsunuz, yönetim bize şunu söylüyor, diyor ki: “Ey yurttaşlarım, acele etmeyin, biraz sabırlı olun. Belli süre sonra enflasyon düşecek.” Geçen sene bu zamanlar söylendiğinde, bu sene ağustos ayında enflasyon düşecekti ama düşmedi; bu, gelecek yıla ertelendi. Evet, yansıda da gördüğünüz gibi, baz etkisinden dolayı enflasyonda bir düşüş yaşanacak fakat bu, fiyatlarda düşüş anlamına gelmiyor, fiyatlarda ucuzlama anlamına gelmeyecek. Önceden 80 kilometre hızla giden bir arabanın hızı bu teknik nedenden dolayı 60 kilometreye düşecek ama bu, ileriye doğru yürümeye devam edecek. Burada da gördüğünüz gibi, 2021 yılı Aralık ayında aylık enflasyon 13,58’di; bu, endeksten çıkacak, bunun elbette bir yansımaları olacak. 2022’de de yine -şurada gördüğünüz enflasyondan çıkacak

olan- Ocak ayında TÜİK'in yüzde 11'lik bir enflasyonu var. Bu ikisi çıktıktan sonra, enflasyon otomatik olarak düşecek. Bunlar düştükten sonra, toplumun karşısına çıkıp da "Bakın, gördünüz mü; biz faizleri düşürdük, enflasyonu da düşürdük; dolayısıyla 'Faiz sebep, enflasyon sonuç.'" propagandasını lütfen yapmayın. Gitseniz evinize, yatsanız, uysanız, hiçbir şey yapmasanız bu enflasyon zaten düşecek. Size düşen görev, enflasyonu daha da aşağı çekebilmek için hangi dezenflasyon programını uyguluyorsunuz; bunu toplumla paylaşın. Geçen ay, Merkez Bankası faizi bir miktar daha düşüreceğini, tek haneye getireceğini söyledi. Eminim siz ve arkadaşlarınız, Kabinedeki üyeleriniz -Sayın Cumhurbaşkanı da dâhil olmak üzere- şu propagandayı yapacaksınız, diyeceksiniz ki: "Tamam, faiz yüzde 9'a düştü, tek haneli oldu; enflasyon da -yansıda görüldüğü gibi- işte aşağıya geldi. Dolayısıyla teori ispat edildi." 128 milyar doları harcarken ispat etmeye çalıştığımız teoriyi ispat edemediğiniz gibi, burada da bu teori ispat edilmeyecek ancak toplumu aldatacaksınız; lütfen bunu yapmayın. Bu tamamen teknik bir konu, sizin aldığınız herhangi bir enflasyonla mücadele programı sonucu bir enflasyon düşüşü söz konusu olmayacak.

Şimdi, gelelim "Biz, çalışanlarımızı enflasyona ezdirmedik." söylemine. Çalışanlar ücretlerine zammı altı ayda bir alıyorlar. Aldıkları zam bir önceki altı aylık dönemde ortaya çıkan enflasyonun toplamı, üstüne de bir miktar bir şey veriliyor. Yansıda gördüğünüz gibi mavi çizgi, asgari ücretin altı aylık dönemlerde artırılışı ama İstanbul geçinme endeksine bakarsanız belli aralıklarda, gerçekten, kısa süreli olarak çalışanlar, ücretliler artan asgari ücretten bir miktar refah payı alıyorlar ve dolayısıyla enflasyondan... Fakat bu uzun sürmüyor; iki ay, üç ay sonra bu kazanım ortadan kalkıyor. Bunu şöyle yaparsak... Çünkü çalışanların, toplam enflasyon içerisinde gidip yurt dışında öğrenci okutmak, özel okula öğrenci göndermek, dışarıda, lokantada yemek yemek vesaire gibi lüksleri yok; onlar sadece gelirlerinin tamamını kiraya, gıdaya ve ulaşımaya veriyorlar. Gıda fiyatlarıyla karşılaştığımızda asgari ücret enflasyonun sürekli altında kalıyor ve dolayısıyla da çalışanlar sürekli kaybediyorlar. Onun için eğer gerçekten söyleminizde samimiyseniz, çalışanların ücretlerini korumak istiyorsanız o zaman yapılması gereken şey her ay enflasyon oranı kadar asgari ücreti artırmak. Bunu yapamıyorsanız üç ayda bir yapmak ama bunu yaptığımız zaman da şu ortaya çıkacak: Enflasyonu her defasında geçmişteki enflasyona endeksliyorsunuz; enflasyon daha katı hâle geliyor, enflasyonla mücadele daha da zorlaşacak. Böyle bir yola gittiğinizde, geçmiş döneme baktığımızda, ortalama TÜFE enflasyonu yüzde 8 civarında dolarken şimdi, belki de yüzde 30'lar civarında dolanacak; böyle tehlikeli bir ortama girmek üzereyiz. Yapısal olarak enflasyonun böyle bir sıkıntılı sorunu var dolayısıyla iddianız doğru değil, çalışanlar enflasyona ezdiriliyor; bunun hiçbir inkâr edilecek tarafı yok.

Sizin konunuzu ilgilendiren mesele de şu anda "makroihtiyati tedbirler" adı altında alınan kararlarla ticari hayat öyle bir noktaya geldi ki esnaf, işletme kredisi bulamıyor, bankalar kredi vermekte zorlanıyorlar çünkü daha fazla kredi verilerse -faize bağlandı, hacme bağlandı- devlet tahvili almak zorundalar. Onun için, kredi vermedikleri için de hem kredi bulamıyorlar hem de reel olarak ucuz krediye rağmen krediye erişim imkânı maalesef yok.

Bu, akran, bizim gibi benzer ülkelerde politika faiziyle enflasyon arasındaki fark bu; bize benzeyen hiç bir tane ülke yok. Yani bütün bunları nasıl açıklarsınız, buradan Türkiye'nin çıkarı nedir? Topluma bunu açık ve net olarak söylemeniz lazım ki "Bu, bizi şuraya getirecek, refahı şöyle artıracak, cebimizdeki para şöyle artacak, enflasyon şöyle düşecek." diyebilmelisiniz. Bunun anlamını birisinin açıklaması lazım.

Ve gelelim KKM'ye. Öyle bir noktaya geldiniz ki dolarla hiç işi olmayan, parasını enflasyona rağmen eriten ve faizden -her neyse- dolardan uzak duran yurttaşın bile KKM'yle TL mevduatını dolarize ettiniz ve geldiğiniz nokta da TL'den dönen KKM artı dövizden dönenler hariç kalmak üzere

bütün TL'yi dolarize ettiğiniz için dolarizasyonun geldiği nokta burası. 2002 yılındaki yüzde 60 seviyesinden bugün yüzde 70 seviyesine çıktınız. Buradan nasıl çıkacaksınız? Var mı elinizde bir şey? Ha, şu anda çıkış öyle gibi görünüyor çünkü KKM bir şey kazandırmıyor, para artık borsaya yönelmeye başladı. Borsa endeksi yükselmeye başladı fakat orada da denetim yok, orada da gözetim yok. Biz temmuz ile eylül arasında orada önemli bir sorun yaşadık; küçük yatırımcı önemli miktarda, 5 milyar dolara yakın para kaybetti. Bugün KKM'den çıkıp buraya gidecek olan para eğer bu hâliyle devam ederse orada da bu kaybedilebilir. Gerçekten var mı bir çıkış stratejiniz, nasıl yapacaksınız bunu?

Şimdi, dış ticaret konusunda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Neyse şunları göstereyim: İthalattan söz ettiniz fakat ithalatın nerelerden geldiğini, hangi sektörlerde ne olduğunu açık ve net olarak söylemediniz, cari açıktan bahsetmediniz, dış ticaret dengesinden söz etmediniz ki sizin amacınız Türk lirasını değersizleştirmekle, Türk lirasını itibarsızlaştırmakla cari açığı kapatmaktı ama bugüne geldiğinizde dış ticaret açığı neredeyse 100 milyar dolara yaklaştı, -bir o kadar da- 50 milyar dolara yaklaşan da bir cari açık söz konusu. Yani bu uyguladığınız programı bu şekilde açıklayın, bunun neresinde hata yaptınız da hedeflerinizden saptınız; bu konuda da hiçbir şey söylemediniz.

İşte, gördüğünüz yeni ekonomi modelinin sonucu; Eylül 2021'deki enflasyon ile 2022'deki enflasyon ve cari dengeyle ilgili. ÜFE bazlı reel kura baktığımızda, Türk lirası yerlerde sürünmesine rağmen enflasyon çok yüksek olduğu için, maalesef reel olarak Türk lirası değerlendirildiği için ihracatta birtakım sıkıntılar var. Ona siz de değendiniz ama hiç değinmediğiniz bir şey var; bu cari açığı nasıl finanse ettiniz, hangi kaynaklardan geldi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümleleriniz alalım, geçtiniz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Efendim, bir dakikanızı rica edeyim.

Net hata noksanın geldiği nokta bu, net hata noksan bir ölçüm hatasıdır; bu dönemde eksi hesaplırsınız, gelecekte artı hesaplırsınız, belli bir vadede bu sıfırın etrafında döner. Fakat bu net hata noksan artık belli bir noktadan itibaren ölçüm hatası olmaktan çıkmış, Türkiye'deki hukuksal uygulamanın bir sonucu... Bunu şu anda toplum tartışıyor. Bunun içinde ak paradan kara paraya, vatandaşın yurt dışında tuttuğu legal ihracat geliri vesaire her şey var. Bence size düşen görev bunu açıklamak. Eğer bunu açıklamazsanız vatandaş bu sistem hakkında endişeye...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, bir dakikayı aştı ek süreniz. Son cümlelerinizi alayım.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Son cümle olarak -yansıda görüldüğü gibi- Sefalet Endeksi'yle bitireyim.

Teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Başkanım, iyi gidiyor ya.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Dinliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Diğer arkadaşlarımızın da söyleyecekleri var ama arkadaşlar.

Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Tamer Osmanağaoğlu, Milliyetçi Hareket Partisinden.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, değerli basın mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Şüphesiz bugün reçetesini görüşmekte olduğumuz Ticaret Bakanlığı her zaman olmakla birlikte son yıllarda önemini katbekat artıran bir Bakanlığımızdır. Onlarca yıldır tedavülde olan küresel sistemin salgın döneminin ardından ortaya saçılan eksikleri, Ukrayna ve Rusya arasında meydana gelen savaşla birlikte sektörlerin tamamını ilgilendiren arz güvenliğinin ve tedarik zincirinin zayıf yönlerinin daha net görünür olması Ticaret Bakanlığımızın misyonunun ve sorumluluklarının ne denli önemli olduğunu daha net görmemizi sağlamıştır. Tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik dalgalanmalar milletlerin alışkanlıklarının değişmesine, sosyal hayatın yeniden şekillenmesine sebep olmuş, hükümetin yeni ve özgün stratejiler geliştirmesini zorunlu kılmıştır. Ne mutlu ki böylesi karmaşık bir dönemde Türkiye'ye hem devleti hem de sanayicisiyle birlikte küresel tedarik zincirinin kopmaz bir parçası olduğunu tedarikçilerini zor durumda bırakmayarak, verdikleri sözü yerine getirerek, fazlasıyla göstermiştir. Dahası, Ukrayna ve Rusya başta olmak üzere başka ülkelerle ihracat yapılmasına da zemin hazırlamış, tarım ürünleri başta olmak üzere ithal ürünlere bağımlı olan fakir ülkelerle birlikte birçok ülkenin de derdine derman olarak insanlık için umudun yeşermesine de vesile olmuştur.

Türkiye'nin potansiyelini göstermesi açısından sergilenen performansın rakamlara yansıdığını daha açık bir şekilde görebilmekteyiz. İhracatımızın 2020 yılına göre de salgın dönemi öncesi döneme göre de dengeli ve güçlü bir şekilde arttığını gözlemleyebiliyoruz. AB-27'ye ihracatımızın geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 32,8; 2019 yılının aynı dönemine göre yüzde 21,4 artış göstermesi önümüzdeki tablonun gelecek vadettiğinin göstergesidir. Bu oranların 93,1 milyar dolara karşılık geldiğini de hatırlatmak isterim.

Bir diğer umut vadeden veri ise Yakın ve Orta Doğu'ya ihracatımızın 2020 yılının aynı dönemine göre yüzde 22,5, 2019 yılının aynı dönemine göre yüzde 9,8 artması ve Kuzey Amerika'ya olan ihracatımızın yüzde 46,7 oranında artışıyla 16,4 milyar dolara ulaşmış olmasıdır.

Oldukça önemsendiğim diğer ihracat kalemi ise hizmet ihracatıdır. Hizmet ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 60,29 artmış, 56,8 milyar dolar gibi bir seviyeye erişilmiştir.

Diğer yandan, 2021 yılında toplam hizmet ihracatımızın yüzde 42'sini oluşturan taşımacılık sektöründe söz konusu dönem için 24 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirilmesi de önemli bir gelir kalemini oluşturmaktadır; şöyle ki, taşımacılık sektörünün ihracat gelirindeki oranı geçen yıla göre yüzde 47,4 oranında artmıştır. Tablo ortadadır; kesin olan bir şey varsa o da Türkiye'nin tarihinin kendisine yüklediği ve tarihî sorumluluğunun farkında olduğu ve bunun gereğini tereddütsüz yerine getirdiğidir. Bu gerçek sadece Türkiye ve komşu ülkelerinin kamuoyunun değil, tüm dünya kamuoyunun malumudur. Elbette bunun gerçekleşmesinde Ticaret Bakanlığımızın etkisi büyüktür. Elbette bundan sonra istikrarın ve istikbalin güvencesi olan ilkelimize bağlı kalmak suretiyle gerçekleştirilecek olan yeni hadiselerde bu iradenin etkisi büyük olacaktır. Bu sebeple sürdürülebilir bir ekonomik büyüme hedefine ulaşmak Türk milletinin refah seviyesini yükselterek kalıcı bir çözüm ortamının temini için esnaf ve sanatkârlarımızın desteklenmesi, girişimcilerimizin cesaretlendirilmesi, ihracatçılarımızın rekabet gücünü artıracak desteklerin temin edilmesi, ihracatçılarımızın ve girişimcilerimizin daha verimli olabilmesi için uluslararası iş birliklerinin artırılması, yeni pazarların bulunması, bürokrasiden uzak, hızlı ve çözüm hedefli ticaret ve gümrük politikalarının da icra edilmesi, üretime katkısı olan bütün kesimlerin bu sürece entegrasyonunun sağlanması ve tam bir koordinasyon içinde çalışmasına imkân verilmesi çok büyük önem arz etmektedir. Tüm bunların yanında yüksek teknoloji ve yüksek katma değerli ürünlerin ihraç edilmesini sağlayacak teşviklerin ne pahasına olursa olsun istikrarlı bir

şekilde gerçekleştirilmesi de önem arz etmektedir. Ülkemizin her türlü küresel baskıya rağmen esas hedeflerinden sapmaması, çıkarlarını Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin de katkısıyla müthiş bir manevra kabiliyeti göstererek koruması 2023 yılı hedeflerine ulaşmak için ne kadar kararlı olduğunun da göstergesidir. Hangi şart altında olursa olsun ihracatçısını, girişimcisini, esnafını, sanatkârını ve vatandaşını yalnız bırakmayacağını defaten gösteren bir iradenin sergilenmesi Türk asrına koşar adım yaklaştığımız bugünlerde kararlılığın, sağlam duruşun ve sarsılmaz iradenin sonucudur. Elbette bütün dünyanın çok keskin bir değişim sürecinden geçtiği, siyasi dengelerin dönemsel ve coğrafi açıdan değişkenlikler gösterdiği pek çok alanda proaktif reflekslerin ortaya çıktığı bir dönemden Türkiye'nin AB'yle, ABD'yle, Asya ülkeleri ve Afrika ülkeleriyle çok daha sıkı iş birliği içinde olması elbette ki çok önemlidir. Ancak unutulmamalıdır ki AB'nin ve ABD'nin, Asya ülkelerinin ve dahi Afrika ülkelerinin Türkiye'yle kuracakları iş birliği onlar açısından eskisinden çok daha önemlidir çünkü Türkiye'yle ortaklık eskisinden çok daha kıymetlidir; bu gerçek gözümüzün önündedir. Merak buyurulmasın, gerçekleştirdiğimiz ve gerçekleştirebileceğimiz potansiyel gücümüz tüm dünya tarafından takip edilmektedir. Türkiye'nin öneminin gün geçtikçe arttığını akliselim bütün ülkeler görebilmektedir. Türkiye, rüşünü ispat etmiştir. Umut edilir ki bu gerçek, itibarını başka kapılarda arayanlar tarafından da görülsün, umut edilir ki bu gerçek, kapı kapı dolaşp istikbal arayanlar tarafından da görülsün.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri; 21'inci yüzyılın ticaret hayatına getirdiği en önemli yeniliklerden biri de dijitalleşmedir. Ekonomide dijitalleşmenin öne çıktığı bir dönemde, dijital pazarların geleneksel ticaretin yerini yavaş yavaş aldığı bir ortamda ticarete dijitalleşmenin önemi hem üreticinin hem de tüketicinin mağduriyetinin önüne geçmek için çok önem arz etmektedir. Dijital ticaretin küresel değer zincirlerindeki öneminin gün geçtikçe artıyor olması da bu gerçeğe dikkat çekmektedir. Şüphesiz, ortaya çıkabilecek mağduriyetlerin önüne geçmek için ulusal düzeyde ilgilenilmesi gerektiği gibi uluslararası düzeyde de ilgilenilmesi gerekmektedir. Bu sebeple Ticaret Bakanlığımızın bu konunun üzerinde hassasiyetle duracağından da şüphem yoktur.

Türk dünyasıyla ilişkilerin geliştirilmesi konusunda Sayın Bakanımızın gösterdiği hassasiyet kamuoyunun da malumudur. Bu manada 11 Kasım 2021 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen Türk Cumhuriyetleri Ekonomi ve Ticaret Konferansı'nı ve burada ortaya konulan hedefleri önemseyeceğimizi de ifade etmek isterim. Türk dünyasının geleceğine yönelik ortak bir vizyon geliştirilmesi için atılan bu ve buna benzer adımlar takdiri de hak etmektedir. Türk dünyasıyla ticari ilişkilerin derinleştirilmesi için atılan bu adımlar sadece Türkiye'nin değil Türk İslam coğrafyasındaki Türk Cumhuriyetlerinin de uluslararası pazarlara açılmasının önünü açacaktır. Dolayısıyla Türk Cumhuriyetleriyle ilişkiler sadece Türkiye Cumhuriyeti'ni değil bütün bir Türk dünyasını ilgilendirmektedir. Mal ve ticaretimizin geliştirilmesi, Türk asrı için atılacak adımlardan sadece biri olsa da en önemli adımlardan biridir. Hizmet ticareti ve e-ticaret alanında alınacak mesafe için gerekli yasal düzenlemeler dâhil tüm düzenlemelerin hızla gündeme gelmesi de beklentilerimiz arasında yer almaktadır. Diğer yandan, artık sadece kara yoluyla değil demir yoluyla gerçekleşecek ticaretin kapsamının ve toplam ticaretin içindeki payının artırılması çok zor gözükmemektedir. Sadece Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerindeki yatırımı 8 milyar doların üzerindedir. Yine tüm Türk Cumhuriyetlerinin Türkiye'deki yatırımlarının 8 milyar dolar civarında olduğu bilinmektedir. Bu rakamlar gerçek potansiyelimizin çok altındadır. Bu rakamların artırılması, özellikle tarımsal ürünler konusunda fırsatların değerlendirilmek üzere hazır bekletilmesi büyük bir fırsattır. Coğrafi yakınlık ve dünya lojistik merkezlerinin konumları, bu imkânlardan bazılarıdır. Türk iş dünyasının cesareti, rekabet gücü, uygun fiyatlı oluşu ve rakiplerine göre ispatlanmış kalitesi de avantajlarımızdan bazılarıdır. Ümit ediyorum ki bundan sonra da Türk dünyasıyla olan ticari ilişkiler ilkeli ve ülkülerimize hizmet edecek şekilde geliştirilmeye devam edecektir. Bu vesileyle bazı hususları bilgilerinize sunmak isterim: Üreticinin, esnafımızın ve sanatkârlarımızın güçlü bir

şekilde varlıklarını idame ettirmeleri için kooperatiflerin sayısının çoğaltılması, mevcut kooperatiflerin desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu sebeple, 2021 yılı sonu itibarıyla sayısını 12.600 olarak bildiğimiz kooperatiflerin 2023 hedefleri kapsamında çoğaltılmasını zorunluluk olarak görüyoruz. Kooperatifleri ekonomik hayatın aktif kuruluşları hâline getirme gayretinin bir neticesi olan Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi bu manada önem arz etmekte, kooperatifçiliğin yaygınlaşması için de bir fırsat tanımaktadır.

Yurt dışı yönlü gerçekleştirilen ticaret içerisinde orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerinin payı yüzde 70'ler seviyesine yaklaşmıştır. Bu oranının artırılması için atılan adımları desteklediğimiz de bilinmesini isterim.

Malumunuz olduğu üzere İzmir Milletvekiliyim. Bu sebeple, İzmir'imizin ev sahipliği yapmakla her zaman gurur duyduğu İzmir İktisat Kongresi'nin açılış konuşmasını gerçekleştiren Gazi Paşa Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözlerini hatırlatmakta fayda görüyorum: "Siyasi, askerî zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar ekonomik zaferlerle taçlandırılmamışlarsa meydana gelen zaferler devamlı olamaz. Ekonomi demek, her şey demektir; yaşamak için, mutlu olmak için, insan varlığı için ne lazımsa onların hepsi demektir. Ziraat demektir, ticaret demektir, çalışma demektir; her şey demektir." Yine bu kongrede alınan kararlar rekabete imkân tanıyan imtiyazlara son verilmesi gerektiği de ifade edilmiş, ulusal görüşü iktisat politikalarına temel yapma iradesi beyan edilmiş ve Misakıiktisadi oy birliğiyle kabul edilerek yayınlanmıştır. Yabancı etkisindeki bu ekonomik ve ticari yapıdan millî ve yerli bir ekonomik yapıya geçişin ilk adımlarının atıldığı İzmir İktisat Kongresi bu yanılla da ehemmiyet taşımaktadır.

Yeri gelmişken, bağımsızlığımızın simgesi olan İzmir'imizde iktisadi bağımsızlığımızın da simgesi hâline gelen İktisat Kongresi'ni gerçekleştiren ecdadımızı rahmet ve minnetle anıyorum.

Bu nedenlerle de ithalatta haksız rekabeti önleyecek tedbirlerin alınması, ürün güvenliğinin artırılması, yerli üretimin korunmasının temin edilmesi, ara malı ithalatında bağımlılığın azaltılmasının sağlanarak sanayinin sürekliliğinin garanti altına alınması, bundan sonra da ciddiyetle üzerinde durulması gereken hususlardır. Ayrıca, rekabetçi yatırımların önünü açacak, Türkiye'nin yatırım potansiyelini gerçekleştirecek yatırımların gerçekleşmesini sağlayacak, stratejik ve yüksek katma değerli yatırımları çekecek serbest bölge avantajlarının iyi değerlendirilmesinin sağlanması da elbette ki önemlidir.

Yasa dışı ticaretin sebeplerinin ortadan kaldırılmasına yönelik atılan yasal adımların değerini görmekteyiz. Bu manada, kaçakçılıkla mücadele kapsamında 2022 yılında, bir önceki yıla göre yüzde 76 artışla 8 milyar TL'ye yakın değerli olan kaçak eşyanın ele geçirilmesi kararlılığın ve azmin sonucudur.

Elimizdeki dinamikleri en etkin şekilde kullanma kabiliyetini geliştirecek olan lisanslı depoculuk alanında katedilen mesafe de önemlidir. 31 yeni lisanslı deponun sisteme eklenmesiyle birlikte, lisanslı depolama kapasitemizin 7 milyon tondan 8,3 milyon tona yükselmesi sevindiricidir.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri; liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey'in ifade ettikleri gibi, bir an önce bilim ve teknikte en ileriye giderek ülkenin sanayileşmiş iktisadi refaha kavuşturulması gereklidir. Kurtuluş Savaşı yıllarından da görüldüğü üzere Türk insanı ekonomik sıkıntılara göğüs gerer ancak haksızlık ve adaletsizliğe katlanamaz. Ekonomideki adaletsizliği ortadan kaldırmak için de yerel üretim odaklarına yönelmek, birincil görev olmalıdır düşüncesini paylaşıyorum.

Ben bu düşüncelerle Ticaret Bakanlığımızın bütçesinin Türk milletine hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinize teşekkürlerimi sunuyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Tamer Bey, vakti tasarruflu kullandığınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Son olarak, AK PARTİ Grubundan grup sözcüsü Sayın Nilgün Ök'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Ök.

Süreniz yirmi dakikadır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, çok değerli Bakan Yardımcılarım, çok değerli bürokratlar, basınıımızın güzide temsilcileri, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; ben de sizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyoruz.

Tabii, biz Bakanımızı Grup Başkan Vekilliklerinden biliriz, kendisi çok çalışkan bir yapıya sahip. Bunu Ticaret Bakanlığında da görüyoruz. Kendisini sosyal medyada takip etmekte gerçekten zorlanıyorum. Başarılar diliyorum.

Tabii, bugün konu domates. Biliyorsunuz, Ağrı Vekilimiz Ağrı'dan bize domates getirince domatese dair ben de bir şeyler söylemek istiyorum Sayın Bakanım. Özellikle sizin bu uluslararası pazarlarda gösterdiğiniz üstün gayretler neticesinde; biliyorsunuz, Suudi Arabistan'la da olan ticaretimizin açılmasıyla birlikte bizim Denizli'mizin Çameli ilçesinde domates üretiliyor. Bu domateslerin yurt dışına ihracatı gerçekleşti, Suudi Arabistan'a biz bu yıl domates gönderebildik ve burada üreticilerimizin de yüzü güldü. Ben bu anlamda da size çok teşekkür ediyorum. Dolayısıyla, bu ticari ilişkilerin, yeni pazarlar bulmanın ne kadar önemli olduğunun bir kez daha altını çizmiş olalım diyorum.

Evet, bugün Ticaret Bakanlığımızın bütçesini konuşuyoruz. Tabii, Bakanımızın gayretleri ve politikalarımız sayesinde ihracatta yakaladığımız gelişmelerden bahsedeceğimiz ama bu gelişmelerden bahsederken de bu gelişmelerin yani bu başarının hangi şartlar altında gerçekleştiğinin de altını çizmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Her ne kadar Sayın Bakanım sunumunda değinse de ben de değinmek istiyorum. Dünya daha pandeminin tedarik zincirleri ve arz-talep dengesinde neden olduğu bozulmaları atlatamamışken bir de küresel ekonomide Rusya ve Ukrayna savaşının etkileriyle karşı karşıya kaldık. Özellikle enerji ve ham madde fiyatlarında yaşanan ciddi artışlar küresel enflasyonu tetiklerken birçok uluslararası kuruluş küresel bir durgunluğun kapıda olduğunu belirtmiş durumda. IMF'ye göre, 2021 yılında yüzde 6 olan küresel büyüme oranının 2022 yılında yüzde 3,2'ye, 2023 yılında ise yüzde 2,7'ye düşmesi öngörülmektedir. Tabii, 2022 yılı ikinci çeyrek büyüme verileri ve öncü göstergeler, küresel ekonomik aktivitedeki yavaşlamayı da teyit eder nitelikte.

Ayrıca, 2021 yılını birçok emtia ürün grubu için rekor fiyat artışlarının olduğu bir yıl olarak da görmekteyiz. Tabii, 2022 yılında ise Rusya ve Ukrayna savaşı sonrasında -ki altını çizmemiz gerekiyor- özellikle enerji olmak üzere emtia fiyatlarında ciddi anlamda artış söz konusu olmuştur. Emtia fiyatlarındaki yükseliş başta olmak üzere pandemi sonrası küresel arzın da hızlı artan talebe karşılık verememesi ve tedarik ve lojistik sorunları gibi nedenler de tüm dünyada yüksek enflasyonu beraberinde getirmiştir.

IMF'nin yaptığı tahminlerde küresel enflasyonun 2021'deki yüzde 4,7 seviyesinden 2022'de yüzde 8,8'e yükseldiği ve sonrasında da 2023'te yüzde 6,5'lara düşmesi tahmin edilmektedir. Yine, 2021 yılından önceki yirmi yılda küresel enflasyon ortalamasının 3,8 olduğu düşünüldüğünde, 2022 yılındaki enflasyonun küresel açıdan ne denli büyük bir sorun hâline geldiği gözler önüne serilmektedir.

Tüm bu olumsuz atmosfere rağmen, Ticaret Bakanlığımızın yürüttüğü çalışmalar ve özel sektörümüzün, ihracatçımızın azimli çabalarıyla, geçtiğimiz yıllarda ve bu yılki ihracatımızda da önemli başarılarla imza atmış bulunmaktayız. Bu süreçte yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazla vermeyi öncelikleyerek ülkemizi büyütmek için önemli adımları attık. Krizi fırsata çevirmek için salgın olduğu süreçte dahi üretime ara vermeden devam ettik. Küresel ekonomik kriz gelişmiş ülkeleri dahi sarsarken biz büyümeyi sürdürdük. Geçtiğimiz yıl yüzde 11,4’le; bu yılın da ilk yarısında yüzde 7,5’lik büyüme rakamlarıyla dünyada ilk sıralarda yer aldık ki bu rakamların yüzde yarısı yine mal ve hizmet sektörünün ihracatından kaynaklanmakta. Ayrıca, küresel resesyona rağmen bu yılki büyümemizi de yüzde 5’lik bir büyümeyle bitirmeyi öngörüyoruz. Ülkemiz 2021 yılında dünyanın 21’inci, Avrupa’nın da 8’inci büyük ekonomisi konumundadır. Satın alma gücü paritesi hesabına göre ise 2021 yılında dünyanın en büyük 11’inci ekonomisi olma konumunu korumuş, Avrupa’nın ise 4’üncü büyük ekonomisi olmuştur.

İstihdama baktığımızda da pandemi öncesine rağmen 3 milyon 400 bin ilave istihdamımız var ve istihdamımız 31 milyona dayanmış durumda, bu da çok olumlu bir gelişme. Tabii ki bunu da ihracatımızdaki artış ve büyümenin de yeni ekonomik modelimizdeki olumlu göstergeleri olarak görebiliriz. İhracatımız 2021 yılında yüzde 32,8 artarak 225,2 milyar dolara ulaşmış ve ilk defa 200 milyar doların üzerine çıkmıştır. 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış ihracatımız 252 milyar doların üzerine çıkmış. 2023 yılı için ise ihracat hedefimiz 265 milyar dolardır; buralara 36 milyar dolarlardan geldik, o yüzden bu rakam çok önemlidir. Dış ticaret hacmimiz geçtiğimiz yıl neredeyse 500 milyar dolar sınırına da yaklaşmıştır. Ayrıca, ilk defa iktidarımız döneminde küresel mal ticaretinden ülkemizin aldığı pay yüzde 1’in üzerine çıkmıştır. Bir konuşmacı biraz önce “Dünya ticaretinden pay almıyoruz.” dedi, bu oran AK PARTİ iktidara geldiğinde 0,40’lardaydı. Bakın, 2022 ikinci çeyreği itibarıyla bu oran yüzde 1,04’tür. 2003-2021 döneminde mal ve hizmet ihracat hacimleri artış hızının karşılaştırılması yapıldığında Türkiye’nin bu dönemde gerek gelişmiş ülkelere gerekse gelişmekte olan ülke gruplarına göre daha yüksek bir performans sergilediği görülmektedir. Bu dönemde ülkemizin mal ve hizmet ihracat hacmi yüzde 7 artarken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran yüzde 6,1, gelişmiş ülkelereyse yüzde 3,6 düzeyinde kalmıştır. Bu anlamda da ülkemiz başarılı bir performans göstermektedir.

Yine, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe dış ticaret fazlamız 2002 yılında 1,4 milyar dolar olurken, 2021 yılında 7,2 milyar dolara yükselmiştir. Madencilik ve taş ocakçılığı ihracatımızda da ciddi artış var: 2021 yılında 4,1 milyar dolara yükselmiş, 2022 yılı Ocak-Ağustos dönemindeyse 3,2 milyar dolara ulaşmıştır. Ben tabii, Meclis Başkanımız biraz önce Bingöl’le ilgili acıkama yaptı; -inşallah hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum- onun da cari açığımıza katkı sağlayacak şekilde ülkemizin üretimine çok ciddi katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

Hizmet ihracatımıza ilişkin olarak ise, 2002 yılında 14 milyar dolar olan hizmet ihracatımız 2019 yılında cumhuriyet tarihinin rekor seviyesine ulaşarak 62,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında ise pandeminin etkisiyle bir önceki yıla göre yüzde 43,5 oranında azalış kaydetse bile, pandemi sonrası normalleşmeyle birlikte ciddi anlamda toparlanmaya gidilmiş ve 2021 yılında 2020 yılına oranla yüzde 62 oranında artan hizmet ihracatımız 57,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır. Hizmet ihracatımızdaki ilerleme 2022 yılı Ocak-Temmuz döneminde de devam etmiş olup, yüzde 66’lık artış kaydederek 42 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. Aynı dönemde cari açığa bunun katkısına baktığımızda artı 20,2 milyar dolar olarak olumlu katkı sağladığını görüyoruz. Hizmet ihracatımızdaki olumlu gelişmeler kendini uluslararası arenada da göstermiş; Türkiye, 2022 yılının ikinci çeyreğinde ilk çeyreğe oranla yüzde 10,6’lık artışla G20 ülkeleri arasında Endonezya ve Avustralya’dan sonra, hizmet ihracatının en fazla arttığı 3’üncü ülke olmuş durumda. Tabii, 2021 yılında, totalde 101.336 firmamız

ihraç yapmış; bu, oran 2002’de 33 bindi. Öte yandan, yine 1 milyar doların üzerinde ihracat yaptığımız ülke sayısını 8 iken 46’ya çıkarmışız. Yine, 1 milyar doların üzerinde ihracat yapan il sayımız 2002 yılında 5 iken bunu 23’e çıkarmış durumdayız.

Küresel düzeyde her ülkeyi önemli derecede etkileyen enerji piyasası gelişmelerinin elbette ki ülkemizde de olumsuz yansımaları yaşanmaktadır. İhracatta miktar ve fiyat etkisi benzer seviyelerdeyken ithalatta fiyat etkisi ön plana çıkmıştır. Sayın Bakanımız bugünkü konuşmasında oranlarla bunu verdi ama bir kez daha üstünden geçmek istiyorum. Özellikle, küresel düzeyde, başta enerji olmak üzere, emtia fiyatlarındaki artış, ithalatın yükselmesine neden olmuştur. Enerji ithalat rakamımız tarihi yüksek seviyelere çıkmıştır, dolayısıyla bu da bizim ithalat rakamımızı artırmış, cari açığın artmasına sebep olmuştur. Ama burada dikkat edilmesi gereken önemli husus ise ihracat kalemlerinin artmadığı, sadece fiyat bazlı olarak da miktarda artış olduğudur. Ancak enerji dışı cari dengemize baktığımızda pozitif seyrini görmekteyiz. Yıl sonunda 40 milyar dolar cari fazlayı öngörmekteyiz açıkçası, enerji harici baktığımızda.

Tabii, tüm dünyada salgından oldukça olumsuz etkilenen seyahat gelirlerinin, Rusya-Ukrayna savaşının turizm sektörü üzerinde oluşturduğu baskıya rağmen, Bakanlığımızın destekleri ve uyguladığı politikalar sayesinde cari işlemler dengemize olan katkısı devam etmektedir. “Bacasız sanayi” olarak adlandırdığımız turizm sektörünün güçlü performansı bu yıl sonu turizm gelirlerimizin de 40 milyar dolar civarında gerçekleşmesini öngörüyoruz.

Tabii, bu süreçte reel sektörü desteklemek, güçlendirmek için pek çok adım atıldı. Katma değerli üretimi teşvik için selektif kredi politikamızı uygulamaya koyduk. Biliyorsunuz, Sanayi Bakanlığı tarafından, cari açığa sebep olan 900 tane stratejik ürün belirlendi ve bu ürünlerin üretilmesiyle ilgili ciddi destek politikaları uygulandı, özellikle katma değerli üretimi teşvik için. Bunun yanında, firmalarımıza Kredi Garanti Fonu tarafından aktarılacak olan yasal kaynak tutarını, biliyorsunuz, 20 milyar liradan, 100 milyar liraya çıkardık, üretimlerini artırsınlar diye. Yine, KOBİ’ler başta olmak üzere makropolitikalarımızla uyumlu üretim, istihdam ve ihracatı desteklemek amacıyla finansmana ulaşmayı kolaylaştırmaya devam ediyoruz. 100 milyar lirası ihracatçılara, 50 milyar lirası da turizmcilere olmak üzere, toplamda 150 milyar liralık uzun vadeli, düşük faizli kredi imkânı sağlıyoruz. Ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından müjdesi verilen, esnaf ve sanatkârlarımıza yönelik 100 milyar liralık kredi destek programımız da açıklandı. Bu programda işletmelerin kullanabileceği, işletme limiti 500 bin lira, yatırım limiti de 1,5 milyar lira. Ayrıca, altmış aya kadar vadeli ve faiz oranı yüzde 7,5 civarında olacak. Tabii, 31 Ekim itibarıyla esnaf ve sanatkârlarımıza faiz indirimli kullandırdığımız kredi tutarları da 56 milyar TL’yi bulmuştur. Esnafımıza katkı sağlamak amacıyla, biliyorsunuz, geçtiğimiz yıllarda esnafımızın kazançlarını basit usuldeki gelir vergisinden muaf tuttuk. Esnaf muafiyetinin kapsamını artırdık. Özel sektör yatırımlarının yarattığı katma değer ve istihdam bilinciyle de 2023 yılı bütçemizden reel sektöre 145,4 milyar TL ayırmaktayız. Bu destekler, işveren sigorta primi desteği için 68,1 milyar TL, tarımsal kredi faizi desteği için 21,6 milyar TL, esnaf kredileri faizi desteği için 11 milyar TL, ihracat destekleri için 10,3 milyar TL, çırak, kalfa ve staj yapan öğrenciler için ödenen devlet katkısı yine, 10,3 milyar TL, hazine destekli kefaletle sağlanan krediler için 7 milyar TL, EXIMBANK’ın sermaye artırımı için 6,8 milyar TL, yine, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı teşvik ödemeleri için 6 milyar TL, küçük ve orta ölçekli işletmeleri destek amacıyla da 3,3 milyar TL olarak ayrılmaktadır.

Tabii, Bakanlığımız bünyesinde olan önemli bir kurumda kooperatifler. Kooperatiflerin gelişmesini gerçekten önemsiyoruz. 2022 yılı Ağustos ayı sonu itibarıyla, verilere göre, 12.902 kooperatifimiz bulunmakta ama bunların içinde benim de en çok önemsendiğim KOOP-DES programı kapsamında

kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi. Kadın kooperatiflerin güçlendirilmesiyle ilgili Bakanlığımız bütçesinden ayrılan destekler ve hibeler sayesinde, özellikle makine ve tesisata verilen desteklerle daha önce olmayan kooperatiflerimiz, kadın kooperatiflerinin sayısı 2022 yılı itibarıyla 894 olmuştur.

Biz, Kadın Emeği Türkiye'nin İstikbali programı kapsamında bütün ilgilileri geziyoruz Sayın Bakanım. Orada devlet teşvikinden yararlanmış kadınlarla, girişimci olmayı düşünen diğer kadınlarla bulduğumuz toplantılarda kooperatif kurmuş, ihracat yapan birçok kadının başarı hikâyesine tanıklık ettik.

Sayın Bakanım, bu kooperatifleri artıran, konulan projelerde her ne kadar... Mesela, 2022 yılında altmış 64 ilde 190 kooperatifin 205 projesine hibe desteği verilmesine karşın 27 milyon TL para aktarılmış ve bunun 20 milyon lirası hibe olarak verilmiş. Ama biz Anadolu'yu gezdiğimizde birçok kadın kooperatifinin projelerinde bu desteklerinin artmasıyla ilgili talepleri var, onu da ben buradan size iletmış olayım.

Tabii, Sayın Bakanım, bugünkü sunumunuzdaki Uzak Ülkeler Stratejisi'ni çok önemli buluyorum. Uzak Ülkeler Stratejisi, alternatif pazarlar açısından gerçekten çok önemlidir. Artık sürekli değişen, genişleyen ve bir tık uzağımızda olan dünya ticaretinde, Uzak Ülkeler Stratejisi'yle ilgili 18 ülkeye yönelik eylem planlamasının yapılmasını ve teşvik edilmesini açıkçası çok önemli buluyorum ve bunda da biliyorsunuz e-ticaretle ilgili bir düzenleme var. Tabii, e-ticaret deyince -Sayın Bakanım biliyorsunuz, siz de söylediniz- bu e-ticaretle ilgili bu düzenlemeyi Mecliste tüm partilerin oy birliğiyle karara bağladık ama benim şaşırduğum şey şu oldu Sayın Bakanım: Biz bunu bütün partiler oy birliğiyle karara bağladıktan sonra CHP gitti buna Anayasa Mahkemesinde itirazda bulundu, bu da çok değişik bir kafa karışıklığı. Açıkçası, bu ne perhiz bu ne lahana turşusu demek istiyorum bu tavra. Evet, bu uzak ülkelerle ilgili ihracat hedeflerimiz stratejisiyle de 80 milyarın üzerine çıkmasını hedefliyoruz.

Biliyorsunuz, Türkiye'nin tek resmî ihracat destek kuruluşu olan TÜRK EXİMBANK, ülkemizin 2023 vizyonu ve hedefleri doğrultusunda çalışmalarını sürdürüyor ve ihracatçımıza ciddi anlamda destek olmakta ve EXİMBANK'tan kredi kullananların yüzde 80'ninin KOBİ olmasının da çok memnuniyet verici olduğunu ifade etmek istiyorum.

Tabii, daha çok anlatılacaklar, gümrükler, Bakanlığımızın birçok faaliyet alanları var ama bugün bir konuşmacı sabahleyin dedi ki: "Bizim liderimiz kara para yerine temiz para getirecek." Şimdi, ben şunu söylemek istiyorum: Daha önce, sizin bu lideriniz "tefecî" olarak tabir ettiği Londra'da temiz para arayışına gitti, hatta bu lider, 2018 yılında kapı kapı dolaşarak o bizim ekonomik darbe krizini yaşadığımızda dedi ki: "Sakın Türkiye'ye gelip yatırım yapmayın, Türkiye güvenilir bir ülke değil." Şimdi, o zaman, temiz para olmayan şimdi nasıl oldu da temiz para oldu? Bir de şunu söylemek istiyorum: Şu anda yatırım fonlarının yüzde 98,5'i yerli yatırımcı -yani demek ki hani "Para kaçacak." diyorsunuz ya bu mudur yani 98,5'inin yerli yatırımcı olduğu- kaçacak kirli para bu mudur?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bir de "Cari açığı uyuşturucuyla kapatacaksınız." diye... Gerçekten çok komik yani burada cari açığı uyuşturucuyla kapatmak ne demek? Bu, Türkiye'ye atılan çok büyük bir iftira ama tabii burada da şaşırılmamak lazım, biliyorsunuz, o kişi, vaktizamanında "Uyuşturucudan ve organ bağışından vergi alınsın, kara paradan vergi alınsın." diyen bir liderdi, dolayısıyla çok şaşırılmamak lazım, kendisinin bu anlamda, hani cari açık nedir, ne değildir, nelerden vergi alınır alınmazla ilgili ciddi anlamda kafa karışıklığı var. İşte biz böyle bunlarla mücadele etmek zorundayız.

Sayın Bakanım, ben 2023 yılı bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Ayağınıza taş değdirmesin. Bu rakamlarda emeği geçen tüm bürokratlarımıza, çalışanlarımıza, ihracatçımıza, işverenlerimize, hepsine çok teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Nilgün Hanım.

Değerli arkadaşlar, gruplar adına konuşmalar tamamlanmıştır.

Saat 13.46 şu anda, bir yemek arası vereceğim. Aşağıda yemek hazırlığımız vardır, tüm vekillerimizi, bürokratları yemeğe davet ediyorum.

Saat 14.30'da kaldığımız yerden devam etmek üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.46

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.35****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 11'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Naci Cinisli, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, çok kıymetli Bakanımız, Sayın Bakan Yardımcıları, değerli Rekabet Kurulu Başkanımız, kıymetli bürokrat arkadaşlarımız, sayın basın mensupları; sizleri ben de saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz, bütçeniz hayırlı olsun. Zor bir Bakanlık sizinki de, bundan önceki bazı bakanlara da aynı hitapla başladım. Tabii, bir başka zorluk daha var; ben sizi Mecliste tanıma fırsatı buldum, belki yeteri kadar değildir ama benim edindiğim intiba, işinizi severek yapan bir insanınız, bir milletvekiliydiniz ve işinizi de iyi yapmaya çalışıyordunuz. Eminim ki Bakanlığınızda da aynı şekilde de davranıyorsunuzdur ama tabii, imkânlar kısıtlı ve bir başka talihsizliğiniz maalesef, sizden önceki Bakanınız. Kendi Bakanlığınızı dolandıran bir Bakan üzerine Bakanlık koltuğuna oturdunuz ve bununla ilgili de herhangi bir yaptırım da bulundunuz mu; bunu daha duymadık, bilemedik. Eğer bununla ilgili bir yaptırımda bulunmadıysanız -sizi tanımış olduğum kadarıyla- aldığım intibaya da gölde düşürmüş olursunuz çünkü benim tanıma fırsatı bulduğum Mehmet Muş'un bunun hesabını sorabiliyor olması lazımdı millet adına, hepimiz adına.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – “Dolandırma” ifadesi çok ağır bir ifade bir Bakan için.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Dolandırdı efendim, dolandırdı. Soruşturulmaması soruşturmayanların ayıbı, dolandıranın değil.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – “Dolandırma” ifadesi ağır kaçıyor ya.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bütün Türkiye bunu kabul etmişken sizin kabul etmemeniz... Yapmayın lütfen, siz...

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Bir bakan için böyle...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bakan kendine bunu yakıştırıyorsa ben ne yapabilirim? Bakan eğer kendi Bakanlığını dolandırmayı kendine yakıştırabiliyorsa benim onu korumamı kimse benden beklemesin lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sırası geldiğinde fikirlerimizi söyleyelim.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Sunumunuzu çok dikkatlice dinledim; teşekkür ederiz, bize güzel rakamlar verdiniz fakat daha çok ihracat, ithalat konularında, İthalata çok değinmediniz ama ihracat üzerinde yoğunlaştınız, böyle olmasını da beklerdim çünkü yükselen ihracat rakamları şu anki

zor pozisyonu sizin daha rahat ifade edebilmenizi sağlıyor ama burada bir de çok korkunç bir ithalat rakamından da bahsetmeliyiz. Buraya geleceğim ama bundan önce bir başka dikkatimi çeken... Buna yeteri kadar yer vermediğinizi düşünüyorum.

Zatıalınız, aynı zamanda, ticaret erbabının Bakanısınız aslında ve sayı olarak esnaf, sanatkâr, ticaret erbabı; milyonlar... Onlarla ilgili yeteri kadar bilgi vermediniz ve onlara yeteri kadar önem de verilmediğini bu sunumdan ben hissediyorum. Ticaret erbabının en önemli amacı -ben de bir eski ticaret erbabı olarak... Siyasete girince ben bıraktım iş hayatını, ticareti- bir numaralı amacı sattığı malı rafa tekrar geri koymaktır, budur amacı ve oradan artan kârla da evini geçindirmek için, ileride yapabileceği bir yatırım için birikim sağlamaktır.

Değerli Bakanım, bugün, ticaret erbabı sattığı malı yerine koyamaz hâlde, Türkiye'nin her yeri böyle; çok dolaşıyoruz, çok çalışıyoruz. Biz İYİ Parti olarak daha çok esnafın, çiftçinin ve gencin üzerinde yoğunlaşıyoruz. Esnaflarda bizim gördüğümüz en büyük sorun; sattığı malı yerine koyamıyor, artık vadeli alım diye bir şey kalmadı, peşin alım bile kalmadı, ön ödemeli alımlara mecbur kalıyor insanlar. Neden? Ekonomimizin girdiği bu girdaptan dolayı. Bundan önceki ekonomiyi ilgilendiren bakanlıklarda da söyledim, ekonomi maalesef, artık bir millî güvenlik sorunu hâline geldi ve maalesef, Bakanlığınız da ekonominin en önemli parçalarından biri ve bunu düzeltmek için de çok fazla çaba sarf edilmesi lazım.

Konuşmanızdan da -vakit çok çabuk geçiyor- anlıyorum ki siz de memnun değilsiniz gidişattan ve bazı şeylerden şikâyet ediyorsunuz ama şikâyetle olacak iş değil. Bugüne kadarki bütün bakan arkadaşlarımızın hep söyledikleri; 2023 ile 2002 karşılaştırılıyor, bir gelecek projeksiyonunu biz hiçbir bakandan alamadık, duymadık. Sizin bazı beyanatlarınız da işte, şöyle olmasaydı böyle olurdu veya "Her şey stabil olsa, emtia fiyatları bu kadar yükselmemiş olsa, enflasyon da bu kadar olmazdı." derken sığınacak bir dal aradığımı... Zatıalınız için söyleyemiyorum, iktidarınızın genel psikolojisinden bahsediyorum; böyle bir psikoloji içinde maalesef.

İhracattan bahsettiniz, evet, gurur duyuyoruz, keşke daha fazla olsa ama keşke katma değeri yüksek ihracatlar yapabilesek de bu rakamlar kadar değer katabilse ülkemize, böyle bir şey yok, ithalat rakamları çok çok yüksek. Erzurum'u teşrif ettiğiniz zaman ben sosyal medyada bir haber paylaşmıştım; üzülmüşsünüz, duydum, üzülmenizi istemezdim, ben bunu bir siyasi latife olarak yazmıştım o zaman. "İhracat rakamını açıklamak için Erzurum'u tercih ettiniz; teşekkür ederiz, sefalar getirdiniz. İthalat rakamını açıklamak için hangi şehri tercih edeceksiniz?" diye sormuştum. Maalesef orada sizi üzdüğümü Ticaret ve Sanayi Odasındaki arkadaşlardan duydum. Üzdüysem kusura bakmayın. Ben o zaman üzme için yazmamıştım onu. Fakat bu da bir gerçek. Bugün ithalat rakamları... Evet, enerji tabii ki çok yüksek miktarlarda... Bu arada "altın" dediniz, altının ithalat rakamının neden bu kadar yükseldiğini de açıklarsanız çok memnun olurum. Enerji ithalatı pek çok ülkenin derdi, Almanya'nın bile çok büyük problemi fakat orada şuna bakmamız lazım: Almanya'nın 1 birim enerjiyle ürettiği ürünün katma değeri ile bizim 1 birim enerjiyle ürettiğimiz ürünün katma değerinin arasında dağlar kadar fark var. Aynı dolar, sente alsak bile onlar çok daha ucuza mal ediyorlar o enerjiyi çünkü ürettikleri çok daha katma değerli. Bizim ise katma değerli ürün üretimimiz maalesef gittikçe azalıyor. O bakımdan da bunda büyük sıkıntı yaşıyoruz.

Yine, 2023 hedefleri konuşulurken 2023 geldi çattı. Size ayrıca bir teşekkür daha etmek isterim. Buraya gelen bütün bakanlar Türkiye Yüzyılı'ndan bahsettiler yani 2023 hedefleri -yine tabirimi mazur görün- artık çöp oldu, yerine yeni bir vitrin, yeni bir slogan veya süs koyalım, onun ismini "Türkiye yüzyılı..."

Enfendim, lütfen milletimizi kandırmayalım. “2023 hedefleri” dendi, dendi; bugüne geldik, gördük ki 2023 hedefleri koskocaman bir balonmuş. 2 trilyon dolardan bahsediliyordu milli gelirden. Neredeyiz? 600 küsur milyar dolardayız. 25 bin dolar kişi başı milli gelirden bahsediyorduk. Neredeyiz? 8 bin dolar ya var ya yok. İhracat hedefinde -çok övünüyor- 500 milyar dolardan bahsediliyordu? Neredeyiz? 260 küsur milyar dolardayız. Yüzde 4,6 işsizlik hedefinden bahsediliyordu. Neredeyiz? Siparişe veri açıklayan TÜİK bile yüzde 10,4 açıklıyor.

Enflasyon... Biraz önce değerli büyüğüm Durmuş Yılmaz Beyefendi enflasyonla ilgili çok güzel açıklama ve benzetmeler yaptılar, onun üzerine daha fazla konuşmayacağım. Bugün, herhâlde “Keşke 128 milyar dolar olsaydı.” diyorsunuzdur. SPK keşke doğru düzgün çalışsaydı da böylesine borsa vurgunları olmasaydı. Bu, sizin Bakanlığınızı da dolaylı da olsa ilgilendiriyor. Bunlar ayıp şeyler. SPK’nın bu hâlde olması ve Temmuz-Eylül ayı arasındaki borsa vurgununa ses çıkaramaması; bunlar ülkede büyük güven bunalımlarına yol açıyor.

Vakit nasıl geçti anlayamadım. Burada benim size... Bir büyüme meselesi var. Bu büyüme ile kalkınmayı lütfen karıştırmayalım. Büyüyebilir, şirketler de büyüdüğünü zanneder, birden batar. Serbest ticaret yaptığım zamanlar, piyasada olduğum zamanlar, özel sektörde olduğum zamanlarda ben bunu görerek çok yaşadım. Büyümek, kalkınmak demek değildir, halkın refahını yükseltmek değildir; borçla da büyünür. Şişmiş bir ekonominin de kimseye faydası olmaz.

Dış Ticaret Müsteşarlığı diye bir kurumumuz vardı. Bu Dış Ticaret Müsteşarlığı ülkeye çok kaliteli personel, çok kaliteli insan kaynağı da sağlardı. Aynı zamanda Devlet Planlama Teşkilatı gibi de çalışabilen yani o kadar gelişmiş, kurumsallaşmış bir teşkilatken maalesef, bu teşkilat oradan oraya devredilerek yok edildi ve duyuyoruz ki kalan arkadaşlarımız, bürokratlar da yavaş yavaş devletten ayrılıp özel sektöre, hatta yurt dışına gidiyorlarmış.

Bir başka üzüldüğüm nokta da bu Frankfurt Ticaret Ataşeliğine yapılan atama. Ben dilimi mümkün mertebe yumuşak seçmeye çalışan bir milletvekiliyim Değerli Bakanım yani dikenli eleştirileri yumuşak bir üslupla yapmaya çalışıyorum ama bu şerefli göreve atanan bu kişi haydutluk yapmış bir insandır, bunu oraya atamakla çok yanlış yaptığınızı da size hatırlatmak isterim.

Çok az vaktiniz kaldı iktidarda ama benim bir teklifim inşallah biz geldiğimizde yapacağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bu Amerika-Çin ticaret savaşında çok büyük bir fırsat bizim önümüze geldi. Çin’deki Amerikan teknoloji yatırımlarını Türkiye’ye çekme fırsatı varken biz bunu maalesef, nedense hiç düşünmüyoruz. Ben, bunu birkaç defa Genel Kurulda da dile getirdim, bunun üzerinde düşünmekte fayda var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım, süreniz bitmiştir.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Amerika’nın Türkiye’ye az bile olsa getireceği yatırımlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmiştir.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Erzurum’la ilgili bazı şeyler de var, maalesef vaktim kalmadı. Erzurum’la ilgili sizden isteklerimi de soru-cevap bölümünde soracağım.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Bekaroğlu, hazırsanız sizinle devam edelim.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Önce, bu Rekabet Kurulu sunumuyla ilgili bir cümle... Değerli arkadaşım, Sayın Başkan yani bir akademisyen misiniz bilmiyorum, bize Rekabet Kurulu nasıl, nedir, bunun dersini mi verdiniz? Siz ne yaptınız? Ne yaptınız yani bir sene içinde? Yani, ne yaptığımızla ilgili bir cümle insan buraya yazar ya. Bununla gelmek, bilmiyorum, bir kelime bulamıyorum, ayıptır diyeyim, bunu bırakıyorum.

Şimdi, bütün bakanların sunumlarında, Cumhurbaşkanını açıklamalarında filan hep, evet yani bazı işler ters gidiyor ama bunun sebebi dünyada olup bitenlerdir. “Pandemi geldi, işte, arkasından savaş geldi.” filan deniliyor. Öyle mi? Bir bakalım arkadaşlar. Evet, dünyada pandemi filan geldi, enerji ve emtia fiyatları yükseldi. Endekslere bakalım, bir sene içinde yüzde 97, enerji emtia fiyatları yüzde 97, enerji dışı emtia fiyatları 50, tarım emtia fiyatları yüzde 43, ham petrol varil fiyatı yüzde 56 yükselmiş arkadaşlar. Peki, benzin, motorin ben söylemeyeyim, bunu siz biliyorsunuz. Şey ne olmuş, elektrik? Söyleyeyim, sadece konutlarda yüzde 163. Efendim, doğal gaz, elektrik üreten doğal gaz santrallerinde yüzde 800, sanayide yüzde 700. Şimdi, aradaki yüzde 100’ü çıkaralım, dünyadan kaynaklandı. Diğeri, sizin uygulamış olduğunuz politikalar, bundan siz sorumlusunuz yani yapmayın, etmeyin.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Ticaret Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz ve geçtiğimiz günlerde dış ticaret, iç ticaret istatistikleri açıklandı. Sayın Bakan, çıktı, uzun uzun ihracatı anlattı; ithalattan hiç söz etmedi, sunumunda da böyle. Anlıyoruz, anlıyoruz ama ayıp ya. Yahu ithalat bakanlığı ayrı bir bakanlık mı? Gelip bize bir de ithalatı sunacak mı, kalemlerini sunacak mı? Niye böyle olduğunu anlatacak mı? Yapmayın, etmeyin ya, çocuk mu avutuyorsunuz?

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bakın, aslında sizin böyle güzel rakamlar, ihracatımız bu kadar arttı dediğiniz rakamlar da eleştirilecek rakamlardır. Evet, Avrupa’da üretimle ilgili problemler var, başka yerlerde ulaşım ile ilgili problemler var. Evet, ihracat için Türkiye’ye bir fırsat var ve bununla ilgili de gayret ediyorsunuz filan ama dış ticaret açığını izah edecek hiçbir şeyiniz olmadığı gibi, ihracatımızın niteliğiyle ilgili de birkaç kelime söylemiyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Sayın Bakan, sizin döneminizde, ihracattaki ürünlerde yüksek teknoloji 3,9’dan 3’e, 2022 de 2,7’ye düşüyor, orta yüksek teknoloji de o şekilde. Yani, sizin ihrac ettiğiniz şeylerde, hâlâ yüksek teknoloji hem düşmüş hem de yüzde 3’lerde. Başka bir rakam daha var, ihracatın niteliğini gösteren başka bir rakam daha var; o da işte, diğer ülkelerle bir karşılaştırmaya bakalım, ihracatta kilogram başına düşen fiyat 2018’de 1,33 dolar, 2019’da 1,21; 2020’de 1,09 dolar. Ya, bu, geri kalmış ülkelerin ihracatı. Onun için, gerçekçi olalım, konuşalım, iyi şeyler yapıyoruz diyelim filan.

Değerli arkadaşlarım, sizin sürekli konuştuğunuz bir şey de “Dış güçler var.” Yani bir dış güçler var, düşmanlar var, acayip bir şekilde saldırıyorlar filan. Ya, arkadaşlar, bakın, ben sizin “dış güçler” dediğiniz şeylerden birkaç tanesini söyleyeyim. Bakın, biraz evvel Sayın Bakan sunumunda da ifade etti “Biz küresel sisteme entegre olmuşuz.” dedi yani “Küresel kapitalizme entegre olmuşuz.” dedi. Yani, içerideki yerleşiklerle dışarıdaki yerleşikler arasında ilişki var, biraz evvel konuştuğumuz konuda o, alıyoruz, satıyoruz filan. İşte, bu alma satma işlerinde olup bitenlerin tamamı dış güçlerde değerli arkadaşlarım. Merkez Bankasının raporlarını incellerseniz görürsünüz yani dış güçlerin neler olduğunu görürsünüz. Nedir bu? Siyasal iktidarın söyleminde sürekli “dış güçler” dediği şey, yurt dışı yerleşiklerle hem devletin kullandığı dış krediler ve satışa çıkardığı bono ve tahviller aracılığıyla hem de özel sektörün ticari kredileri ve borsalar aracılığıyla yoğun ilişkileri var; “dış güçler” dediğiniz güçler bunlardır, bunlardan şey yapıyoruz. Şimdi, bunlara baktığınız zaman, bu ilişkilerde ciddi problem var, onu itiraf edin. Mesela, nedir? Ciddi bir cari işlemler açığı veriyoruz, çok büyümeye başladı ve bunun üzerinde tartışmalar devam ediyor. Niye? Doğrudan yabancı sermaye yatırımları ciddi

bir şekilde düştü, çıkıyor, girmeyi bir tarafa bırakın, çıkıyor, içerideki yerleşikler bile dışarıya gidip oralarda yatırım yapıyor. Son zamanlarda borsadaki yükselmeleri bir tarafa koyarsanız orada da ciddi çıkışlar var, sıkıntılar var, sorunlar var. Peki, bütün bu sorunlar çerçevesinde, bu dış ticaret açığını neyle finanse ediyorsunuz? Yani neye “cari açık” diyoruz? İşte, ithalat-ihracat farkından turizm gelirlerini, müteahhilitik gelirlerini çıkardıktan sonra kalana “cari açık” diyoruz ve korkunç bir derecede, yüzde 100’ü geçmiş, bu sene dış ticaret açığı 100 milyar doları geçecek yani böyle bir şeye doğru gidiyoruz. Bunu nasıl finanse ediyoruz? İşte, problem burada. Nasıl finanse ediyoruz, neyle finanse ediyoruz? Borç mu alıyoruz, ne yapıyoruz? İşte, “swap”ler, başka ne yapıyoruz arkadaşlar? Bakıyorsunuz “net hata ve noksan” diye bir kalem var. Ya, bu “net hata ve noksan” nedir değerli arkadaşlarım? Sayın Bakanım, ben bilemiyorum, çok araştırdım, sordum, bugün cevap alamadım; bu varlık barışıyla gelen şeyler hangi kaleme giriyor? Net hata ve noksanı mı giriyor, nereye giriyor? Çok ciddi bir şekilde merak ediyorum. Net hata ve noksanı mı geliyor varlık barışıyla yapılan şeyler?

Bakın, Sayın Bakanım, sizin hükümetleriniz döneminde, Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetleri döneminde 18 defa varlık barışı yapılmış yani 18 defa “varlık barışı” adı altında kanun çıkmamış ama diğer kanunlar içine serpiştirilmiş, Cumhurbaşkanına uzatma yetkisi verilmiş, uzatmış, 18 defa. Ne oluyor değerli arkadaşlarım? OECD’nin böyle bir şeyi var, bütün ülkelere önermiş “Bir kere varlık barışı çıkarın, bu dünyada dolaşan, kayıtlı olmayan paralar kayıtlara girsin. İşte şu şekilde çıkarın.” falan dedi. Siz, ilk çıkardığınızda herhangi bir idari, adli soruşturma da açmayacaktınız, muhalefetin şeyiyle bunu kaldırdınız, sonradan yüzde 1 de vergi koydunuz ama değerli arkadaşlar, 18 defa varlık barışı çıkaran Türkiye, ne getiriyor dünyadan nasıl bir para getiriyor dünyadan değerli arkadaşlarım? Efendim, işte küplere bindiniz, nasıl böyle... “Ana muhalefet partisi Türkiye’yi jurnalliyor mu?” “Ne demek yani Türkiye cari açığını uyuşturucuyla finanse ediyor?” Tamam, uyuşturucuyla finanse etmiyorsunuz. Hangi para geliyor? Ben Maliye Bakanlığına 2 defa soru önergesi verdim değerli arkadaşlarım: Bir tanesinde dedi ki: “Kayıtlarda geçmiyor, bizim Maliye Bakanlığının kayıtlarına girmiyor bu para.” açıklamadı varlık barışından ne geliyor, diğerinde de dedi ki “Şu kanuna göre getiriyoruz.” Hakaret ediyor ama ne yapalım yani yapacak bir şey yok. Tabii, böyle hakaret etti diye gidip tokatlayacak hâlimiz yok; yarın günü geldiği zaman, şey çerçevesinde bunlar sorulacak.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’de bir sistem uyguluyorsunuz düşük faiz yüksek enflasyon filan. Bu kime yarıyor değerli arkadaşlarım? Buna iyice bir bakmak lazım. Bakın, gidin, şirketler yüzde 700-800’lerle kâr etmişler yani bu işte net kârları değildir, şudur, budur, kâr etmişler. Niye? Enflasyonla böyle oluyor, değerli arkadaşlarım, yüksek enflasyon dolayısıyla böyle oluyor. Sayın Hazine ve Maliye Bakanımız çok önemli bir şey söyledi yani bir taraftan insanlar, herkes kızıyor falan ama yani çok itiraflarda bulunuyor, dedi ki: Bizim uyguladığımız sistemde sadece dar gelirli ezildi. Hakikaten dar gelirli eziliyor, Sayın Bakanım, dar gelirli eziliyor. Sizi bir de kutlamak istiyorum, baktım, böyle bir çatayım Muş’a diye, baktım, baktım, baktım, hiçbir baronla filan resmin yok, sizi kutlarım, tebrik ediyorum sizi. Şimdi, bu dar gelirli eziliyor, bunu bile bile söylüyorsunuz. Kim kazanıyor? Bakın, iş adamlarından ciddi şikâyetler var, diyorlar ki: “‘Kredi yağıyor.’ ama biz krediye ulaşamıyoruz, düşük şey veriliyor.” Bakın, burada, bir sermaye transferi de söz konusu. Güçlü olanlar, kayıtları, sicilleri sağlam olanlar ucuz krediyi alıyor, o krediyle iş yapıyor, yüksek enflasyon dolayısıyla istediği gibi satıyor, zam yapıyor sadece dışarıya falan değil, içeriye de -rekabet de ortadan kalktığı için, zayıf olanlar ezildiği için- yüksek fiyatlarla satıyor, müthiş bir büyüme oluyor, diğerleri ise ezilip gidiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakınız, sizin üzerine oturmuş olduğunuz ya da sizi destekleyen Anadolu Aslanları ile MÜSİAD da -bakın, kayıtları var, böyle ifadeleri var- diyorlar ki: “Biz krediye ulaşamıyoruz.” Bu dönemde yani yüksek enflasyon zaten zengini zengin ediyor, fakiri fakir ediyor ama zenginler arasında da belli bir grubu daha da zengin ediyor, diğerlerini devre dışı bırakıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, bir iki cümleyle bağlayalım lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bunların sonucunda Sayın Bakanım, ülkede çok ciddi sıkıntılar, problemler, sosyal çalkantılar kapıda yani gelecek.

Yani böyle işte, “Efendim, kura çekiyorsunuz.” Ne kurası çekiyorsunuz? Sosyal konut kurası çekiyorsunuz. Nerede? Şırnak’ta. Nerede yapacaksınız? Belli değil. 2019’da çekmişsiniz kuraları, ne oldu? Onlar da belli değil. Bu şekilde uzun süre avutmanız mümkün değil, sıkıntılar ortaya çıkar Cemal kardeşim.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Çok bağıriyorsun ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Mehmet Bey.

Değerli arkadaşlar, şimdi, HDP grubundan Sayın Paylan’a söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; bu salonda bulunan herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, insanlık yerleşik yaşama bu topraklarda geçti ve ilk ticaret de bu topraklarda başladı yani Hititler’in yazıtlarına bakarsanız, Asur’a bakarsanız, Urartu’ya bakarsanız ilk ticaretin bu topraklarda gerçekleştiğini görürsünüz. Niye? Medeniyetler burada başladı ama baktığımızda, her zaman işte, İpekyolu, diğer ticaret yollarının geçtiği, Ege’nin, Akdeniz’in, Karadeniz’in bir ticaret havzası olduğu bir coğrafyadayız. İpekyolu’yla ta Çin’den Avrupa’ya bir köprüydük, aslında bu vasfımızı yeniden hatırlamalıyız. Yeniden ticaretin merkezi bir olma vasfını hatırlamalıyız ama bu konuda pek çok eksikliklerimiz var. Ben sizin bu anlamda bir vizyon ortaya koymadığınızı düşünüyorum yani şunu söyleyeceğim Sayın Bakan: Sizler rakamlara boğulmamalısınız, bence bu anlamda, bir vizyon ortaya koymalısınız. Ticaret merkezi bir Türkiye, yeniden bu hafızamızı hatırlamalıyız ama yalnızca rakamlardan bahsediyorsunuz, hani “250 milyar dolar ihracat yapacağım.” Siz de sonuç olarak varlıklı bir aileden gelmediniz, ben de bir esnaf çocuğuyum. Size sorarım: Bir esnaf için ne önemlidir? Dükkanını çevirmek, borcunu ödemek, yanında çalışan işçinin, emekçinin hakkını verebilmek; bunlar önemlidir. Yani yalnızca rakamlara boğamazsınız bunları bu anlamda, bir sosyal habitattan bahsediyoruz. Bu sosyal habitat konusunda neler yapıyorsunuz? Bu konuda yeterli şeyler sizden duymadık çünkü rakamlardan bahsederek -açıkça söyleyeyim- zincir marketler rakamlarını büyütebilirler veya -atıyorum- Trendyol, e-ticaret markaları rakamlarını büyütebilirler ama bunlar sosyal yıkımlara yol açabilir.

Bakın, 250 milyar dolar ihracat rakamında bahsediyorsunuz. Ben size iddiaıyla söylüyorum: O 250 milyar dolar ihracat, emek sömürsüne ve doğa sömürsüne dayalı. İhracatta çalışan işçiler bir refah bulamıyorlar, yoksulluk sınırının altında maaşlara maalesef çalıştırılıyorlar hatta asgari ücret şu anda açlık sınırının altında. Yani rakamlar belki daha küçük olabilir ama önemli olan yurttaşınıza ne katma değer sunuyorsunuzdur. Çalışan işçiye refah sunabiliyor musunuz? Doğanızı katlederek mi ihracat

yapıyorsunuz yoksa doğanızı koruyarak mı üretim yapıyorsunuz? Bütün bu sorular önemlidir çünkü bu ülkeyi bizim gelecek kuşaklara refah ve huzur vadeden, on iki bin yıllık medeniyet tarihinin hak ettiği bir noktada bırakmamız gerekiyor, değil mi?

Sayın Bakan, bakın, bu açıdan sıkıntımız şu: Bence Ahmet'i, Mehmet'i, Agop'u, Ayşe'yi, Fatma'yı Hans'a, George'a ırgat ettiniz sizler. 250-300 euroya işçi çalıştırılıyor bu ülkede. Niye burada düşük katma değerli ürünler üretiyor Avrupa sermayesi, kötü ürünlerini üretiyor da yüksek katma değerli ürünler bu ülkede üretilmiyor? Çünkü burada ucuz emek var, doğa sömürsü var. İşte, bu sarmalı değiştirmenin yolu da bence biraz sizin bu konuda bir vizyon ortaya koyup koymamanızla alakalı; iktidar olarak söylüyorum ama tabii ki siz de bu konuda iktidarı etkilemesi gereken bir Bakanınız. Yani bu anlamda ne katma değer üretiyoruz, ülkemize ne katıyoruz; bunlar önemli Sayın Bakanım.

Bakın, yüksek teknoloji ürünlerde niye nal topluyoruz, niye yüzde 2,5'lara düştük? Yani 2002'de... Hep 2002'yle karşılaştırıyorsunuz ya o rakamın bile altındayız. Hani uçuyoruz, Ay'a gidiyoruz, efendim, şöyle, böyle... Rakamlardan bahsediyorsunuz. Yüksek teknolojili ürün üretemiyoruz. Neden? Çünkü Boğaziçi Üniversitesine bu zulmü yaparsanız, bakın, Boğaziçi Üniversitesine kayyum atarsanız veya diğer üniversitelere baskı kurarsanız, o üniversitelerdeki aydın beyinler Harvard'a giderler, Silicon Valley'ye giderler, orada bilim üretirler, orada teknoloji üretirler. Maalesef bununla karşı karşıyayız. Bu beyinler Boston'da, Silicon Valley'de teknoloji üretiyorlar, bilim üretiyorlar ve bunlar katma değere dönüştürüyor yani bu açıdan, bu baskı rejiminden vazgeçip gerçekten gençlerimizin özgür bir şekilde ürün üretmesini, bilim üretmesini, teknoloji üretmesini sağlamamız lazım ve bu yüksek katma değerli ürünleri de dünyaya o zaman biz sunabiliriz, aksi takdirde yurttaşlarını Hans'a, George'a ırgat eden bir ülkenin Ticaret Bakanı olarak kalırsınız maalesef Sayın Bakan.

Bakın "Uçuyoruz, kaçıyoruz..." diyorsunuz ama biliyorsunuz enflasyon kısa vadede bir kortizon etkisi yaratır. Yani kalp damarları tıkalı bir hastayı siz koşturabilirsiniz, evet, koşturuyorsunuz; kısa vadede belki ekonomide bir aktivite yaratır ama biliyorsunuz enflasyon en adaletsiz vergidir Sayın Bakan yani yurttaşlarımızın alım gücünü çalan bir vergidir ve siz bu alım gücünü çalan vergide şimdi bir şeyle yüzleşeceksiniz, stagflasyon gerçeğiyle yüzleşeceksiniz çok yakın bir gelecekte; üç vakte kadar, üç hafta olur, üç ay olur. Memleket stagflasyona doğru gidiyor, bak ihracat rakamlarımız neredeyse kafa kafaya, hatta ekşiye düşecek, düşme ihtimali söz konusu. Niye? Bak, reel efektif ÜFE bazlı kur 2017 seviyesinin üzerine çıkmış. Sayın Bakan enflasyonu kontrol edeceğim diye dolar satıyor Merkez Bankasından, 18,60'ta kuru sabitledi iki aydır, enflasyon duruyor mu? Durmuyor. Durmadığı için de ihracatçının maliyet rekabeti söz konusu değil, orada da bir gerilememiz söz konusu ve piyasada... Bilmiyorum, çarşıya, pazara çıkıyor musunuz Sayın Bakan, en son ne zaman çıktınız çarşıya, pazara? Çıkın diye tavsiye ediyorum. Bakın, gerçekten yazın ekonomik aktivitede bir yükseliş vardı, turizmle beraber enflasyonda yazın ekonomik aktivitede bir miktar iyileşme vardı ama şimdi yeniden aşağı doğru gidiyor ve hızla aşağı doğru gidebilir çünkü kredi bulunamıyor, ödemelerde sıkıntılar söz konusu ve bir stagflasyon riskiyle karşı karşıyayız; bu konuda düşünceleriniz nedir? Memleketi bu stagflasyon riskinden kurtarmak için ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Sayın Bakan, şimdi, Rekabet Kurumu Başkanımız da burada -beni dinlerseniz sevinirim- ya, gerçekten sizi bir konuda tebrik etmek isterim, e-ticaret konusunda, bir yasa konusunda irade ortaya koydunuz. Çoğu bakan bunu yapamayabilirdi çünkü lobiler var, bütün dünyada da bu lobiler var, e-ticaret lobileri; biliyorsunuz Trendyol dünya devi Alibaba'nın Türkiye'deki uzantısı, başka ülkelerde de bu anlamda lobi yürütüyor. Bu konuda biz de bütün muhalefet olarak destek verdik, bu yasayı Meclisten geçirdik ama ben bunun sonuçlarını göremiyorum. Ya, bu Trendyol dediğiniz yıkıcı bir rekabet yapıyor, bütün televizyonları açın, hepsi Trendyol reklamlarıyla dolu ve Sayın Bakan, açıkça söyleyeyim, yıkıcı

rekabette diğer rakiplerini ekarte etmek dışında başka bir derdi yok. Rekabet Kurumu Başkanımıza da soruyorum ya: Ne yapıyorsunuz Sayın Rekabet Kurumu Başkanı, niye müdahale etmiyorsunuz? Yemek sektörüne niye giriyor Trendyol? Nalburiyeden bilmem neye, sebze zerzevat... Ya, domates istiyorsun, domates geliyor; tornavida istiyorsun, tornavida geliyor; istiyorsan araba da gönderiyor sana Trendyol; istiyorsan evine hamburger de gönderiyor, hani hamburger bugünlerde meşhur ya. Böyle bir şey olabilir ya? Bir oyuncu bütün alanlara hâkimiyet kurma iddiasında, siz izliyorsunuz. Yasa çıktı ama regülasyonlar devrede değil, hâlâ reklam getiriyor ve pazara yıkıcı bir rekabetle girmiş durumda.

Sürem az olduğu için şunu da söyleyeyim: Zincir marketler konusunda ne yapıyorsunuz Rekabet Kurumu Başkanı? Hani bir ceza kestiniz, mahkemeye gitti, şu oldu, bu oldu da. Ya her yerde kanser gibi yayılmış durumda, en küçük köyden, en küçük mahallesine kadar bu 3 harfliler. Ne yapıyorsunuz, niye izliyorsunuz bu yıkıcı rekabeti? Yani Fransa'da böyle bir şey olsa halk sokağa dökülür, bizde maalesef bu sosyal hareketler zayıf çünkü bir istibdat rejimi kurmuş durumdasınız, protesto edeni alıp hapse tıkiyorsunuz; belki bundan dolayı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nerede, nerede?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ne demek nerede? Antarktika'da.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; bu anlamda bu yıkıcı rekabet konusunda hem Rekabet Kurumumuzun hem sizlerin mutlaka bu 3 harfliler, zincir marketler ve e-ticarette daha aktif olmanızı bekliyoruz.

Diğer bir mesele Sayın Bakan, sınırlar meselesiyle, gümrük meselesiyle ilgili. Bakın, memleketin komşularıyla bütün sınırları açık ancak bir ülke var ki otuz yıldır sınırı kapalı, Ermenistan'la sınırı kapalı ve maalesef iki yıl önceki savaştan sonra... Bu konuda kapalı olmasına, otuz yıldır süren, bir mazeret vardı, Azerbaycan toprakları işgal altında mazereti. Ama iki yıl önce bu mazeret de ortadan kalktı ama iki yıldır bu sınır açılmadı. Neden açılmıyor Sayın Bakan bu sınır? Yalnızca üçüncü ülke vatandaşlarına açılması konusunda bir irade de vardı.

Ben geçtiğimiz günlerde Ermenistan'daydım. Ermenistan kamuoyunda tabii ki ön yargılar var, doğal, buradan da oraya doğru ön yargılar var, oradan da buraya doğru ön yargılar var ama birbirine yakın iki halktan, bin yıldan fazla süre bir arada yaşamış, ticaret yapmış, kardeşçe yaşamış iki halktan bahsediyoruz. Bu ön yargılar nasıl kalkacak Sayın Bakan? Biz ticaretin ilk gerçekleştiği ve kurumsallaştığı topraklarda yaşıyoruz. Bu ön yargılar nasıl kalkar siz biliyorsunuz. Ülkeler arasında gerilim varsa, ön yargılar varsa sınırlar açılır, ticaret başlar, insanlar birbirini tanır, birbirinden faydalanır. Bakın, Ermenistan bu otuz yılda cezalandırıldı da sınırı kapalı olarak doğu illerimiz cezalandırılmadı mı? Yani Kars, Ardahan, Ağrı, Van... Trabzon, Rize Limanları aktive edildi; bunların çalışması için ne yapmamız lazım? Bu sınırları açmamız lazım. Ermenistan üzerine, Azerbaycan'a ve Orta Asya'ya ulaşma ve Çin'e kadar olacak orta koridor hattını da aktive etme şansımız var; ticaretin yeniden merkezi olma şansımız var. Yani tabii ki siz yüzünüzü Batı'ya dönmüşünüz ama bu açıdan biraz da Doğu'ya dönmenizi talep ediyorum sizden. Yani Doğu'ya dönmek oysa... Yani biz mademki merkez bir ülke olacağız; bir gözü Batı'da, bir gözü Doğu'da olan bir ülke olacaksak bu anlamda ben Ermenistan'ın anahtar bir ülke olduğunu düşünüyorum. Bu konuda da sizi sorumluluğa davet ediyorum Sayın Bakan, bu sınırı bir an önce açalım. Aksi takdirde şu olacak: Bir fırsat penceresi var barış için, biliyorsunuz Paşinyan iktidarı da bu konuda irade ortaya koymuş durumda ama biz bu iradeyi elde tutmazsak biliyorsunuz, bu tip iktidarlar barış talep ederler, karşılık bulunmazsa daha sonra bu meseleler akamete uğrar, 90'lı yıllarda da bu fırsat vardı, akamete uğradı, 2008'de de bu fırsat vardı; siz de çok iyi biliyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aşmış durumdasınız, bir iki cümleyle bağlayın.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Otuz saniye istiyorum Sayın Başkan, yirmi saniye, otuz saniye...

Şimdi de bir fırsat penceresi var, şimdi zamandır diyorum yani şimdi bu ön yargıları kaldırma zamanıdır. Azerbaycan'ın, Ermenistan'ın ve Türkiye halklarının birlikte kazanacağı bir dinamik yaratmalıyız. Yani savaşta hep beraber kaybettik; Azeriler de kaybetti, Ermeniler de kaybetti, hep beraber kaybettik. Şimdi hep beraber kazanma zamanı. Bu açıdan hem Azerbaycan'la hem Ermenistan'la ilişkilerimizin normalleşmesi için, iyileşmesi için, sorunların azalması için ticaretin anahtar rolde olduğunu düşünüyorum. Sizi de bu konuda kapıları bir an önce açmaya ve bu konuda sorumluluk almaya davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Faruk Aksu.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri, saygıdeğer Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Türkiye daralan küresel ekonomiye rağmen ihracattaki başarısını sürdürebilmekte, her ay yeni ihracat rekorları kırmaktadır. O sebeple, Sayın Bakanım, gayretli çalışmalarınızdan dolayı sizi ve ekibinizi tebrik ediyorum. Ticaret Bakanlığı görev alanları itibarıyla Türkiye ekonomi modelinin uygulanmasında ve vatandaşlarımızın gündelik hayatını ilgilendiren birçok konuda kilit role sahiptir. Ticaret hacminin ve ihracatın artırılması, bu amaçla yeni pazarlar bulunması, ülkemizin güvenlik duvarları olan gümrüklerin hem güvenli hem ticareti destekleyici bir anlayışla faaliyet yürütmesi, sürdürülebilir büyüme hedefinin vazgeçilmezleridir. Ürün güvenliğinin sağlanması, perakende ticaretin erişilebilirlik ve uygun fiyat anlayışını hâkim kılacak şekilde dizayn edilmesi, hem üreticinin hem de tüketicinin memnun olduğu sağlıklı bir sevk zincirinin oluşturulması pandemiyle birlikte tüm ülkeler gibi ülkemizde de önemle üzerinde durduğumuz bir husus olmuştur. Tüketicinin korunması amacıyla etkin bir denetim mekanizmasının oluşturulması bu sürecin tamamlayıcısıdır. Piyasa denetiminin yanında rekabeti bozucu unsurların ortadan kaldırılması, ahlaklı bir ticaretin ve tüketiciyi korumanın önemli araçlarından biridir. Özellikle ekonominin gerçekleriyle örtüşmeyen spekülatif fiyat artışlarının yaşandığı süreçte piyasa denetiminin önemi ortaya çıkmıştır. Vatandaşlarımız en çok makul bir sebebe dayanmayan belirsiz artışlardan yakınmışlardır. Bu nedenle piyasa gözetim ve denetimi için yeterli insan gücüne sahip, teknoloji tabanlı etkin bir kapasitenin oluşturulması önemli bulunmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak ekonomide ihracata dayalı, istihdam dostu büyüme modelinin gereği olarak üretimin ve ihracatın ithalat bağımlılığının azaltılarak sürdürülebilir büyüme ve ihracat artışını sağlayacak politikaları uygulamayı öngörüyoruz. Bu kapsamda, katma değeri yüksek bilgi ve teknoloji yoğun ürünlerin ihracatını, dünya ticaretinde önemi artan, alım gücü yüksek, genç nüfuslu ve dinamik pazarlara yönelmeyi, ulaşılmamış pazarlarla ticareti geliştirmeyi ve nihai tüketicieye ulaşmayı gerekli görüyoruz. Türkiye'nin son yıllardaki başarı hikâyesinin en önemli ayağını bu yönde yapılan etkili çalışmalarla birlikte ihracat performansı oluşturmaktadır. Ülkemiz dünya ticareti içerisindeki payını her geçen gün artırmaktadır. Türkiye küresel ihracattan aldığı payını 2021 yılında ilk defa yüzde 1'in üzerine çıkarmayı başarmıştır. TİM verilerine göre, 2021 yılında ihracat birim fiyatları da yüzde 16,6 oranında artış göstermiştir. 2021 yılında yakaladığımız başarı 2022 yılının ilk on ayında da yüksek rakamlara ulaşarak sürdürülmektedir. Üretim desteklerinin yanında, ihracat için yapılan teşvik

tedbirlerinin önemli olduğunu düşünüyor, ihracatın tabana yayılması kapsamındaki çalışmalarını da değerli buluyoruz. Uzak ülkelerin ticari ve ekonomik iş birliği potansiyelinin değerlendirilmesi de Türkiye'nin dünya ticaretindeki payının artmasına katkı sağlayacaktır.

İhracatta sektörel ve mal grupları çeşitliliğinin sağlanması kapsamında, katma değeri yüksek ve teknoloji yoğun mallara ağırlık verilerek Türk malı imajının yerleştirilmesi, bu amaçla marka oluşturulması, tanıtım ve tasarım faaliyetlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Salgınla birlikte ekonomik ve sosyal faaliyetlerin uzaktan sürdürülebilmesi ihtiyacı dijital dönüşümü hızlandırmış, e-ticaret alanındaki yatırımlar artmıştır. Bununla birlikte, e-ticarette rekabeti bozucu veya sınırlayıcı faaliyetlerin engellenmesi, rekabetçi bir yapının tesis edilmesi ve e-ticaretin sağlıklı bir şekilde büyümesi öncelikli bir konu hâline gelmiştir. Bu amaçla, temmuz ayında ilgili kanunlarda bazı düzenlemelerin yapılması önemli olmuştur. Özellikle, pandemiyle başlayan süreçte esnafımızın rekabet gücünü sürdürülebilir tutmak adına önemli adımlar atılmıştır. Esnaf ve sanatkâr kesiminin faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla istihdamı da artıracak kredi, vergi, prim ve benzeri teşvikler verilerek ekonomiye yeni girişimcilerin kazandırılması, bu amaçla esnafımıza yönelik desteklerin piyasa şartları dikkate alınarak süreklilik içerisinde gözden geçirilmesini gerekli görmekteyiz. Ayrıca, esnaf ve sanatkârimızı sıkıntıya sokan AVM ve büyük market zincirlerinin şehir merkezlerinde şube açmalarının adil rekabet şartlarını bozmayacak şekilde yeni kurallara bağlanması, esnaf ve sanatkârların çoğunluğunu oluşturduğu KOBİ'lerin rekabete ayak uydurabilmesi için güçlendirilmesi ve girişimci sayısının artırılması gerekmektedir. Bu kapsamda, ortak iş yapma kültürüne, sermaye birikimine ve gelir dağılımına olumlu katkıları açısından kooperatifçiliğin geliştirilmesi de önem arz etmektedir. Cumhurbaşkanlığı yıllık programında da ifade edildiği gibi, program kapsamında ilk uygulama olarak ortaklarının çoğunluğunu kadınların oluşturduğu ve kadın emeğini değerlendirme amacı güden kooperatiflerin ve üst kuruluşların desteklenmesi memnuniyet vericidir.

Ürün güvenliği ve tüketicinin korunması görev alanınıza giren hayati fonksiyonlardandır. Bu anlamda, piyasa gözetimi ve denetiminin yapılması, tanıtıcı filmler, broşürler, örnek uygulamalarla tüketicinin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesiyle hak arama yollarının gösterilmesi mümkün hâle gelecektir. Bu konuda farklı kamu kuruluşlarının faaliyet yürütüyor olması nedeniyle uygulama birliğini ve denetimin etkinliğini temin edecek bir çalışmanın yapılması ve eş güdümünün sağlanması yerinde olacaktır.

Müteahhitlik sektörümüzün küresel başarıları devam etmektedir. Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinin yeni pazarlara girebilmesi, mevcut pazarlarda derinleşmesi, Türk inşaat ürünlerinin ihracatına katkı sağlanması için firmaların uluslararası pazarlarda konumlanması, güçlenmesi ve markalaşması yönünde desteklenmesi önem arz etmektedir.

Gümrük işlemleri Bakanlığın en önemli işlerinden birini oluşturmaktadır, ülke güvenliği gümrük kapılarından başlamaktadır. Gümrük idarelerinde uluslararası standartlar ve yükümlülüklerimiz doğrultusunda, bürokrasinin ve maliyetlerin azaltılması, ticaretin ve seyahatin kolaylaştırılması, etkin kontrol yöntemlerinin uygulanarak kaçakçılığın önlenmesi ve işlemlerde şeffaflık sağlanması esastır. Bu kapsamda, pek çok önemli adım atılmış, gümrük idarelerinde sürdürülen modernizasyon ve yapım projelerinin tamamlanarak yeni gümrük tesislerinin hizmete açılmasına önem verilmiştir. İşlemlerin dijital platforma taşınması yönündeki çalışmalar gerçekleştirilmiş, ithalat ve ihracat süreçlerinin daha da kolaylaştırılması ve gümrük işlemlerinde zaman tasarrufunun sağlanmasıyla ticaret performansının artmasına katkı sağlanmıştır. Yasa dışı ticaretin ve kaçakçılığın önlenmesiyle dürüst ticaret erbabının iş ve işlemlerinin basitleştirilmesi, bu amaçla operasyonel kapasitenin artırılması önem arz etmektedir. Ayrıca, usulsüzlüklere zemin hazırlayan yapıların, düzenleme ve uygulamaların önüne geçilmesi için

etkin bir denetimin uygulanması gereklidir. Türkiye'nin kaçakçılıkla mücadelede kullanılan bilgi teknolojileri sayesinde kaçak eşya, akaryakıt, tütün, tütün mamulleri ve elektronik eşya başta olmak üzere önemli miktar ve değerde kaçak ticari eşya yakalanması mümkün hâle gelmiştir.

Ülkemizde otuz yıla yakın bir süredir hizmet vermekte olan Rekabet Kurumu, önemli bir tecrübe ve bilgi birikimine de sahip hâle gelmiştir. Kurumun, rekabet hukukunda, teknolojiye ve dünya ekonomisindeki değişiklikleri ve gelişmeleri dikkate alan bir anlayışla faaliyet yürütmesinin yanında, bunların ülkemizde yaşanan gelişmeler karşısında etkin icrası önem arz etmektedir. Belirli ürünlerde zincir marketlerin oluşturduğu kartelle başlayan rekabet şartlarının ortadan kalktığı bir süreç piyasada gerçekçi olmayan fiyat oluşumuna ve vatandaşın mağduriyetine de zemin hazırlamıştır. Milletimizin beklentisi, böylesi durumlarda yapılacak müdahalelerin hızlı, etkin ve caydırıcı olmasıdır.

Diğer taraftan, ülkemizin gittikçe büyüyen küresel helal ürün pazarından daha fazla pay almasını sağlayacak atılımların yapılmasını, bu amaçla faaliyet hacminin çeşitlendirilmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

Bu düşüncelerle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Aksu.

Şimdi, İYİ Partiden Sayın Bedri Yaşar Bey'e söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır, buyurun lütfen.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar; ben de 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii, iş dünyasından gelen birisi olarak şunu söylemek istiyorum: Özellikle belli hedeflerin konulması lazım. Mesela 2023 yılı Sayın Bakanım, ihracat hedefiniz ne kadar, ithalat hedefiniz ne kadar? Bu hedefleri orta yere koyarken de bunların altını doldurmak lazım. Yani neticede ortada bir mal olacak... Aslında bakanlıkların niye ayrıldığını da çok anlamış değilim. Bunu üç ayaklı düşünürsek; üretim boyutu, finansman boyutu, pazarlama boyutu. Hani bir ürünün pazara çıkabilmesi için bu üç aşamadan geçmesi lazım; üretim boyutu daha çok Sanayi Bakanlığına endekslî, finansman bankalarla doğru orantılı, pazarlama boyutu sizin işinizle alakalı. Hâlbuki bu üçlünün aynı anda, beraber, senkronizasyon içerisinde çalışması lazım, bu hedeflerin de birlikte belirlenmesi lazım.

Şimdi, Hükümetin 2002 yılından bu tarafa yirmi yılda ortaya koyduğu hedefler var; işte, bizim ihracattaki kişi başı gelirimiz 25 bin dolar, ihracatımız 500 milyon dolar, işsizlik oranı 4,6 gibi ama bugüne geldik, 2023'e şurada sayılı günlerin kaldığı bu dönemde bu hedeflerin tutmadığını görüyoruz. Dolayısıyla hangi birimi idare ederseniz edin ortaya muhakkak bir plan, proje, bir projeksiyon koymanız lazım. Bu manada size ayrılan bütçenin ben yeterli olmadığını düşünüyorum. Netice itibarıyla siz uluslararası pazarlarda aynen büyükelçilerimiz gibi mücadele ediyorsunuz, özellikle ticaret müşavirliğimiz vasıtasıyla. Bu alanın muhakkak desteklenmesi lazım, bilgi, birikim, deneyim konusunda yeterli arkadaşlardan oluşması lazım. Yani oraya bir yatırımcı gittiği zaman o ülkenin ticari kuralları nedir, hukuk düzeni nedir, nelerle muhatap olacak; bunların muhakkak önceden bilgilendirilmesi lazım, gerek o ülkeyi ziyaret edenlere gerekse o ülkeyle ilgili buradaki ticaret odalarına ve borsalara bir şekilde bilgi verilmesi lazım. Aynı şekilde bu ziyaretlerde, mesela belli kurum ve kuruluşlara önceden yeterlilik verilebilir. İşte, "A ülkesine gittiniz, şu avukatlarla görüşün, şu muhasebecilerle görüşün." gibi hani herhangi bir hataya mataya düşmeden onların da önlerinin açılması lazım. Buna paralel, randevuları dâhil, pazar analizleri dâhil fırsatları, tehditleri neyse bunlarla beraber bu bilgilerin muhakkak o ülkeleri ziyaret eden iş adamlarımıza verilmesinde çok büyük fayda var. Bu konuda gayretleriniz var, biliyorum

ama önünüzdeki hedefleriniz açısından elemanlarınızın yeterli olmadığını düşünüyorum. Boş ticaret ataşelikleriniz de var belki, tam rakamlara bakmadım ama, bugün, baktığınız zaman, bu alanda başarılı olmuş ülkelerin ticaret ataşeliklerinde, büyükelçiliklerdeki çalışanların neredeyse önemli bir kısmına tekabül edecek şekilde ticaret ataşeleri var, bu alanın muhakkak desteklenmesi lazım. Müteahhitlik sektörüyle ilgili biraz önce arkadaşımız da bahsetti. Bununla ilgili yine aynı şekilde hizmet sektörüdür en fazla gelir elde ettiğimiz yani bugün, siz “208 milyar dolar civarında ihracatımız var, 300 milyar dolar civarında ithalatımız var.” diyorsunuz. Bu hizmet sektörü çift yönlü, hem mal satıyoruz hem de oradan elde ettiğimiz gelirleri ülkeye gönderiyoruz. Bunların sıhhatli çalışması için de gayret sarf etmelisiniz. Alacakların takibi konusu; zaman zaman görüştük birkaç ülkeyle biliyorsunuz, bunlar dâhil, bunların bir miktar daha devlet eliyle garantiye alınması dâhil, iş dünyasının muhakkak önünün açılması lazım. Aynı zamanda iş pazarındaki daralmaları siz zaten biliyorsunuz. Vakit çok sınırlı olduğu için biraz hızlı gitmek istiyorum.

Rekabet Kurulu Başkanı buradayken söyleyeyim. Bakın, Türkiye’de inanılmaz sektörlerde tekeller oluştu. Bırakın gıda sektörünü, inşaat sektöründe çimento fabrikalarının oluşturduğu tekeli hâlâ kıramadınız. Sizin onlara yazdığımız cezayı bile havuzdan toplayıp ödüyorlar, diyor ki: “Kime yazılırsa yazılsın.” Sizin yazdığımız cezaların demek ki bir caydırıcılığı, demek ki bir yaptırım gücü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Aynı sektörde, alüminyum sektöründeki, cam sektöründeki, emtia sektöründeki fiyat dengesizlikleri ve maalesef, bu tekel oluşumu devam ediyor. Bunu muhakkak kırmalısınız, üzerine gitmelisiniz.

Aynı şekilde buna paralel olarak bugün, ihracatla ilgili ciddi sıkıntılar var. Buraya gelirken birkaç arkadaşımızla görüştük, diyor ki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Peki, son cümlemiz de... Ben bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, inşallah umduğunuz hedeflere ulaşırsınız diyorum. Sayın Başkan, öncelik verdiğiniz için de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Bedri Bey, sağ olun.

CHP Grubundan Sayın Mahir Polat.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MAHİR POLAT (İzmir) – Teşekkür ederim.

Ülkemizde dış ticaret açığının gittikçe arttığı Bakanın sunumuna da yansdı. Bir önceki yılda alınan vergilerin yüzde 26’sı gümrükten alınırken, vergi bakımından baksak bile yüzde 30’a çıktığını görüyoruz. Tabii, ihracat rakamlarını hepimiz büyük büyük, iri iri söylüyoruz fakat ihracata gerçekçi olarak bakmak lazım, ihracata gerçekçi olarak bakarken toplam ihracatımızın içerisindeki ileri teknoloji ürünlerinin ihracat payının yüzde 3’ü geçmediğini görebiliyoruz. Yine, baktığımızda ihracat kilo rakamlarımız 1,3 civarlarına doğru gidiyor. Burada, katma değeri yüksek ürün ihraç etmediğimizi ve bunu da arttırmadığımızı görüyoruz. Tabii, ihracatın, başından sonuna üretimiyle, taşımasıyla, lojistiğiyle bir bütün olarak planlanması gerekiyor. Mesela, Sayın Bakan sunumunda anlattı Türkgözü gümrüğünün modernizasyonunu. Uzunca bir süredir Türkgözü gümrüğü modernize edilmeye çalışılıyor. Gümrükler, dış ticaretin dünyaya açılan kapıları, bir ülkenin dünyaya açılan kapıları, modernize edilmesi elbette mutluluk verici olur fakat Ilgar Tüneli’yle bütünleştiremezseniz bunu bir anlam ifade

etmiyor, sadece orada modern bir binanız oluyor çünkü kış aylarında orada herhangi bir şekilde araç trafiğinde rahatlama oluşturamıyorsunuz. Mesela, tarımsal ürün ve katma değeri işlenmiş tarımsal ürünlerimizin yurt dışı pazarıyla buluşması gerekiyor. Biz bunu söylerken, tarımsal ürünlerin bir şekilde desteklenmesi, üretim maliyetlerinin düşürülmesi gerekirken, bunu ifade ederken ve Bakanlığa “tweet”lerle sorduğumuzda “Hayır, böyle bir şey yok.” denildiğinde, biz, işlenmiş domates konserve ve salçasında kayıt belgesi getirerek bir şekilde ihracatın o noktada durmasını sağlıyoruz.

Yine, ithalatımızın artışını hep beraber görüyoruz, engelleyemiyoruz da, bunu TÜİK bile maskeleyemiyor. İthalat artışına Bakanlık açıklama getirirken iki şeyi öne sürüyor. Bir tanesi altın ithalatındaki yükseliş, bir tanesi de enerji maliyetleri ve talepteki yükselişi söylüyor. İthalatımız yükselirken yüzde 33 civarında altın ihracatımızın da yükseldiğini geçtiğimiz yıldan bugüne- yüzde 30, 33 civarlarında- hesaplayabiliyorum. Şimdi, enerji maliyetlerini toplamda kontrol ediyor olmamız gerekiyor. Mesela, alternatif enerjilere, alternatif enerjilerle çalışan araçlara yönelmemiz gerekiyor. Bizim özellikle Türkiye’de elektrikli araçlara hızlı bir şekilde -hem küresel iklim krizinden sebep hem de enerji maliyetlerinden sebep- dönmemiz gerekirken kademeli olarak elektrikli araçlarda ÖTV düzenlemesine gidildi, birçok kalemden yükselişler var. Aynı nedenlerle, bizden eğitim ve ekonomi olarak çok geride olan Etiyopya, buradaki elektrikli araçlardaki vergilendirmeyi tamamen sıfırladı ve bunu teşvik eder hâle geldi.

Şimdi gümrüklerde modernizasyon Rifat Serdaroğlu’yla birlikte başlamış ve Türkiye gümrükleri bunu iyi başaran, Tek Pencere Sistemi’ni iyi başaran bir yapıya sahip. Fakat burada, bize gelen bilgiler doğrultusunda, özellikle Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği’nde çok ciddi suistimaller var. Özellikle oyuncak ithalatlarına dikkat çekmek isterim, daha önce de dikkat çekmiştim. Geçtiğimiz yılda ithalatta evraksız yani kâğıtsız beyannameye geçileceği söylenmişti, hâlâ pilot uygulama safhasında, herhangi bir geçiş yok. Yine, bu bütçe sunumunda hiçbir şekilde çalışan memurlarla ilgili yani gümrük memurları ve Dış Ticarete çalışan memurlarla ilgili herhangi bir şey söylenmiyor, sadece verilerden ibaret fakat bu memurlarla ilgili bir Atama Yönetmeliği çıkartıldı, Atama Yönetmeliği hem Anayasa’ya aykırı bir şekilde -ailenin korunmasıyla ilgili- hem de Devlet Memurları Yasası’na aykırı bir şekilde aile bütünlüğünü tehdit edecek durumda. Bununla ilgili gümrük memurları dava açtılar, yürütmeyi durdurma davaları açtılar fakat bu yürütmeyi durdurma davalarını kazanan bütün gümrük memurlarının tamamına yakını geçici görevlendirmeye sanki sopayla gönderildi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yarım dakikanız kaldı.

MAHİR POLAT (İzmir) – On saniyemi siz yediniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok yok, değil, bir-iki saniye canım.

MAHİR POLAT (İzmir) – Sayın Bakanım, buna dikkat etmeniz gerekiyor. O memurlar sizin kurumunuz adına çalışıyor, sizin adınıza çalışıyor.

Bir de “Tarihin en büyük Captagon yakalamasını İstanbul’da yaptık.” dediniz. Ben size o geminin, o konteynerin dünyadaki hareketini izlemenizi, takip etmenizi ve size verilen bilgileri bir daha teyit etmeniz gerektiğini hatırlatmak isterim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, ben hatırlatma yapıyorum ki son cümlelerinizi anlamlı bir şekilde bağlama imkânınız olsun yoksa bir kastım yok. Herkese bu hatırlatmayı yapıyorum. Bir de tavsiyede bulunuyorum, onu da tekrarlayacağım: Çok önemli gördüğünüz konuları lütfen konuşmanızın ön kısımlarına alırsanız en sonunda sıkıntı yaşamamış olursunuz.

Şimdi devam ediyoruz.

Sayın Yaşar Kırkpınar, AK PARTİ'den.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz, çok Saygıdeğer Bakanım, Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlarımız ve basınımızın değerli mensupları, kıymetli emekçi kardeşlerim; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını arzu ediyorum, temenni ediyorum. Sunumunuzda ayrıntılı bir şekilde ifade etmişsiniz rakamları, nereden nereye geldiğimizle ve hedeflerimizle ilgili çok güzel bir perspektif var.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, hafızayıbeşer nisyan ile malul olduğu için ben özellikle birkaç hususu dikkatlerinize bir kere daha sunma gereğini kendimde buldum. 2023 hedeflerimizden bahsettiniz, dünya ticaretinden aldığımız payla ilgili hususları dile getirdiniz. Dolayısıyla, genel anlamda, makro açıdan baktığımızda dünya ticaretinin nasıl daraldığından falan kimse bahsetmedi. Özellikle iklim kriziyle ilgili uzun zamandan beri dünyada çok ciddi bir sıkıntı var. Hem dünyada gıdaya erişimin zorlaşmış olması; ulaşım ile ilgili büyük bir sıkıntının yaşandığını hepimiz daha çok öncelerden biliyorduk ve ifade ediyorduk. Sonrasında dünyada bir ticaret savaşı baş gösterdi; özellikle Amerika ile Çin arasında. Tabii, bu Trump'la birlikte iyice ortaya çıkmış oldu ki aslında bunun nedeni... Hem Avrupa hem de Amerika aslında bunda geç kaldılar biraz çünkü Çin yıllar önce bütün dünyanın üretim kültürünü kendi lehine çevirmeyi başarmıştı. Tabii, daha sonra bizler pandemiyle bunun ne kadar ciddi boyutlara ulaştığını görmüş olduk. Arkasından, pandeminin baş göstermesiyle birlikte çarklar durdu, fabrikalar kapandı; arzın büyük bir sıkıntı içerisinde olduğunu gördük, talep çok büyük boyutlara ulaştı. Tabii, burada Türkiye'nin pandemi sürecini fevkalade iyi yönettiğini ve özellikle dünyadan pozitif ayrıştığını gördük. Yine, bütün dünya eksi büyürken bütün zorluklara rağmen Türkiye 1,8 oranında büyümüş oldu; bunları takdir etmek lazım. Tabii, bunun yanı sıra, özellikle, rezerv parayı elinde bulunduranların da bu güçlerini hoyratça kullanmış olmaları dünyada enflasyonu tetikleyen en büyük nedenlerden biri oldu. İşte, dış güçlerin saldırılarıyla ilgili bazı hususlar dile getirilirken aslında burada maksat da bu. Diğer taraftan, Ukrayna-Rusya savaşının baş göstermesiyle birlikte bütün dünyada enerji maliyetlerinin çok ciddi manada yükselmiş olmasını hep birlikte görmüş olduk. Yine, tahıl koridoruyla ilgili, tahıl kriziyle ilgili büyük sıkıntılar yaşandı. Ham maddeye erişme noktasında dünya büyük problemler yaşamaya başladı. Bunların hepsini alt alta topladığımızda dünya genelinde çok ciddi bir enflasyon durumu ortaya çıktı. Bu süreçte, özellikle Türkiye'nin uyguladığı yeni ekonomik model dünyadan ayrışmamızı, pozitif manada ayrışmamızı sağladı. İlk başlarda buna burun kıvrıyanlar, bunu eleştirenler daha sonra bizim yeni ekonomik modelimizle dünyadan nasıl pozitif ayrıştığımızı da görmüş oldular.

Tabii, bizim ekonomik modellemeyle asıl hedefimiz yatırımı artırmak. Dolayısıyla istihdam, üretim, ihracat ve akabinde büyüme... Bunu da özellikle 7,5, daha önce 11, daha sonra bu büyüme sonucunda ihracatımız 250 milyar dolarların üzerine çıkınca da rakamsal olarak ifade etmiş olduk. Tabii, burada düşük faiz politikasını uygulamamızdan muradımız, amacımız; bu bir tercih. Türkiye'de biz bunu tercih ettik çünkü ticaretin canlı tutulması bizim için çok önemliydi; istihdam için, ihracat için. İkincisi de işletmelerin finansman maliyetini düşürmekti. Bunların ikisini de şükürler olsun ki yapıp başarabildik. Tabii, burada aslında nihai hedef, özellikle Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte daha güçlü bir yapıya bürünen Ticaret Bakanlığımızın, öncelikli olarak ülkemizin 2023 hedeflerine hizmet ederek dünyanın en gelişmiş ekonomileri arasında konumlanmasını sağlayacak proje ve faaliyetleri yürürlüğe koymaya devam etmesiydi.

Yine, Covid-19 salgını ve Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle yaşanan ham madde, gıda ve enerji krizleriyle küresel enflasyonun dünya ekonomisini ve ticaretini nasıl olumsuz yönde etkilediğine, IMF gibi uluslararası kuruluşların her geçen gün küresel büyümeyle ilgili ve küresel ticaretle ilişkili tahminlerini aşağı yönlü güncellemesine de yine hep birlikte şahit oluyoruz. Bu kaotik ortama rağmen ekonomimizin hız kesmeden ilerlediğini, sürdürdüğünü de görüyoruz. Tabii, ekonomimizin 2022 yılının birinci ve ikinci çeyreğinde ortalama yüzde 7,5 oranında büyüdüğünü yine sunumda gördük. Daha sonra, bu büyümenin bu şekilde devam ettirilebileceği konusunda da hedeflerimiz söz konusu. Yine, ihracatımızın 252 milyarı aşmış olması ve özellikle işsizlikte tek haneli rakama düşmüş olmamız da uygulamış olduğumuz modelin, programın ne kadar isabetli olduğunu bize gösteriyor. Dünya ticaretinden almış olduğumuz payın yüzde 1'in üzerine çıkmış olması da bu manada dış ticarete gelmiş olduğumuz noktayı bize gösteriyor.

Tabii, tüm bu gelişmelere rağmen üzülerek görüyoruz ki Türkiye'nin ihracattaki başarısını takdir etmek yerine bu başarıyı küçümseyenler hatta başarısızlık gibi göstermeye çalışanlar bulunmaktadır. Bu her şeyden evvel halkımıza, özellikle ihracatçılarımıza ve onların emeklerine karşı yapılmış büyük bir saygısızlıktır; ben bunu böyle değerlendiriyorum. Tabii, masa başında birtakım istatistiki oyunlarla rakamları çarpıtma uğraşı içerisinde olanlar var, "Türkiye'nin ihracat başarısını gizleyebilir miyiz?" düşüncesinde olanlar var. Türkiye, Dünya Ticaret Örgütü'nün özellikle ikinci çeyrek verilerine göre G20 ülkeleri içerisinde ihracatını artıran birkaç ülkeden biri. Bu açıkladığımız rakamlar, uluslararası kuruluşların verilerine göre, özellikle bilimsel istatistiki yöntemlerle elde edilmiş veriler. Birileri bu rakamların ifade ettiği başarıdan rahatsız olsa da değerli arkadaşlar, bunlar hakikatler.

MAHİR POLAT (İzmir) – Artınca biz mutlu oluruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Dolayısıyla güneş de balçıkla sıvanmaz, gerçekleri birtakım algı oyunları ile gizleyemezsiniz, hakikati de çarpıtamazsınız.

MAHİR POLAT (İzmir) – Doğru söylüyorsun, algı oyunları ile gerçekler gizlenmez, yaşar!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hayata geçirilen elektronik sistem ve programların da sayesinde uyuşturucu, sigara ve kaçakçılık, akaryakıt da ele geçirilmiş olup gümrüklerde tasfiyelik hâle gelen araç ve eşyalara ilişkin ihaleleri şeffaf, katılımcı ve örnek bir şekilde model olarak takip ediyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – 30 milyarı açıkla, 30 milyarı; net hata, noksan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – On dakikanın dolmasına yarım dakikanız kaldı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Devlet yatırımları kapsamında firmaları, günün rekabet koşullarına uygun olarak desteklemeyi sürdüren Bakanlığımız, ihraç ürünlerine yönelik muhtelif ülkelerle başlatılan ticaret politikası önlemlerine karşı ulusal ve uluslararası platformlarda da ihracatçıların haklarını savunmaya devam ediyor.

Tabii, Ticaret Bakanlığımızın yirmi bir yıldan beri yapmış olduğu bu iyileştirmeler neticesinde bugün bu noktalara geldik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yaşar Bey, süreniz doldu.

Bir cümle alayım lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tabii ki muhalefetten biz bu anlamda takdir beklemiyoruz ama en azından konuşurken bu konuşmalarımızı dikkatli bir şekilde dinlerler, saygılı bir şekilde dinlerlerse, beklentimiz budur.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı, bereketli olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Yaşar Karadağ'a söz vereceğim.

Buyurun.

YAŞAR KARADAĞ (İğdır) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ticaret Bakanlığımızın 2023 bütçe görüşmelerinin yapıldığı bugün de, ülkemizin Türk dünyasına açılan kapısı konumuz konumundaki İğdır'ımızdan ve İğdirli hemşehrilerimizin beklentilerinden bahsetmek istiyorum.

Sayın Bakanım, Nahçıvan ile sınır kapısında giriş çıkışların kısıtlanması özellikle küçük esnafımızı olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır, bu durumun bir an önce çözülmesi İğdirli esnafımıza rahat bir nefes aldıracaktır.

Ayrıca, Türkiye-Ermenistan-Azerbaycan arasındaki normalleşme süreci kapsamında Alican Sınır Kapısı'nın da açılması bekleniyor; bu konuda atılacak somut adımlar merakla beklenmektedir.

Türkiye-İran arasındaki ticareti güçlendirmek ve ciddi bir ekonomik hareketlilik başlatacak olan Borulan Sınır Kapısı'nın da açılması için atılacak adımlar ayrıca merak konusu olup bu konuda faaliyetin geliştirilmesi ticaret konusunda büyük atılımlara sebep olacaktır.

Ayrıca, Sayın Bakanım, İğdir ciddi bir tarım kenti, 2021 tarihine kadar ilimizde hiçbir kadın kooperatifi yokken bugün 6 tane kadın kooperatifi bulunmaktadır. Ancak girişimci kadınlarımızın bu konuda ciddi desteğe ihtiyaçları vardır, bu konuda da desteklerinizi bekliyoruz.

Sayın Bakanım, ilimizde yeni gıda hali kuruluyor ve bitmek üzere ancak bu halin işletilmesi ve yerli üreticinin bu konuda desteklenmesi büyük önem arz etmektedir; bu konuda da ayrıca desteklerinizi bekliyoruz.

Sayın Bakanım, Azerbaycan ve Nahçıvan'la olan ticari ilişkilerimizde ihracatta rekabeti olumsuz etkileyen bazı durumlar vardır. Bunların başında Azerbaycan'ın Türk ürünlerine karşı uyguladığı yüksek gümrük vergilendirmesi gelmektedir. Türk menşeli ürünlerde yüzde 36'lık gümrük vergilendirmesi uygulanırken, Rusya'dan gelen ürünlere yüzde 18'lik gümrük vergisi uygulanmaktadır. Bu da ihracatımızda rekabeti olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, ilimiz konumu itibarıyla önemli lojistik merkezi konumdadır. Bundan on yıl öncesinde yaklaşık 5 bini bulan tır sayısı bugün 2 binlere kadar düşmüştür, bunun temel sebebi İran ve Nahçıvan'ın uygulamış olduğu toprak bastı ve kara yolu harçlarının bizim tırlarımıza karşı son derece yüksek olmasıdır. Aynı işi yapan İran plakalı bir tır bize karşı uygulanan kara yolu ücretinden dolayı yaklaşık 700 dolar daha uygun olduğu için yük taşımacılığında tercih edilmekte ve bu da rekabette bizim firmalarımızı zor durumda bırakmaktadır.

Bütün bunlar doğrultusunda Ticaret Bakanlığımızın çalışmalarını takdirle karşılıyor, başta Sayın Bakanımız Mehmet Muş olmak üzere ülkemizin ticari alanda yüksek seviyelere ulaşması noktasında emeği geçen herkese teşekkür ediyor, Ticaret Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bu noktada, bir elim trafik kazası var Ağrı civarında; Cenabı Allah'tan hayatını kaybedenlere rahmet diliyorum, yaralılara şifalar diliyorum.

Ekrem Çelebi Bey bu konuyla ilgili kısa bir söz istedi.

Buyurun lütfen.

II.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- *Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi, Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına ilişkin açıklaması*

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlar; sabah Ağrı'dan gelirken Tutak-Patnos karayolu var bizim orada. Dolayısıyla ilk önce orada bir kaza oluyor, akabinde trafik açılmaya çalışılıyor ama Patnos'tan Tutak'a doğru inişte bir yolcu otobüsünün freni patlıyor, hızlı bir şekilde aşağıya doğru geliyor ama korna çala çala geliyor, hafif düzlüğe çıktığı zaman orada park halinde olan bir tıra arkadan çarpıyor. Dolayısıyla tır infilak ediyor, otobüs infilak ediyor, 1 keçe yanıyor, 1-2 tane de ticari aracımız yanıyor. Şu ana kadar alınan yani tespit ettikleri kolluk kuvvetlerimizden 7 tane vefatımız 3 tane de ağır yaralımız var, onun için ben Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum.

Sayın Bakanımın da bütçesinin ben hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu vesileyle hepimize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Gittiğinizde Komisyonumuzun taziyelerini de iletirseniz seviniriz.

Bakan Bey, buyurun.

4.- *Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un, Ağrı'da meydana gelen trafik kazasına ilişkin açıklaması*

TİCARET BAKANİ MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, ben de bu elim kazada hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum. Çok üzücü bir hadise sabah saatlerinde yaşandı, bir daha yaşanmamasını temenni ediyorum, gerekli çalışmalar zaten ilgili bakanlıklar tarafından yürütülüyor. Milletimizin başı sağ olsun, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum ben de.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Ticaret Bakanlığı (Devam)*

b) *Rekabet Kurumu (Devam)*

c) *Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, biz çalışmalarımıza devam ediyoruz. Müsaadenizle bir liste okuyacağım arkadaşlarımızın kendilerini önceden hazırlamaları bakımından.

İlk sözü Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ahmet Vehbi Bakırlioğlu'na vereceğim, ardından İYİ Parti'den Sayın Hasan Subaşı, sonra CHP'den yine Sayın Tahsin Tarhan, daha sonra AK PARTİ'den İbrahim Aydın ve daha sonra CHP'den Tacettin Bayır şeklinde devam edeceğim.

İlk sözü şimdi Sayın Ahmet Vehbi Bakırlioğlu'na veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım, değerli Bakanım.

Şimdi, ülkemizde, baktığımız zaman, 2 milyonun üzerinde esnaf ve sanatkârımız var, gerek seçim bölgemizde gerek yurt içindeki yapmış olduğumuz seyahatlerde esnaflarımızla sık sık bir araya geliyoruz. Ancak esnaflarımıza dokunduğumuz zaman binbir dertle karşı karşıya geliyoruz, en büyük problemlerin maliyetlerin çok artmış olması. Esnafımız bir malı 10 liraya satıyor, 9 liraya aldığı malı 10 liraya satıyor, tekrardan yerine koyma vakti geldiği zaman 12 liralık bir masrafla karşı karşıya geliyor. Yani dolayısıyla esnafımızın sermayesi günden güne azalmakta. Geçmişte ben de esnaflık yaptım, en büyük problemlerden bir tanesi kiraydı ancak gelinen noktada bugün için elektrik ve doğal gaz faturaları neredeyse kira fiyatlarını geçmiş durumda, birçok esnafta aynı manzarayla karşılaşıyoruz. Geçmişte esnaflarımız “Ya, ay sonunda kirayı nasıl ödeyeceğim?” diye kara kara düşünürken “Bu ay elektrik faturasını, doğal gaz faturasını nasıl ödeyeceğim?” diye düşünmeye başladı. Kiralar; her ne kadar, ekim ayı artışı yüzde 60 olmasına rağmen, yasal olarak “Yüzde 60’ın üzerinde olmayacak.” olmasına rağmen yüzde 100’lerin üzerine çıkmış durumda kira artışları. Elektrik faturalarına baktığımız zaman da bu sene başından beri ticarethanelerdeki elektrik faturaları yüzde 192 artmış, yaklaşık yüzde 200’lük bir artış var yani 100 lira gelen elektrik faturası 300 lira gelmeye başlamış, bir yıl önce bin lira ödenen fatura 3 bin liraya çıkmış durumda; bu oran sanayide yüzde 322. Yani çok ciddi rakamlar bunlar ve esnafımızı ve küçük sanayicimizi oldukça zorlamakta. Doğal gaza baktığımız zaman da eylül ayı sonunda yapılan yüzde 50,8’lik zamlarla, yüzde 273’e yükselmiş durumda.

Bu oranlar, bu yüksek faturalar ve bu kira ödemeleri ne yazık ki esnafımızın belini bükmüş durumda. Bu konuda herhangi bir şey yapmayı düşünüyor musunuz? Normalde, meskenlerle alakalı kira artışlarında yüzde 25’lik kanuni bir düzenleme yapıldı fakat bizim uyarılarımıza rağmen esnaflar bunun dışında tutuldu. Bu konuda herhangi bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz? Bu yüksek doğal gaz ve elektrik faturalarıyla alakalı herhangi bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz? Çünkü dünyada buna benzer yapılmış örnekler var. Siz de Bakanlık olarak böyle bir şey yapmayı düşünüyor musunuz?

Bir diğer husus da BAĞ-KUR ödemeleri; hakikaten de çok yükseldi, geçen sene 1.234 lira olan esnaf BAĞ-KUR primi bugün 2.232 liraya çıkmış durumda, neredeyse yüzde 100 arttı. Ben herhangi bir veriye rastlayamadım ama gördüğümüz tahsilat oranı neredeyse yüzde 20’lere kadar düşmüş durumda. Bu konuda bir bilgi varsa Komisyonumuzu da bilgilendirirseniz seviniriz.

Bir diğer husus da... Ben Rekabet Kurumuna bir soru sormak istiyorum. Biliyorsunuz, ülkemizde ekim alanlarının gerilemesine, üreten sayısının üretim miktarının çok gerilemesine rağmen tütün hâlen en önemli ihraç kalemlerinden, ihracat kalemlerinden bir tanesi. Geçmişte bu tütünü alan, işleyen ve ihraç eden işletme sayısı 30’un üzerindeydi ama bugün şimdi, bakıyoruz ki işletme sayısı bir elin parmağını geçmiyor hâle gelmiş ve üretim de büyük bir oranda sözleşmeli olarak yapılmakta. Ancak bu sözleşmeler ne yazık ki tek taraflı. Yani yaşadığımız şeyler var; üreticilerimiz bu sözleşmeye imza atıyorlar fakat sözleşmenin üzerinde herhangi bir tutar yok yani ürettiği tütünü kaç paradan satacağına dair herhangi bir tutar bulunmuyor; daha sonra bu, firmalar tarafından dolduruluyor, bir nüshası Tarım Bakanlığına veriliyor ve insanlar üretime başladıktan sonra üreticilere veriliyor, üreticiler dikim yaptıktan sonra kaç para olduğunu görüyorlar. Bakıyorsunuz, firma ayırmaksızın bütün sözleşmelerin hepsi aynı yani hepsi 55 liraydı bu sene, kuruşlar oynuyor. Şimdi böyle bir düzenlemede burada bir anlaşma olduğu, firmaların kendi arasında bir anlaşma yaptıkları kesin; firmaların hepsinin fiyatı aynı. Böyle bir uygulama sizin kurumunuzun sorumluluğuna giriyor mu, onu öğrenmek istiyorum. Böyle bir şey varsa, bütün sözleşmelerdeki rakamlar hemen hemen aynıysa burada rekabet ortamı kaybolmuyor mu? Kayboluyorsa siz bu konuda herhangi bir işlem yapmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Hasan Subaşı, İYİ Partiden.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

HASAN SUBAŞI (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan ve katılımcılar, değerli bürokratlar; ben Bakanlığımızın 2023 bütçesinin şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Ekonomi politikaları, liyakate ve bilgiye dayanmadığı takdirde bunun üzerine doğruları inşa etmek çok kolay değil. Sizin Bingöl'deki konuşmanız da bunu ortaya koyan çok iyi bir resim olmuş. “Son yıllardaki ortalamayı saymazsak diğer yılların ortalaması enflasyon yüzde 8-9 civarındadır.” demişsiniz Sayın Bakanım. Bunun tabii, anlamı çok açık. Son yıllarda başkanlık sistemindeki gelişmeleri saymazsak o, beğenilmeyen parlamenter sistemde işlerin daha iyi gittiğinin bir kanıtıdır, kesin delilidir. Ardından da şunu eklemiştir: Bingöl Belediyesinin 1 kişiyle yönetildiğini ama çok kişiyle yönetimlerin tekli iradeye nazaran daha kötü olabileceğini ifade etmişsiniz ki, bu, bir ülkenin tek iradeye teslimi anlamına geliyor ve bugün de tam sizin anlatmak istediğiniz son yıllardaki Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin modelini bizim önümüze koyuyor. Bu konuya çok önemli olduğu için girdim çünkü hiçbir politikada böyle bir yanlış temel başlayınca üzerinde doğru inşaat yapmak asla mümkün değil -ne ekonomide ne hukukta ne yargıda ne Merkez Bankasında- ve liyakatsiz yönetimlerle de artık enflasyonu dizginleme imkânı kalmamıştır.

Sayın Bakan, 2002-2007 döneminizde yani parlamenter sistemin en acemi döneminde Türkiye'ye 70 milyar dolar para girdisi olmuştu. Bugün Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde para girdisi olmadığı gibi, sermaye girişi olmadığı gibi, dünyada 5 trilyon dolarlık güvenli liman bekleyen açlıkta para olmasına rağmen, son yıllarda Türkiye'ye para girdisi, sermaye girişi olmamaktadır ancak 100 dolara 8,56 dolar ödemek suretiyle -bir nevi tefeci faizi- para bulabiliyoruz. Hâlbuki 2018 yılında, parlamenter sistemin son döneminde bile 100 dolar bulmak için 2 dolar faiz vermek suretiyle para bulabiliyorduk. Ama bugün hem güvenilir bir liman görülmediği için yatırımlardan pay alamıyoruz hem de faiz kaç kat yükselmiş durumdadır ve 40 milyar doları da aşkın cari açığımız bulunmaktadır.

Enflasyon, parlamenter sistemde, 2018 yılında yüzde 15,39 iken yine son yıllarda, 2022 yılında yüzde 79,60 olmuştur ve siz yine bu konuşmanızda, çevremizdeki çembere rağmen, istikrarsız çembere rağmen “Büyüyoruz.” demişsiniz. Gerçekten, bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde komşularla, ticaret yapabileceğimiz komşularla da gerginlikler nedeniyle, kâh Irak'la kâh Suriye'yle, Mısır'la, İsrail'le, Birleşik Arap Emirlikleri'yle, Suudi Arabistan'la, AB ülkeleriyle, ABD'yle sürekli inişli çıkışlı ve gergin politikalar yürüttüğümüz için, diplomasiyi de sağlıklı yürütemediğimiz için ticaret yapıp da ciddi bir ekonomik kalkınma sağlayabileceğimiz ülkelerle gerginlik yaşamışızdır. Ukrayna ve Rusya'yla ise; iki ülkeye de ciddi bağlantımız ve çıkar ilişkimiz ve ihtiyaçlarımız vardır, hatta muhtaçlığımız vardır. Bugün o iki ülkenin de bize muhtaçlığı olması nedeniyle ilişkiler iyi gidiyorsa sebebi de bunlardandır, yoksa ara buluculuk ilişkilerinde başarılı olduğumuz için diyemeyiz.

Yine, sunumunuzun 6'ncı sayfasında -en büyük yatırımın- yüzde 118 artışla enerji ithalatında büyük açığımız olduğunu söylemişsiniz. Doğrudur, 2019'daki yönetmelikle GES'ler yapılmasını büyük ölçüde teşvik etmiştik ama 2020'deki yönetmelikle yine keyfi yönetim sonucu bunu değiştirmek suretiyle 2019'daki büyük yatırımların batmasına neden olduk artık onların kredi imkânı kalmamıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, dalmışım ben, bir dakika da aşmışınız sürenizi.

HASAN SUBAŞI (Antalya) – Teşekkür ediyorum, bütçenin de hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın Bakan.

II.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- *Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un, Antalya Milletvekili Hasan Subaşı'nın 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, Hasan Bey'i ben dikkatle dinledim, benim Bingöl'deki konuşmama atıf yapıyor. Tabii, kendisi çok tecrübeli bir politikacı, geçmişte de siyaset yaptı, şimdi de yapıyor; bilgi birikimi gayet iyi birisi. Tabii, benim oradaki konuşmamda -maalesef basına yansıyan kısmıyla, bir kısmı alınıyor, bir kısmı verilmiyor-dikkat çekmek istediğim nokta şuydu: Türkiye'de sanki biz iktidara geldiğimizden beri yüksek enflasyon var gibi bir durum söz konusu. Son dönemlerle alakalı artan enerji ve emtia fiyatlarından kaynaklı enflasyonda bir yükselme olduğunu ifade ediyorum aslında. Dolayısıyla bu olmadığı zaman biz tek haneli enflasyon tutuyorduk ama bu son dönemde yaşanan eksiklikler, son dönemde yaşanan astronomik fiyat artışlarından kaynaklı bir enflasyon yükselmesi var.

Tabii, medya ya da muhabirler bu kısmını vermeyince ya da metinde çok gözükmeyince sanki ben buraları yok sayıp "Sadece buraya odaklanın." gibi bir anlam çıkartılıyor. Burada da birkaç milletvekilimiz söyledi, düzeltme ihtiyacı hissediyorum. Zaten rakamlar ortada. Ben burada da konuşmamın içerisinde de artan emtia fiyatlarıyla alakalı rakamları açıkladım, Türkiye'nin 2000 yılından beri enerjiye ödediği rakamları da çıkarttım. Aslında konuşmamın sonunda söyleyecektim ama yani başta bunu ifade edeyim ki bu düzeltmeyi yapma ihtiyacı hissettim.

Ha, diğeriyle alakalı Bingöl Belediyesinin... "Bir belediye başkanı seçiyoruz, cumhurbaşkanı bir kişi..." onu ayrıca sizinle tartışayım Hasan Bey, burada Komisyonun bütçesiyle alakalı değil de.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Kastettiğim bambaşka bir şeydi, orada aslında biraz siyasi anlamda bir yaklaşım söz konusuydu, biraz eleştiri mahiyetinde bir konuşmaydı içeriği aslında. Onu ayrıca sizinle konuşuruz ama bunu düzeltme ihtiyacı hissettim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Ticaret Bakanlığı (Devam)*

b) *Rekabet Kurumu (Devam)*

c) *Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Şimdi, sırayla devam ediyoruz.

Sayın Tahsin Tarhan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kıymetli milletvekilleri, saygıdeğer bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

AK PARTİ 2023 hedeflerini ortaya koymuş ve birçok vaatte bulunmuştu, gelinen noktada iktidarın karnesi sınıfta kaldı. Sayın Bakan sunumunuzda Rusya-Ukrayna savaşının dünyaya ve enflasyona etkilerinden bahsettiniz, savaşın Rusya’da enflasyon yüzde 13,7; Ukrayna’da yüzde 24,6; TÜİK’in yalanlarına rağmen tek haneli enflasyon vaadinin aksine enflasyon azdı. Resmî rakamlar bile... Enflasyon yüzde 85,51. G20 ülkelerinde en yüksek enflasyona sahip ülkeyiz. “Yıllık gayrisafi yurt içi hasıla 2 trilyon dolara çıkacak ve dünyanın ilk 10 büyük ekonomisi arasına girecek.” denildi, en büyük ekonomiler listesinde 21’inci sıraya düştük, Sefalet Endeksi’nde ise 1’inci sıraya yükseldik. Arjantin’i hem enflasyonda hem de sefalette geçmeyi başardık. İhracat hedefleriniz de tutmadı, “İhracatta ileri ve yüksek teknoloji ürünlerinin payı yüzde 20’ye çıkacak.” dediniz, gerçekleşme yüzde 3 oldu. “İnşaat malzemeleri ihracatında 100 milyar dolarla dünyada ilk 3 arasına girilecek.” denildi hedefin üçte 1’i ancak gerçekleşti. Otomotiv sektöründe 5 milyon araç üretilecek ve 125 milyar dolarlık ihracat yapılacak. İhracat rakamı 25 milyar dolar oldu. “Hazır giyim sektöründe 60 milyar dolarlık ihracat yapılacak.” denildi, 18 milyar dolarda kaldı. “10 milyar dolarlık yaş sebze ve meyve ihracatı yapılacak.” diye hedef konuldu, 2 milyar 183 milyon dolar ihracat yapıldı. Tamamen dışa bağımlı politikalarınız yüzünden her yıl dış ticaret açığı veriyoruz.

Sayın Bakan, sizin yaptığımız gibi ticaretimizin bir fotoğrafını çekelim: Hedef 500 milyar dolardı ama hangi hedef tuttu ki ihracat hedefiniz tutsun? On ayda ithalatımız 209 milyar dolar oldu. Siz hep ihracatı konuşuyorsunuz da, gelin, bir de ithalatı konuşalım: İthalatımız da 300 milyar doları geçti. Dış ticaret açığımız yüzde 168,5 arttı, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 69,7’ye geriledi. “Dünyanın en büyük 10 limanından birini inşa edeceğiz.” dediniz, bırakın liman inşa etmeyi, elimizdeki limanların kullanım sürelerini uzatmak için 2 kez Meclise teklif sundunuz; biri Anayasa Mahkemesinden döndü, diğerini de Komisyon görüşmelerinde geri çektiniz.

Değerli arkadaşlar, ticaret hayatının yaşamı için ticaret hayatının aktörlerinin yaşaması ve desteklenmesi gerekir ancak TOBB verilerine baktığımız zaman, geçtiğimiz yıl yaklaşık 10 bin şirket kapanırken bu yıl ilk dokuz ayda kapanan şirket sayısı 15 bini geçmiş, yüzde 62,7’lik bir değişim var. TESK verilerine bakıyoruz, geçtiğimiz yıl sicili terk eden esnaf sayısı 81 bin civarındayken henüz on aylık bir süreçte 76 bin esnaf kepenk kapatmış. Sizin bu işletmelere desteğiniz ise onları borçlandırmak üzerine kurulu. Kredileri müjde gibi duyuruyorsunuz. “Esnafa can suyu.” diye diye verdiğiniz kredilerle esnafı faize boğdunuz. Ucuz market zincirlerinin karşısında mahalle esnafını bitirdiniz. Perakende sektöründe yaşanan sıkıntıyı siz de biliyorsunuz. Bakan olduğunuzda “Çözeceğiz.” diye söz verdiniz, yıllar geçti, bu konuda da atılan bir adım yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – “Hangi meslekte kaç esnafımız işletme açtı, kapattı?” diye soruyoruz, yıllardır “Güncelleme çalışması devam ediyor.” diye cevap veriyorsunuz.

Sayın Bakan, geçtiğimiz yıl burada “Bu Sayıştay raporlarına çok dikkat edeceğim, bu noktada bu taahhüdünü size veriyorum.” dediğinizi hatırlatmak istiyorum ancak bu yıl da taahhüdünüzü yerine getirmediğinizi görüyorsunuz. Bakanlığımıza dair Sayıştay raporlarında toplam 12 ayrı bulgu var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmiştir, son cümlelerinizi alayım.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Bakan, bu bulgular neden giderilmedi diye bir kez daha sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Herhâlde kapanış konuşmasında cevap verecektir Sayın Bakan.

Şimdi, İbrahim Aydın Bey, buyurun lütfen.

Vakti tasarruflu kullanımıyla bilindiği için beş dakika süre veriyorum.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar, basınımızın seçkin mensupları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Küresel ticarete dengelerin yeniden tanımlandığı bir süreçten geçiyoruz ve tüm ekonomiler bu süreçte ticarete ilişkin politikalarını yeniden belirlemektedir. Ticaret Bakanlığımız iç ve dış ticaret hizmetlerine ilişkin hedef ve politikaların belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Kişi başına gelir 2002 yılında 3.608 dolar seviyesinden 2,7 kat artarak 2021 yılında 9.592 dolar seviyesine ulaşmıştır. 2002-2021 döneminde yıllık ortalama yüzde 5,5 oranında büyüyen Türkiye ekonomisi 2021 yılında yüzde 11,4 oranında büyümüş, 2022 yılının ikinci çeyreğinde ise yüzde 7,6 oranında büyümüştür. Türkiye 2021 yılında dünyanın 21'inci, Avrupa'nın da 8'inci büyük ekonomisi olmuştur. Satın alma gücü paritesi hesabına göre ise Türkiye 2021 yılında dünyanın en büyük 11'inci ekonomisi olma konumunu korumuş, Avrupa'nın ise 4'üncü büyük ekonomisi olmuştur. 2002 yılında 87,6 milyar dolar olan dış ticaret hacmimiz Özel Ticaret Sistemi'ne göre 4,4 kat artarak 2021 yılında 474,3 milyar dolar olmuştur. Genel Ticaret Sistemi'ne göre ise 2021 yılında dış ticaret hacmi 496,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında ihracat yapan firma sayısı 33 bin 523 iken 2021 yılında bu sayı 101 bin 336'ya ulaşmıştır. Genel Ticaret Sistemi'ne göre 2022 yılı Eylül ayında ise 53 bin 829 firma ihracat gerçekleştirmiştir.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; ihracatçılarımızın dünyanın her noktasında vize beklemeden, alıcılarıyla aktif ve hızlı şekilde temas edebilmelerini sağlamak amacıyla 23/3./2017 tarihinde yürürlüğe konulan düzenlemeyle 29 bin 833 ihracatçımıza hususi damgalı yani yeşil pasaportla pek çok ülkeye vizesiz seyahatin yolu açılmıştır. İhracata yönelik mevcut destekler ve yeni destek paketiyle birlikte ihracatçılarımıza 2018 yılında 2 milyar 743 milyon lira, 2019 yılında 3 milyar 147 milyon lira tutarında destek sağlanmış, 2020 yılında ise firmalarımızın devlet yardımlarından daha fazla faydalanması için 3 milyar 757 milyon lira kaynak ayrılmıştır. 31/12/2020 tarihi itibarıyla söz konusu kaynaklardan firmalarımıza 3 milyar 149 milyon 109 bin lira tutarında destek sağlanmıştır. 2021 yılında ise firmalarımızın devlet yardımlarından daha fazla faydalanması için 4 milyar 127 milyon 775 bin lira kaynak ayrılmıştır. 2021 yılında söz konusu kaynaktan firmalarımıza 2 milyar 319 milyon 110 bin lira tutarında destek sağlanmıştır. 2022 yılında ise firmalarımızın devlet yardımlarından daha fazla faydalanması için 5 milyar 250 milyon 482 bin lira kaynak ayrılmıştır. 2021 yılında ithalat bir önceki yıla oranla yüzde 23,6 artarak 271,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılı Eylül ayında ise bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 41,5 oranında artarak 33 milyar dolar olmuştur.

Yerli üretim, ithalatta haksız rekabetten ve artan ithalat baskısından etkin şekilde korunmaktadır. Ülkemiz menşeli ürünlere karşı yürütülen ticaret politikası önlemi soruşturmalarında ülkemiz ve ihracatçılarımızın hakları savunulmaktadır. Yerli üreticilerin rekabet gücünün artırılması amacıyla ulusal ve uluslararası yükümlülüklerimiz göz önünde bulundurularak, 2011 yılından itibaren ilave gümrük vergileri uygulanmaya başlamıştır. Sanayicimizin rekabet gücünü desteklemek amacıyla, ülkemizde yerli üretimi olmayan girdi mahiyetinde ham madde ve ara mamullerin gümrük vergileri AB'yle eş zamanlı olarak düşürülmekte, yerli üretimin tüketimi karşılamadığı girdilerde ise ulusal tarif kontenjani açılmaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) - 2021 yılı için mezkûr uygulama kapsamında sanayicimize yaklaşık 103 milyon dolar tutarında gümrük vergisi avantajı sağlanmıştır. Gıda sanayisi ve gıda dışı sektörde faaliyet gösteren firmalarımıza ucuz ham madde teminine yönelik olarak bazı temel tarım ürünlerinin ithalatında nihai kullanım ibraz edilmesi kaydıyla sıfır gümrük vergisi uygulanmaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir cümleyle bitirebilirsiniz.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Ticaret Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin devletimize ve milletimize hayırlı olmasını diler, selam ve saygılarımı sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Aydın.

Şimdi Sayın Tacettin Bayır’a söz vereceğim.

Beş dakikadır süreniz.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İktidar, Türkiye'nin ithalatı ve dolayısıyla dış ticaret açığındaki rekor büyümeyi enerji fiyatları ve altın ithalatına bağlıyor, diğer bir ifadeyle kader olarak sunmaya çalışıyor; oysa iyi bir ekonomi yönetimi bu tür durumlar için gereklidir. Altın ithalatını gereksiz kılacak, enerji ithalatını da azaltacak ekonomik önlemler alınarak sermaye çıkışının da olduğu böyle bir dönemde dış ticaret açığının daha küçük kalması sağlanabilirdi.

Vatandaşların bankalara olan borcunda yılbaşından bu yana 369 milyar liralık, toplam borçlarda ise 371 milyar liralık artış yaşandı. Bireysel kredi ve kredi kartı borçları nedeniyle bu yıl ocak-eylül döneminde bankaların vatandaştan aldığı faiz ise 129,3 milyara ulaştı.

Şimdi, ne hikmetse vatandaşa güzel haberleri vermek hep size kalıyor, iyi şeyleri hep siz söylüyorsunuz; “İhracatta cumhuriyet tarihinin rekorunu kırdık.” diyorsunuz mesela ve alkış alıyorsunuz. Biz de alkışlıyoruz sizi tabii. Peki, ithalat ne âlemde? Onu söylemiyorsunuz çünkü orada durum vahim. O zaman “Bırak onu muhalefet söylesin -yani kötü haberleri hep muhalefet versin- biz algı yaratalım, vatandaşlar iyi haberleri bizden duysun.” diyerek. Gerçekten bu konuda çok başarılısınız. Aslında iyi oynuyorsunuz, yandaş medyayla vatandaşa da üç maymunu oynatıyorsunuz, oynattığımızı zannediyorsunuz. Maymun gözünü açtı, konuşuyor; sağır, dilsiz değil artık; görüyor, açtı gözünü. Her seçim arifesinde duymaya alıştığımız - yeni bazı bulunan petrol, demir, doğal gaz rezervleri gibi- seçim arifesinde yarattığımız tanklar, otomobillerle gerçekten yirmi yıllık iktidarınızda her seçim arifesinde göğsümüzü kabartıyorsunuz. Bir Türk vatandaşı olarak...

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Vatandaşa “maymun” demek doğru mu ya?

TACETTİN BAYIR (İzmir) - Ama seçim bitiyor, bütün rüya sona eriyor; her şey bitiyor, kayboluyor. Nerede Karadeniz’de bulduğumuz doğal gaz? Ne zaman çıkarıyoruz? Nerede ALTAY tankı? Ne zaman çıkacak? Nerede videosunu izlettiğiniz otomobil? Videosunu görmem yetmez, yok ettiğiniz orta direk alabilecek mi o ürettiğiniz arabayı acaba? Mutfaktaki yangınla boğuşan, çocuklarını yatağa aç gönderen annenin bu otomobille bir ilgisi yok, mutfaktaki yangını söndürmeye çalışıyor. Biz böyle bir otonun yerli olmasından onur ve gurur duyuyoruz bir Türk vatandaşı olarak ama bu araç ne yazık ki yerli değil. Vatandaşa, halka bunu yutturmak belki kolay olabilir ama bizim gibi sanayici ve iş adamına bunu anlatamazsınız, yerli olduğunu da bence dayatamazsınız. Algı yaratmak yerine gerçekleri halkla paylaşmayı düşünüyor musunuz acaba? Ve artık, Sayıştayın yaptığı denetim ve raporların sonuçlarını bizlerle paylaşmaya yanaşacak mısınız, bunları bize anlatacak mısınız? Gerçekten, biz bunu merak ediyoruz.

Ticaret Bakanlığınızın açıkladığı verilere göre Türkiye'nin ekim ayı ihracatı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 2,8 oranında artarak 21,3 milyar dolar olurken; ithalat ise yüzde 31,9 oranında büyümeyle 29,3 milyar dolar olarak gerçekleşti. Size göre, bir işletmenin ayakta kalabilmesi, bir ülkenin, bir bakanlığın bütçesinin doğru sonuç verebilmesi sadece sattığı, ihraç ettiğiyle mi hesaplanır, bunun girdi dengesi yok mudur? Yani gerçekler, matematik ne yazık ki böyle söylemiyor bize, bize böyle öğretilmedi bu. Sizden de bu konuda samimi olmanızı bekliyoruz doğrusu.

Her şeye rağmen bu bütçenin Türkiye'ye hayırlara vesile olmasını, hayırlı uğurlu olmasını istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi yeni bir liste ilan edeceğim hazırlanmanızı bakımından: HDP Grubundan Sayın Muazzez Orhan hazırsa ondan başlayacağım, sonra AK PARTİ Grubundan Sayın Hasan Çilez'e, daha sonra İYİ Partiden Sayın Orhan Çakırlar'a, daha sonra da CHP'den Sayın Orhan Sümer'e söz vereceğim.

Şimdi Sayın Muazzez Orhan'a söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

2021 yılında 7 milyar TL'nin altında olan Bakanlık bütçe başlangıç ödeneğinin 2023 yılında 17,1 milyar ve gelecek iki yıl için de bu miktarın sırasıyla 20,4 milyar ve 22,8 milyar TL teklif edildiği bir bütçeyle karşı karşıyayız. Türkiye ekonomisinin reel olarak daraldığı, halkın bütçesinin eridiği bu dönemde kamu bütçelerinin bu şekilde şişirilmesinin, sunulan kamu hizmetlerinin niteliğiyle ilgisi yoktur. İktidar 2022 yılında dönem başında teklif ettiği bütçeyle yılın yarısına yetişememiştir yani ülke ekonomisini getirdiğiniz hâlden dolayı tıpkı işletmeler, fabrikalar, iş yerleri gibi kamu kurumları da altı ay sonrasını tahmin edemiyor.

Yeni ekonomi modellerinin geçen yılki kısmında açıklanan hayali hedefler gerçekleşmedi, bir yıl içerisinde Merkez Bankasına saraydan dayatılan faiz politikalarıyla enflasyon ve dolar kuru fahiş oranlarda yükseltildi. Dış ticaret açığı Ekim 2022 döneminde yüzde 430 oranında artış gösterdi. Türkiye'de yapısal nedenlerle ihracatın ithalatı karşılama oranı düşük kalıyor, mevcut dışa bağımlı üretim politikalarıyla bu durumun kısa vadede değişmeyeceği de açıktır. Türkiye'de şeffaflık sorunu kamu ihalelerinde, atamalarında ve personel alımlarında ciddi bir sorundur. İhalelerin yüzde 35-40'a yaklaşan oranı açık ihale usulüyle yapılmıyor. Tabii, bu liyakatsızlıkla iktidardan ağır bir fatura halka kesilmektedir. Enflasyon resmî verilerle yüzde 85'lere yükselmiştir. Bağımsız araştırmacılar ENAG, BES-AR gibi özgün değerlendirmeler gıda, konut, ulaşım, faturalar gibi tüm halkı ilgilendiren sepetlerde gerçek enflasyonun üç haneli olduğunu kamuoyuna açıklıyor. Sokağın, pazarın, mutfağın enflasyonu, halkın enflasyonu yüzde 200 bandına dayanmıştır. AKP iktidarı ülkeyi yirmi yıl öncesinden bile geriye götürmüştür.

Türkiye'de çiftçiler, kadınlar, emekçiler, çalışmak zorunda kalan öğrenciler, engelli nüfusun çok önemli bir bölümü derin yoksulluğa mahkûm edilmiştir. Bu durum, kuru ekmeğe muhtaç kalma durumudur ve milyonlarca insan bu durumdadır. 2022 yılında batan esnaf oranı yüzde 18 artmıştır, icra dosya sayıları Türkiye tarihinde ilk defa 25 milyon bandına ulaşmıştır. Bireysel kredi borcu nedeniyle takibe takılan sayı her yıl artmaktadır, geçen yıl ocak-ağustos dönemi için 694 bin kişi olan bu veri, bu yıl 748 bin kişi olmuştur; 300 bine yakın KOBİ'nin borçları nedeniyle takibe düştüğü ifade edilmektedir. Dilde "Faizi düşüreceğiz." diyenlerin eliyle faizi artırdıkları bu dönemde, neredeyse

hiçbir işletme ve yurttaş kredi sağlayamayacak kadar borçlandırılmış veya fiili olarak kredi faizleri yükseltilerek borç bulma imkânları kalmamıştır. Vergi ve teşvik sistemi büyük işletmeleri kayıracak şekilde kurgulandığından, birçok küçük ve orta ölçekli işletme bu imkânlardan mahrum kalmaktadır. Küçük işletmelerin, esnafın faizsiz ve uzun vadeli kredilere erişim imkânları geliştirilmelidir.

Önemli bir konu da sınır kapılarına yönelik ayrımcı politikalarıdır. Bölgesel ticaret ve sınır ticareti savaş ve çatışmaların gölgesinde kalmaktadır. 2021 yılında, en az 52 “...”(*) hayatını kaybetti 163’ü de yaralandı. Van, Hakkâri sınırlarında yurttaşlar öldürülüyor. Aslında, her yıl bir Roboski katliamı sınırlarda yaşanıyor. Van başta olmak üzere bölge illerindeki kapılarda 2 paket çay, 1 çuval pirinç için günlerce sınır kapısında bekletilen yoksul bölge halkına aşırı bürokrasi nedeniyle eziyet edilirken birileri de sınırlardan tırlarla, gemilerle uyuşturucu geçiriyor, kayıt dışı ticaret yapıyor. Bu bağlamda, gümrük vergileri kara sınırları için kaldırılmalı, insanlar kaçak sınır ticareti yapmak zorunda bırakılmamalı, insan ve uyuşturucu ticareti önlenmelidir.

İcra borcu altında bırakılan öğrenci, emekli, esnaf ve küçük işletmeler için borç faizlerinin silinmesi ve anaparaların yeniden yapılandırılması icra takiplerinin durdurulması için çalışma yapılmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Kayıt dışıyla mücadele, ticaretin yönetimi, düzeltilmesi ve kolaylaştırılması, tüketici haklarının korunması için bütçe yapılmalıdır.

Tabii ki fikir ve ifade özgürlüğü olmadan, akademik özgürlük, basın özgürlüğü ve temel insan hakları korunmadığı sürece bu ülkede ne eşit ve adaletli bir bütçe olur ne de ekonomik refah olur. Biz, burada, yaşanan derin ekonomik kriz ve savaş ikliminde halkın ekonomik ve ticari haklarının korunması amacıyla, bütçe için hem genel hem makro politikalar için önerilerimizi Komisyona ve halka yapıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum. Süreniz bitti.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Savaş teknolojisine, beton ekonomisine değil; yaşamı esas alarak, doğayla uyumlu, toplumsal fayda içeren üretim, yatırım, istihdam ve halk için bütçe yapılmalıdır diyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, tabii, çok ileri iddialar oldu. Eminim, Bakanımız konuşmasının son bölümünde cevap verecektir.

Şimdi AK PARTİ’den Sayın Hasan Çilez’e söz veriyorum.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Şimdi başka arkadaşla söz verin, ben daha sonra konuşayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

İYİ Partiden Sayın Orhan Çakırlar hazırsa kendisine söz veriyorum.

Buyurun.

ORHAN ÇAKIRLAR (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bütçenin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Kapıkule Gümrük Kapısı’nda, Bulgaristan ile Ülkemiz Arasında Sınır Ticaretinin Yayılmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı 19 Mart 1997 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmış ve yürürlüğe girmiş olup, sınır ticareti uygulanmasına 28/4/2000 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla son verilmiş.

* Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

Bakanlığımızca, tekrar sınır ticareti yapılmasına ilişkin bir çalışmamız var mı? 27 Temmuz 2022 tarih ve 31905 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanî Kararı’na göre, Bulgaristan vatandaşlarına pasaportsuz geçiş izni verilmesi sınır ticareti sayılmaz çünkü tek taraflı bir durum söz konusudur.

Bir de ülkemizde, Bulgaristan’a gidecek olanların asıl sorunu vize sorunudur. Bulgaristan’da kalifiye usta bulmak çok zor. Bulgarlar, özellikle araba ve tarım aletleri tamiri için, sınır şehri olan Edirne ilimizde usta arayışına girmektedir fakat Edirne ilinden gidecek olan ustanın en az bir hafta on gün süreyle kalması gerekmektedir. Bu sebeple, bu işlerle iştigal eden vatandaşlarımızın vize işlemlerinin kolaylaştırılması için Bulgaristan ile ortak bir çalışmamız var mı?

Lojistik Güven Endeksi temmuz-eylül 2022 döneminde, bir önceki döneme göre yaklaşık yüzde 8,13 azalış göstermiş, 109,21 puana düşmüştür. Covid-19 salgınının yaşandığı dönemde bile bu kadar düşmemiş 143,24’ü bulmuş. Üretmeksizin ülkemize döviz kazandıran faaliyetlerden dolayı gelir fırsatı yaratması nedeniyle önemlidir. Limanlarımızın “uğrak liman” olma özelliğinin yanı sıra lojistik altyapımız... Bürokrasimizi azaltıp düşük maliyet avantajını ne zaman kullanacağız?

Demir yollarının limanlarla bağlantısının güçlendirilmesi gerekir çünkü uluslararası deniz taşımacılığının en önemli bileşenlerinden biri limanlardır. Limanlar, küresel tedarik zincirinin kesişim noktası olarak hayati bir görevi yerine getirmektedirler.

Gelelim ihracatın sorunlarına: İhracat sonucu elde edilen dövizin yüzde 40’ı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına satılıyor. Nitelik ve nicelik olarak eksiklikler var; var olan insan kaynağı verimli kullanılmıyor. Firma yıl boyunca örneğin 20-25 milyon TL iade almış, vergi dairesi önceki yıllarda bir firmayla ilgili faturaların çıkarılmasını istiyor; KDV ise 2-3 bin lira. Firma kalkacak, bunu bulacak, vergi dairesindeki memur da dosyaya zaman harcayacak; boşa giden emek ve zaman.

İade aşamasındaki imzalar inanılır gibi değil; çok uzun işlem zamanları var, bir de “Eksik yazı var.” denirse varın siz düşünün. İmzalar formalite. Zamana ve emeğe yazık. İhracatçının ham madde almasında yüzde 40 kotasını neden getirdiniz?

Türkiye’nin mevcut ithalatının yüzde 90’ı ham madde ve enerji ithalatından oluşuyor; bu oran çok yüksek. Buğday getirip un yapmayı düşüneneğimize tarım alanlarını genişletin. Gerçek ihracatçılar neden teşvik edilmiyor?

ABD doları ve euro 19 liraya geliyor. Dış ticaret 40 milyar ABD doları açık vermekte, 450 milyar ABD doları borcumuz var; işimiz çok zor.

İhracatta öncü hangi sektörler varsa ihracat girdilerini tek tek inceleyip ithalata bağımlılığı azaltılmak üzere çalışmak gerekir. Her sektörün üretimi dikkate alınarak sektörel teşvikler ve sübvansiyonlar çıkarılmalıdır.

İhracatçı firmaların gerçekleştirdiği ihracattan doğan KDV iade haklarının geri dönüş süreleri uzadı. Her yıl gündeme gelir ancak sonuç yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ORHAN ÇAKIRLAR (Edirne) – Bir yılı bulan dosyalar var çünkü “Eksik bilgiler var.” denilerek maalesef süreç uzadıkça uzuyor.

Karbon kaçağı yüksek ürün ihracatında sınırda karbon düzenleme mekanizmasıyla ihracat düzeyinde vergiler, ilave gümrük vergileri getirilmesi planlanmaktadır; bu durum, üreticilere ve ithalatçılara ek maliyetler yaratacak ve rekabet güçlerini zayıflatacaktır. Son otuz yıl içerisinde yüzde 130 artan sera gazı emisyonları azaltılmadığı takdirde de AB ülkelerine ihracatta ciddi kayıplar yaşanacaktır.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Hasan Çilez Bey'e dönüyorum.

Buyurun.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok Kıymetli Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım ve kıymetli Bakanlık bürokratlarımız; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesini görüşüyoruz; Rabb'im hayırlı, bereketli eylesin inşallah.

Yatırım, üretim, istihdam, ihracat ve cari fazla yoluyla büyüme sağlanması odaklı ekonomi programımızla ülkemiz, son dört yıllık dünya ekonomisindeki olumsuzluklara rağmen büyüme ve ihracat rekorları kırmaktadır. 2021 yılında dünya yüzde 6, Türkiye yüzde 11,4 büyümüş; 2022 yılında ise dünya yüzde 3,2; Türkiye ise yüzde 7,5 büyümektedir. Büyümenin yüzde 50'sinin mal ve hizmet ihracatıyla olması, imalat sanayisinde kapasite kullanım oranlarının yüzde 25 oranında artması, istihdam rakamlarındaki net artışlar ekonomi programımızın doğru olduğunun ve iyi işlediğinin kanıtlarıdır.

Ekonomimize doğrudan saldırıda bulunan ve tehdit eden emperyal güçlerle olan mücadelemiz devam etmektedir. "2018'de döviz kurlarının yükselişine sebep olan saldırıların etkisini atıyoruz." derken iki yıllık pandemi dönemi, dünya ekonomilerini olduğu gibi ülkemizi de olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte esnaf ve sanayicimize verdiğimiz desteklerle çarkları durdurmamak; oluşan fırsatları değerlendirip üretim gücümüzü kullandık. Ülkemizin dört bir yanında yaygınlaştırdığımız organize sanayi bölgelerimiz tam gaz çalışarak üretimlerini artırdılar. Üretim, istihdamı ve ihracatı artırdı, gelirler arttı ve dünyanın gıptayla izlediği büyüme oranlarını yakaladık. Bu süreçte en büyük sıkıntımız enerji fiyatlarındaki astronomik artışlar olmuştur; doğal gaz 8 kat, kömür 4 kat, ham petrol ise yüzde 60 oranında artmıştır. Dünyada düşen üretim ve kırılan tedarik zinciri enflasyonist baskı oluşturmuştur. Ülkemiz de artan enerji maliyetlerinin ana unsur olduğu fiyat artışlarını yaşamıştır. On sekiz yıldır düşük enflasyonla yaşayan halkımızın artan enflasyona karşı korunması için hızla tedbirler alınmıştır. Bu süreci fırsat bilip felaket tellallığı yapanların hevesleri, aldığımız tedbirlerle kursaklarında kalmıştır. Sayın Ticaret Bakanımız Mehmet Muş'un Bakan olduğundan beri her ay kameraların karşısına geçip ihracat rekorları açıklaması bizlerin morallerini oldukça yükseltmektedir.

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Türkiye Yüzyılı başlamıştır. Yirmi yıldır yaptığımız yollar, köprüler, havalimanları, limanlar lojistik gücümüzü yükseltmiştir; ticaretin altyapısını oluşturmuştur. Organize sanayi bölgesi yatırımları her ile ve ilçeye yayılmış, her il ihracat yapar hâle gelmiştir. Ulaştığımız bu üretim gücü halkımızın refahını artırmıştır, ekonomide ezberler bozulmuştur. Enflasyondaki düşüşle birlikte daha istikrarlı bir süreci yakalayacağız inşallah. AK PARTİ iktidarları geçmişteki kronikleşmiş yüksek enflasyon sürecini nasıl bitirdiyse bugün oluşan enflasyonu da rahatlıkla yenebilecek güçtedir. Bunun için güvencemiz aziz milletimizdir, milletimizin gayreti ve çalışkanlığıdır, üretim potansiyelidir, Türk insanının ticari zekâsı ve girişimci ruhudur. Bu düşüncelerle, gücünü milletinden alan AK PARTİ kadrolarının bu olumsuz süreçleri en kısa zamanda bitireceğini ümit ediyor, 2023 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyor; saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Orhan Sümer, buyurun lütfen.

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kıymetli bürokratlar, basın emekçileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Ne yazık ki ülkemizde yaşanan yanlış politikalar nedeniyle ticaret büyük yara alıyor. Başta küçük esnafımız ve KOBİ'ler olmak üzere birçok ticarethane, esnaf girdi maliyetleri nedeniyle artık iflasın eşiğine gelmiş durumda. Böyle zor bir dönemde Ticaret Bakanlığının tüm esnaf sektörünü kucaklayacak projeler üretmesi gerekirken Bakanlığın sadece saraydan gelen talimatları uyguladığını görüyoruz.

İlim Adana'yla ilgili birkaç örnek vermek istiyorum. Mesela, Esnaf ve Kefalet Kooperatiflerine kısıtlı para aktaran Halkbankası ve Ziraat Bankası, söz konusu yandaş firmalar olunca kapalı fabrikalara, hatta kapalı, ticaretle uğraşmayan firmalara onlarca, milyonlarca lira kredi verebiliyor.

Ayrıca, maalesef, Bakanlık yıllardır Sayıştay tespitlerini ciddiye almıyor, geçmiş yıllardaki birçok bulgu bu yıl da karşımıza çıkıyor. Oysa, Sayın Bakan, 2022 yılı bütçe görüşmelerinde Sayıştayın bulgularını önemseyemediğini söylemişti ve eksiklerin üzerine gidileceğinin sözünü vermişti. Bu yılki rapor hem eski bulguların düzeltilmediğini hem de özellikle işletme rejimine ilişkin Bakanlığın ciddi suistimallerinin olduğunu, bunların ihracat potansiyeline ve katma değerli ürün ihracatına zarar verdiğini göstermiştir. 2020 Yılı Denetim Raporu'nda, Kamu İhale Kanunu'nun Bakanlığa verdiği yetkinin usulüne uygun kullanılmadığı ve Bakanlığın açık ihale yöntemi yerine genelde 2/B'yi tercih ettiği, 2020'nin ilk üç ayında 2/B usulüyle yapılan birçok ihale görünüyor. Sayın Bakan, 2020 ve 2021 yıllarında bu usulle ne kadar ödeme yapılmıştır? Sayıştayın uyarılarına rağmen bu yöntem niye hâlâ tercih edilmektedir? Altı yıl boyunca Sayıştay raporlarında yer alan ancak bu yıl bulunmayan şu husus önemlidir: "Program kapsamında, Türk firmalarının markalaşması ve küresel rekabet edebilmesi için desteklenen bazı firmaların çoğunluk hisseleri yabancı şirketlere satıldığı hâlde desteklenmeye devam ediliyor." Bu desteklemeye devam ediliyor mu, ediliyorsa ne kadar destek verilmiştir? Bu destekten hangi firmalar yararlanmıştı?

Yine, Sayın Bakan, ticaretin aksamasına neden olan, çözülmesi gereken birkaç konu var; onları belirtmek isterim. Ürünü görmeden, firmanın beyanına dayanarak ekspertiz raporu veriliyor. Dahilde işleme rejimi kapsamında özellikle tavuk ve balık sektörü önemli ekonomik kalemler olmasına rağmen, Bakanlık bu ürünleri ikincil işlem görmüş ürün kapsamında saymıyor. Ayrıca, firmalar vergi artı prim borçları tahakkuk ettikten ancak yetmiş beş ila iki yüz elli gün sonra destekleme ödemesi alıyor. Bu gecikme nedeniyle "Desteklemeye hak kazanan firmaların borcu yoktur." yazısının fiilen bir anlamı kalmıyor, gerçek borçluluk durumlarını yansıtmıyor.

Yine, ilim Adana'da, Kalkınma Ajansı, yasal bir yetkisi olmamasına rağmen TÜİK Adana Bölge Müdürlüğüne kendi binasını tahsis etmiştir. Oysa mevzuat, ajanslara mal alım satımı için verilen yetkiyi bir kamu kurumuna taşınmaz tahsis etmeyi içermiyor.

Sayın Bakan, ülke ekonomisinin canlandırılması, esnaf ve sanatkârlarımızın hak ettiği ekonomik imkânlarla ulaşması amacıyla yeni iş yeri açacak esnafımıza beş yıl süreyle vergi indirimini sağlamayı, SGK prim teşvikini genişleterek esnafın istihdam ettiği işçilerde de uygulanmasını, çırak ve kalfalık SGK primlerinin de devletçe karşılanmasını, esnaf ve sanatkârların kullandığı enerjide indirim sağlanmasını, emekli esnafımızdan kesilen sosyal güvenlik destek primlerinin kaldırılmasını, ayrıca AVM'lerin de ilçe ve il dışına çıkarılmasını öngören çalışmanız var mıdır? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Yine, ayrıca 2020 yılından günümüze Adana’da kaç esnafa ödeyemediği borcundan dolayı icra tebligatı yapılmıştır? Yapılan tebligatların tutarı ne kadardır? İlim Adana’yla ilgili, 2020 yılından günümüze, şirket vasfı taşıyan kaç işletmenin ödenmemiş elektrik, doğal gaz borcu bulunmaktadır? Adana genelinde kaç esnaf, şirket ve KOBİ üzerine kayıtlı kurumsal kredi kartlarında üç dönem üst üste asgari ödemesi yapılmamıştır? Aynı şekilde, kaç şirket kullandığı esnaf kredisini üç dönem üst üste ödeyememiştir?

Teşekkür ediyorum. Bütçenin ticaretle uğraşan tüm sektörlerle hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, yeni bir liste okuyacağım arkadaşlarımızın hazırlanmaları bakımından. Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Abdurrahman Başkan’a söz vereceğim; daha sonra, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Müzeyyen Şevkin; AK PARTİ’den söz istemişti ama şu an salonda görmüyorum, Nejat Koçer Bey gelirse kendisine söz hakkını kullandıracağım; sonra, HDP’den Sayın Dilşat Canbaz Kaya; daha sonra CHP’den, Sayın Çetin Osman Budak, daha sonra da üyelere söz vereceğim.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Ben de söz istemiştim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman, üyelere öncelikle söz verelim, sonra diğer arkadaşlarımıza söz verelim, madem öyle diyorsunuz.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Önce söz verebilirsiniz arkadaşlara.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Karar verin; itiraz ettiniz, ben de tamam, size söz vereyim dedim.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Benim ismimi okumadığınız için...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Bir sonraki turda okurdum, hazırlık yapıyorlar diye sadece bu turu okuyorum. Bu, diğer arkadaşlarımızın söz kullanmayacağı anlamına gelmiyor. Sadece bu tur için bir ilanda bulundum. Peki, o zaman bu listeyi bitirip sonra üyelerimize döneceğim.

Sayın Abdurrahman Başkan’dan başlıyorum.

Buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Kıymetli Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Ticaret Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dünyanın tamamını etkileyen salgının hemen ardından Rusya ve Ukrayna arasında patlak veren savaşla birlikte küresel tedarik zinciri bozulmuş, ekonomik dengeler ve alışlagelmiş küresel sistem alarm vermeye başlamıştır. Siyasi, ekonomik ve toplumsal sonuçları açısından insanlığı sonu görülemeyen bir yola sokan bu tecrübelerle birlikte tedarik zincirinin önemi, arz güvenliğinin sağlanması, ilkeli bir rekabetin tesis edilerek üreticinin ve ihracatçının korunması bu süreçte çok daha büyük önem kazanmıştır. Şüphesiz, sürdürülebilir ekonomik büyümeye ve sosyal refah düzeyinin artışına katkı sağlama ihracatçının ve girişimcilerin ayakta kalmasıyla mümkün olabilecektir. Rekabet ortamının gün geçtikçe arttığı ve sertleştiği bir ortamda rekabet gücünü artırmak, uluslararası sisteme entegre olabilmek, dijital dünyanın nimetlerinden faydalanmak suretiyle dijital hizmet yani e-ticarette ihracat konusunda mesafe alınması gerekliliği muhakkaktır. Çağın gereklerine cevap verebilmek için yenilikçi bir yaklaşımın politikalara hâkim olması da inkâr edilemeyecek bir sorumluluktur.

Bu bağlamda, Bakanlığımızın hem uluslararası alanda hem de ülkemizde ihracatçıyı koruyan, girişimciyi destekleyen ve sektör temsilcilerinin haklarını da muhafaza edebilen bir anlayışla hareket etmesi sevindiricidir.

Diğer yandan, ithalatın yerli üretim üzerindeki olumsuz etkisini ortadan kaldıracak stratejilerin belirlenmesi, yerli üretimin güvence altına alınması ve teşvik edilmesi, uluslararası bağlantıların sorunsuz bir şekilde işleyebilmesi için gerekli altyapının oluşturulması da önem taşımaktadır.

Özellikle ara mal ithalatıyla ilgili bağımlılığın azaltılmasına yönelik izlenecek yol haritalarının sağlıklı olmasının önemi son yıllarda daha da artmıştır. Sanayinin işlemesi, üretim çarklarının dönmesi, sürekliliğin sağlanması, şüphesiz, dışa bağımlılığın azaltılmasından ve ara mal ithalatının sürdürülebilirliğinden geçmektedir.

Bu vesileyle, bir hususu dile getirmek istiyorum. Küresel salgın döneminde ve ardından ortaya çıkan, uluslararası tedarik zincirini de kökten etkileyen, özellikle tarım ürünlerine ulaşılmasını zorlaştıran sonuçlar doğuran Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş esnasında dahi Türk sanayicisi sözünü tutmuş, küresel güvenilirliğini teyit etmiş, tedarikçisi olduğu ülkeleri ve sektörleri mağdur etmemiştir. Bu durumun, Türkiye'nin ve Türk sanayisinin potansiyelini göstermesi açısından önem arz ettiği ortadadır. Bu vesileyle, sanayicimizi tebrik ederken üreticilerimizin zor zamanlarında yanında olan devletimizin tüm kurumlarına teşekkür ediyorum.

Türk dünyasıyla olan iş birliğinin son yıllarda geliştiği, kamuoyunun da malumudur. Bu manada, sizlerin, Bakanlığımızın gösterdiği gayretten dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Türk Devletleri Teşkilatına üye olan ülkelerin 1,3 trilyon dolarlık millî geliri, 560 milyar dolarlık dış ticaret hacmi, 250 milyar dolarlık yurt içi yatırım stoku ve üretim kapasiteleriyle Türk Devletleri Teşkilatı büyük bir potansiyele sahiptir. Macaristan ve Türkiye'nin imalat sanayisi, Kırgızistan ve Özbekistan'ın insan kaynağı potansiyeli, Kazakistan, Azerbaycan ve Türkmenistan'ın enerji üretimleri de bütünün parçalarını oluşturmaktadır. Tüm dünyanın gıpta ederek baktığı bir coğrafyada özellikle tarım ürünleri ve enerji ihracatı konusunda gelecekte söz sahibi olabilecek bir potansiyele sahip bu ülkelerle geliştirilecek ilişki, ülkemizin geleceği için de büyük önem arz etmektedir.

Sayın Bakanım, esnaf ve sanatkarlarımızın korunması, onların ekonomik dalgalanmaların yaşadığı süreçlerde desteklenmesi için özellikle esnafımıza Halkbank tarafından kullanıma sunulan esnaf kredisi sayesinde esnaflarımız için 100 milyar TL tutarında ve ihtiyaçlarına göre 25 bin TL ile 500 bin TL arasında, altmış ay vadeyle, aylık 0,625 faiz oranında kredi kullanıma açılmış ve esnafımıza büyük imkân sağlanmıştır. Dolayısıyla, şahsınızın ve Bakanlığımızın bu konuda taşıdığı hassasiyeti biliyor ve takdir ediyoruz.

Sayın Bakanım, ayrıca, Antalya'mızın taksici esnafının da özellikle bu turizm döneminde -Sayın Bakanım, size söylüyorum- özellikle istekleri var 7+1 taksilerimizin ÖTV muafiyetiyle ilgili. Biliyorsunuz, bu dönemde çok yoğun Antalya, turizm çok önemli potansiyele sahip ve gelen misafirlerimizin nakledilmesinde kullanılan 7+1 araçlarımız için de -bunlar için beş yıl olur, altı yıl, yedi yıl olur- bir ÖTV muafiyeti sağlarsa bu araçların yenilenmesi ve gelen turistlerimize de çok daha iyi hizmetler sağlanması önemlidir. Bütün taksicilerimiz ziyaretlerim sırasında da size özellikle selamlarını iletiler, buradan da iletiyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle heyetinizi saygıyla selamlıyor, bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Müzeyyen Şevkin Hanımefendi'ye...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – TOGG yapsaydı ya taksicilere, millî gururumuz TOGG yapsaydı (!)

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Herhâlde sizin millî gururunuz değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum...

Müzeyyen Hanım, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Ticaret Bakanlığının 2023 yılı için öngörülen bütçesi 17 milyar 124 milyon 310 bin lira. Bunun, gerçek anlamda halkın, esnaf ve sanatkârın, küçük ve orta boy işletmelerin, emekçilerin, işçilerin lehine ve ülkemizin çıkarları doğrultusunda harcanmasını ümit ederek başlamak istiyorum sözlerime.

Evet, güven çok önemli Sayın Bakan. Piyasaların güven duyması için hukukun ve özerk kurulların bağımsızlığının sağlanması önem taşımakta. Türkiye, ticaretine güvenin azaldığı ve bu süreçte ne yazık ki yatırım fakiri bir ülke konumuna getirildiği bir süreci yaşıyor. Bir tarafta kaynağa erişemeyen esnaf ve sanatkâr, diğer tarafta kaynağı kendi kaymağı gibi gören ve hovardaca harcayan bir iktidar. Türkiye maalesef bu iki gerçek arasında ekonomik olarak bocalayıp durmakta.

Uluslararası kara para aklama ve terörizmin finansmanıya mücadele kuruluşu olarak bilinen Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Türkiye'yi gri listeye aldı. 2023'te Türkiye'yi dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına sokma hayallerini anlatanlar, 2023'e 1 kala Türkiye'yi 21'nci sıraya düşürdüler. Gri liste, ne yazık ki uluslararası kredilerle sınırlı erişim olarak karşımıza çıkıyor. Hoş, yabancı yatırımcının kaçtığı Türkiye'ye sınırlı erişime de razıyız açıkçası.

Değerli milletvekilleri, esnaf ve sanatkâr, KOBİ'ler; kira, elektrik doğal gaz faturalarını vergilerini, SGK primlerini her gün zamlanan fiyatlar karşısında ödeyemezken ve bunun altında boğulurken esnaf sattığını bir gün sonra yerine koyamaz duruma geldi. Türkiye'nin ticari hayatı, ekonomik geleceği karanlık. 2022 yılı henüz sona ermeden 74.531 esnaf ve sanatkârın faaliyeti sona ermiş, 13.410 şirket kapanmış, 15.873 ticari işletme kapısına kilit vurmuş durumda. Kolektif yaşamın, eşit paylaşımın ve eşit bölüşümün adresi olarak gördüğümüz kırsal kalkınmanın önemli bir ayağını oluşturan 36 kooperatif de ne yazık ki kapatılmış durumda. İktidarın özellikle yerel yönetim seçimlerinde istediğini alamadığı ve tam olarak üvey olarak muamele gösterdiği kendi ilim Adana'ya baktığımızda da 2022'nin ilk dokuz aylık döneminde 334 şirket, 20 kooperatif tasfiye edilmiş, 269 şirket, 12 kooperatif ve 240 gerçek kişi ticari işletme de Adana'da kapısına kilit vurmaya zorunda kalmıştır. 2018 yılında 493.704 esnaf kefalet alıp kendine kredi olarak kullanırken bu oran 2022'nin ilk çeyreğinde 1 milyon 61 bin 627'ye çıkmış. Türkiye'de 2 milyon 224 bin 738 esnafın bu rakamlar karşısında ne yazık ki yarısı borçlu, diğer yarısı da hacizlerle boğuşur durumda. KOBİ'ler ne yazık ki ciddi ve düzenli artan bir borç yükü altında. Türkiye'de hâlen 4 milyon 219 bin KOBİ işletme başına ortalama borç içinde, yüzde 34 artışla 300.379 lira kişi başına borç yükü gerçekleşmiş durumda.

Şimdi, baktığımızda, yine, süreci kontrol ettiğimizde, ne yazık ki hani "Bakkalları kapatacağız, ne gerek var?" diyen Sayın Cumhurbaşkanı şimdi 6 şehirde 250 noktada Kooperatif Bakkal Projesi uygulanacağını ifade ediyor. "Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu?" diye buradan sormak isteriz doğrusu.

Şimdi, yine önemli bir konuda yine kendi kentimde ne yazık ki Sayıştay raporlarına önem verilmediği ortada, Sayıştay'ı dinlememeye devam ediyorsunuz. Son dört yılın denetim raporlarında olan bulguya göre serbest bölgelere tahsisli hazine taşınmazlarının muhasebe kaydı tutulmadığı, Bakanlığa tahsisli olan hazine mülkiyetindeki taşınmazlar muhasebe kayıtlarında izlenmemekte, 2017 yılından beri Bakanlık uyarıldığı hâlde bu sorun devam etmekte ve ne yazık ki kendi bölgemde olan birimlerde muhasebe işlemleri tamamlanmamakta, tapu kayıtlarında arazi ve tarla gözükken Adana Yumurtalık,

Mersin, Kocaeli, Ege, Samsun Serbest Bölge arazilerine inşa edilen 563 üstyapının fiili envanter çalışmasının emlak değerleriyle muhasebe kaydına alınma işlemleri yapılmamış, taşınmazların rayiç değeri güncellenmemiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Neden bu işlemler yapılmıyor Sayın Bakan?

Ben, bütçenin halk yararına, esnafımız yararına ve bütün KOBİ'ler yararına kullanılmasını diliyor, hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Nejat Koçer, buyurun.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, çok değerli Bakan Yardımcılarım, değerli Genel Müdürler, Bakanlığımızın çok değerli bürokratları; ben de hepinize hoş geldiniz diyor, saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, ben bir teşekkür konuşması için söz aldım. Milletvekili olduğum Gaziantep Türkiye'nin 5'inci büyük ihracat şehri. Dünyanın 180 ülkesine bu yıl nasip olursa inşallah 12 milyar dolar ihracat gerçekleştireceğiz. Ürün çeşidimiz, ürün yelpazemiz, ülke dağılımımız itibarıyla çok geniş bir alana yayılmış ihracatımız var.

Tabii, sanayici ve iş adamlarımızın bu ihracatları yaparken karşılaştıkları sorunlar var, biz bu sorunları size ve Bakanlık yetkililerinize, Bakan Yardımcılarımıza ilettiğimiz andan itibaren çok hızlı bir şekilde sorunların çözüldüğü, ihracatçılarımızın önünün açıldığı ve sorunlarına çare bulunduğunu görmekten büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum, marifet iltifata tabidir. Gerçekten, bu dönem Bakanlığımızın hızı ve gücü ihracatçılarımızın yanında. Ben, şahsınızda bütün ekibinize teşekkür ediyor, bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Vakti tasarruflu kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

HDP Grubundan Sayın Dilşat Canbaz'a şimdi söz veriyorum.

Buyurun.

DİLŞAT CANBAZ KAYA (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Halkın gıda, barınma, konut, enerji ve ulaşım gibi yaşamını doğrudan etkileyen temel ihtiyaçlarında çok yüksek oranda fiyat artışlarıyla karşı karşıyayız. Başta asgari ücretle geçinmek zorunda kalan milyonlarca emekçi olmak üzere, ücretli çalışan geniş emekçi kesimlerin derin bir yoksullukla karşı karşıya kaldığı iktidar ve ortakları tarafından dahi saklanamaz bir gerçek.

İktidarın demokrasiye, hukuka, evrensel insan haklarına yönelik saldırılarına paralel olarak ekonomide izlediği yanlış politikalar, bu yoksullaşmanın en 1'inci nedeni. Şunu açıkça ifade etmek gerekiyor ki iktidar partilerinin bir araya gelerek oluşturdukları tekçi ve gaspçı yönetim şekli, ülkemiz emekçilerini her gün daha ağır bir yoksullukla karşı karşıya bırakıyor. Halkı her gün daha büyük bir yoksulluğa mahkûm eden bu suç ortaklığına son vermenin 1'inci yolu; emekçilerin ve ötekileştirilenlerin, ezilenlerin örgütlenmesinden geçmektedir. Geniş emekçi kesimlerin, güçlü örgütlülüğü olmaksızın sömürüye karşı gerçekçi ve kalıcı bir çözüm bulunması imkânsızdır.

Bugün, burada Ticaret Bakanlığı bütçesini görüşmekteyiz. Geçmişte kendisinin ve eşinin yönetici olduğu şirkete usulsüzlükle etik dışı ihale veren eski Bakan Ruhsar Pekcan'ın yaptığı yolsuzluğu hâlâ unutmuş değiliz. Olağan hukuk şartlarında haklarında yargılama kararı alınması gereken bu kişiler,

AKP iktidarı ve lideri Erdoğan tarafından neredeyse yolsuzluk yaptıkları için ödüllendirileceklerdi. Ruhsar Pekcan ve bu yolsuzluğa iştirak eden kişilerin bir an önce yargılanması gerektiğini bu vesileyle bir kez daha ifade etmiş olalım.

Türk lirası her geçen gün değer kaybediyor, bunun yanında kamu borçlanması her geçen gün artıyor. TÜİK verilerine göre ocak ve temmuz döneminde dış ticaret açığı geçen yıl aynı döneme göre yüzde 43,7 artarak 25 milyar 510 milyon dolardan 62 milyar 177 milyon dolara yükseldi. Bu verileri verirken TÜİK verilerinin güvenilirliği konusundaki toplumsal şerhi tekrar hatırlatmakta fayda görüyorum.

Ticaret Bakanlığı bütçesi görüşülürken dijital pazarlama şirketlerinin yeterince denetlenmediği ve küçük firmaların insafına terk edildiğini de belirtmek istiyorum. Trendyol, Hepsiburada, Amazon gibi ulusal ve uluslararası şirketlerin denetimsizliklerinden kaynaklı birçok mağduriyet meydana gelmektedir. Ticaret Bakanlığı bu şirketleri yeterince denetlememektedir, binlerce küçük üretici adaletsiz sözleşmeler dayatılarak burada büyük zararlara uğratılmaktadır. Yine, bu tür dijital aracı şirketlerin büyük indirim sloganlarıyla çeşitli dönemlerde yaptıkları kampanyaların da incelenmesi gerekiyor. Bize iletilen bilgiler de bu süreçlerin manipülasyonla yürütüldüğünü, indirimlerin gerçekçi olmadığını da göstermektedir. Bu alanla ilgili tüketici ve küçük üreticiyi koruyan yasal bir düzenlemenin yapılması gerekliliğine vurgu yapmak istiyorum.

Sözlerimi tamamlamadan önce son bir şeye daha vurgu yapmak istiyorum Sayın Bakan. Türkiye son dönemde plastik atık ithal etmektedir. Buradan tekrar ifade etmenin yararlı olacağını düşünüyoruz, ülkemiz Avrupa'nın çöplüğü değildir. Yoğun şekilde devam ettiğini düşündüğümüz bu ithal çöplüğe derhâl son verilmelidir. Bu konuda Ticaret Bakanlığına verdiğimiz soru önergeleriyle de açıklayıcı ve tatmin edici bir bilgi alamyoruz maalesef.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çetin Osman Budak, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli çalışma arkadaşları, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, ocak-eylül arasında ithalatımız 272 milyar dolar. TÜİK'e göre ise 271 milyar 249 milyon dolar; şimdi hangisine inanacağız? Sizden bununla ilgili bir açıklama bekliyorum. Arada 800 milyon dolar gibi bir fark var, 800 milyon dolar siz daha fazlasınız; TÜİK'e göre ise bu rakam 800 milyon dolar daha aşağıda. Yani bu, hesap hatası mı yoksa yıl sonundaki cari hesapla ilgili, cari açıkla ilgili bir çalışma mı, onu da anlamadık çünkü Turizm Bakanlığının rakamlarını da yukarı doğru revize ettiğini geçtiğimiz günlerde gördük.

Şimdi, Sayın Bakan, pandemiyle birlikte Türkiye'nin yeni bir üretim üssü olacağını söylediniz ancak mevcut politikalar tam tersini gösteriyor. Bu arada şunu da ifade edeyim, başta söyleyecektim: Türkiye Büyük Millet Meclisinde tecrübe kazanıp halkın seçtiği bir milletvekilinin bakan olması farkını da sizde görüyoruz ayrıca bunun için de tebrik ediyorum. Ve burada şunu da hemen arkasından ilave edeyim: Bu geçtiğimiz çalışma döneminde elektronik ticaretle ilgili ısrarla getirip geçirdiğiniz kanun önemli yani biz orada destekledik fakat yönetmeliklerle ve denetimle henüz piyasadaki etkisini görmüyoruz, küçükler hâlâ sömürülmeye devam ediyor.

Şimdi, biraz önce söylediğim gibi 2021 yılında Türkiye 13 milyar 345 milyon dolar doğrudan yabancı sermaye girişi sağlamış fakat bunun yüzde 42'si yani 5 milyar 643 milyon dolarlık kısmı gayrimenkul. Vatandaşlık veriyoruz bir şekilde, gayrimenkul yani toprak ve konut satıyoruz, böyle bir rakam geliyor. Şimdi, yeni, 2022 yılının rakamlarını da sizin sitelerinizden aldım, verilerinizden aldım: Doğrudan gelen 6 milyar 832 milyon doların 4 milyar 331 milyon doları gayrimenkul satışı. Bu, doğrudan yatırım kabul ediliyorsa Türkiye'de doğrudan yatırımın tanımı nedir? Yani eğer doğrudan yatırımı biz sanayi kuruluşları olarak kabul edeceksek bu rakamların revize edilmesi gerekmiyor mu? Gerçek rakamın, doğrudan yatırımın 2 milyar dolar gibi olduğunu ve aynı zamanda da bunların hazır şirketlerimize geldiğini ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan, ihracatın ithalatı karşılama oranını da biraz önce söylediniz fakat burada sizin gene sitenizden, Ticaret Bakanlığı sitesinden aldığım verilerde enerji ithalatını çıkarırsak ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 88. "Altın ithal ettik." dediniz, enerji ve altını da çıkarırsak ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 94 yani bu şartlarda bile iksini birden çıkarmamıza rağmen, ithalatın karşılama oranı -hele son dokuz aylık verilere baktığımız zaman- yüzde 65'ere düşmüş, sizin döneminizde düşmüş. Bu bir şeyi izah ediyor ama uzatmayacağım; soru bu, neden buralara düştü?

Sayın Bakanım, bak, esnaf bitik durumda. KGF çıkardınız, teşekkür ederiz. Yüzde 7,5'la veriyorsunuz ama sicil affı çıkarmazsanız asıl sıkıntısı olan esnafın buraya ulaşımını engellemiş olursunuz, acilen sicil affı çıkmalı. Bunları ben burada ifade edeyim, inşallah bir an önce çıkarın ama Merkez Bankası kayıtları yetmez, bankaların gizli tuttıkları sicil aklarını da sicil affınızda da belirtin, onlar da imha edilsin çünkü o orada durduğu sürece özel bankalara giden esnafın kredi kullanma ihtimali yok.

Sayın Bakan, ihracatçılara elde ettikleri ihracatın döviz gelirlerinin yüzde 40'ını Merkez Bankasına bozdurma zorunluluğu var. Bunu ne zaman kaldıracaksınız? Süre çok daraldı. İhracat rakamları hızla düşmeye başladı, takip ediyorsunuz, önümüzdeki dönem daha sıkıntılı olacak, önümüzdeki dönem euro ve dolar paritesiyle ilgili Avrupa Birliğine yapılan ihracatın daha düşme potansiyeli var, bu engelleyici tutumdan vazgeçmek gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Budak, lütfen tamamlar mısınız?

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Aynı zamanda EXIMBANK kredilerinde de yüzde 30 bozdurma zorunluluğu var. Ya, bir ay sonra adam gidecek, o döviz alacak çünkü ithalat yapmak durumunda. Vadeli ithalata uygulanan KKDF'nin kaldırılması gerekiyor, madem ihracatta bu şartlarda biz rekabet ediyoruz, bunu kaldırın; bu yıllardır bir yüküdür.

Mecliste kabul edilen kanun teklifiyle Reklam Kurulu ve başındaki Genel Müdüre kendinizde dahi olmayan internet sitelerine erişim yetkisi aldınız. Reklam Kurulu bugüne kadar kaç internet sitesine erişimi engelledi?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Budak, teşekkür ediyorum.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Hemen... Çok az kaldı, çok az.

Ve çok önemli bir konu -ben bazı soruları geçiyorum, onlar da önemliydi ama- şu elektrikli skuter meselesi var Sayın Bakan. Son dönemde, özellikle de son günlerde 18 yaşında 2 genç hayatını kaybetti yani "Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler." modeli burada inanılmaz bir şekilde işliyor; gerçekten vahşi kapitalizm. Birkaç şirkete özel bir yetki verdiniz yani bunların ithal edilmesi ve piyasada kullanılmasıyla ilgili ve şu anda inanılmaz bir terör estiriliyor. Daha önce bir düzenleme yaptınız; Almanya'da kanun çıkarıldı bununla ilgili. Gepegenç çocuklarımızı kaybediyoruz ve böylesine vahşi

bir şekilde bunun kiralanması, verilmesi, tekel durumda olanların denetlenmemesi can yakıyor. Buna bir an önce, Rekabet Kurumu da burada... Bu firmalara yönelik bir denetim yaptılar mı, yaptılarsa da bunun açıklamasını istiyoruz.

Ticaret Bakanlığı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum. Hepinize başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Budak.

Söz sırası İYİ Parti'den Sayın Arslan Kabukcuoğlu'nda.

Sayın Kabukcuoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın üyeler, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, Ticaret Bakanlığının değerli bürokratları, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ticaret Bakanlığı 2023 bütçesi hayırlı olsun.

Nüfusumuzun yüzde 2,5 kadarını esnaflar oluşturmaktadır; sayıları 2,1 milyon civarındadır. Esnaflarımız nafakalarını çıkartır, vatandaşa hizmet götürür ve vergilerini öderler. Yetiştirdikleri nitelikli personeli başka kesimlerin istifadesine sunarlar. Esnaf ve sanatkarlar kuşkusuz kendilerine hak alanı sağlarlar, önemli toplumsal görevler yüklenirler. Eğitim, sağlık, adalet alanında toplumun denge unsurudurlar. Toplumsal kurumların takipçisidirler. Esnaf ve sanatkarlar AK PARTİ hükümetleri zamanında çok büyük zararlara uğratılmışlardır. Neoliberal dünyada ülkemiz de bundan fazlasıyla nasibini almış, AK PARTİ sömürücü ekonomik sistemin bayraktarlığı yapmış, sayıları 40 bine yaklaşan zincir ve süpermarketler yerleşim alanlarının en ücra köşelerine kadar nüfuz etmiştir. Ucuzluk iddiasıyla ortaya çıkan zincir marketler, yarattığı tekelleşme yüzünden beklenen sonucu vermemiştir. Kendileri için uygun gördükleri ortamda -örneğin pandemi gibi bir ortamda- fahiş kazanç örneklerini sergilemişlerdir. Mahalle esnafımız AK PARTİ hükümetleri tarafından zincir marketlerin katline terk edilmiştir. Esnafın sermayesi zayıftır; ne yazık ki neredeyse yok olmaya yüz tutmuşlardır.

Zincir marketlerin yarattığı sorunların yanında kontrolsüz gelişen on-line alışveriş de esnaflar için büyük bir sorundur. On-line alışverişler için de gerekli ekonomik, vesair mali tedbirler alınmalıdır. Ülkemizin yaşamakta olduğu ekonomik sorunlarla, vatandaşlarımızın satın alma gücünün düşmesiyle esnaflarımız da fazlasıyla yoksullaşmıştır. Hükümetin vergi affı, stok affı getirdiği, şimdilerde imar affı hazırladığı bir dönemde zincir marketler ve on-line satışlara karşı esnaflar yalnız bırakılmamalı, Hükümet esnaf için ekonomik tedbirleri almalıdır. Bunlar: Esnaflara beş yıl süreyle vergi indirimi getirilmelidir. Şoför esnafına akaryakıt indirimi getirilmeli; yeni araba, taşıt alacaklar için bir defaya mahsus ÖTV ve KDV muafiyeti sağlanmalıdır. Çıracak, kalfaların SGK primlerini devlet ödemelidir. Şimdilerde neredeyse dükkân kirasına ulaşan kullanılan enerji, esnafın sırtında büyük bir yük, maliyettir. Düşük faizli kredi verilmelidir. AVM'ler il ve ilçe dışına çıkarılmalı, kullanılan alan büyüklüğü ve mesafe sınırlamaları getirilmeli, mahalle esnafının işini artırmak üzere zincir marketlerde satılan ürünlere sınırlama getirilmelidir. Esnafın en düşük emekli maaşı asgari ücret kadar olmalıdır. Zincir marketlerin yer kısıtlaması yoktur, alan kısıtlaması yoktur, zaman kısıtlaması da yoktur; ister oto parçası satar, ister tuhafiyeye satar, ister elektronik eşya satar, isterse züccaciye satar, ilaç bile satar yani canları ne isterse onu satarlar, hiçbir ticari sınırlandırmaya maruz kalmazlar. Zincir marketler derhâl şehir dışına çıkarılmalı, aralarına belli bir mesafe şartı konulmalıdır, büyüklüklerinin sınırlandırılmasına gidilmelidir.

Esnaf bir ülkenin orta direğidir. Orta direk, bir ülkede denge unsurudur; hâkim olduğu sosyal tabakayla toplumu kendi görüşleri doğrultusunda motive eder, ülkenin sosyal stabilizasyonunda önemli görev yüklenir. AK PARTİ hükûmetleri ise açık çek sundukları zincir marketlerle değerli mahalle esnafımızı yazık ki bitirmişlerdir. Bağımsız girişimcidirler, emek yoğun çalışanlar; büyük kuruluşların tamamlayıcısıdır; bölgelerin değerli büyümesine hizmet ederler; insan gücü yetiştirirler, rekabet koşullarına hızla ayak uydururlar.

Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener üç yıl süreyle il ve ilçe gezilerinde esnafın sorunlarıyla bizzat ilgilenmiş, onlara çözüm getirmiş ve grup toplantılarımızda bunu kamuoyunun bilgisine sunmuştur ancak esnafı rahatlatacak yardım çağrılarında Hükümet kulaklarını tıkamıştır.

Bir de şunu sormak istiyorum Sayın Bakanım: 2018'deki gibi altın ithalatında büyük bir artış olduğunu görüyoruz; bu altın ne oldu, vatandaş bu tasarruf amacıyla mı kullanıyor yoksa bununla birlikte ihracat da artmış mıdır?

Bakanlığımıza başarılar dilerim. Ülkemize hayırlı uğurlu olsun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Emine Gülizar Emecan'da.

Sayın Emecan, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, çok değerli bürokratlarımız, basınımızın değerli emekçileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığının 2023 bütçesini görüşüyoruz.

Sayın Bakan, genel bütçeden Bakanlığımızın bütçesine ayrılan paya, geçen yıl ile bu yıl arasındaki farka baktığımızda çok da büyük bir fark yok. Geçen seneki bütçeden aldığı pay yüzde 0,48 iken bu yıl yüzde 0,42 olmuş; demek ki Bakanlığın farklı bir hedefi yok bu anlamda yani daha büyük bir harcama yapacak çalışması olmayacak, mevcut düzen devam edecek görünüyor.

Sayın Bakan, pandemi, iklim krizi, enerji fiyatlarındaki artış ve Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte küresel ticaret sisteminde bir yıkım ve yeni bir yapılanma, yeni süreçler yaşanıyor -siz de bunu ifade ettiniz konuşmanızda- bu yeni süreçler tabii ki bizim de ticaretimizi etkiliyor. Gelecek projeksiyonlarında, işte, ABD, Avrupa Birliği, Afrika, Asya pazarlarında, tüm dünya pazarlarında, ülkelerin 2023 büyüme hedeflerindeki küçülme ihracatımızı da eksi yönde etkileyecektir. Yeni pazar hedefleri de bu dönemde çok daha önemli hâle geliyor; öncelikle bunu bir vurgulayalım.

Yeni bir düzen oluşumu küresel tedarik zincirlerini de yeniden şekillendiriyor. Türkiye'nin coğrafi ve jeopolitik konumundaki avantajıyla tedarik zincirlerindeki bu dönüşümü lehine çevirme şansı elbette ki var ama gerekenlerin yerine getirilmesi şartıyla. Örneğin, yeşil dönüşüm ve dijital dönüşüm çalışmaları acaba ülkemizde yeterli düzeyde yürütülüyor mu? Pek öyle görünmüyor. Artık uluslararası ticaret tedarik zincirlerinin belirlenmesinde "yeşil" ilkeler de dikkate alınmakta, "karbon sıfır" hedefleriyle uyumlu zincirler tasarlanmakta. Dijital bir ticaret anlayışı, dijitalleşen üretim biçimleri, dijital izlerle şekillenen çalışma ilişkileri ve "dijital devlet" kavramı da ön plana çıkıyor Sayın Bakan. Bu dönüşümler, Türkiye'nin küresel ticaretteki payını artırabilmesi için izlenmesi gereken stratejileri de tarif etmekte ancak sizin iktidar olarak uyguladığımız ekonomi politikalarınız ticaret stratejilerinizi pek de desteklemiyor; Türkiye olarak dünya ticaretinden aldığımız pay azalıyor ve niteliksizleşiyor.

Biraz önce bir sözünüzle ilgili açıklama yaptınız -benim notlarımda da kayıtlı bu sözünüz-enflasyonun ortalamasıyla ilgili bir açıklama yapmıştınız “AK PARTİ dönemindeki enflasyon ortalaması son yılları saymazsak yüzde 8-9 civarındadır” diye; bunu özellikle artan enerji ve emtia fiyatlarını göz önüne alarak yaptığınızı söylediniz son yıllarda. Ben burada şunu sormak istiyorum size: Acaba enerjideki ve emtiadaki birim fiyatlar dolardaki aşırı yükselişten kaynaklı artmış olabilir mi yani Türkiye’de bu aşırı yükseliş ve enflasyonla birlikte maliyetleri artmış olabilir mi?

Şimdi, yeni ekonomi modeline baktığımız zaman, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bir yıllık karnesine bakınca şu veriler ortaya çıkıyor bir kere: Politika faizi yüzde 19’dan yüzde 10,5’a geriledi. Bu arada dolar kuru ne oldu? 8,5 liradan 18,66 liraya çıktı. Yıllık resmî enflasyon yüzde 19,6’dan yüzde 85,51’e çıktı. Demek ki hedeflediğiniz rakamlara, hedeflediğiniz noktalara ulaşamamış, tam tersi bir noktaya gelmişiz.

Politikanızın odağında Türkiye’nin dış ticaret hacminde güçsüz TL’ye bağlı ihracat miktarındaki artış ve cari denge hedefi var. Kanunen fiyat istikrarı sağlaması gereken Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da maalesef cari dengeyi hedefler bir politika izliyor, Cumhurbaşkanının yönetimiyle tabii ki. İşte, hedefler de tutmuyor. Cari işlemler açığına baktığımız zaman, ocak-eylül dönemi cari işlemler açığının 47-48 milyar dolara ulaşmış olabileceğini görüyoruz. İhracatımız ithal girdiye bağımlı Sayın Bakan. Aslında bunu her sene söylüyoruz çünkü bunda değişen bir durum yok, hep o bağımlılığımız devam ediyor; o yüzden ithalat daha fazla artıyor.

Mesela, bir iki rakam paylaşacağım, Türkiye’nin cari açık vererek büyüyen bir ekonomi olduğunu da veriler bize şöyle gösteriyor: En çok ihracat yüzde 0,6 artışla ham madde ara malında olmuş ama en çok ithalat yüzde 32’lik artışla yine ham madde ara malı ithalatında olmuş; bu mal gruplarında olmuş. Zorunlu ara malı ithalatı artıkça rakamlar büyüyor, denge sağlanamıyor Sayın Bakan.

Dış ticaret açığına baktığımızda da dokuz ayda dış ticaret açığı yüzde 158,5 oranında artmış, 83,8 milyar dolara yükselmiş. Siz bu açığı yine enerji fiyatlarındaki ve altındaki artışa bağladınız Sayın Bakan. Şimdi enerjile ilgili zaten soru sorarak fikrimi söylemiştim, bu artışın nedenini, dövizdeki artışa bağlı olarak neden arttığını.

Şimdi, altında niye artış var diye sormak istiyorum. Acaba yine sizin yanlış ekonomi politikalarınız ve ekonomi yönetiminizden dolayı tasarruflarını yüksek enflasyona karşı korumak isteyen vatandaşların altına olan talebindeki artıştan olabilir mi diye sormak istiyorum.

Şimdi, ihracatımızın da değeri azalıyor Sayın Bakan, bu önemli bir veri. Bir başka ifadeyle, daha çok malı daha düşük fiyatla satarken daha az malı daha yüksek birim fiyatlarla satın alıyoruz. İhracatı artırdığımız hâlde dış ticaret aleyhimize dönmüş durumda. İhracatta 2023 hedefleriniz de tutmadı. 2011 Haziranında açıklamış olduğunuz hedeflerde “İhracatta ileri ve yüksek teknoloji ürünlerin payı 20’ye çıkacak.” demiştiniz, bu gerçekleşmedi ve bu pay yüzde 3 oldu. Mesela “İnşaat malzemeleri ihracatında 100 milyar dolarla dünyada ilk 3 arasına girilecek.” demiştiniz, hedefin anca üçte 1’i gerçekleşti.

Şimdi, Türkiye’nin ihracatı yoğun biçimde ithal girdiye bağımlı ve katma değeri düşük ihracat yapılmasından kaynaklı olarak yüksek teknoloji içeren ihraç ürünlerinin miktarı da artırılamıyor. Türkiye’nin ihracatı artıyor, öyle görünse de kilogram başına ortalama ihracat birim fiyatı 1,6 dolar seviyesinden 1,09 dolarlara kadar düştü.

Sayın Bakan, aslında önemli sorunlardan birisi, yüksek teknoloji ürünleri üretmiyor oluşumuz. Şimdi, baktığımız zaman, eylül ve ocak-eylül rakamlarına teknoloji yoğunluğuna göre imalat sanayi ürünlerindeki dış ticaret verilerinde orta düşük teknoloji ürünlerde ve düşük teknoloji ürünlerde artış görünüyor; e, tamam, tebrik ederiz ama yüksek teknoloji ürünlerde 2021’de yüzde 3’ken 2022’de

aldığı pay yüzde 2,8'e gerilemiş şu ana kadarki verilerde. Mesela, toplam imalat sanayisi içerisinde yine orta düşük teknolojide yükseliş var, düşük teknoloji ürünlerde de yükseliş var. Bu barajı bir türlü aşamıyoruz, bir türlü bunu aşamıyoruz yani yüksek yoğunluklu teknoloji ürün üretimimizi artıramıyoruz. İthalat ve ithal girdi bağımlılığını ortadan kaldırmak için, ithal ikameye dönüş için ise para politikanızdaki bu faiz indirilmesi ve TL'yi değersizleştirmeyle, bu yolla yürünmez Sayın Bakan; bu yolla bunu başaramazsınız. Faiz indirerek verimliliği de artıramazsınız, üretimi de artıramazsınız, iç ticareti de geliştiremezsiniz, sanayi ve teknoloji devrimi de yapılamaz.

Şimdi ihracattan gelen kazanç refah olarak da dağılmıyor. İstihdama baktığımız zaman, üretimimiz ve ihracatımız yoğun emek sömürüsüne, düşük ücretlere, uzun saatler çalıştırmaya dayanıyor. TL'nin değersizleşmesinin yarattığı bu kârlılık -birileri kâr ediyor çünkü burada- emekçilerin maalesef yoksullaşması yoluyla kazanılıyor. Yani burada gelir dağılımında ciddi bir adaletsizlik, paylaşımında ve bölüşümde de ciddi bir şok yaşanıyor; hiçbir şekilde çalışan emekçi kesimlere yansımıyor. Ancak artık küresel gerçeklerde de bir farklılık olduğunu görüyoruz. İhracata dayalı büyüme stratejileriyle kalkınma modeli sanki biraz geride kalmaya başladı Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniye.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Tüm ülkeler sanayi 4.0 ve dijitalleşmenin yaratacağı otomasyon ve robotlaşmanın iş gücü talebini azaltacağını öngörerek hazırlanma peşinde ama sanki biz bunu da yakalayamıyoruz. Türkiye ucuz iş gücü ihraç etme iddiasıyla dünyada güçlü bir yere gidemez.

Gümrüklerle ilgili de birkaç şeyi söyleyecektim çünkü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir cümle alalım, bitti süreniz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Son cümlelerimi de gümrüklerle ilgili o zaman söyleyeyim.

Maalesef Dünya Bankasının düzenlediği Lojistik Performans İndeksi'nde düşüştü olduğumuz en büyük kriter gümrük prosedürleri Sayın Bakan. Bu konuda söyleyecek çok şey var ama hem Gümrük Kanunu hem de çıkarılan yönetmelikler şu anda gümrüklerde yaşanan sıkıntıları ve uygulamaları karşılamaya yeterli değil. Hem gümrük kapılarında hem sınır kapılarında ciddi problemler hâlâ yaşanmaya devam ediliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Emine Hanım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ben yine de, Bakanlığın bütçesinin ülke ekonomisine, esnafımıza, KOBİ'lerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkürler.

Bir liste de bu arada ilan edeyim, müsaadenizle, Dirayet Hanım'dan sonra Sayın Bekir Kuvvet Erim, sonra Sayın Bülent Kuşoğlu ve sonra Türkiye İşçi Partisinden Sayın Ahmet Şık şeklinde devam edeceğim, hazırlanmaları bakımından arkadaşlarımızın ifade ettim.

Buyurun HDP Grubundan Sayın Dirayet Dilan Taşdemir.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim Başkan.

Ben de herkesi saygıyla selamlıyorum, başarılar diliyorum.

Evet, bu sabah yine üzücü bir haber aldık. Seçim bölgem Ağrı'da, Van'dan Ağrı'ya giden bir yolcu otobüsü Tutak ilçemizde bir trafik kazası geçirdi ve bu kazada 7 yurttaşımız yaşamını yitirdi, 11 yurttaşımız ağır yaralı; şu an hastanede tedavileri devam ediyor. Öncelikle, kazada yaşamını yitirenlere Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılara da acil şifalar.

Bu kazanın olduğu noktada ilk defa bir kaza meydana gelmiyor. Aslında sık sık o noktada kazalar meydana geliyor ve bu kazalar sonucunda insanlar yaşamını yitiriyor. AKP'li siyasetçiler tarafından sürekli SMS üzerinden kente mesaj atılıyor: "Müjde! Bu yol şu tarihte açılacak, bu tarihte açılacak." diye. Böyle sürekli gündeme getiren, üzerine söz kuran, SMS atan bir tarzda yapılıyor bu ama maalesef bu yol bir türlü bitemedi, bir yılan hikâyesine döndü bu Ağrı-Tutak arasındaki alternatif yolun açılması. Dolayısıyla böyle yılan hikâyesine dönen bu yol meselesinden kaynaklı insanların her gün yaşamına mal oluyor. Yani burada "bir kaza" denilerek bu işin içinden çıkılmaz. Çok ciddi bir ihmâl söz konusu, önlem alınmadığına dair iddialar var. Dolayısıyla hani bu Tutak'ta ve Ağrı'da son dönemlerde sık sık meydana gelen kazalarda bir ihmalkârlık söz konusu, bir önlem almama hâli söz konusu. Dolayısıyla ben bir kez daha, burada, yetkililerin önlemleri almasını ve bu alternatif yolun da bir an önce açılmasını talep ediyorum. Tekrardan kentimize de başsağlığı diliyorum.

Evet, şimdi Ticaret Bakanlığının bütçesi üzerine görüşmeler devam ediyor. Ticaret Bakanı Sayın Muş, Bingöl'de bir açıklama yaptı. Aslında enflasyon rakamlarını paylaştı kamuoyuyla. Açıkçası ben de dinlerken çok şaşırılmışım: Acaba bizim ülkemizden mi söz ediyor, yoksa başka bir yerden mi söz ediyor diye çünkü bu rakamları bu kadar öz güvenle paylaşan bir Ticaret Bakanı için herhâlde ya ülkenin gerçekliklerinden haberi yok ya da gerçekten bu ülkede yaşamıyor, başka bir ülkenin gerçekliğinden söz ediyor diye düşünmüştüm. Şimdi, enflasyon artık Türkiye'nin ana gündemlerinden bir tanesi. Yani market ürünlerinden tutalım kira fiyatlarına, elektrikten ulaşımaya kadar fiyatları belirleyen ana şey enflasyon. Dolayısıyla insanlar artık enflasyonla uyuyor, enflasyonla kalkıyor. Dolayısıyla sizin sözlerinizin ya da ifade ettiğiniz rakamların bu kadar etki etmesinin bir nedeni de bu. Evet, bu açıklamayı Bingöl'de yaptınız. Ayrıca şeyi de düşündüm, keşke biraz Bingöl esnafını da ziyaret etseydiniz, onlardan biraz bu rakamları, gerçekliği de dinlemiş olsaydınız. Çünkü Bingöllüler ekonomik krizin faturasının halka nasıl çıkarıldığını elektrik faturalarını dükkanlarının camına asarak protesto etmişlerdi; aslında bu eylem Türkiye tarihinde bir ilkti. Yine Bingöllü esnaflar "Soygun var!" "TEDAŞ zulmüne hayır!" pankartlarıyla durumu protesto etmişlerdi. Yani "Akşam aldığımız ürünü sabah alamayacak duruma geliyoruz. Biz ürünleri satmıyoruz. Zam da yapamıyoruz çünkü bu ürünlere zam yaptığımızda ortada müşteri denen bir şey kalmayacak." diye söylüyorlar dolayısıyla kendi durumlarına bu anlamda isyan ediyorlardı, hani bunun da görülmesini isterdik.

Yine, Türkiye genelinde esnafın hâli bu. Yani Bingöl'de esnafların dile getirdiği sorunların benzerini, hatta daha fazlasını diğer esnaflar da dile getiriyor, dile getirmekle kalmıyor, aynı zamanda kepenk kapatmak durumunda kalıyorlar. Yani Ticaret Bakanlığının verilerine göre 2019 ile 31 Temmuz 2022 yılları arasında 381.218 esnaf yaşanan bu sorunlardan kaynaklı kepenk kapatmış. Esnaf borç batağında, kredi ve SSK borçlarını ödeyemiyor, kira konusunda ciddi zorlanıyor. Esnaf ile büyük sermayedarlar aynı torbaya konularak sorun çözmeye çalışan bir siyaset izleniyor.

Evet, Türkiye'de yaşanan ekonomik krizi geçmiş kriz dönemleriyle sürekli kıyas eden bir hâl söz konusu. İşte eleştirdiğimizde ya da sokakta insanlar muhalefet ettiğinde iktidar tarafından hep 2002 ile önceki süreçler hep karşılaştırılıyor ve bunun üzerinden hani bir söylem üretiliyor. O zaman biz de bir 2002 ile 2022'nin rakamlarını kıyaslayalım. Şimdi, 2002'de enflasyon yüzde 29,7, dış borç 130 milyar dolar, cari açık yüzde 0,5. Peki, 2022'ye geldiğimizde durum ne? Enflasyon yüzde 85 -bu tabii resmî rakamlar, ENAG'a göre bu çok daha fazla- dış borç 460 milyar dolar, cari açık yüzde 6.

Şimdi, durumun vahametini aslında bu tablonun kendisi özetliyor. Yani dış politikadan bürokrasiye, hukuk sisteminden ekonomiye kadar bir enkaz yaratıldı. Yani çokça ifade ediyorsunuz ya 2001'deki krizi esas alarak işte "Biz bir enkaz devraldık. Bir enkaz devraldık." diye -uzunca bir dönem- aslında 2002'den sonra, son yirmi yılda yaratılan enkaz AKP hükümetleri tarafından yaratıldı yani en büyük

enkazı aslında bu hükümetlerin kendisi yirmi yıl içerisinde meydana getirdi. Şimdi, bu dönemde de yine birçok şirket battı, diğerleri borç batağında, krediler aldılar yani kredilerle ayakta durmaya çalışıyor ama çoğu da kredi borçlarıyla boğuşuyor ve bu kredilerini ödeyemez duruma geldiklerini biz biliyoruz.

Yine, özellikle bölgeler arası gelişmişlik uçurumunu ortadan kaldırmak açısından sınır ticareti çok önemli bir faktör, biz bunu biliyoruz ama Hakkâri, Ağrı, Van, Iğdır gibi illerde sınır kapıları olmasına rağmen biz bu illerde bölgenin kalkınmasına hani bu kapıların ciddi bir etki yaratmadığını, ciddi bir istihdam alanı da yaratmadığını biliyoruz. Örneğin, Derecik, Nusaybin, Şenyurt, Gülyazı Sınır Kapıları hâlâ aktif değil, aktif olanlar da ciddi sorunlar yaşıyor. İşte Hakkâri ilimiz 2 ülkeye sınır olması nedeniyle ticaret potansiyeli çok yüksek bir il aslında ama yine Türkiye'nin en yoksul kentleri arasına giriyor. TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması bölgesel sonuçlarına göre, 2021 verilerine göre en düşük yıllık ortalama eş değer hane halkı kullanılabilir fert geliri Van, Muş, Bitlis, Hakkâri illerimizde gerçekleşmiş. Yine, İran'a açılan Esendere Sınır Kapısı A kategorisinde olmasına rağmen uygulanan bu kota nedeniyle halk buradan faydalanamıyor. Üzümlü Sınır Kapısı'ndan sadece yolcular geçiş sağlayabiliyor. Derecik-Umurlu Sınır Kapısı'ysa AKP tarafından sık sık açılıyor yani gidiyorlar, açıyorlar, geliyor; yılda bir iki defa açılıyor sınır kapısı ama ortada ne bir kapı var ne de bir faaliyet var. Yine, sorunlarıyla gündeme gelen bir diğer sınır kapısı ise benim kentim olan Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde bulunan Gürbulak Sınır Kapısı. Yani Gürbulak Sınır Kapısı 1985'ten beri faaliyet yürütülen bir kapı ama yaşadığı sorunlarla sürekli gündeme geliyor. Herhâlde, kendi tarihinde bu kadar derin sorunları yaşayan bir dönemi yaşamamıştı Gürbulak Sınır Kapısı yani uygulanan bu yanlış politikalarından kaynaklı neredeyse sınır kapısı durma noktasına geldi. Dolayısıyla, kentin o önceki canlılığını, kentteki o yansımalarını şu an görmek mümkün değil. Dolayısıyla, bu uygulamaların kendisi aslında sınır kapısında ticaret yapan insanları da canından bezdirdi. Siz de gitmiştiniz Doğubeyazıt'a, orada kimi temaslarda bulundunuz; ticaret ve meslek odalarını, STK'leri ziyaret ettiniz. Orada da STK'ler sizinle Gürbulak Sınır Kapısı'na ilişkin sorunlarını paylaştılar sizin Doğubeyazıt'a yaptığınız bir ziyarette, Esnaf ve Sanatkarlar Odası ve STK'ler sizinle bununla ilgili bir paylaşımında bulundular yaşanan sorunlara dair.

Şimdi size yani onların hazırladığı raporu iletteceğim.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sınır kapısında bir problem vardı, inşaatta artan malzeme maliyetiyle alakalı; giderildi, inşaat başladı, inşallah önümüzdeki yıl bitireceğiz onu.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Evet. Onları izah edeceğim, ben bir bitireyim.

İşte ona dair bir dosya hazırlayıp size gönderdiklerini biliyorum.

Şimdi, siz, serbest bölgelerden söz ettiniz sunumunuzda, 19 yeni serbest bölge açılacağını ifade ettiniz ama bunlar içerisinde Doğubeyazıt ismini ben göremedim. Var mı? Yok. İşte, kentin öyle bir talebi var, size gelin raporda da vardı böyle bir talep.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soru cevapla gitmeyelim de fikirlerimizi ifade edelim, en sonunda Bakan Bey cevaplarını versin.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Zaten Bakanın kendisi cevap verdi yani sorun yok bence.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soru sorunca cevap oluyor.

Buyurun.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Yine, Gürbulak Sınır Kapısında bir süredir inşaat faaliyeti yürütülüyor ve sizin “Çözeceğiz .” dediğiniz şey; o da temel sorunlarından bir tanesiydi. Siz “Yakın zamanda çözülecek.” dediniz.

Yine, bir diğer konu da bazı idari kısıtlamaların kaldırılması üzerine olmuştur. Normalde araç içindeki eşyaların 10-15'ine bakma zorunluluğu var iken yani yüzde 10-15'ine bakma zorunluluğu varken şimdi neredeyse bütün eşyalar indiriliyor, yine, bir şekilde bu malzemelere zarar veriliyor, indiriliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Yine, orada harç meselesi vardı. Hani, günlük olarak gidip gelenler Covid'den önce normalde 50 TL ödüyorlardı, şu an bu fiyat 150 TL'ye çıkarılmış durumda; o da ciddi anlamda, gününbirlik sınır kapısını kullananlara ciddi bir zorlamaya neden oluyor.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Dirayet Hanım, sağ olun.

Şimdi Sayın Bülent Kuşoğlu'na söz vereceğim.

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

Süreniz on dakikadır.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum öncelikle.

Sayın Bakanım, muhalefet olarak bize genellikle diyorlar ki: “Hep eleştiriyorsunuz, neden takdirlerinizi de bildirmiyorsunuz?” Size takdirlerimizi bildirmek isterim; özellikle, gümrükler gibi bir alanda epeyden beri suistimal olmaması, bu konuyla ilgili sorun, sıkıntı, yolsuzluk iddialarının olmaması sizin başarınızdır; gerçekten takdir edilecek bir durum, başarılarımızın devamını dileriz.

Tabii, bizim takdirlerimizi engelleyen, sizin selefimizin daha önceden de takdir ettiğimiz ancak sonradan da pişmanlık duyduğumuz bir davranışı olmuştur yoksa hiçbir zaman bu takdirlerimizi esirgemeyiz; Cemal Bey duyduunuz değil mi?

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Oradaki ifade yanlış.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ben diyorum ki: Sürekli olarak bütün Komisyon üyelerinin, milletvekillerinin yürütme erkini eleştirmesi lazım, bu eleştirilerin de yapıcı olması lazım ama bir türlü anlaşamadık şimdiye kadar maalesef.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Oradaki ifade yanlış, “dolandırıcı” ifadesi yanlış.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sürekli olarak, bizi eleştiri, kendilerini de takdir makamında görüyorlar; o taraf alkışlıyor, biz eleştiriyoruz; bunun düzelmesi lazım.

Şimdi, benim takdirlerimden sonra bazı eleştirilerim de var, onları hızlı bir şekilde aktarayım Sayın Bakanım.

Birincisi; detayına girmeyeceğim ama son ekim ayındaki ihracatımız yüzde 2,8 artıyor, ihracat 21 milyara çıkıyor ama ithalatta yüzde 31-32'lik bir artış var, 29 milyara çıkmış. Aradaki fark; ocak-ekim ihracatı 209, ithalatı ise 300 milyara çıkmış. Yani ilk defa 100 milyarı aşacak bir dış ticaret açığı söz konusu olacak. 60 milyar liralık da yıl sonu itibarıyla cari açık bekliyoruz; bu, rekor. Bunun sebebi siz değilsiniz, biliyorum, ekonomi politikaları. Yani Bakanlar Kurulu da yok artık ama Kabinede bu konuyla ilgili uyarmanız lazım. Geçen yıl bu zaman, biz bütçe yaparken “Efendim, biz, heterodoks politikalara geçiyoruz, ortodoks politikaları bırakıyoruz; bundan sonra cari açık kapanacak, dış ticaret açığı kapanacak, enflasyon düşecek.” her şeyi söylediler ya! Bu, tam tersi oldu, geçen yılki rakamlara bakın, bu yılki rakamlara... Bu -Türkiye'yi felakete götüren, gerçekten de şu anda görülmesi gereken

yer budur, bakılması gereken- Türkiye'yi gerçekten felakete götürecektir bir politika. Eğer seçime kadar bizi götürürse... "Çarklar dönüyor." falan denmesin, çarklar seçime kadar bizi götürürse seçimden sonra büyük bir felakete karşı karşıya kalacağız. Siz bunları bilen bir insansınız ama bunları lütfen eleştirin; bu, Türkiye'yi gerçekten felakete, sıkıntıya götürecektir bir politika.

Onun haricinde, hemen değinmek istediğim birkaç konu var, siz değinmediniz. Şimdi, öncelikle şeyi söyleyeyim: Doğal gaz, enerji meselesi, geçen yıl da bunun artışlarından şikâyet ettiniz. Artık Türkiye enerjiye bağımlı bir ülke. Bizim dış ticaretimizde onun olması olmaması yani onu hariç tutmamızın falan bir anlamı yok, artık alışmamız lazım, her hâlükârda enerji dâhil olmak üzere, bu saptamalarımızı yapmamız lazım, enerjiyi hariç tutmamızın bir anlamı yok.

Ayrıca, bir konuya değinmediniz. Bu Rusya yaptırımları, Rusya-Ukrayna savaşı dolayısıyla Türkiye'ye olan yaptırımlar... Geçenlerde Avrupa Birliğinden de bir yetkili sizi ziyaret etmişti, bayan, hatırlıyorum; yaptırımlar konusunda görüştünüz, bir açıklama yapmadınız hatırladığım kadarıyla, bugün de yapmadınız. Yaptırımlar konusunda ilgili durum nedir? Bu Mir kart sisteminden çıktık yani biz de yaptırımlara katılmış olduk ama onun haricinde ne yapıyoruz biz, durumumuz nedir? Bu, çok önemli bir konudur. İhracatımız, ithalatımız, dış ticaretimiz açısından önem vermeme gereken bir konu; bununla ilgili açıklamalarınızı da bekliyorum Sayın Bakanım.

Dünya ticaretindeki payımız da düşüyor, arkadaşlarım söyledi. İhracatımızdaki yüksek teknoloji ürünlerle ilgili payımız da düşüyor. Kilogram başına ihracat 1 doların altına düştü, bunlar, tehlike çanları hep.

Bir de bir arkadaşımız, Osman Bey belirtti, Antalya Milletvekilimiz. e-ticaret konusundaki durumu Anayasa Mahkemesi esastan görüşmeye aldı, biz onu desteklemiştik biliyorsunuz. O konuyla ilgili rekabet hukukuna da aykırılık olduğu söyleniyor, kafamızı karıştırdılar son zamanlarda; onunla ilgili de bir açıklamanız olursa memnun olurum.

Onun haricinde, bu sabahleyin usulle ilgili söz aldığım da belirttim, kesin hesaba değinmek istiyorum. Sayın Başkanım, siz de söylediniz, kesin hesap konusu önemli. Geçmiş yıllarda Sayıştay tarafından tenkit edilen bulguların takip edilmesi lazım. Geçen yıldan beri takip edilmeyen, daha önceden beri takip edilmeyen konular var. Bunlardan bu sene 3 bulgu mali tabloları etkiliyor, 9 bulgu etkilemiyor Sayıştay raporunda. Ancak geçen yıldan gelen konuları düzeltmemişsiniz, bunlardan bir tanesini özellikle sormak istiyorum: Şu TURQUALITY konusuna değinmediniz, geçmişte Sayıştay raporlarında epey tenkite uğramış bir konu. TURQUALITY'le ilgili Bakanlık direniyordu, Sayıştay da direniyordu; yanlış uygulandığı, yanlış destek verildiği söyleniyordu. Şimdi, birdenbire ortadan kalktı bu TURQUALITY konusu; çok para harcandı bu konuya, çok destek olundu. Ne oldu o konuyla ilgili olarak sonuçta? Yani izlemeden de kalkmış, sizin de o konuyla ilgili herhangi bir şeyiniz yok. Şimdi, benim gördüğüm, bildiğim –bugün değinmediniz ama- Cumhurbaşkanlığı kararı var, nisan ayındaki bir karar, 5447 sayılı. TURQUALITY E-TURQUALITY'e dönüşmüş, e-ticaret konusunda bir şeyimiz olmuş. Bilişimin Yıldızları logosuyla anlatılıyor. Bu, eski TURQUALITY'nin devamı değil, farklı bir konu. Geçmişteki TURQUALITY başarısız olduysa bunun sorumluları kimler? Bununla ilgili ne yapıldı? Bununla ilgili bilgi verirseniz memnun oluruz. Bu unutulmaması gereken bir konu. Eğer başarısızlıksa da örnek alınması, bir daha yapılmaması, tekererrüt etmemesi gereken bir örnek, başarıysa da bilmemiz gerekiyor muhakkak.

Onun haricinde, Sayıştay raporunda gayet güzel anlatılmış. Şurada, 5'inci sayfada Sayın Bakanım, bir anlatım var: Sizin Bakanlık olarak ilave gelirleriniz var; ihracatçı birlikleri müşterek hesabından 55 milyon küsur bir geliriniz var, iç ticaret hizmetlerini geliştirme paylarından 36 milyon, kantar payı gelirleri hesabından da 28 milyon lira olmak üzere 120 milyon geliriniz var. Onun haricinde Avrupa

Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı kapsamında da 1.953.700 avroluk bir geliriniz olmuş 2021’de. Yine, Bakanlık faaliyetleri finansmanında bütçe dışında olan döner sermaye gelirleri de 46 milyon küsur. 200 milyona yakın bir geliriniz olmuş 2021 rakamlarıyla, iyi para bu. Bunlar farklı harcanyor Sayın Bakan. Bakın, bunlar normal olarak bütçeye alınması gereken, bütçe birliği esasına aykırı harcamalar. Ya, bakıyorum... Bakın, Sayıştay raporunda var 19’uncu sayfada. Sayın Başkanım, bunu bizim de Komisyon olarak bilip üzerinde durmamız lazım. Bakın, yazlık eşya alımı 7 milyon 509 bin lira, kışlık da 2 milyon 438 bin. Şimdi, bunlar gümrük muhafaza memurlarına vesaire alınan kışlık yazlık giyeceklerdir muhtemelen ama yazlık farklı, kışlık farklı; bunlar Sayıştay denetçileri tarafından denetlenemiyor, bunlar sizin tarafınızdan harcanyor ama Sayıştay bunları denetleyemiyor. Bunların bütçe içerisine alınması şart Sayın Başkanım.

Araç kiralama hizmet alımı... Ya, bunlar bu, T cetveli dışında yaptığımız, aldığımız araçlar, 29 adet araç, mal ve hizmet alımı var. Araç kiralama hizmet alımı var onun haricinde. Mesela, merkez teşkilatı birim amirleri ve bölge müdürleri toplantısına harcanan paralar var. Bunlar bütçeden yapılabilir harcamalar. Çevik kuvvet eğitimi... Tamam, gümrük memurlarının da eğitilmesi gerekiyor ama yani bütçeden yapabiliriz bunları; bunlar bütçeye alınır, bütçe içerisinden yapılabilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu, son cümlelerinizi alalım, süreniz dolmuştur.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Bakan, bunlarla ilgili olarak yanlış yapıyoruz. Bu gelirlerin bütçeye dâhil edilmesi... Sayın Başkan, önemli gelirler var, bunların bütçeye dâhil edilmesi, buradan harcamaların yapılması lazım. Özellikle sizin de dikkatinize sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakan kapanıştan önceki konuşmasında mutlaka bu konulara değinecektir, öyle tahmin ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Muhakkak tabii ki, memnun oluruz ondan.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum, sağ olun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Ahmet Şık’a söz vereceğim ve ardından Sayın Mustafa Kalaycı, sonra Sayın Kamil Okyay Sındır şeklinde devam edeceğiz.

Türkiye İşçi Partisinden Sayın Şık, buyurun.

AHMET ŞIK (İstanbul) – Teşekkür ederim.

AKP yirmi yıl önce iktidara geldiğinde tüm topluma, tüm halka şöyle bir söz vermişti: “3Y’yle mücadele edeceğiz.” Nedir o 3Y? Yolsuzluk, yasaklar ve yoksulluk. Şimdi, aradan geçen yirmi yılda geldiğimiz noktaya baktığımızda ne görüyoruz; hayatın her alanında, toplumsal olan siyasal olan ve halkın menfaatine olan her alanda koca bir yasaklar silsilesiyle karşı karşıyayız. Yolsuzluk dersiniz, vallahi, çok açık söyleyeyim, cumhuriyet tarihinin toplamında yapılmış yağmadan daha büyük bir talan düzeni yaratıldı. Hâliyle de yoksulluk en üst seviyeye ulaştı. Şimdi, bunlar konuşulmasın diye de ne oluyor, ağır da bir sansür mekanizması devreye girdi. Nasıl girdi? Zaten konvansiyonel medya araçları denetim altına alınmıştı, kalanın sesi fazla çıkamaz hâle geldi çünkü iktidarın denetimindeki yargı mensupları üzerinden herkes susturulmaya çalışıldı. Bu sansür zihniyetini nerede görüyoruz? Şimdi, Bakan Bey’e şunu hatırlatacağım: Geçen seneki bütçede “Sayıştay raporlarını çok önemsedini ve orada ortaya konulan bulguların gereğini yapacağını” söylemişti. E, bu yılki çıkan Sayıştay raporlarına bakıyoruz, değil bulguların yerine getirilmesi bulguların karartıldığı ve Sayıştayın daha önce önerdiği “Bunlar problemlili alan” dediği her şeyin de üstünün karartıldığı görüyoruz. Hâl böyle olunca da

sansür, devlet kurumlarına da sıçramış oluyor ve hâliyle de halkımız hakikati öğrenmekten yoksun kalıyor ve biz, burada, sayılara, rakamlara boğulan bir bütçe tartışması yapıyoruz. Maaalesef demokratik bir teamüle değil de çoğunluk olmaya dayalı bir anlayışla yönetilen ve var olan bir Mecliste de parmak hesabı üzerinden her şey onaylanıyor; iktidarın istediği her şey gerçekleşiyor, istemediği hiçbir şey gerçekleşmiyor.

Şimdi, Bakan Bey'e geçen sene bütçedeki konuşmasını hatırlatmıştım ve aslında verdiği o söz, kıymetli de bir sözdü ama o sözü tutmadığını hatırlatmak için bunu söyledim.

Şimdi, biraz önce Bülent Bey sizi tebrik etti...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, sizin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, sonunda cevap vereceksiniz, tek tek girersek çıkamayız, en sonunda mutlaka cevap vereceksinizdir.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Sizin Bakanlık döneminizde bir gümrük...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Hayır, Sayıştay raporlarıyla alakalı yaptık da yenileri çıkıyor, onun için hani...

AHMET ŞİK (İstanbul) – Anladım, anladım; tamam, çıkar muhtemelen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Eğer, burada, konuşmamın sonunda vereyim, şimdi isterseniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ettim.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Umarım hakikati anlatıyordur Bakan Bey çünkü iktidarınızın her kademesine sinmiş yalanlarınıza -sizin değil, iktidarınızdan bahsediyorum- dair bir hatırlatmada bulunmak için bu konuyu açıyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım ne demek istiyor?

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Böyle bir konuşma olamaz.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Bakın, geçen sene, halefi olduğunuz Bakanın kendi Bakanlığını dolandırdığı, yolsuzluk yaptığı, herhangi bir siyasi etiğe sahip olmadığını ortaya çıkaran bir şey yaşadık ve konu tartışmaya açıldı. Hanımefendi Bakan, görevinden alındı doğal olarak, herkes sandı ki “Acaba yargılanacak mı?” Ama zaten getirilen bu ucube sistemde onun da önü kapalı. Neyse, konu açıldığında Grup Başkan Vekiliniz Bülent Turan'a gazeteciler soru sorduğunda Bülent Bey dedi ki: “Biz milletimize yanlış yapan kim varsa gereğini yapmak için iktidara gelen bir ekibiz; yapının yanına kâr kalmamasını isteyen, önemseyen bir ekibiz.” Bunun da koca bir yalan olduğu, sizin yaklaşık iki yıldır bu koltukta oturmanıza rağmen... Sizin atanmanızdan önce görevinden alınan Bakan yani Ruhsar Pekcan 21 Nisan 2021'de “Twitter” hesabından sizi tebrik eden ve kendi hizmetleri için kendisini oraya getiren Cumhurbaşkanına teşekkür eden konuşmasına dair bir ileti paylaşmasından sonra ortadan kayboldu, hayalet oldu ama sizin ulaşacağınız mesafede. Ben size sadece tek bir soru sormak istiyorum -Boşverin burada konuşulan her şeyi, benim söylediklerimden bahsediyorum- Siz o koltukta otururken sizden önce o koltukta oturan insanın kendi bakanlığını dolandıran bir hırsız olduğu ortaya çıkmışken ne yaptınız? Şöyle sorayım: Neden hiçbir şey yapmadınız?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir dil kullanamayız, kusuru bakmayın.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Bu sorunun yanıtını ben merak ediyorum bir yurttaş olarak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yargılayıp hemen hükmünüzü verdiniz; yani böyle bir anlayış olabilir mi?

AHMET ŞİK (İstanbul) – Size oy veren seçmeniniz dâhil herkes bunu merak ediyor ve buna bir yanıt vermek zorundasınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soruşturulsun, incelen sin diyebilirsiniz ama hüküm vermeniz doğru değil. Lütfen böyle bir dil kullanmayınız.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Burada asgari bir etikten yoksun olmamak bir yana, bir suç işlenmiş. Kendi bakanlığını dolandıracak kadar düşük bir davranışın içine girmiş bir insanın koltuğunu siz devraldınız, neden hiçbir şey yapmadınız? Sadece bu soruyu merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir şey söyleyeyim geçmeden.

Elbette, muhalefet, iktidar neyse herkes birtakım iddiaları gündeme getirebilir, sorgulayabilir; incelenmesini, soruşturulmasını isteyebilir ama nihai bir karar, hukuki bir karar varmış gibi ifadeler kullanmak doğru bir yaklaşım değil. Bunu ben özellikle ifade...

AHMET ŞİK (İstanbul) – Bağımsız yargı olsa bu kararlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizinle ilgili de, bir başkası da sizinle ilgili aynı ifadeler de bulunabilir.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Sanki Türkiye’de asgari hukuk ve demokratik norm varmış gibi bir ülke olduğu...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Var, tabii.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu genel bir prensipten bahsediyor.

Buyurun Sayın Kalaycı

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Mustafa Bey’e söz verdim, rica ediyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Dünya ekonomisinde arz talep dengesizliklere, belirsizliklere ve emtia fiyatlarını yükselmesine yol açan küresel salgının olumsuz etkileri giderilmeye çalışılırken bu yıl şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna savaşıyla tedarik zincirlerinde yeni darboğazlar oluşmuş, bu da özellikle lojistik ve enerji maliyetleri ile temel gıda ve endüstriyel emtia fiyatlarında önemli artışların yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Dünya mal ve hizmet ticaret hacmi 2021 yılında küresel ekonomide yaşanan güçlü toparlanmayla birlikte yüzde 9,7 büyümeye kaydetmiştir. Bu büyümede büyük ölçüde emtia fiyatlarındaki artış, ekonomik teşvik paketleri ve talepteki güçlü toparlanma etkili olmuştur. 2022 yılında küresel ekonomik faaliyetlerde yavaşlama ve dünya ticaret hacminde ivme kaybı görülmektedir. Dünya Ticaret Örgütü tahminlerine göre 2022 yılında mal ve hizmet ticaret hacminin küresel düzeyde yüzde 3,5 büyümesi beklenmektedir. 2023 yılı için küresel mal ticaretine ilişkin büyüme beklentisi yüzde 3,4’ten yüzde 1’e indirilmiştir. Rusya-Ukrayna savaşı, enerji fiyatlarındaki artış, lojistik problemler, arz sıkıntısı ve ekonomik durgunluk beklentisi nedeniyle küresel ticaretin geleceğine ilişkin belirsizlikler sürmektedir. Rusya’ya yönelik yaptırımlar ve bu yaptırımlara karşı Rusya’nın attığı adımlar özellikle doğal gaz tedariki ve fiyatına yönelik belirsizlikleri beslemiştir.

Türkiye, dünya ihracatından aldığı payı yüzde 1'in üzerine çıkaran güçlü bir ülke konumundadır. İhracatı destekleyici politikalarla ihracatta rekorlar kırılmaktadır. Zorlu bir dönemde ekonomimize büyük katkı sağlayan ihracatçılarımızı ve elbette Ticaret Bakanlığımızı kutluyorum. Ülkemizde 2021 yılında ihracat yüzde 32,8, ithalat ise yüzde 23,6 oranında artmıştır. 2022 Ocak-Ekim döneminde ise ihracat yüzde 15,4 oranında artarak 209,5 milyar dolar, ithalat yüzde 39,5 oranında artarak 300,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Küresel gelişmeler dikkate alınmadan, ithal enerji maliyetlerindeki yüksek artış göz ardı edilerek ithalat ve cari açık üzerinde yapılan değerlendirmeler bir anlam ifade etmemektedir. İthalattaki yüksek artışın ithalat birim değerindeki yükselmeye bağlı olarak gerçekleştiği aşikârdır. Ocak-ekim dönemindeki ithalat artışımızın yüzde 51'i enerji ithalatından oluşmuştur. Küresel enerji fiyatlarındaki yüksek artışın 2022 yılında enerji ithalatımızı yaklaşık 50 milyar dolar artırması beklenmektedir. İthalat artışı ve cari açığın en temel nedeni enerji maliyetlerindeki artıştır. İhracat artışında ise dış talep koşullarındaki seyrin olumlu devam etmesi ve ihracat birim değer fiyatlarındaki artış etkili olmuştur. Küresel ekonomideki olumsuz gidişat nedeniyle dış talep koşullarındaki bozulma ihracattaki artış eğiliminin yavaşlama riskini beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte, son dönemde Türkiye'nin küresel ticaretteki konumu önem kazanmış, ekonomimizin sahip olduğu göreceli avantajları değerlendirebileceği bir fırsat penceresi oluşmuştur. Bu dönemde ekonomimizin hızla bölgesel bir üretim ve lojistik merkezine dönüşmesi yönünde politikalar geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

2022 yılında cari işlemler açığı başta enerji olmak üzere emtia fiyatlarındaki yükselişin etkisiyle artmış ve ağustos ayı itibarıyla yıllık 40,9 milyar dolar olmuştur. Enerjide ithalata bağımlı olmamızın ve yüksek enerji fiyatlarının cari işlemler dengesini olumsuz etkilediği bir gerçektir. Ülkemizde yerli ve millî enerji atılımı kapsamında çok önemli yatırımlar yapılmaktadır. Yapılan bir çalışmaya göre rüzgâr ve güneş enerjisinden elektrik üretimi bir yılda 7 milyar dolarlık fosil yakıt ithalatını önlemiştir. 2023 yılında nükleer enerji üretimine başlanacak ve Karadeniz'de keşfettiğimiz 540 milyar metre küp doğal gaz da sisteme bağlanacaktır. Böylelikle, enerjide dışa bağımlılığımız azalacaktır. Ayrıca, Türkiye bir enerji üssü ülke hâline de mutlaka gelecektir. İhracattaki ve turizm gelirlerindeki yüksek artış ve enerji ithalatındaki azalmayla birlikte ödemeler dengesinde sürekli fazla verir hâle gelecek olmamız da makroekonomik istikrar ve sürdürülebilir yüksek büyüme açısından önemlidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; salgının olumsuz etkilerinin giderilmesi, esnafımızın faaliyetlerini sürdürebilmesi amacıyla vergi ve sigorta primi ertelenmesinden borç yapılandırılmasına, gelir desteğinden kira desteğine, ciro desteğinden kredi desteğine, kısa çalışma ödeneğinden nakdî ücret desteğine, normalleşme desteğinden telafi çalışması uygulamasına, istihdam teşviklerinden hibe desteğine kadar birçok düzenleme yapılmıştır. Basit usulde vergilendirilen 850 bin esnaf gelir vergisinden istisna edilmiş ve beyanname verme yükümlülükleri kaldırılmıştır. Yine, dördüncü geçici vergi dönemi kaldırılmıştır. Halkbanktan kullanılan kredilerden takibe düşenlere düşük faiz ve uzun vadede tasfiye imkânı verilmesi ve esnaf ve sanatkârlara yönelik 100 milyar liralık yeni bir kredi desteği sunulması ve bu kredilerin yüzde 7,5 faiz oranı ve altmış aya kadar vade imkânıyla kullanıma açılması esnaf ve sanatkârımızı sevindirmiştir. Bununla birlikte, esnafın sicil affı talebi de dikkate alınarak geçen ay yapılan düzenlemeyle karşılıksız çek, protestolu senet, zamanında ödenmeyen kredi ve kredi kartı borçlarına ilişkin olumsuz kayıtların dikkate alınmaması hükme bağlanmıştır.

Esnaf ve sanatkâr kesimini güçlendirecek yeni destek programları uygulamaya konulmalıdır. Özellikle, iş yeri kiralarındaki yüksek artışın önüne geçilmesi için konutlarda yapılan yüzde 25'lik sınırlama iş yerlerine de getirilerek esnafımızı rahatlatılmalıdır. Esnafın korunması amacıyla AVM ve

zincir marketlerin şehir merkezinde şube açmaları, adil rekabet şartlarını bozmayacak şekilde kurallara bağlanmalıdır. Ekonominin barometresi olan esnafa verilecek her türlü destek piyasaya olumlu yansiyacak, hem esnafa hem de ekonomiye katkı sağlayacaktır.

Diğer taraftan, piyasadaki fahiş fiyat artışları ve üretici fiyatları ile market fiyatları arasındaki farkın yüksekliği sürekli gündeme gelmektedir. Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da yapılan değişikliklerle serbest piyasayı bozucu faaliyetlere ilişkin düzenleme yapılmış, piyasada darlık yaratıcı, piyasa dengesini ve serbest rekabeti bozucu faaliyetler ile tüketicinin mallara ulaşmasını engelleyici faaliyetlerde bulunulması durumuna dair cezalar artırılmıştır. Her alanda fahiş fiyat artışı yapan fırsatçılara ve stokçulara yönelik denetimlere daha da etkinlik kazandırılmalıdır. Ticaret Bakanlığımızca özverili bir şekilde yapılan denetimlere, vergi müfettişlerinin de aktif biçimde dâhil edilmesi isabetli olacaktır. Hem sebze ve meyve üreticimizin alın terinin karşılığını alabilmesi hem de tüketicinin ucuz ve kaliteli mal tüketmesi esas alınarak Hal Kanunu bir an önce yeniden düzenlenmelidir. Esasen hal esnafı, üreticimize girdi ve finansman desteği sağlamakta ve ürünlerini pazarlamaktadır. Bu yapı korunarak kayıt dışı ticaretin ve fahiş fiyatlandırma yapanların üzerine gidilmelidir.

Piyasa ekonomisi anlayışına uygun olarak tüketicilerin piyasayı gözetebilmesine yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması gerekmektedir. Yine, bağımsız bir piyasa gözetim ve denetim kurulunun kurulması suretiyle, farklı idareler üzerinden yürüten yapının toplulaştırılması, uygulama yeknesaklığının sağlanması ve mükerrerliklerin önlenmesi açısından önem arz etmektedir.

2021 yılında ülkemizde toptan ve perakende ticaret yüzde 20,5 oranında büyümüştür. Küresel salgınla birlikte ekonomik ve sosyal faaliyetlerin uzaktan sürdürülebilmesi ihtiyacı dijital dönüşümü hızlandırmış, e-ticaret alanındaki yatırımları artırmıştır. 2021 yılında ülkemizde e-ticaret hacmi bir önceki yıla oranla yüzde 69 artarak 381,5 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl 7416 sayılı Kanun'la e-ticaret sektöründe rekabeti bozucu veya sınırlayıcı faaliyetlerin engellenmesi, e-ticarette çok oyunculu bir yapının tesis edilmesi ve e-ticaretin sağlıklı bir şekilde büyümesi amacıyla önemli düzenlemeler yapılmıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ticaret Bakanlığımızın ve ilgili kurumlarımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Kalaycı.

Şimdi, CHP Grubundan Sayın Ömer Fethi Gürer'e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Satış sonrası servis hizmetleriyle ilgili durumu sizlerle paylaşmak istiyorum Sayın Bakan. Tüketici haklarıyla ilgili yaşadığım örnekle işe başlayayım. 130 bin kilometre turbo ve partikül filtresi değişimi 100 bin lira tutuyor, bu tamir parasına ülkemizde otomobil almırdı. Tüketici Hakem Heyetine başvurdum; 30 bin liranın üzerindeki bakamadıklarını belirttiler. En azından bunları güncelleyin. Tüketici araç muayene ücreti de 500 lirayı aşmış durumda, geciktikçe para yazılmaktadır. Araç egzoz ölçüm muayene ücreti de bir dakika sürmekte, 110 lira yazmaktadır. Araç periyodik muayene ücreti dışında yetkili servis bakımına girince bakımı 10 bin lirayı bulmaktadır. Bu durum sigortalar, trafik sigortaları eklenince araç sürücülerini perişan etmektedir. Zorunlu şartlar dışında araç bakımı dahi yapılmaz oldu satış sonrası servis hizmetleri tüketici için tam ekonomik darbeye dönüştü ve giderek ülkemizdeki kazaların bir nedenini de bunlar oluşturmaktadır. Bir denetim ve müdahale neden yok ve bu süreç seyrediliyorsa -demek ki- artışlar Bakanlıkça da doğal mı karşılanıyor?

Sayın Bakan, kaç kooperatif tasfiye hâlinindedir? Kooperatif üyelerinin haklarını kim koruyacaktır? Bu alan tam bir bataklıktır ve kooperatif hak sahibi üyeler korumasız durumdadır.

Sayın Bakan, “TURQUALITY” Türk imajı oluşturulması ve yerleştirilmesi amacıyla oluşturulmuş ilk ve tek marka destek programı olarak açıklanmıştı ve 2006 yılında başladı. Bu süreçte desteklenen Türk şirketlerinin bazıları yabancı ülke şirketlerine satıldı; böylece, şirket, Türk şirketi olmaktan çıktı ancak Türk markası olmaktan çıkan ürün için desteğin devam ettiği Sayıştay raporlarına yansdı. Soru açık: Türk firması iken destek alıp yabancı şirkete satılan şirketlere Türk markası yaratmak için verilen toplam destek tutarı nedir? Yabancı ülke tarafından satın alınan kaç şirkete marka destek ödemesi sürdürülmüş, ne kadar destek ödemesi yapılmıştır? Yabancı ülke tarafından satın alınan kaç şirkete marka destek ödemesi sürdürülmüş, ne kadar destek ödemesi yapılmıştır?

Yabancı ülke şirketi çoğunluk hissesine sahip ya da satın aldığı Türk şirketin marka desteğinden yararlanan yabancı ülke şirketi sayısı ve yararlandığı toplam tutar bugüne kadar nedir?

Yabancı ülke şirketlerine satılan Türk şirketleri ürünleri aynı zamanda Türk firması ürünleri için de rakip olduğuna göre, bu bağlamda verilen desteklerin geri alınması söz konusu mudur?

Sayın Bakan, tedarik programlarının yoğunlaşması, ham madde bulmak isterken bazı firmaların yurt dışında dolandırılması kamuoyuna yansdı. Piyasa ortalaması altında fiyat taahhüdü üzerine anlaşılan özellikle bazı Çin firmaları, peşin ödeme veya avans verip dolandırılan kaç firma başvurusu alınmıştır?

Ülkemizde aktif faaliyet gösteren toplam kaç ticaret şirketi ve ticari işletme bulunmaktadır?

Son beş yılda kapanan işletme sayısı kaçtır?

Ülkemizde 50 kişiden fazla işçi çalıştıran ticari işletme sayısı ne kadardır?

Yurt dışından ithal getirilen ürünlerin kaç ülkemizde ithalatına izin verilmeyerek iade edilmiştir?

Ülkemizde 2022 yılında kaç canlı hayvan ithalatı gerçekleşmiştir? Lop ya da karkas et ithalatı nedir?

2022 yılında ne kadar ayçiçeği ham yağı, buğday ve arpa ithal edilmiştir?

Arz açığı bulunan 21 üründen 2022 yılında yapılan ithalat nedir?

Marketlere kartel cezası kesintisi yaptınız, piyasa kontrolü diye piyasaya sundunuz ama serbest piyasa ekonomisinde marketlere gidip de fiyat yönünden ceza yazmanız olası değil. Bu durumda “kartel cezası” adı altında bir ceza geliştiriyorsunuz, kamuoyuna da serbest piyasa ekonomisinde fiyatlar için ceza yazılacağını neden açıklamıyorsunuz? Çünkü Türkiye Şeker Fabrikalarının fiyatlandırmasında “Özelleşen fabrikaların fiyatlarına müdahale edilemez.” diye madde konulmuş. Bu durumda, onların serbest piyasaya istediği fiyatla ürün satması, ama raftaki fiyata sizin müdahale etmenizin çok gerçekçi bir olgu olmadığını düşünüyorum.

Bunun yanı sıra, biraz evvel belirttiğim gibi, daha önce arz açığı bulunan ürünlerle ilgili soru önergeleri veriyoruz, TÜİK’i adres gösteriyorsunuz, oysa TÜİK’te güncel veriler yok yani 2022 yılının ilk on ayında ne kadar ürün geldiğini sorduğumuzda o güncel veriler yansımıyor, sonuçta onlar da sizden, bakanlıklardan bu bilgileri alıyorlar. Neden bunları vermektan imtina ediyorsunuz? Kamuoyunun doğru bilgilenmesi lazım, doğru bilgi olduğu zaman da onunla ilgili değerlendirme yapılabilir. Örneğin, Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında ne kadar ürün geliyor? 6.700 liradan gelen buğday 4.200 liradan sanayiye veriliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – “Sanayici yurt dışına un ve makarna sattı.” diye bununla övünüyorsunuz. Buradaki kamu zararını bu ihracatlardan düşüyor musunuz? Toprak Mahsulleri Ofisi bu bağlamda zarar ederken çiftçiye gerekli desteği vermiyor.

Gübreyi de sürekli ithal edeceğiz. Neden buğdaya yapılan sübvansel gübreye yapılmıyor? Üreticiler bu konuda neden desteklenmiyor?

Ticaret anlamında yurt dışına gönderilen ürünlerden ne kadarı da geriye geldi? Bunları da açıklarsanız memnun oluruz.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Ben olsam Ömer Fethi Bey’e “Bu beş dakika içinde kaç tane soru sordunuz?” diye bir soru sordum; epeyce soru sordu.

Buyurun Sibel Özdemir.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekillerimiz; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında, günün başından itibaren ticaret politikalarını tartışırken hep aynı sorun alanlarına değindi bütün söz alan hatipler. Bir tercih yapıldı, ihracata dayalı bir ekonomi modeli ve burada da üretimde ve istihdamda bir dönüşüm planlandı. Ama bütün bu modeli uygulayan, özellikle ithal ikameci modelden ihracata dayalı büyüme modeline, kalkınma modeline geçen ülkeler benzer bir yapısal dönüşüm geçirdiler. Bunun içerisinde çok ciddi teknoloji yatırımları, teknolojiye dayalı yatırımlarla beraber özel sektör-kamu iş birliği, eğitim modelleri vardı, katma değer yaratan ürünler üretecek aşamaya getirdiler, büyük bir istihdam hamlesi yaptılar ama biz, işte yüksek bir enflasyonist ortamda faiz oranlarını artırarak ve TL’nin değer kaybıyla beraber bir ihracat artışı çabası içerisindeyiz. Doğal olarak, bunun sonucu da üretim ve istihdamda beklenen o yapısal dönüşüm sağlanamadı ve ciddi bir işsizlik, yüksek enflasyon...

İhracatın yapısına bugün baktığımız zaman da işte Cumhurbaşkanlığı yıllık programında da Sayın Bakan gerçekten çok detaylı şekilde ortaya koymuş ve Türkiye’nin en büyük ihtiyacının teknolojik dışa bağımlılığını azaltacak bir model olduğunu söylüyor. İhracatımızın yapısı da imalat sanayisine dayalı ve imalat sanayisini oluşturan da büyük oranda KOBİ’ler ve KOBİ’lerin de çok ciddi yapısal sorunları var; teknoloji ve inovasyon anlamında dönüşümü sağlayamadıkları gibi bu uygulanan ekonomi modelinizde de maalesef çok ciddi bir girdi maliyetleriyle karşı karşıyalar. İşte, sadece geçici kredi yapılanmaları, kredi sübvansiyonları, borç yapılandırılmaları yapılıyor ama istihdama dönük o yapısal dönüşüm sağlanamıyor yani orta ve düşük teknolojide hâlâ ihracat yapısına dayalı bir model var ve yoksullaştırıcı bir büyümeyle karşı karşıyayız. Bunlar ciddi sorun alanları; doğal olarak bunları bütün hatipler söyledi. Dış ticaret hadleri, dış açık, cari açık ve dış ticaret dengesinde de Türkiye’nin yapısal sorununu çözecek ciddi bir mekanizma olarak gözükmüyor yani sizin kullandığımız araçlar bizi bu sarmaldan çıkaramayacak gibi gözüküyor.

Avrupa Birliğiyle ticaretimiz ciddi bir sorun alanı olarak görülüyor. Gümrük Birliği Anlaşması’nın güncellenmesi noktasında ne düşünüyorsunuz? Avrupa Birliğiyle ilişkilerin bu kadar gerilediği bir ortamda bu anlaşmanın güncellenmesi şartken ve bir adım da atılmışken maalesef genel siyaset

anlamında bu konuda bir sorun alanı var. Ki Avrupa Birliği raporlarına yansıyan şöyle bir durum da var Sayın Bakan: Rusya ve Ukrayna krizi sonrası oluşan ticari ilişkiler, bu Gümrük Birliği Anlaşması'nın güncellenmesinde ciddi bir kriz ortamına dönüştü.

Cari açıkta bir soru sormak istiyorum. Net hata, noksan. Bu soruyu ısrarla sorduk ama buna bir cevap verilemedi maalesef. Nedir bu ciddi artış? Bakın, veriler ortada; 24 milyarlık bir kaynak var ülkemizde ve bu kaynağın nereden geldiğini bilemiyoruz ve bu, bizim kayıtlarımızda net hata, noksan olarak ortada duruyor.

Rekabet Kurumuyla ilgili bir iki cümle söyleyeceğim, çok vaktim yok. Avrupa Birliğinin son raporunda -bizim en ileri düzeyde uyum sağlayacağımız, ki Avrupa Birliği mevzuatına göre kurmuş olduğumuz Rekabet Kurumu ve rekabet yasamız var ama- idari, mali özerklik ve şeffaflık çok öne çıkıyor, çok ciddi para cezaları var, ciddi bir artış var. Bunların sebebi nedir? Özellikle 2020 sonrası ciddi bir artışa vurgu yapıyor.

Ve devlet yardımları... Şimdi, devlet yardımlarında “devlet desteği” önemli bir alt başlık. Burada yasamız var ama bunun işleyişi ve kurumsal mekanizmalarında ciddi bir sorun görüyor Avrupa Birliği. Şöyle ki: Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle beraber Stratejik Bütçe Başkanlığına bağlı bir Devlet Yardımları Genel Müdürlüğü kuruluyor ve hazineadaki bu görev de -Ekonomi Politikaları Kurulu-Cumhurbaşkanının tamamen atadığı kurulun yetkileri de buraya devrediliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Şimdi, burada Avrupa Birliği bir atf yapıyor: “Mevzuatınız iyi ama bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle beraber bu kurumsal yapıda şeffaflık tamamen ortadan kalkıyor.” Projeler var, yatırım projelerine devlet destekleri sağlanıyor ama bunun ne kadar olduğu ve nasıl bir şeffaf mekanizma olduğu ortada değil yani Rekabet Kurumunu burada eksik görüyor. Neden bu konuyu ortaya çıkarmıyorsunuz?

Bir alt başlık da Sayın Başkanım, özelleştirmeleri de ciddi bir sorun alanı olarak görüyor. Diyor ki: “Burada da kararlar, usullerle ilgili yetkiyi tamamen Cumhurbaşkanına vermişsiniz.”

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Burada da yine sorun alanı görüyor.

Bu “devlet desteği” ve “özelleştirmeler” alt başlığında sizin tespitleriniz nedir? Bu endişelere nasıl bakıyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cemal Öztürk, buyurun lütfen.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Ticaret Bakanlığımızın değerli çalışanları, değerli basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Sayın Kuşoğlu'na teşekkürle sözlerime başlamak istiyorum. Evet, zaman zaman eleştiriyorum muhalefet sıralarında oturan arkadaşlarımızı çünkü eleştirilerinde sürekli olarak bardağın boş tarafını gösteriyorlardı ama bugün gerçekten Sayın Kuşoğlu bir hakkı teslim etti Sayın Bakanımıza, gümrüklerden başladı ve diğer bazı konularda da. Zaten kendisinin yapıcı tavrını -ve diğer bazı arkadaşlarımızın, sadece sizin değil- her zaman takdirle izliyoruz. Marifet iltifata tabidir, bazen belki biz de size gerektiği kadar iltifat etmesek de bu hakkı yine teslim etmekte kendimi borçlu hissettim, teşekkür ediyorum Sayın Kuşoğlu.

Değerli Bakanım, sunumunuzu dikkatle dinledim. Tabii, siz yıllarca Grup Başkan Vekilliğinden ve daha önceki Komisyon üyeliğinden dolayı çok tecrübeli bir bakansınız. Çok zor zamanda Bakanlığa geldiniz, dünyada konjonktürel olarak -sunumunuzda da belirttiğiniz gibi- emtia fiyatlarındaki yükselişlerin, pandemi sonrası küresel arzdaki hızlı talep artışının, tedarik zincirindeki bozulmaların ve lojistik sorunların baş gösterdiği bir dönemde Bakanlığa geldiniz. Tabii, muhalefetten bazı arkadaşlar eleştirirlerken gerçekleri görenlerin olduğu gibi görmeyenler de var. Mesela, yine sizin sunumunuzda enerji emtia fiyatlarındaki endeks artışından, enerji dışı emtia fiyatları endeksinin artışından bahsettiniz ve en önemlisi de enerji fiyatları. Mesela, Avrupa'daki doğal gaz fiyatlarının yüzde 792 gibi, kömür fiyatlarının yüzde 416 oranında arttığını tespit ettiniz burada. Tabii, bunlar kontrol edilemeyen faktörler.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Türkiye için öyle bir artış yok, Avrupa'da var!

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Elbette, Türkiye'nin 2023'le ilgili 500 milyar dolarlık ihracat hedefi vardı ama...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Rakamları sağa sola çekmeyin, rakamları yuvarlamayın, rakamlara takla attırmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, siz görüşlerinizi ifade ettiniz. Rica ediyorum, karşılıklı konuşmalıyım.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Bu artışlar Avrupa'da ama uluslararası piyasada da var Sayın Bekaroğlu.

Şimdi, neticede güllük gülüstanlık bir dünya yok, sanki bunlar olmamış gibi, her şey güllük gülüstanlık gibi ve Türkiye'de, dünyada değil de başka bir âlemde yaşamış gibi muhalefet yorumlarını, eleştirilerini bunun üzerine bina ediyor, elbette siz edeceksiniz ama bir hakkı da teslim edelim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Siz de başka âlemde yaşıyor gibisiniz, bir şey oldu mu başka yerlere çekiyorsunuz.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Türkiye'de ihracatçılarımızın sahip olduğu dinamik ve esnek yapı ve sağladıkları pazar ve ürün çeşitlendirme başarısıyla birlikte Türkiye, 250 milyar dolarlık ihracatı inşallah sene sonu itibarıyla yakalayacak çünkü on aylık ihracatımızın gelişi bunu gösteriyor.

Bu arada ben bir şeyi de düzeltmek istiyorum: 2 milletvekili arkadaşımız –tırnak içinde söylüyorum- bir önceki Bakan hanımla ilgili hoş olmayan ifadeler kullandılar. Değerli arkadaşlar, tabii, kim suç işlemişse ya da etik davranmamışsa bununla ilgili tenkitler, eleştiriler yapılır. Ancak hakkında hiçbir karar verilmemiş, hakkında sadece iddiadan ibaret olan bazı şeylerle ilgili –tırnak içinde- o ifadeler yakışmamıştır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sabahtan akşama siz de “terörist” diyorsunuz, onlara da bir laf söylesene.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Eleştirebilirsiniz ama efendim “dolandırıcılık” gibi, “hırsızlık” gibi ifadeler soy ismi “Şık” olan bir arkadaşımız tarafından dile getirildi, bu hiç şık olmamıştır, bunlar yanlış şeyler.

Sayın Bakanım, tabii, ben süremin tamamını kullanmayacağım, bu düzeltmeleri yapmak üzere de söz aldım.

Bütçenizin hayırlı olmasını ve bereketli olmasını diliyorum. Bugüne kadar yaptığımız işlerden görüyoruz ki başarılı bir Bakanlık yürütüyorsunuz. Başarınızın devamını diliyor ve tekrar hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, üyemiz olmayan sadece Bedri Serter’i görüyorum ben. Müsaade ederseniz ona da söz verelim, sonra kısa bir soluklanma için on beş dakika ara vereceğim, daha sonra üyelerimizle tamamlayacağız müzakerelerimizi.

Sayın Bedri Serter, buyurun lütfen.

BEDRİ SERTER (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sabah sunumunuzdan önce Bakanlıktan gelen bürokratlarımız, genel müdürleriniz tanıtılırken bir ticaret adamı ve esnaf olarak çok üzuldüm. 2,5 milyon esnafı olan bir ülkede, bu kadar esnafımızın Bakanlığımızın nezdinde kurulmuş bir Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünün içine sıkıştırılmış olması beni çok üzdü. Bu Müdürlük, 2,5 milyon esnafın senelerdir kronik hâle gelen sorunlarını nasıl çözecek? Bence cevabı Covid döneminde ortaya çıktı. Size esnaf, hayatınız boyunca unutamayacağımız ve AKP iktidarının alına kara bir leke olarak yazılan şu cümleyi söyledi: “Kırk yıl size vergi ödedim, kırk gün bana bakamadınız.” Demedi mi? Dedi. Şu rakamlar da zaten bu gerçekliği net olarak ortaya koymakta. Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu verilerine göre 2022 yılının ilk sekiz ayında 60 bin esnaf kepenk kapatmış. İşte, sahipsizliğin sonucu. Kaldı ki bu rakam Covid dönemine göre yüzde 20 artış göstermiştir. Her ay ortalama 7.500 esnaf kepenk indirmiş ve bunun karşılığında 25 bin kişinin ekmeğini elinden almışsınız.

Size buradan bunları söylerken bir ülkenin hafızası olan esnafın göz göre göre yok olmasını seyrediyorsunuz demekten kendimi alamıyorum. Hâlâ bugün burada verdiğiniz faizsiz kredilerden söz ediyorsunuz. Siz esnafa ne kadar düşük faizlerle kredi verirsiniz verin, esnaf kredi kullanmak istemiyor; onlar kendi öz sermayeleriyle, kendi yağlarıyla kavrulmayı Ahilik kültüründen aldıkları bir terbiye çerçevesinde öğrenmişlerdir ve öyle de uygulamaya çalışıyorlar.

Son bir yıl içinde TÜİK’in ayrı, ticaret odalarının ayrı, piyasa şirketlerin ayrı açıkladıkları enflasyon rakamlarının sonucu olarak bir yıl önce esnafın rafında olan 100 liralık sermayenin, bugün bir de Cumhurbaşkanının nas hikâyesini dinlemeniz sonucu 20 liraya düşmesini sağladınız; 100 liralık sermaye 20 liraya düştü yani adamın beşte 4 varlığını tüketmiş oldunuz. Gönlünüz razı mı bu duruma? Siz, aramızdan çıkan bir milletvekili olarak şimdi Bakanımızsınız, ben bu konularda ne kadar hassas olduğunuzu da bilerek, sizi acıtsın diye bu cümleleri kullanıyorum.

Sayın Bakan, esnafın faizsiz borç değil, senelerdir iktidarınız tarafından çözülemeyen sorunlarını çözenizi bekliyorlar. Bunların başında da BAĞ-KUR’lu esnaf ve sanatkarların prim ödemesi konusu geliyor. BAĞ-KUR emekli olan esnafımız, BAĞ-KUR primlerini zamanında en üst düzeyde ödemiş olmalarına rağmen, günü geldiğinde en düşük emekli maaşıyla cezalandırılıyorlar, o paraya muhtaç hâle getiriliyorlar. Esnafımız prim yüklerinin azaltılmasını ve prim gün sayılarında hâlen devam etmekte olan eşitsizliklerin de giderilmesini istiyor.

Kefilsiz, borçsuz hiçbir krediye ulaşamayan esnafın sorunlarını masa başında oturan sizler değil; sokaklarda, onların kahvelerinde birlikte onlarla çay-kahve içen bir milletvekili olarak ben görüyorum. AKP iktidara gelirken çay, peynir, simit hesabıyla geldi; son düzlükte ise bu enflasyonla insanları çaya, peynire ve simide ulaşamayacak muhtaçlıkta bıraktınız. Artık, esnafımız dükkânına gelirken elinde dedem usulü sefer tasları var, içinde bir de tarhana çorbası ve bir dilim ekmek. Biliyorum, bunlar artık size çok uzak ama bu gerçeklerden de kaçamazsınız.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, saat 18.30’a kadar birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.10

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.32****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 11'inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Ticaret Bakanlığımızın 2023 bütçesi ve 2021 kesin hesabı üzerindeki görüşmelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Bekir Kuvvet Erim, buyurun lütfen.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben normal konuşmamı yapmayacağım, sadece bir teşekkür mahiyetinde konuşmak istiyorum. Zira, Aydın'da on iki aylık ihracatımız yüzde 16'lık artışla 1 milyar 207 milyon Türk lirası oldu, ithalat ise 450,7 milyon dolar. Eylül ayında 53,5 milyon dolar dış ticaret fazlası verilirken ihracatın ithalatı karşılama oranı da yüzde 233,7 oldu. Bu şekilde Aydın, yüzde 2,34 oranıyla cari açık karşılama 1'inci sırada yer almıştır. Bu vesileyle, ben emeği geçen ve bu konuda bizi her zaman destekleyen Sayın Ticaret Bakanımız Mehmet Muş'a ve ekibine teşekkür ediyorum, arkadaşlara, bürokratlarımıza, hepsine teşekkür ediyorum ve bütçelerinin, Ticaret Bakanlığı bütçemizin memleketimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

İbrahim Aydemir Bey, AK PARTİ Grubundan.

Buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanımız şahsında bütün heyete saygı sunuyorum.

Bir defa, şunu söyleyeyim arkadaşlar: Mehmet Muş Bakanım -aslında yüzü olmasa, gıyabında çok özel şeyler söylüyoruz ama burada da not düşmek lazım- Bakanlığa geldikten sonra tarzıyla, üslubuyla, yaklaşımıyla çok özel notlar düştü, Bakanlığa özel format attı dolayısıyla da güzel işler çıkıyor. Yanında ekibi var, ekibini ben tek tek tanıyorum, Bakan Yardımcılarımız, diğer kardeşlerimiz, hakikaten, işi çözmeye odaklı gayret sarf eden kardeşlerimiz; Nejat Başkanım söyledi ya, böyle bir hâl var. Efendim, diğer Bakanlıklarda değil mi? Elbet oralarda da öyle ama burası çok daha özel. Niye? Mehmet Muş Bakanımızın, özellikle, Parlamentoyu, Parlamentodaki işleyişi, milletvekillerinin pozisyonunu bilmesi bu noktada çok daha özel bir zemin oluşturuyor orada, öyleyse minnettarız, teşekkür ediyorum.

Benim başlarken kime bir teşekkür daha yapmam lazım? Rekabet Kurumu Başkanımıza. Şimdi, arkadaşlar, Rekabet Kurumu bizim egemenliğimizi, bizim bağımsızlığımızı, bizim özgürlüğümüzü ifade eden bir kurum. Biraz önce bir arkadaşımız cezaların fazla olmasından dolayı Avrupa Birliği ülkelerinin rahatsız olduğunu söyledi, bin beter olsunlar, rahatsız olsunlar, olmalılar. Efendim, meydan boş olsun, istedikleri gibi cirit atınsınlar; onların firmaları layüsel davransın, herhangi bir müeyyideye

muhatap olmasın, bu sahada rekabet onların önüne hiç çıkmasın ve bir numara olsunlar, hep önleri açık olsun. Öyle şey olur mu? Faul yapmayız biz asla ama Rekabet Kurumumuz da gelişmeleri anbean takip ediyor, özellikle yerel firmaların, efendim, yerel üretime dönük gayret sarf eden yatırımcıların, üretimcilerin de hakkını, hukukunu koruma adına bir gayret sarf ediyor. Efendim, yerelde problem çıkarımlar onları takip etmiyor mu? Ediyor elbette ki en ince noktasına kadar. Dolayısıyla Rekabet Kurumu... Şimdi, biz burada bütçeyi görüşürken Rekabet Kurumunu -dikkat ediyorum- böyle es geçiyoruz oysa çok hayati bir kurum ve Birol Başkanımız da bu işi hakkıyla yapan bir kardeşimiz, ona da teşekkür ediyorum, Allah razı olsun.

Bir ifade kullandı, o çok çok önemliydi, başka arkadaşlarımız da kullandılar. Bir bayrak neyi ifade ediyor, ezan neyi ifade ediyor? Bağımsızlığımızı, özgürlüğümüzü. Rekabet Kurumunun varlığı da bu anlamı havidir, bu anlamı içermektedir. Öyleyse gözümüz gibi bakacağımız kararlarımızı da sahipleneceğiniz bir kurumdur. “Fiyatlar, şeyleri pahalı, kesilen cezalar” falan. Hayır, teknolojik yatırımları çok özel noktaya geldi. Biz her alanda olduğu gibi burada da hakkını vererek yapıyoruz. Öyleyse bizden kaçan, gözümüzden kaçan faul yapıcı bir hâle müsaade etmiyoruz, bunu kayda geçiyorum.

Arkadaşlar, sabahleyin Değerli Cevdet Yılmaz Bakanımızın bir hususi kaydı oldu, onu bir defa söyleyeyim, benim de yüreğimi ferahlatan bir kayıttı. Neydi o? Erdemir’in Bingöl’de çok özel demir cevheri bulması; 300 milyon ton arkadaşlar, 300 milyon ton ve bunun için 550 milyon dolarlık bir yatırım öngörüyor firma. Bu yatırımdan sonra direkt yaklaşık bin insanın istihdamı söz konusu olacak, indirekt belki on binlerce insan buradan istifade edecekler. Bir kayıt düştü Bakanımız o iktisatçı kimliğiyle, onun ağzına da çok yakışıyor bu ifadeler, onunla da gurur duyuyoruz biz hemşehrimiz olarak. Ne dedi? Cari açığa yaklaşık 600 milyon dolarlık bir katkısı olacak, cari açığı aşağıya indirecek. Bundan dolayı da iftihar ediyoruz. Tabii, bunları söylerken arkadaşlar, şunu söyleyeyim: Yatırım ortamı iyileştikçe, zemin düzgün hâle geldikçe bunlar da aşikâr oluyor, orta yere çıkıyor. Buna da müteşekkir olduğumuzu, o yatırımcıları da sahiplenici bir hâlimizin olduğunu özellikle ifade ediyorum.

Bu arada şunu da söyleyeyim arkadaşlar: Sabahleyin, Ekrem kardeşim Ağrı Diyadin’den domates getirmişti. Şimdi, bu domatesler hakikaten güzel. “Bunu bir koklar mısınız?” dedi; domates gibi domates bunlar. Bunun aynısını biz Erzurum’da yapıyoruz. Erzurum Aziziye Belediyemiz yıllık 330 ton domates üretiyor ve bunları -şu anki piyasa fiyatı nedir; şimdi 27 bin lira civarında bildiğim kadarıyla- 10 bin liraya satıyor. Bunu niye söyledim arkadaşlar? Mevzu ticaretse biz her alanda bu işte varız diyoruz. Bakın, belediyelerle, yerel yönetimlerle de biz işin içerisindeyiz. Öyleyse işin bu tarafına da bakıp müteşekkir hâlimizi açığa çıkarmak lazım arkadaşlar.

Arkadaşlar, bir başkası, sabahleyin bir arkadaşımız enflasyonla ilgili rakamlardan bahsederken TÜİK’in mütemadiyen muhalefetin ağzına diline pelesenk ettiği hâl var ya, efendim, ısarmalama rakamlar veriyor falan. O arada üç rakam verdi TÜİK, ENAG ve bir de İTO’nun rakamlarını verdi. Ehliinsaf insan en azından şöyle bakar, der ki: Ya, peki, TÜİK böyle de, şu İTO’nun açıkladığı rakam ne? Üç aşağı beş yukarı neredeyse TÜİK’le benzer, yakın rakamlar, tabii ki benzer. Yani 185 ile 100 lira bir mi? Biri yüzde 185, biri yüzde 100. Dolayısıyla ben ayrıntıya girmiyorum yani ENAG yüzde 185 enflasyon rakamı açıklıyor; afaki, kendilerine göre, sadece ve sadece toplumu ifsat etmek için yapıyorlar bunu ve uzun yıllara sari yapıyorlar bunu. Takip ediyoruz biz de arkadaşlar ve burada bir garip hâl var; TÜİK, muhalefetin işine gelen rakamı izah ederse, açıklarsa hemen sahipleniyorlar, değilse efendim “İsarmalama rakamlar.” Böyle şey olur mu arkadaşlar ya? Hak teslimi yapalım. İnsanın bir vicdan ortaya koyması lazım.

Bir başkası arkadaşlar: Şimdi, sabahleyin Garo Bey -sabah mı öğleden sonra mı, her neyse- bir şey söyledi, “Efendim, birisi bir şey söyledi mi hemen içeri alıyorlar, kimse söyleyemiyor.” Bak güzel kardeşim, bu hâl bizde değil. Senin o öykündüğün, sürekli örnek verdiğin Avrupa’ya git orada gör. Şimdi, dün, dün yaşanmış bir hadiseyi sizinle paylaşmak istiyorum: Uğur Işılak’ı biliyorsunuz, yüz akı bir sanatçımız, İngiltere’de bir konseri var. Bir gün kala “İptal ettik.” deniyor. Niye? Hangi gerekçeyle? “Güvenlik gerekçesiyle iptal ettik.” Bizde böyle bir şey neşet ederse, açığa çıkarsa kıyamet kopuyor, “Nerde demokrasi, nerde insan hakları, ne oluyoruz?” Ya arkadaş, terörizmi teşci eden, yükseğe çıkaran, efendim teşvik eden ve nevezur bir sanatçı, bizim demediğimiz...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Neyi...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – O bunu yapacak ama hakikaten bu işin hakkını veren bir Avrupa’nın göbeğinde engellenecek, ona sükût edeceksiniz. Yani sizin tavrınız, içinde bulunduğumuz hâle, nimet hâline şükretmemek, başka yere öykünmek şeklinde, dolayısıyla bunları da biz biliyoruz.

Bakın arkadaşlar, Ticaret Bakanımız burada, aldığımız mesafe orta yerde, sabahtan beri arkadaşlarımız söylüyorlar, Cemal Bey söyledi, zaten Bakanımız çok tafsilatıyla anlattı, ihracat rakamlarını veriyor, “Efendim, ithalat nerede?” E, onu da veriyor, onu görmüyorsunuz. Niye? Sebep ne? “Efendim, 2023 hedefleriniz ne oldu?” Kaç defa altını çizdik ki arkadaşlar şartlar aynı kalmak kaydıyla yürünseydi 500 milyar dolarlık bir hedef mi koymuşuz, onun çok daha fevkinde o hedefi yakalamış olurduk ama 2011’den sonraki zaman dilimine bir bakın arkadaşlar, yaşadıklarımıza bakın, dünyanın içinde bulunduğu hâle bir bakın Allah aşkımıza. Neler yaşadık ya? 2013’te özellikle, özellikle ekonomi dumura uğrasın diye Gezi olayları çıkarıldı. Şimdi bazıları o Gezi olaylarını sahipleniyorlar, aslında zimnen de değil, açıkça o ekonomimize yönelmenin sahibi oluyorlar, ayıp bir şey. Sonrasında yaşadıklarımızı hep beraber gördük yani iktisadi parametreleri alaşağı edebilmek için ellerinden geleni yaptılar. Buna rağmen geldiğimiz noktada ne yapmışız? Önümüzdeki yıl itibarıyla 300 milyar doları...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız İbrahim Bey, son yarım dakika.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Beş dakika mıydı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yarım dakika.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yok, yok, bu beş dakika mıydı, on dakika mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – On dakika.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Öyle mi, tamam.

Şimdi, şunu söyleyeyim arkadaşlar: 300 milyar doların üzerinde ihracat gerçekleştirmişiz; evet, ithalat rakamlarımız da artmış. E, oradan gelenleri zaten işleyip de ihraç ediyoruz yani ticaretin ithalat kısmını siz nasıl es geçersiniz? Onu ne yani onu bir negatif kavram olarak niye kullanırsınız, ben onu anlamıyorum. 300 milyar doları geçmiş bir ihracat var. Ne zaman? 2023 hedefleri noktasında. Eğer o sıkıntıları yaşamayıydık dediğim gibi çok daha özel bir hâle gelecektik...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi de fevkalade güzel bir durumumuz var.

Güzel Bakanım, moralini çok yüksek tut, Allah’ın izniyle çok özel hâle geleceğiz ama sizden de talebimiz var Değerli Bakanım. Bir şey daha söyleyeyim hemen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi efendim -daha önce söyledim- İpekyolu Araştırma Enstitüsü -Erzurum için söylüyorum- İpekyolu Ticaret Müzesi -daha önce de kayıt düşmüştüm- bunları bir daha istiyoruz. Bir başkası: Biz sağlık kampüsleri oluşturduk, bir de ticaret kampüsü oluşturalım Erzurum’da. Ticaret Bakanlığımızın birimi var Gümrük Müdürlüğü, Ticaret Müdürlüğü, onlar, ticaret odaları, efendim borsa, bunların bir araya geleceği bir kampüs inşallah daha iyi bir hâle gelelim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum İbrahim Bey.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bunu da yapalım güzel Bakanım.

Çok teşekkür ediyorum. Bütçemiz hayır uğur getirsin inşallah.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Erzurum’daki işsizlikten de bahsetseydiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Abdüllatif Şener, buyurun. Sonra Rıdvan Bey’e söz vereceğim.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; her şeyden önce Ticaret Bakanlığı bütçesinin ülkemize ve Bakanlık çalışanlarına hayırlar getirmesini diliyorum.

Bakıyoruz Ticaret Bakanlığı bütçesine, rakamlara, 17 milyar Türk lirası büyüklüğünde bir bütçe görüyoruz. Tabii, bu 17 milyar liralık bütçe küçük bir bütçe çünkü 2023 toplam gider bütçesinin büyüklüğü 4,5 trilyon Türk lirası civarındadır. 4,5 trilyonun içerisinde Ticaret Bakanlığı bütçesi çok dar ve sınırlı kalmaktadır; bunu belirtmek lazım ve ister istemez de sormak gerekiyor; bu Ticaret Bakanlığı ne iş yapıyor, fonksiyonları böyle bütçesi gibi dar mıdır? Adı üzerinde Ticaret Bakanlığı ama ticaretin ortaya çıkaracağı sonuçlarla bağlantılı olarak Ticaret Bakanlığında çok, diğer bakanlıklar ve bağımsız kurumlar yetkili gibi gözüküyor. Nasıl gözüküyor? İşte, bakıyorsunuz, vergilemeyle ilgili konular zaten Hazine ve Maliye Bakanlığında, firmaların ihracattan elde ettikleri gelirlere el koyanlar veya bir firmanın bankada belli bir miktar döviz varsa onu bozdurmaya zorlayanlar Ticaret Bakanlığı mensupları değil veya kurumsal olarak Ticaret Bakanlığı değil; BDDK’dır, Merkez Bankasıdır; sonra, piyasayı fonlayan, kredileri veren de Ticaret Bakanlığı değil. O hâlde, biz Türkiye’deki ticari kapasiteyi sorguluyoruz ama bu sorgulayışımız içerisinde Ticaret Bakanlığını suçlayacak veya ortaya çıkan olumlu şeyler varsa Ticaret Bakanlığına övgü dizeceğimiz bir tarafının olmadığını görüyorum ve bu Bakanlığın fonksiyonlarıyla birlikte gözden geçirilmesi gerekir bana kalırsa. Nedir? Yani bir bakanlık varsa onun hükümette ağırlıklı bir yerinin olması lazım. 70’li yıllarda, ben mezun olurken, arkadaşlar arasında konuşurken “Müfettiş olalım.” diyenler, bir, Maliye Bakanlığında teftiş kurullarını gördü; ikinci sırada, bütün öğrencilerin istediği yer ticaret müfettişliğiydi yani Ticaret Bakanlığının bir ağırlığı vardı devlette ve hükümette ama şimdi bütçesine bakıyoruz, bu ağırlık yok; fonksiyonlarına bakıyoruz, bu ağırlığı aynı şekilde fonksiyonlarında, yaptırımlarında ve düzenlemelerinde de görebildiğimizi söyleyemeyiz.

Diğer taraftan, işte, tüketicinin haklarının korunmasıyla ilgili birtakım görevler var ama Türkiye’de bu konunun da hiç takip edilmediği gibi bir izlenime sahibim. Özellikle dijital ortamda hizmet sunan birimler, gerçekten, tüketiciyi perişan ediyor; Digtürk, telefonlar, internet aboneliği, televizyon kanalları gibi sözleşmeler vesaire; böyle, telefonlardan söylenenlerin gerçekleşmediği bir sonuca yöneliyor. Hatta köprü ve otoyollarda navigasyonlar gereksiz yere bütün paralı otoyollara, köprülere sürüyor sürücülerini ama tüketicinin korunmasıyla ilgili olarak bu konularda etkili olabilme gücü, yetkisi, salahiyeti kimde; Ticaret Bakanlığında mı, değil mi? Ama piyasada bir keşmekeştir gidiyor ve tüketicileri perişan eden bir ortam devam ediyor.

Şimdi, Sayın Bakan, konuşması sırasında “Akaryakıt, tütün mamulleri ve alkollü içeceklerdeki kaçakçılıkla ilgili mücadelede idari ve teknik kapasitemiz artırılmıştır.” diyor ama bir kere, bu alanlarda, bu üç alanda, akaryakıt, tütün ve alkollü içeceklerde kaçakçılığın olmasının sebebi ağır vergilerin içinde bulunmasıdır, hatta bazılarında fiyattan daha fazla vergi var. Kaçak olduğu zaman büyük bir avantaj teşkil ediyor kaçakçılar açısından ve aslında sistem, yapı, kaçakçılığı teşvik ediyor ama bunların bünyelerindeki vergileri belirleyen Ticaret Bakanlığı olmadığı gibi bu konuda Ticaret Bakanlığına kimsenin bir soru sorduğunu veya onlardan bilgi almaya kalktığını da zannetmiyorum, diğer kurumlar itibarıyla. Özellikle tütünle ilgili konu gerçekten bir fecaattir başlı başına.

Eselden Osmanlı’da vardı Reji İdaresi, Düyun-ı Umumiyye önemli vergilerini terk etti borçlarını ödeyemediği için Osmanlı Devleti, Düyun-ı Umumiye yönetimi yabancıların elindeydi ve bu idareye bağlı olarak Reji İdaresi kuruldu. Ve çiftçi, ürettiği tütünü önce Rejiye satıyordu sonra içeceği tütünü 5 kat paraya Rejiden satın alıyordu. Rejiye vermeyip piyasada satmaya kalkanların hepsi kaçakçı sayılıyordu; Rejinin kolcuları vardı ve vurma yetkileri vardı; kendilerinden izinsiz, ruhsatsız tütün satanları. Bazı rivayetlere göre Reji kolcuları 20 bin Osmanlı köylüsünü vurmuştur böyle.

Şimdi, Komisyonumuzdan da geçti bir kanun, o sırada da söyledik, kardeşim, niye tütün kaçakçılığıyla ilgili tutuyor da hapis cezası veren bir yasal düzenleme yapıyor bu Komisyon ve Meclis? “Efendim, vergi kaçakçılığı var.” diyor, vergi kaçakçılığı varsa Vergi Usul Kanunu var, nasıl bir kaçakçılık yapıldıysa ona göre Vergi Usul Kanunu zaten cezalandırıyor. Kendi tütünü Türkiye’deki yabancı sigara fabrikalarına satmak istemeyen, piyasada başka şekilde değerlendirmek isteyenlerin önüne binbir engel konuyor ve bu yabancı sigara fabrikalarına tütün satmayanlar kaçakçı sayılıyor; sanki Reji İdaresinde olduğu gibi vurma yok ama hapis cezası var. Yanlış bu, madem ki idari ve teknik açıdan etkin mücadele ettiğini iddia ediyor Ticaret Bakanlığı, bunların düzenlenmesine de müdahale etmesi lazım. Teknik takip sizdeyse bunlardaki hukuki düzenlemelere de doğrudan doğruya Ticaret Bakanlığının müdahil olması lazım, görüşünü bildirmesi lazım, ona göre düzenlenmesi lazım.

Şimdi, bütün bunları söylerken şu da bir gerçek: Yani politikaları Ticaret Bakanlığı belirlemiyor dedim. Burada herkes dış ticarettten bahsediyor, dış ticaret politikasıyla Ticaret Bakanlığının hiçbir ilgisi yok. İşte, geçen eylül-ekim aylarında yeni bir politikaya geçtiler, politikanın adı kuru artırmaktı, kuru artırarak ihracatı artırmak, dış ticaret açığını azaltmak ve cari fazla vermek hedefti. Öyle zannediyorum bunu Ticaret Bakanlığına hiç sormadılar. Düzenlemeyi yaptılar, gerçekten kur fırladı, 8-9 liradan çıktı şimdi 18-19 lira bandında, büyük bir yükseliş var ama bakıyoruz ihracat arttı mı diye, maalesef, İbrahim Bey’e katılamayacağım, ihracat artmamış 2022’de çünkü bir önceki sene 225 milyar dolarken 2022 sonu itibarıyla gerçekleşme tahmini 155 milyar dolar, 300 milyar değil yani, devamlı 300 milyar dedin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son 20 saniyeniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – 2023 yılında...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – 2023’te de 300 milyar değil kardeşim; sürekli ertele, atladıkça yine tutmuyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – “2023” dedik biz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Kardeşim, 2023 için ne diyor? “265 milyar.” diyor, “300 milyar.” demiyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – 300’ü aşacak, göreceğiz inşallah.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ya, buraya yazmış kardeşim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz doldu Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bak, bu Cumhurbaşkanlığı Strateji Başkanlığının belgesi. Yalan yanlış rakamlarla konuşma İbrahim Bey.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yalan yanlış...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – 2022’de tutturmadın, 2023’e attın, onda da tutturamıyorsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bir dakika ya, süremiz nasıl doluyor, İbrahim Bey’den alacağım var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, siz şey yaptınız İbrahim Bey’e.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Yani kur çıkmış şeye, 2023’te de bir artış öngörülüyor ihracatta “2023’te sadece 10 milyar dolar artacak, 2022’ye göre.” deniliyor bak.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben de bir şey söyleyeyim...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – 2021’den 2022’ye de bir artış yok burada yani toplansın...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Neyin iddiasındasın, ben onu anlamıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, yaklaşık bir dakika oldu, rica ediyorum, son bir cümlelerinizi alayım.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Şunu iddia ediyorum kardeşim: Uygulanan politika Ticaret Bakanlığına sorulmamıştır, kur fırlatılmıştır. Buna rağmen belki son on beş yılın en yüksek cari açığı ortaya çıkmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, Rıdvan Bey’e şimdi söz vereceğim.

HDP Grubundan Rıdvan Bey, buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan, bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, fizikte “normal şartlar altında” diye bir kavram var ama sosyal bilimlerde “normal şartlar altında” diye bir kavram yok. Fizikte 0 santigrat derece 76 cıva basıncında yapacağınız deneyler belli bir standarda hitap eder fakat toplum bilimleri alanında bu böyle asla ve asla olmaz. Niye olmaz biliyor musunuz? Şundan olmaz...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Rıdvan Bey “ceteris paribus” iktisatçılar bilir, tıpta yoktur...

RİDVAN TURAN (Mersin) – ...Şimdi, 500 milyar liralık ihracat rakamı diye biz döne döne konuşuyoruz.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ikili konuşmayalım.

Buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ben ikili konuşmuyorum Sayın Başkanım. Bu tarafgirliğiniz de hoş değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşımızı uyarıyorum, sizi uyardım ki. Sizin konuşmanız için diyaloga girmeyin diyorum, bunu her zaman söylüyorum.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ben ikili konuşmuyorum dikkat ederseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size söylemedim ben, niye kendi üzerinize aldınız?

RIDVAN TURAN (Mersin) – “İki” deyince başka kim var burada?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşımız var.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bir orada İbrahim Bey var, bir de ben varım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, İbrahim Bey’e söyledim, diyaloga girmeyin dedim.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Zamanımı baştan başlatır mısınız Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başlatmam, kusura bakmayın.

Buyurun, devam edin.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Yani bundan sonra ben de herkesin sözünü keserim, buranın iç barışını da tehdit ederim o zaman.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin tamam, eğer kendinize yakıştırıyorsanız yapın.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Peki, tamam öyleyse öyle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Siz kendinize onu yakıştırıyorsanız, bu kadar tarafgirliği, eyvallah.

Şimdi 500 milyar liralık bir ihracat rakamından, bir performanstan bahsedilirken bugün yarısı dahi yakalanmamış. Efendim, savaş oldu, bilmem ne oldu, bunu öngöremedik, şunu öngöremedik... Kardeşim, burada Sayın Bakan da söyledi, enflasyona ilişkin küresel ekonomi, pandemi, Ukrayna savaşına ilişkin bir sürü laf söylemiş. Erdoğan etkisini niye konuşmuyorsunuz? Erdoğan’ın “Faiz sebep, enflasyon sonuçtur.” dehasının bu ülkede enflasyonu bu hâle getirdiğinden niye bahsetmiyorsunuz? Bakın, ben size bahsedeyim. Geçen sene bu zamanlar dolar 9,7 lirayken petrolün varili 776 liraya tekabül ediyordu, şimdi 18,61 lira, bu dolar tam 2 katına çıkmış durumda ve varil fiyatı 1.816 liraya çıkmış durumda.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim, herkes zamanı gelince fikrini ifade ediyor.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Şimdi, burada dünyadaki brent ham petrolün fiyatının hiç değişmemiş olduğunu bile varsaysak, yine 80 dolar üzerinden hesap yapsak burada yarısından fazla sırf Erdoğan’ın para politikalarını ve maliye politikalarını etkin biçimde kullanmaması sebebiyle “Faiz sebep, enflasyon sonuçtur.” dehası sebebiyle ortaya çıkan bir durum var. Ya, siz bunu konuşmayacaksınız, neyi konuşacaksınız? Böyle bir şey olur mu? Yok, efendim, 500 milyar olmuyormuş da işte dünyada savaş çıkmış. Önce bunu bir defa konuşup ondan sonra diğer mevzuları ele almak gerekiyor.

Şimdi, burada elimde TÜİK’in verileri var. Bak şimdi, Bakanlığa soruyorum: İhracat -hep anlatıyorsunuz bunu- yüzde 9,2 artmış, ithalat da yüzde 38 artmış. Ocak-Eylül döneminde ihracat yüzde 17, ithalat yüzde 40 artmış; TÜİK’in rakamları, ben uydurmuyorum bunları, hem de TÜİK’e güvenmediğimi söyleyerek, daha da yüksek olabileceğini varsayarak bunları söylüyorum, işsizlikte güvenmediğim gibi. Türkiye’de ithalatın ihracatı karşılama oranı 88’lerden 70’e düşmüş, sayenizde düşmüş. Bunları niye konuşmuyorsunuz? Daha başka ne olmuş: Dış ticaret açığı eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 268 oranında artmış. Bunlar palavra değil arkadaşlar. Yine, dış ticaret açığı Ocak-Eylül ayında yüzde 156,3 oranında artmış. Hani “ihracat, ihracat” diyorsunuz ya, bakın, burada enteresan bir şey var: Ya, yüksek teknolojlili ürünlerin, imalat sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 2,6 yani bu, sen teknolojik olarak düşük nitelikli ürünler üretip satabiliyorsun anlamına geliyor, ara mallar

satabiliyorsun anlamına geliyor. Bu rakam yüzde 3'lerden yüzde 2,6'ya düşmüş. Niye düşmüş biliyor musunuz? Sizin bilimle, teknolojiyle kurduğunuz ilişki sebebiyle düşmüş. Boğaziçi Üniversitesi başta olmak üzere, bu ülkedeki bilim üreten insanları zapturapt altına alma, bir otarşinin kulu kölesi yapma politikalarınız sonucunda bu yüksek teknoloji ürünler bu hâle gelmiş ve bu pay yüzde 2,6'ya kadar düşmüş.

Şimdi, arkadaşlar, bakın, bir de reel efektif döviz kuru mevzusundan bahsetmek lazım. 54-55'lerde seyrediyor bu reel efektif döviz kuru, 100'ün altına düşmemesi gerekir. Aslında, ürettiğimiz şeyin aldıklarımızın karşısında kıymetiharbiyesi giderek azalmış. Bu politikalarınız sayesinde uluslararası sermaye -"emperyalizm" diyelim biz ona- emperyalist sistem tarafından sistematik bir biçimde hem kur hem faiz hem de bu reel efektif döviz kuru sayesinde sömürülen bir ülkeyi inşa etmiş durumdasınız. Şimdi, rakamlar bu kadar net, bu kadar açıkken, bir büyümeden fakat yoksullaştıran bir büyümeden bahsedilirken, bu konuda da gerçekten belki dünyaya örnek olacak nitelikte, literatüre geçecek nitelikte eserler verirken en azından çıkıp da Ticaret Bakanlığına demeyin ki "Ya, işler iyi gidiyor." Arkadaşlar, görüyoruz işlerin iyi gittiğini, dış ticaret hadlerinin ne olduğunu görüyoruz, cari açığın ne hâle geldiğini biliyoruz. Düşük Türk lirası politikasının günün sonunda, bu ülkenin ihracatını artırdığından 3-4 kat daha fazla ithalatını artırdığını hep beraber biliyoruz. Bu ülkenin hızla değerleri sömürülen, emek değerleri sömürülen bir ülke hâline getirildiğini hep beraber görüyoruz. Yani bunun içerisinde iyi olan şey nerede bunu anlayabilmiş durumda değilim.

"Tüm dünyada gıda fiyatları artıyor." deniyor, doğru değil, altı aydır dünyada gıda fiyatları düşme eğilimine girdi; Türkiye'de, tarımın ana vatanında gıda fiyatları düşüyor. Şimdi, enflasyon baz etkisi sebebiyle -laf ola beri gele- yüzde 60 küsurlara düşecek, hiçbir şey yaptığımız için değil, sırf teknik olarak düşecek. Diyeceksiniz ki: "Faiz sebep, enflasyon sonuçmuş." Ama gıda ürünlerin fiyatları artmaya devam edecek, belki artış hızı çok fazla hızlı gitmeyecek ama herkes bugün aldığını yarın daha ucuza alamaz hâle gelecek. Şimdi, bunu konuşmayacak mıyız yani Türkiye tarımının getirildiği hâl, içine düşürüldüğü hâl; bu, tarımsal üretici fiyatlarının enflasyonunu artıran bir faktör değil midir? Erdoğan'ın dışarıdan bu politikalar sonucunda yüksek fiyatlı akaryakıtı almasının doğal sonuçlarını biz gübrede, mazotta, ilaçlarda -tarım alanı için söylüyorum- yaşamıyor muyuz? Bunları yaşıyoruz ama bunları eleştirme...

Şimdi, burada -zaman dar- ciddi problemler var yani benim görebildiğim son derece ciddi problemler var: Bunlardan bir tanesi, bu kooperatifler meselesi. Şimdi, kooperatifler mevzuatı baştan sona sorunlu. Biz bu konuda -daha önce de söyledim- bir mevzuat hazırlığı yaptık. 3 tane bakanlığın altında 3 tane mevzuata tabi bir kooperatifler mevzuatı var. Gariban köylü gittiğinde, bu kooperatifi nasıl kuracağımı arada araçlar olmazsa bir türlü beceremiyor. O sebeple, bu 12 Eylül'den kalma ve kooperatifleri bir komünist icadı olarak yaftalayan, kooperatiflerin yani özgür üreticinin örgütlenme inisiyatifinin önünde var olan bütün engellerin kaldırılması ve bu yasanın demokratikleştirmesi lazım; bu bir. İkincisi, en az bunun kadar önemli olan şey, bu mevzuatın tekleştirilmesidir. Üçüncüsü, "kooperatifler bankası" ve "kooperatifler bakanlığı" gibi yeni kurumlar ihdas edilmesi lazım. Ziraat Bankasının ne işler gördüğünü hepimiz biliyoruz, Demirören'e kredi vermekle meşgul bir bankadan bahsediyoruz. Bunu bir bakanlık çerçevesi içerisine almak gerekir. Üretenlerin ürettikleri gibi aynı zamanda ürünün geleceğinde söz sahibi olabileceği özgür örgütlenmeler hâline getirmek lazım kooperatifleri. Bu Bakanlığın bütçesinde de bunu söylüyorum, diğer bakanlıkların bütçesinde de söylüyorum. Bu kooperatifler mevzuatıyla bunun içerisine dilediğiniz kadar böyle hoş laflar, janjanlı laflar katın, burada herhangi bir ileri dönük adım atılamaz.

Bir başka konu, tağış meselesi. Ya, şunu anlamak mümkün değil, hani tarım alanında uzun süre çalıştığım için söylüyorum: Firma tağış yapmış, ceza almış, o adam ceza almış, o isimle değil başka isimle tekrar firma kurup tekrar üretim yapıyor. Bunun önüne geçmek gerekmiyor mu arkadaşlar?

Gıda güvenliğinden bahsediyorsunuz. Geçen, bu bütçe görüşmelerinde yine söyledim “RASFF” diye bir erken uyarı sistemi var Avrupa Birliğinin, biliyorsunuz. Hele bir girin bakın ya, Türkiye’den gönderilen gıda ve tohumda ne kadar fazla pestisit kalıntısı var. Hiç baktınız mı arkadaşlar? Oraya bakın, orada deniz ürünlerinden tutun, bitkisel üretime kadar Türkiye’den gönderilen tonla üründe pestisit kalıntıları, parolitik toksinler var. Şimdi, gıda güvenliğinden bahsediyoruz ama gıda güvenliği gerçekten ülkemizde ne biçimde uygulanıyor, ne düzeyde gıda güvenliği var? Bence tartışmaya bile hiç gerek olmayan bir durum.

Sözün özü şu: Şimdi, iktidarın pek çok bakanlığında olduğu gibi Ticaret Bakanlığında da...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi alalım lütfen.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Son cümlemiz.

...büyük eksikliklerle, büyük yanlışlıklarla malul bir durum var. Türkiye’yi bu fasit daireden çıkarabilmenin gerek koşulu iktidarın değişmesidir ama yeter koşulu mutlaka kamucu, demokratik planlamacı yeni bir ekonomi politikasının iktidara gelmesidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın İsmail Güneş, buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Çok Değerli Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz, Sayın Bakanım, Bakanlığımızın çok değerli çalışanları ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Bakanım, özellikle bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ederim.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde, tabii, ekonomik alanda biz kendimize uygun politikaları hayata geçirmeye çalışıyoruz. “Bunun temeli ne?” diye baktığınız zaman, diğer partilerden farklı olarak paranın maliyetini ucuzlatarak daha çok yatırımı, üretimi önceleyen ve istihdamı artıran, ihracatı artıran bir politika belirledi Sayın Cumhurbaşkanımız. Neticede de Hükümetimiz bu yönde adımlarını attı ve nitekim ihracatta da her dönem rekorlar kırmaya başladık. Ve 36 milyar dolardan aldığımız ihracatı bugünlerde, inşallah, yıl sonunda 255 milyar dolarlara ulaştıracağız.

Burada muhalefet partilerden arkadaşlar, tabii, cari açığın fazlalığından bahsettiler. Buna baktığımız zaman, tabii ki burada Sayın Bakanımız da bunun büyük bir kısmının enerjiden kaynaklandığını, geçen sene 50 milyar dolar ödediğimiz enerji ithalatına bu yıl yaklaşık 104 milyar gibi bir para ödenmesinin öngörüldüğünü, diğer taraftan altın ithalatının bunda etkili olduğunu ifade etti. Fakat buradaki arkadaşlar bunların hiçbirini görmediler. Diyelim ki Türkiye’de biz bu politikaları uyguladığımız için -işte, bu enerji fiyatlarının artmasını falan hepsini boş geçtiniz- bizim uyguladığımız politikalarından dolayı bunların olduğunu ifade ediyorsunuz; o zaman size soruyorum: Otuz yıldır hiç cari açık vermeyen Almanya niye cari açık verdi o zaman arkadaşlar? Bunu sormak lazım. Tabii ki bazı konuşmacılar “Ya, burada siz bu cari açığı kapatmak için kara parayı getiriyorsunuz ve bu cari açığı öyle kapatıyorsunuz.” dediler. Bunu hem CHP’den bazı milletvekilleri hem de İYİ Parti’den bazı milletvekilleri söyledi. Bu çok ayıp bir şey arkadaşlar, size söylüyorum bir kere.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ayıp size!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bunu özellikle de CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ta İngiltere’den söyledi. Şimdi, arkadaşlar, bir kere vatanını, milletini seven bir insan...

CAVİT ARI (Antalya) – Doğruyu söyledi...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Söylemesi gerekiyordu, söylemişti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ikili konuşmalım lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, aslı astarı olmayan, ispatlanamayacak...

CAVİT ARI (Antalya) – Ayıp!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sırası gelince herkes fikirlerini ifade eder.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – ...ve olması mümkün olmayan bir şeyi, yabancı ülkelere kendi ülkesini şikâyet eder mi ya!

CAVİT ARI (Antalya) – Şikâyet etmiyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Siz ne biçim vatansversiniz arkadaşlar, böyle bir şey olabilir mi!

CAVİT ARI (Antalya) – Hâle bakın da utanın. Ülkeyi ne hâle getirdiniz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, farklı fikirleri dinleyeceğiz, rica ediyorum. Bir hakaret yok, rica ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, şunu sormak istiyorum ben: Parayı Avrupa’dan bulursanız, Amerika’dan bulursanız “ak para, güzel para, temiz para” veya Rusya’dan bulursanız “kirli para” öyle bir şey mi var arkadaşlar ya!

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Kara parayı bu ülkeden temizleyeceğiz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim lütfen. Herkes sırası geldikçe kendi fikrini ifade ediyor, rica ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Biz burada siyasi istikrarı devam ettirmek için ne gerekirse onu yaparız arkadaşlar, bizim asla kara parayla bir işimiz olmaz. Biz terörle mücadelede, özellikle uyuşturucuyla mücadelede çok başarılı olmuş bir Hükümetiz.

(Gürültüler)

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Genel Başkanımıza hakaret etmesin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, hatibe müdahale etmeyin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, arkadaşlar, tüm Avrupa ülkelerinde yakalanan uyuşturucu maddenin 2 katını biz Türkiye’de yakalamışız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Fikirlerini söyleyecek, siz de sırası gelince katılmadığımızı söyleyin, sıra geldiğinde konuşursunuz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Eğer bizim böyle bir fikrimiz olsaydı arkadaşlar, biz bunların hepsine yol verirdik ve dolayısıyla da o yönde...

Şimdi, burada Kuşoğlu’na da seslenmek istiyorum. Ben tabii ki Kuşoğlu’nu seviyorum, Sayın Kuşoğlu da Kemal Kılıçdaroğlu’nun diyelim ki 2023 seçimlerinde Cumhurbaşkanlığı aday olması için gayret gösteriyor ama ben dostane söyleyeyim yani Avrupa ülkelerine gitmesi, orada beyanatlarda bulunması size karşı bir komplo olabilir; dikkatli olun yani çünkü şansını azaltıyor arkadaşlar, şansını azaltıyor Sayın Kılıçdaroğlu.

(Gürültüler)

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Sen ne konuşuyorsun ya, senin haddine mi Kılıçdaroğlu hakkında konuşmak!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben Kuşoğlu’nu sevdiğim için söylüyorum yani.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, katılmadığınız fikirleri de dinleme tahammülünü göstermeniz lazım, rica ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Diğer taraftan, şu var arkadaşlar, bazı konuşmacılar buradaki enflasyonu gösterdiler, dediler ki: “Türkiye’de enflasyon yüksek.” Doğrudur, yüksektir ve bunun temelini yani oluş nedenini de Sayın Cumhurbaşkanımızın faizleri indirmesine bağladılar.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Genel Başkanımızın kara parayla mücadele etmesi niye rahatsız ediyor sizi?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Peki, o zaman ben sormak istiyorum arkadaşlar: Burada, diyelim ki Türkiye’de Sayın Cumhurbaşkanımız...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, yeterli artık, zaten müdahalede bulundunuz yeterince; rica ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – ...faizleri indirdiği için enflasyon oluyor, peki o zaman şunu sormak lazım: Arkadaşlar, diyelim ki yüzde 0 veya yüzde 1 enflasyon olan Avrupa ülkelerinde, İngiltere’de, Amerika Birleşik Devletleri’nde niye bu enflasyon var? Yani niye bu enflasyon var? Arkadaşlar, yüzde 1’den 10’a çıkmış, 10’a. Peki, orada faizleri yükseltmiyorlar mı? Yükseltiyorlar. Sizin dediğiniz politikaları izliyorlar ve neticede orada da enflasyon yükseliyor. Arkadaşlar, 1’den 10’a çıkmış, 1’den 10’a. Bizim hedefimiz şu arkadaşlar: Biz paranın maliyetini ucuzlatacağız, istihdamı artıracacağız, yatırımı artıracacağız, istihdamı artırıp üretimi artıracacağız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Gördük sonuçları, gördük.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar “Herkes benim istediğim gibi konuşsun.” şeklinde bir anlayış olamaz; rica ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Lüzumsuz konuşuyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bugün Türkiye’de, arkadaşlar, eğer işsizlik azalıyor ve istihdam artıyorsa, Covid’den sonra yaklaşık 2,5 milyon kişi istihdam ediliyorsa, istihdam olan kişi sayısı 30 milyona ulaşıyorsa ve çalışılabilirlik düzeyi yüzde 53’lere çıkıyorsa işte bunlar Sayın Cumhurbaşkanımızın uyguladığı politikalar neticesindedir arkadaşlar.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – 665 milyar faize ödeniyorsa... Onu da söyle.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, ben size şunu soruyorum arkadaşlar: Siz şimdi hep beraber hareket edeceksiniz ya, 2023’e hazırlanıyorsunuz ya... Burada Sayın Durmuş Yılmaz da var, ekonomiyle tabii ki çok haşır neşir olmuş, eğitimini almış; tabii ki biz saygı gösteriyoruz ama burada 2023’e dair, ekonomiyle ilgili ne politikalar izleyeceğine dair herhangi bir öngöründe bulunmadı, sadece eleştirdi.

CAVİT ARI (Antalya) – Muhalefette çünkü.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, muhalefet demek eleştirmek demektir, doğru ama muhalefet demek aynı zamanda alternatif olduğunu göstermek demektir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ne söylesek alıp yapmaya kalkıyorsunuz yarım yamalak.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben buradan vatandaşlarımıza sesleniyorum arkadaşlar: Bu arkadaşlarımız da neticede...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bu aşırı müdahalenizin sebebini anlayamadım doğrusu, rica ediyorum. Kâmil Bey’e birazdan söz vereceğim, cevap verir o.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bu, Cumhuriyet İttifakı arkadaşlar ve diyorlar ki: “Siz ihracatı artırdınız, 36 milyar dolardan 250 milyar dolarlara çıkardınız ve sizden şunu bekliyoruz: 500 milyar dolara çıkarmanızı istiyoruz.” Arkadaşlar, biz size söz veriyoruz, bu ihracatımızı inşallah 500 milyar dolara çıkaracağız.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – İsmail Bey, ithalatı söyleyin, ithalatı!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Bakanım, özellikle ticaretin düzenli bir şekilde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, yeterince müdahale ettiniz, size yapılmasını istemediğiniz bir şeyi başkalarına yapmayın lütfen; rica ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Diğer taraftan, ihracat yaparken, o yönde büyük adımlar atarken 85 milyon vatandaşın da kaliteli malı ucuza tüketmesinin de bizim için çok önemli olduğunu biliyoruz, zaman zaman da bunu size iletiyoruz, bu alanda da gerekli adımları atıyorsunuz.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – 2023 hedefleriniz vardı, ne oldu?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben sözü daha fazla uzatmak istemiyorum.

Bütçemizin hayırlı olmasını temenni eder, hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum İsmail Bey.

II.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bülent Bey’e ismen kısa bir yorum yapmıştı.

Buyurun, kısa olursa sevinirim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İsmail Bey’in, değerli doktorumuzun iyi niyetle söylediğine inanıyorum ama neden icap etti onu anlayamadım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkan olduğu için...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Kılıçdaroğlu'nun yurt dışına gitmesi seçimden sonraki bir iktidara hazırlık mahiyetindedir. Uluslararası ilişkilerde de bu tür konuları yerinde kullanırsanız... Tabii ki milletlerin birbirine maddi olarak ihtiyaçları var, yeter ki emperyalist maksatlara alet olmayın. Bu para, bu ilişkiler her zaman gereklidir “uluslararası ilişkiler” diyoruz. Sayın Maliye Bakanımız birkaç ay önce oraya birkaç kere gitti, Sayın Cumhurbaşkanı birkaç kere gitti; bunları olumsuz olarak düşünmemek gerekir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Nereden icap etti tekrar anlayamadığımı belirtiyorum. Teşekkür ederim bu fırsatı verdiğiniz için de İsmail Bey.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bunu özellikle söyleyebilirim size.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

İsmail Bey, ismen referanslar yaparak çalışma süremizin uzamasına bayağı katkınız oldu, teşekkür ediyoruz.

Durmuş Bey’e de söz veriyorum.

Buyurun.

7.- *Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz'ın, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in 2023 yılı Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında kendisiyle ilgili bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İsmail Bey'in bu konularda söz söylemesi benim orta kulak ameliyatı yapmam gibi bir şey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayıp etti. Bu ne kibir!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buna ben katılmadığımı ifade etmek istiyorum. Bütün vekillerimiz her konuda söz söyleme hakkına sahiptirler, burası akademik bir ortam değil, milletin temsilcileri her konuda fikirlerini ifade ederler, bunu bir düzeltilim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, açar mısınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Açtım, buyurun, düzeltilim bunu.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dolayısıyla, yaptığımız eleştiriden sonra önerdiğimiz çözüm... Türk ulusal kimliğimiz olan, ulusal itibarımız olan, namusumuz olan Türk lirasının itibarını korumak buradan geçiyor; bu kadar da basit.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çözüm söyle çözüm.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler sağ olun.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Ticaret Bakanlığı (Devam)*

b) *Rekabet Kurumu (Devam)*

c) *Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kamil Okyay Sındır...

Buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Ticaret Bakanımız, değerli bürokratlarımız ve bağlı kuruluşların değerli başkan ve yöneticileri; hepinizi saygıyla selamlamak istiyorum.

“İktidar partisi” demeyelim de Meclisimizin 1’inci partisi olan arkadaşlarımıza ben de şunu söylemek isterim: Bizler muhalefet partilerinin milletvekilleri olarak, sizin duymak, sizin görmek istediğiniz şeyleri söylemekle mükellef değiliz ama sizin duymanız, görmeniz, göremediklerinizi bilmeniz, bilemediklerinizi bilmeniz için gerekenleri söylemeye, göstermeye çalışıyoruz. Dikkatle dinlerseniz, not alırsanız, eksiklerinizi de bu şekilde tamamlama ihtiyacı duyarsınız; bunu belirtmek istiyorum öncelikle.

Sayın Bakanım, tabii, çok söylendi ama birkaç cümle de ben söyleyeyim. Bütçenizi ben de inceledim; 2019’dan 2023’e kadar bütçedeki artış oranlarınız hep merkezî yönetim bütçesinin artış oranlarının altında kalmış, sürekli. Siz de yüzde 1 artmış 2019’dan 2020’ye, merkezî yönetim bütçesi 14 artmış; siz de 14,5 artmış, bir sonraki yıla merkezî yönetim bütçesi 22,9 artmış yani hep altta kalmışsınız; hep gittikçe küçülen, küçülen, küçülen bir bütçe olmuşsunuz. En son 2023 yılında da

bir önceki yıla göre yüzde 102,6'lık bir artışınız var, merkezî yönetim bütçesindeki artış oranı yüzde 155. Merkezî yönetim bütçesinde ki oranınız da 2019'da yüzde 0,59'dan şu anda yüzde 0,38'e kadar gerilemiş.

Dış ticaretle ilgili çok şey söylendi; ihracat geçen yıla göre yüzde 15,4 artmış ve ilk on ayda 209,5 milyar dolara ulaşmış ancak ithalat geçen yıla göre yüzde 39,5 bir artış göstermiş, 300,5 milyar dolara... Tabii ki dış ticaret açığı da on ayda 91,1 milyar dolar düzeyine ulaşmış.

Bir şey daha dikkatimi çekti, dış ticaret hadleri üzerinden baktım, 2015 yılını 100 alırsak, 100'e endekslerseniz Ağustos 2022 itibarıyla ihracat birim değer endeksi 110,7, ithalat birim değer endeksi 151,7. Değer üzerinden ithalattaki birim değer endekslendiğinde ihracatın çok daha üzerinde bir endeks değeriyle karşılaşılıyor. İhracat miktarı endeks üzerinden 153, miktar olarak ithalat 120,4'te kalmış ancak değer üzerinden böyle olumsuz bir durum var.

Teknoloji yoğunluğu itibarıyla da Cumhurbaşkanlığı yıllık programında da TÜİK'ten alınan rakamlara göre, yüksek yoğunluktaki imalat sanayi ihracatının toplam içindeki payının büyümesi beklenirken 2017'de 3,9'dan 2021'de 3'e kadar düşmüş durumda. Yine, imalat sanayinin ihracat artışı 2020'den 2021'e yüzde 33 artış gösterirken 2021'den 2022'ye yüzde 18,3 artış göstermesi, ithalatta ise 2020'den 2021'e yüzde 14,6 iken 2021'den 2022'ye yüzde 26,7 artış göstermesi ithalata dayalı bir üretim anlayışının ne kadar gittikçe köklendiğinin bir göstergesi.

İdari bütçe teklifinizin gerekçeler bölümünü de dikkatle inceledim. Dikkatimi çeken bazı hususlara da dikkatinizi çekmek istiyorum. Örneğin, ihracatın dünya ticaretinden aldığı payı standart hep 1 almışsınız. Önümüzdeki yıllar hiçbir artış öngörmüyorsunuz dünya ticaretinden aldığımız pay üzerinde. Orta yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatının toplam imalat sanayi ihracatı içindeki payını da yüzde 38 düzeyinde sabitlemişsiniz.

Diğer bir dikkatimi çeken konu, esnaf ve sanatkârların kullandığı hazine destekli kredi miktarı 2022'de 39 milyar 977 milyon iken 2023'de 30 milyar TL olarak öngörülmüş. 2023, 2024 ve 2025'de hep aynı değer, hiçbir artış öngörmemişsiniz, öngörülen hedefler, enflasyon vesaire hedefler bir kenara. Örneğin, lisanslı depo sayısı yılda 1 ya da 5, en fazla 5 lisanslı depo artışı öngörmüşsünüz. Bu da bence çok kabul edilebilir bir artış oranı değil.

Tüketicinin sağlık ve güvenliğiyle ekonomik çıkarlarını koruyucu tedbirler alma konusunda da yine hedefleriniz sınıfta kalmış. 2021'de 4.275 ürün parti denetlemesi yapılmış, 2023'e bunun neredeyse yarısı 2.800'ü hedefliyorsunuz bu denetleme konusunda.

Sayıştay raporuna şöyle bir baktım. "Diğer bulgular" başlığı altında -bana göre hani gerçi her ne kadar mali rapor ve tablolara verilen görüşle ilgili olmayan bulgular olsa da bu diğer bulgular- 3, 4, 5 ve 6 no.lu bulgular dâhilde işleme rejimi kapsamında belirtilen bulgular ve bana göre, kanımca da birçok bulgudan da çok daha önemli ve ciddi bir kaçak alanı olarak değerlendirilecek konular var bu dâhilde işleme rejimi kapsamında. Malumunuz, ithal edilen ürün -örneğin buğday- miktarı kadar ihracat yapılması şartı aranıyor dâhilde işleme rejimi kapsamında. Örneğin, buğday unu, buğday irmiği, makarna, şehriye, bulgur, aşurelik buğday ve hazır veya anında noodle ihracatı öngörülen Dâhilde İşleme İzin Belgesi kapsamında yapılması gerekiyor. Bunun gibi, mısır, mısırdan nişasta vesaire, kümes hayvanları eti, mercimek, yağlı tohumlar, bitkisel yağlar, balıklar yani aklınıza gelebilecek birçok tarım ürününde dâhilde işleme rejimi kapsamında alımlar yapılıyor. Peki, bakıyoruz bulgulara, ne diyor bakınız: "Örneğin bir süt firmasının peynirlerde kullandığı tereyağı oranına ilişkin ekspertiz raporunun, herhangi bir laboratuvar analizi yapılmadan verilmiş olup aynı zamanda söz konusu raporun gıda mühendisi yerine makine ve inşaat mühendisi tarafından hazırlandığı görülmüştür." Dâhilde işleme rejiminin ekspertizi inşaat mühendisi mi bir gıda sektöründe? Gine diyor ki rapor: "Ayrıca,

çoğu ekspertiz raporunda -tırnak içinde- her ne kadar mamul ürünü incelemesek de firma tarafından verilen kullanım oranlarının uygun olduğu düşünülmektedir.” Ve siz bunlara göre dâhilde işleme rejimini yürütüyorsunuz, dâhilde işleme rejimi kapsamında ithal edilen ürünün aynen ihraç edildiğini var sayıyorsunuz ama işte öyle olmuyor maalesef. “Rusya’dan, Ukrayna’dan un ithal ediyoruz, bunun tamamını ihraç ediyoruz.” söylemleri havada kalıyor. Gine mısırla ilgili “GDO’lu mısırlar hayvan yemi olarak getiriliyor.” diye söyleniyor ancak ne hayvan yemi; onlar doğrudan gidip nişasta bazlı şeker üretiminde, gıda üretiminde değerlendiriliyor şüphesini de ortaya çıkarıyor.

Sayın Bakan, esnafımızla ilgili birkaç konuya da değinmek istiyorum. Esnafla ilgili verilen bir soru önermesine sizin Bakanlık olarak verdiğiniz cevap, 2019 ile 2022 Ağustos arasında 381.218 esnafın kepenk kapattığı yönünde ve 2022 yılının ilk dokuz ayında 85.181 gibi bir başka rekor var. KOBİ’lerin bankalara borcu Eylül 2022 itibarıyla 1 trilyon 770 milyar 854 milyon lirayı bulmuş durumda, takipteki borçları da neredeyse 60 milyar lira, yani 353.785 KOBİ takipte, sorunlar yaşıyor.

Esnafın bu sorunları içerisinde, örneğin yüksek oranda enflasyonun artan üretim maliyetleri karşısındaki etkileri mal ve hizmet fiyatlarını yükseltiyor, tüketici de zorunlu olarak tabii, ihtiyaçları dışında daha az harcama yapmaya çalıştığı için esnaf arada sıkışıyor, maliyetinin çok üzerinde veya kimi zaman da altında mamul satmak zorunda kalıyor.

Kira artışlarına kalıcı ve kapsayıcı bir düzenleme getirilmesini istiyorlar esnafımız. TÜFE gerçekleşmesi ne olursa olsun meskenler için yıllık 25’le sınırlandırılan kira artışını esnaf da talep ediyor.

Akaryakıt zamlarının karşısında özellikle şehir içi taşımacılık faaliyetlerinde bulunan esnaflarımızın komisyonlarca belirlenen fiyat tarifelerine göre hizmet vermek zorunda oldukları için kazançları maliyetlerini karşılayamaz durumda.

Çok yüksek elektrik faturalarından, yüksek diğer girdi maliyetlerinden şikâyetçi esnafımız. Birçok sektörde faaliyet gösteren esnafın girdi kalemlerinde yüzde 100 ve üzerinde artış gerçekleştiği için döviz kurunun artması ve buna bağlı olarak doğal gaz, elektrikli ithal girdilere gelen zamlar fiyatların âdeta her tarafta zamlanmasına neden oluyor.

AVM ve zincir marketlerin haksız rekabetinden şikâyetçi esnafımız.

Finansman ihtiyacı var. EYT’yle ilgili sorunun kendileri açısından da çözülmesini istiyorlar ve kısmi ihya talepleri var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Zaman zaman çıkarılan yasalarla esnaflarımızın ödenmemiş BAĞ-KUR prim borçları silinmekte. Bu kapsamda durdurulan sigortalılık sürelerinin emeklilikte talep edilmesi hâlinde mecburen tamamına borçlanma zorunluluğu getiriliyor; gibi gibi, bunları daha sayabilirim ticari araçlarla ilgili de.

Bir iki kelime Helal Akreditasyon Kurumuna ve Rekabet Kurumuna ilişkin de söylemek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süremiz doldu, çok kısa olursa.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Çok kısa, Sayın Başkanım, fazla zamanınızı almayacağım.

Sayın Helal Akreditasyon Kurumumuzun Değerli Başkanı, GDO’lu ürünle ilgili bir soru önermesine bunun helal olmadığını belirtmiştiniz ama bu ülkeye GDO’lu ürün hayvan yemi olarak geliyor, hayvan yemi olarak hayvanlara tüketiriliyor ve o hayvanları bizler tüketiyoruz. Bunun helal olup olmadığını bana lütfen söyler misiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Rekabet Kurumunun da çalışmaları içerisinde... Sayın Başkanım, bu konuyu da önemle, özellikle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümle lütfen, sadece bir cümle.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bir cümle.

Rekabet Kurumunun görev, yetki ve sorumlulukları itibarıyla kurulun resen de müdahil olma hakkı var kanun gereği ama birçok tarım ürünüde, tarımsal ürünlerde oluşan fındıkta...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – ...kirazda bunu göremiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bu anlamda Bakanlığınızın bütçesi...

(Mikrofon Başkan tarafından kapatıldı)

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bir hayırlı olsun...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, zorluyorsunuz her zaman.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bakanlığınızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bir son cümlemizi istemiyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben söz verdim ama sürekli başka konular getirince bir sınırı var hani.

Sayın Salih Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, çok kıymetli Komisyon üyeleri; Ticaret Bakanlığı bütçe görüşmeleri üzerine söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Ticaret Bakanlığı bütçesinin en önemli kalemleri ihracat, esnaf, kooperatifler. Bununla alakalı olarak Sayın Bakanımız önemli sunumları gerçekleştirdi. Değerli Bakanımıza sunumları için teşekkür ediyorum.

Cumhurbaşkanımızın açıkladığı Türkiye'nin yeni ekonomik modeli doğrultusunda yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve büyüme odaklı ekonomik model içerisinde bu yıl hakikaten yüz akı olarak değerlendirdiğimiz en önemli kalemlerden biri ihracat, istihdam ve büyüme. Bu alanda Ticaret Bakanlığımızın önemli çalışmaları söz konusu oldu. Geçtiğimiz yıl özellikle küresel ekonomiyi derinden etkileyen Covid-19 salgını ve küresel tedarik zincirindeki aksaklıklara rağmen yüzde 11,4 oranında büyüyerek son elli yılın en güçlü büyüme hızını yakaladık. Bu yıl ortaya çıkan Rusya-Ukrayna savaşı ve enerji krizi gibi yeni sorunlara rağmen 2022 yılında da ekonomik büyümeyi devam ettirdik. Bu da Türkiye'nin açıkçası güven veren bir ülke olduğunu, hâlen yatırım iştahı olduğunu ve üretim iştahı olan bir ülke olduğunu göstermektedir.

Bunun yanı sıra, tabii, bu küresel ekonomik krizde pandeminin etkisinde arz ve talep dengesi bozulmasına, üretim çarkları tahrip edilmesine, tedarik zinciri kopmuş olmasına rağmen, ülkelerin kendi içerisinde geliştirdikleri ekonomik milliyetçiliklerle beraber ciddi oranda arz ve talep dengesinin bozulması gibi sorunlarla karşı karşıya kalmış olmamıza rağmen Türkiye çok farklı bir ayrışma gerçekleştirdi; güven veren bir ülke olma özelliğini korudu ve ihracattaki bu artış trendini sürdürülebilir bir hâle getirdi.

Son olarak da bu yılki ihracat rakamlarına baktığımızda 225 milyar dolar civarında bir ihracat rakamını yakaladık. Bunu esasta revize edilmiş 2023 hedeflerinde yakaladığımız kalemlerin en önemlilerinden birisi olarak değerlendiriyoruz; bu konuda Sayın Bakanımızın çalışmalarını takdir ediyoruz. Bu yıl, yine -sunum kitapçığında da fark ettim- ihracattaki bu artışı daha kurumsal ve yapısal bir statüye kavuşturmak anlamında ihracat desteklerini tek bir çatı altında toplayan bir karar oluşturdu. Bunun çok önemli faydaları olacağını düşünüyorum ve özellikle bu yeni mevzuatla beraber ihracatçılarımızın eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin yanı sıra pazara giriş belgeleri edinmeleri, uluslararası rekabetçiliklerin geliştirilmesi, yeni pazarlara açılmalar ve etkin tanıtım faaliyetleri yaparak iş bağlantıları kurmaları, bu pazarlarda daha çok tutunmaları, teknoloji transferi gerçekleştirmeleri, tasarıma dayalı küresel markalı ürün ihracatı gerçekleştirmeleri konularında önemli iyileştirmeler yapılmasının önünü açtı. Nitekim şunu da fark ediyoruz ki ihracat alanlarında daha da bir çeşitlenme var; ihracat sadece rakamsal olarak artmadı, hem ürün bazlı arttı hem de ihracat yapılan ülkelerin sayısı arttı. Ayırt edici bir başka faktör de... Biz son yirmi yılda ihracatı çok ciddi oranda artırdık; 36 milyar dolarlardan 225 milyar dolara çıktı ama son yirmi yılda hizmet ihracatını 4 kat artırdık; bunu önemli bir artış olarak değerlendiriyoruz ve bu yılın ilk sekiz ayında yüzde 66'lık bir artışla 52 milyar doları yakalamıştır ve hedefin de 100 milyar dolarlık bir ihracat olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, konuşmaların özetinde muhalefet partileri tarafından şu ifade edildi, Türkiye'de her alanda geriye gidildiğini ifade edildi ama bizim bunlara katılmamız mümkün değildir. Hiçbir şey yapmadığımız ifade ediliyor. Her şey ortadadır, ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz. Sonuçta, 2002-2021 dönemlerinde ülkemizde gayrisafi yurt içi hasılda reel olarak, dolar bazında yüzde 172, nominal olarak yüzde 238 büyüme kaydedildi yani kişi başına gelir 2002 yılında 3.608 dolar seviyesindeyken bugün 3 kat artmıştır, bu da kişi başına düşen millî gelirin de 3 kat arttığını ortaya çıkartmaktadır; bu, her alana sirayet etmektedir, yansımaktadır.

2002-2021 yılı büyüme oranları ortalaması yüzde 5,5'tur; 2021 yılında sadece yüzde 11 oranında büyüme sağlanmıştır, şu anda, 2022 yılının ikinci çeyreğinde ise yüzde 7,6 oranında büyüme sağlanmıştır. Baktığımızda Türkiye, hakikaten dünyanın sayılı büyük ekonomilerinden biridir; dünyanın 20 ülkesinden biri, Avrupa'nın 8'inci büyük ekonomisi konumundadır. Satın alma gücü paritesine bakmak gerekiyor, ekonomi literatüründe bu, çok dikkate alınan bir oran, bir değer olarak dikkate alınıyor. Türkiye satın alma gücü paritesine göre 2021 yılında dünyanın en büyük 11'inci ekonomisi olma konumunu korudu, Avrupa'nın ise 4'üncü büyük ekonomisi yani satın alma gücü paritesine baktığımızda, hakikaten Türkiye'de canlı bir ekonomi var, ticaret var, alışveriş var; Bakanımız açıkladı e-ticaret oranlarını, elektronik ticaret oranları ciddi derecede artış gösteriyor. Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun oy birliğiyle çıkarıldı, burada, Bakanımızın uzlaşmacı kültürünü, yaklaşımını takdir ediyoruz. Her ne kadar bu yasa birileri tarafından, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından "Yanlış el kaldırdınız." diye uyarılıp tekrar Anayasa Mahkemesine gitmek durumunda kalsalar da Parlamentoda gerçekten güzel bir atmosfer olduğunu ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, ben son olarak şunu ifade etmek istiyorum: İstihdam alanında da Türkiye hakikaten çok hızlı bir şekilde yol aldı ve Covid öncesindeki rakamlara yaklaşmış ve hatta Covid öncesindeki rakamları geçmiş durumdadır. Kolay değildir, Covid sürecinde en çok rastladığımız olaylardan biri, firmaların çok sayıda işten çıkarma gibi durumlarla kapanmalarla beraber tedbir olarak işçileri işten çıkarmak durumunda kalmasıydı. Biz buna karşı önlemler aldık, "Kısa süreli çalışma ödenekleri, vesaire." diyerek süreci yönettik. Ancak, şu anda pandeminin etkilerinin azalmasıyla birlikte, biz, istihdam edilen kişi sayısının 2021 yılında 1 milyon 985 bin kişi artırarak 28 milyon 797 bin kişiye ulaştırdık. 2022 yılı Ağustos ayında ise önceki yılın aynı ayına göre yüzde 6,3'lük artışla 1 milyon

863 bin kişiyle 31 milyon 344 bin kişi istihdam rakamına ulaşmaktadır. Bu da -zaten açıklandı- şunu gösteriyor: İşsizlik oranları azalıyor, istihdam oranları artıyor. Ekonomimiz salgın öncesi dönemdeki istihdam rakamlarını geçmiş durumdadır.

Biz milletimizin her alanda refahı, huzuru, güvenliği için gece gündüz çalışıyoruz, çalışmaya devam ediyoruz. Birçok alanda hâlen bazı ülkeler pandeminin etkileriyle uğraşırken biz istihdamda, ihracatta, büyümede örnek alınacak seviyelere gelmiş durumdayız.

Değerli Bakanım, bir teşekkürü de esnaflarımız adına yapmak istiyorum. Sık sık esnaf ziyareti yapan bir siyasetçi olarak ifade etmeliyim ki esnafın her zaman yanında duran bir yaklaşımınız var. Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, değerli bakanlarımızın da bu istikamette çalışmaları esnafımızın yüzünü güldürmektedir. Şu anda, hakikaten, Esnaf Kredi Kefaletleri aracılığıyla esnaf ve sanatkârlara yüzde 50, bazen yüzde 100 faiz indirimli yani faizsiz kredi imkânları sağlanmaktadır. 2002 yılında özellikle esnaf ve sanatkâr kooperatiflerinin bankadan kullandığı kredi faiz oranları yüzde 47 iken şu anda 2022 yılı Ağustos ayı itibarıyla esnaf ve sanatkârların yüklendiği faiz oranı yıllık yüzde 7,5 oranlarına düşmüştür. Bu, önemli bir ayrıntıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız Sayın Cora.

SALİH CORA (Trabzon) – Ayrıca, genç girişimcilerin faydalandığı kredilerin üst limiti 300 bin TL'ye yükseltilmesi, genç girişimciler için yaş sınırının 35 yaş sınırına çıkarılmış olması önemli gelişmedir. Ben bundan dolayı sizlere teşekkür ediyorum.

Bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Bey, çok kısa lütfen. Tartışmayı bitirdik.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Evet, evet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok kısa, bir cümle.

II.- AÇIKLAMALAR (Devam)

8.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz'ın yaptığı açıklamadaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkanım, ben burada Sayın Durmuş Yılmaz Beyefendi'ye ekonomiyi bilmiyorsunuz diye bir şey söylemem, söylemem de doğru olmaz. Ben sadece şunu söyledim: Siz, diyelim ki 6 parti bir araya gelip iktidara geleceğinizi iddia ediyorsunuz ama burada ekonomiyle ilgili bir vizyon çizmediniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Yani ben merak ediyorum sadece nedir dedim. Yoksa herkes kendi mesleğiyle ilgili mutlaka o işi en iyi bilir yani öyle bir şey olmaz ama ben tabii ki Durmuş Bey'in...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama bunu devam ettiremeyiz ki Durmuş Bey yani bir hakaret yok, bir şey yok. Ne demek ettiğini izah etti sadece.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size daha önce söz verdim. Rica ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bu şekildeki tabii ki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Bey, keşke almasaydınız söz. Bakın, devam edeceğiz yani. İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kulak burun boğaz uzmanı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bitiremeyiz ki sabaha kadar isterseniz devam edin, karşılıklı konuşun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Herkesin farklı mesleği olabilir yani burada herkes ekonomist olmak zorunda değildir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım, bir satışma yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir hakaret yok, kendi ne demek istediğini sadece...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Açar mısınız mikrofonu lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Efendim?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Açar mısınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya, size bir hakaret yok, ne demek istediğini sadece izah etti.

Buyurun.

9.- *Ankara Milletvekili Durmuş Yılmaz'ın, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İsmail Bey, sen anlamadıysan ben ne yapayım? Benim yaptığım konuşmanın içerisinde vizyon da var cevap da var ama sen kavrayamadıysan ben ne yapayım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Ticaret Bakanlığı (Devam)*

b) *Rekabet Kurumu (Devam)*

c) *Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, son konuşmacı Cavit Arı Bey, sonra soru-cevap bölümüne geçeceğiz.

Buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, Sayın Başkan, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlarımız, sayın basın mensupları; ben de öncelikle sizleri selamlıyorum.

Şimdi, iktidara mensup arkadaşlarımız bizlerin muhalefet olarak yapmış olduğu eleştirileri ve ayrıca, önerileri bugüne kadar anlamak istemediler ve anlayamadılar. Şimdi, öncelikle, bizim görevimiz, iktidarın yanlışlarını ortaya koymaktır ve sonra da kendimize göre doğruları anlatmaktır. Bunun içerisinde bizim çok kez söylediğimiz doğruları bu iktidar da zaman zaman yerine getirdi;

bizim seçim vaatlerimizi, önerilerimizi süreç içerisinde yerine getirdiğine dair örnekleri de var. Demek ki bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak doğru bir muhalefet tarzı izlediğimizi ve seçim vaatlerimiz arasında da gerçekçi vaatler olduğunu sizler de görerek bizim vaatlerimizi uygular durumda oldunuz.

Şimdi, derler ki “Siz ne yapacaksınız?” Öncelikle, bugün biz görüşülmekte olan Bakanlığın...

Eğer, orada iktidar partisi mensubu milletvekili, Bakanı rahatsız etmez de Sayın Bakan da beni dinlerse... Sayın Bakanım, kusura bakmayın, arkadaş herhâlde sizi başka yerde göremiyor ki burada gördü, geldi derdini anlatıyor.

Şimdi, öncelikle ne yapmak lazım? Öncelikle bu iktidarın, düzeltiyorum, bu ülkenin ekonomisinin, ticaretinin büyüebilmesinin belli koşulları var. Bugün belirli rakamlar sayıyorsunuz, bu rakamların gerçekçi olmadığı, daha doğrusu Ticaret Bakanlığı gibi bir bakanlık yönüyle baktığımızda bütçenin yeterli olmadığı uzun gerekçelerle anlatıldı. Ancak ülkemizde ticaretin, refahın artmasının başka koşulları var. Şimdi, yurt dışında da zaman zaman konuşulduğuna dair biraz önce ifadelerde bulunuldu. Evet, bu ülkenin daha çözemediği çok şey var. Bakın, bir pandemi süreci yaşandı, iktidar olarak siz bu süreçlerde yani -biz milletvekili olduğumuz günden beri aşağı yukarı- hep belli bahanelere yüklenen, belli bahaneler arayan bir iktidarsınız. İşte, yakın tarihte de ticaretle ilgili, esnafla ilgili bahaneler, işte, bu pandemi süreci başta olmak üzere, efendim, yok dış güçler... En son daha üç ay önce çıkmış bir Ukrayna-Rusya savaşına bağlayacak kadar her şeyi belli bahanelere atan bir anlayışı bugüne kadar sürdürdünüz. Ancak esas sorun şu Sayın Bakanım: Bakın, bu ülkeye dışarıdan baktığımızda, dışarıdan bakıldığında ve içerideki vatandaşımız, hukukla ilgili hukuk güvenliğiyle ilgili ne düşünüyor? Buna bakıyor muyuz? Yani eğer ticaretimizi artıracaksak, ülke güvenilirliğini artıracaksak hukuk güvenliğinin bu ülkede olması lazım, evet, temiz paranın bu ülkeye giriş yapıyor olması lazım. Kara para konusu, evet, gündemimizde yer işgal etmekte, gelen paranın nasıl geldiği, ne tarzda bir para geldiği, kayıtlarda ne şekilde yer aldığı konusu tartışma konusu; kara paranın bu ülkede olmaması lazım.

Yine, “başta yargı” dedik çünkü yargı, her şeyin başıdır Sayın Bakan. Yurt dışından buraya yatırım yapacak olan bir yatırımcı, Türkiye’nin yargısına nasıl güvenecek? Güveniyor mu güvenmiyor mu, yaptığı yatırımın yarınla ilgili geleceği ne olacak; bu konular çok daha önemli.

Yine, bakın, bizim en önemli sorunumuz, katma değeri yüksek olan ürünlerin ihracatını hâlâ gerçekleştirememiş olmamız.

Yine, bakın, ülke kaynaklarının korunması, iktidara geldiğiniz dönemden... Yani son yirmi yıllık süreçte sayın iktidar mensubu milletvekili arkadaşlar, Sayın Bakanlar, buraya gelenler, 2002’den 2022’ye kadarki rakamları hep 2002’den başlayarak sayan sizler; 2002 ve cumhuriyetin kurulduğu günden bu tarafa yapılan, açılan fabrikaları ve satılan fabrikaları da burada sayın. İşte, ülkenin kaynaklarını da bugüne kadar hoyratça kullanırsak, elimizdeki fabrikaları satar, daha sonra ithalata mecbur kalırsak ülke ticareti büyümez.

Demokrasiyi ne kadar özümsemişimizle alakalıdır, özgürlükleri ne kadar özümsemişimizle alakalıdır birçok şey.

Bakın, esnaf odalarının seçimleri oldu. Gidiyoruz, kendi ilimizde veya başka illerde denk geliyoruz. Esnaf oda temsilcileri, sizi iktidar olarak eleştirmekten korkuyor Sayın Bakan; eleştiremiyor, esnafın derdini konuşmuyor. Genel kurullarında esnaf derdini konuşabilen bir esnaf oda seçimi görmedim ben çünkü ertesi gün hemen ona telefonlar geliyor, hemen “Evet, eleştirmişsin...” Brak Genel Kurulu, başka bir basın açıklamasıyla dahi eleştirilse, esnafın derdini dile getirirse, ertesi gün telefon açılan esnaf oda başkanları bu ülkede olduğu müddetçe huzur olmaz, esnaf rahat içerisinde çalışamaz. Siz bunlara da bir bakın bence Sayın Bakanım.

Şimdi, bakın, bakkallar, marketler gibi küçük esnafın sorunlarını siz hâlâ çözemediniz. Yani sanki bu ülkede her şey güllük gülistanlıkmış gibi... Hâlâ bakkal, market ve diğer küçük esnafımız can çekişir vaziyette. Neymiş efendim? Üye kayıtlarında sayılar artan vaziyetteymiş. Ben size söyleyeyim, bizim de dolaştığımız, oda ziyaretlerinde gördüğümüz şu: Birçok esnaf, kredi müracaatları yönüyle birtakım kredilere müracaat edebilmek için, yeni kayıtlar yaptırmak zorunda kaldığı için yeni kayıtlar sanki artıyormuş gibi gözükse de krediye müracaat eden esnaf sayısı, krediye ihtiyacı olan... Bakın, ulaşılabilirlik başka bir şeydir, krediye muhtaç olmak başka bir şeydir. Bugün Türkiye’de kaç esnaf var? Kaç esnaf krediden yararlanmak zorunda? Kaç esnaf geri dönüşümle ilgili sıkıntı yaşıyor? Kaç esnaf bugüne kadar borcunu ödeyememiş, icralık duruma düşmüş? Bunlardır işin esası olan.

Şimdi, ülkede ekonomiyle ilgili gerçekten sorunlar var Sayın Bakan. Bakın fabrikasını satın da otelini satın da kur korumalı mevduat sistemine giren işletmeciler var. Neden? Çünkü orada kazanamamış ama kur korumalı mevduatta temiz parasını bugüne kadar almış.

Şimdi, piyasaya şöyle baktığımızda, son dönemlerde inşaat sektöründe bir gayrimenkul hareketliliğini görebilirsiniz. Ben size söyleyeyim, Antalya’da örneğin en çok hareketlilik inşaat sektöründe, bunun da sebebi yurt dışından gelen yabancılar. Yurt dışından önce kontrolsüz gelenler, sonra yerleşmek amacıyla gelenler, son dönemde Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle gelen yabancılar, bugün inşaat sektörünü patlatmış durumda. Rakamlar zaten, enflasyonla vatandaşın ulaşamayacağı gayrimenkul fiyatlarına yükselmiş durumda, kiralar da yine aynı şekilde yükselmiş vaziyette.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sürenizin dolmak üzere.

Son cümlelerinizi alayım.

CAVİT ARI (Antalya) - Bakın oteller dolu diyoruz, bundan da çok memnunuz, otellerde müşteri olsun -özellikle bir Antalya Milletvekili olarak bundan da büyük mutluluk duyarım; onu da ayrıca söyleyeyim- ama özellikle bu mevsimde gelenler bilhassa Avrupa ülkelerindeki emekliler. Avrupa ülkesindeki emekliler gelip bizim otellerimizde on gün on beş gün, belki de ifade edildiği şekliyle bir ay iki ay kalacak ama Türk vatandaşı olan emeklilere de veya vatandaşımıza da ücretlerinin en düşük olduğu kış aylarında tatil yapması önerilen bir ülkede yaşıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Süreniz yarım dakika da aştı.

Teşekkür ediyorum.

Fikret Bey, kısa bir müdahale için buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Evet, Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de 2023 yılı Ticaret Bakanlığının bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, devamlı ihracatta artıştan bahsediyorsunuz ama ihracata paralel olarak da ithalat daha fazla artmış durumda. Hani bu ekonomik modeli ihracata temellendiriyorsunuz, dayandırıyorunuz; keşke hani ithalatta azalma görsek “Evet, doğru yoldasınız.” diyeceğiz ama maalesef ihracatla birlikte ithalatın da katlanarak arttığını görmek bizi üzüyor. İthalatı azaltmak için ne gibi yöntemler kullanacaksınız? Bunu ben merak ediyorum açıkçası.

Diğer bir nokta, sunumunuzda diyorsunuz ki “Efendim, dünya ekonomisiyle tam bir entegrasyon sağlayacağız.” ve yine artan küresel faiz oranlarından bahsediyorsunuz. Dolayısıyla entegre olmak için, dünyada faizler artıyorsa Merkez Bankasının politika faizini düşürmesi yani bir paradoks oluşturmuyor

mu? Hem “Dünyayla entegre olacağız.” diyorsunuz, dünya faiz artırırken siz faiz düşürüyorsunuz. Dolayısıyla da Türk lirasının değerini iyice yerlere indiriyorsunuz yani bu bence bir paradoks açıklığı, buna da bir açıklık getirmenizi rica edeceğim.

Diğer nokta, kara parayla ilgili. Yine, sunumunuzda tarihin en yüksek oranda uyuşturucu maddelerinin yakalandığı rekorlardan bahsediyorsunuz. Sayın Bakan, şunu ifade edeceğim: Yakaladığımız miktarlar fazla olabilir önceki yıllara göre ama bir de yakalamadığımız miktarlar var açıklığı yani bu da şunu gösteriyor: Demek ki ülkemiz artık bir uyuşturucu bataklığının üssü hâline gelmiş, siz ancak belki yüzde 10’unu yakalyorsunuz, yüzde 90’ı yakalayamıyorsunuz ki çok büyük oranda yakalayamadığınız uyuşturucu da var. Dolayısıyla da yani bir nevi de bu kitapçık bunu da itiraf ediyor açıklığı ki zaten hani İstanbul’daki yabancı mafyaların hesaplaşmaları da bunu gösteren, bunun ispatı niteliğinde.

Yine, diğer bir nokta, “Efendim, siz muhalefetsiniz, ana muhalefetsiniz, nasıl bir ekonomi yönetimi sergileyeceksiniz?” dedi İsmail Bey. Buradan söylemek istiyorum, biz öncelikle liyakatli kadroları göreve getireceğiz, hukukun üstünlüğünü tesis edeceğiz ve bilimsel bir ekonomi yönetimi sergileyeceğiz. Yani böyle efendim “Faiz sebep, enflasyon sonuç, ekonomi, gözlerdeki ışıltı, epistemolojik kopuş”la falan ilişkimiz olmayacak. Biz, ekonomiyi bilimsel olarak işin ehline teslim ederek bir yönetim anlayışı sergilemeyi düşünüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Tekrar bütçenizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Ben teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu arada Orhan Bey’in de bir söz talebi oldu onu da alıp sonra soru-cevaba geçireceğiz.

Buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Bugün hatiplerin konuşmasında sıkça bu 2011 yılında konulan 500 milyar dolar ihracat hedefi üzerinde sıkça duruldu.

Tabii, 2002’de Türkiye’nin ihracatı 35 milyar dolar, ithalatı 50 milyar dolar -yuvarlama rakamlarla söylüyorum- ithalatın üçte 1’i kadar ihracat yapan bir ülke. 2011’de mevcut iktidar, hani “Erdoğan etkisi” dendi ya az önce o etki, 2011’de 114 milyar dolara çıkardığı ihracata 2023 yılı için bir hedef koyuyor ve 500 milyar dolar bir ihracat hedefi veriyor herkese, tüm bürokrasisine, sanayisine, iş dünyasına, çalışanlarına, bütün milletine bu hedefi koyuyor ve üretim üzere bir psikolojii topluma, tabana yaymak üzere bir hedef ortaya koyuyor.

Tabii, şimdi, “O 500 milyar dolar neden gerçekleşmedi ve bugün 250 milyar doları konuşuyoruz?” a ilişkin söylenecek çok şey var. Ama yani o zaman “500 milyar dolar.’ dediniz, olmadı ‘He he...” gibi böyle gülümser tarzda konuşmalar, aslında 2011’de bu hedef konulduktan sonra Türkiye’nin yaşadığı süreçlere kayıtsız kalmak, Türkiye’nin geçtiği, karşı karşıya kaldığı büyük sınamaları hafife almak, önemsememek ve bütün bu sınamalara rağmen bunların üstesinden gelerek bunların üzerinden gelerek ülkeyi ayakta tutmayı başarmış ve bütün unsurlarıyla beraber ülkeyi kalkındırmaya çalışmış, çabalamış ve bunu başarmış siyasetin başarısını da görmezden gelmek demektir. Biz, 2011 yılında 114 milyar dolarken, ihracatımıza 500 milyar dolar hedefini koyduktan sonra, Gezi olaylarıyla, 6-8 Ekim olaylarıyla, çukur hadiseleriyle, 15 Temmuz darbe girişimiyle ve daha sonra yaptığımız sınır ötesi

operasyonlara karşı dünyanın verdiği hem o siyasal karşı duruşla hem de ekonomik bazı ambargolarla yaptıkları tavırların yanında ve son üç yıldır bütün dünyayı etkileyen, kasıp kavuran pandeminin de etkisiyle yine de hamdolsun, 250 milyar doları bugün konuşabiliyoruz. 35 milyar dolardan... Hani, biz birçok şeyde 2002 ile bugünü kıyasladığımızda “Ya, dolar üzerinden kıyasla, onu dolar üzerinden hesap et.” diye bugünkü o köpürtülmüş ve yüksek kur üzerinden bir haklılık oluşturmaya çalışıyor arkadaşlar, belki siyaseten haklı da olabilirler kendi durdukları yerden. Onların “Dolar üzerinden hesapla.” dediğinde, dolar üzerinden baktığımız zaman 35 milyar dolardan 250 milyar dolara gelmeyi başarmış, getirilmesi başarılı bir ihracat, bir yatırım ve bir üretim sistemi kurulmuş Türkiye’de, Allah’a sonsuz şükürler olsun.

Şimdi, “İthalatı azaltmak için bir şeyler yapmak lazım, ithalat da büyümüş.” dedi bazı vekillerimiz; doğru, ithalat da büyüdü. Sayın Bakan da bugün konuşmasında bahsederken dedi ki: “Rakamsal olarak değil, artan ithalatın içerisinde ithal ürünlerin miktar artışına bakarak ithalatı okumak belki daha doğru olur.” İthalatı azaltmak için ne yapacağız? Milletın bıyığıyla, örtüsüyle, sakalıyla, yaşam tarzıyla, şununla bununla uğraşıp kavgaya ederek burada ayrıştırıcı marazlar arayacağımıza; sismik araştırma gemilerimizle, sondaj gemilerimizle gaz aramaya, petrol aramaya, ithal ettiğimiz ve daha fazla ithal ettiğimiz ve bugün fiyatların korkunç seviyelerde artmasından dolayı, miktar olarak aynı oranda ithal ettiğimiz enerjiye ödediğimiz kat kat paraları ödemeyerek ithalatı düşürmeye; daha fazla yatırımla, daha fazla üretimle, daha fazla istihdamla ve daha fazla ihracatla, inşallah, gelirlerimizi arttırmaya devam edeceğiz Allah’ın izniyle.

Ben son olarak şunu söyleyeyim Sayın Başkanım: Bir gün, inşallah, ileride elektronik ticaretten dolayı, elektronik ticaretin tekelleri tarafından ülkelerin hem ülkesel bağımsızlıklarıyla hem ekonomik sisteme ilişkin bağımsızlıklarıyla ilgili yaşayacakları birçok problemi gördüğümüz zaman belki birileri bugünleri hatırlayıp bugünlerde bu düzenlemeleri yapanlara “Allah razı olsun.” diyecektir, bunları akademik olarak çalışanlar. Sayın Bakanla, Bakan olduktan sonra kendi alanına ilişkin birçok kanun düzenlemesi yaptık, Plan ve Bütçe Komisyonundan hep beraber geçirdik ama özellikle, Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun aslında sadece Türkiye’nin bugününe değil, Türkiye’nin yarınlarda karşılaşacağı ekonomik bağımsızlığına ilişkin de çok ciddi bir ön almaydı. Sayın Bakan buna liderlik etti, bu vizyonu ortaya koydu ve hep beraber buna gruplar olarak sahip de çıkarak çok hızlı bir şekilde Genel Kuruldan geçirdik. Ha, sonra bir şeyler oldu. Ne oldu? Çok orasında değiliz; inşallah, o itiraz da reddedilecektir ama bir gün başka ülkelerin bu e-ticaret tekelleri tarafından ne duruma düşürüldüğü görüldüğü zaman bugünler yâd edilip hem Sayın Bakana hem bu kanuna sahip çıkan bugünkü Meclis hayırla yâd edilecektir diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Söz alan, katkıda bulunan tüm vekillerimize çok teşekkür ediyorum.

Soru-cevap işlemini başlatıyorum.

Soru kısmında her zaman olduğu gibi on beş dakika süremiz var. On dakikasını Komisyon üyelerimiz için, beş dakikasını da Komisyonumuzu teşrif eden Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımız için olmak üzere toplam on beş dakika boyunca soru taleplerini karşılayacağım. Ardından, Bakanımıza, sorulan sorulara, yapılan yorumlara cevap vermesi için söz vereceğim.

Şimdi soru işlemlerini başlatıyorum.

Sayın Cavit Arı, buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, emlak danışmanı mesleki yeterlilik belgesi almak isteyenler 14 Ekim 2020 tarihinden önce bu belgeyi aldıklarında direkt iş yeri açabilir durumlardı. Bu tarihten sonra ise staj mecburiyeti getirildi. Bu da özellikle, daha önce esnaf olanlar açısından da büyük sıkıntı olduğu gibi, hâlihazırda bu belgeyi alanlar açısından da bir yıl başka birinin yanında çalışma mecburiyeti olduğu için büyük bir sıkıntı yaratmakta. Bu konuda bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sayın Bakan, bu narkomerkez olma konusunda pek çok iddia var. Yani gümrüklerde bu konuda nasıl tedbirler alıyorsunuz, neler yapıyorsunuz? Bu konudaki iddiaları çürütecek sizin açıklamalarınızı pek duymuyoruz. Bu konuda en azından milletin Meclisinde etkili bir açıklama yapar mısınız?

İkinci sorum da şu: Sayın Bakan, esnafa destek konusunda bütçenizde yalnızca 4 milyon TL bütçe var. Bunun farkında mısınız? Bütçenize esnafa 4 milyon TL'cik destek koymuşsunuz. Yani 2 milyon esnafımız var, esnaf başına 2 TL destek öngörüyorsunuz bütçenizden. Destek olarak esnafın yalnızca 2 TL'ye mi ihtiyacı olduğunu düşünüyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Rıdvan Bey mi, Dilan Hanım mı söz isteyen?

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – İkimiz de.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İkiniz de mi istediniz, peki.

Buyurun Dilan Hanım, sizinle başlayalım.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Ruhsar Pekcan'ı görevden alınmasına kadar götüren skandal sebebiyle Pekcan'ın görev süresi boyunca yapılan işlemlerle ilgili herhangi bir idari soruşturma yapıldı mı veya yapılıyor mu? Skandala konu olan ihale prosedüründe görev alan personelle ilgili bir soruşturma açıldı mı? Göreve gelmeden iki yıl önce Bakanlıktaki bürokratların Pekcan konusunda uyarıldığı doğru mudur?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rıdvan Bey, buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) - Sayın Bakan, sunumunuzda “Küresel Enflasyon” başlığı altında bir bölüm var. Küresel enflasyon dünyada ortalama yüzde 9,1; gelişmekte olan ülkelerde yüzde 10,6; gelişmiş ülkelerde de yüzde 7 civarında seyrederken Türkiye’de enflasyonun küresel ortalamaların ve benzer ülkelerin çok daha üstünde, daha fazla olmasını siz neye bağlıyorsunuz? Bu, bir.

İkincisi: Seçim bölge Mersin’de tonlarca uyuşturucu yakalandı. Bunların nereden geldiği, nereye gittiği, hangi firmaya gittiği belli olan şeyler. Bu konuda kamuoyunu yeterince aydınlattığınızı düşünüyor musunuz? Çünkü Mersin kamuoyunda bunun çok danışıklı bir dövuş olduğuna ilişkin, bu işin bir tür ticaretinin yapıldığına ilişkin ve birtakım çevreler tarafından da göz yumulduğuna ilişkin oldukça güçlü bir kanı var, bilmem ne dersiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Benim sorum Rekabet Kurulu Başkanımıza. Sayın Başkanım, Hazine ve Maliye Bakanımız, TOGG’la ilgili olarak 3 kamu bankasına özel olarak gerekirse sıfır faizli zararına da olsa kredi verdirerek TOGG’a olan talebi artıracığını söyledi. Şimdi, bu, negatif bir tavır. Gerçekte piyasadaki üreticiler bir

araya gelirler, fiyatları “fix” ederler, miktarı “fix” ederlerse sizin görev alanınıza giriyor dolayısıyla piyasa işleyişini bozuyor. Bunu finansal piyasanın işleyişi açısından zararlı görüyor musunuz? Bunun görev alanınıza girdiğini düşünüyor musunuz? Eğer girdiğini düşünüyorsanız yapmanız gereken bir şey var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu, buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, bildiği gibi İzmir bir liman kenti. Liman kenti olması göz önünde bulundurularak İzmir Gümrük Başmüdürlüğümüzün bütün departmanlarının bir araya toplanacağı yeni bir hizmet binasına kavuşturulması, gördüğümüz kadarıyla elzemdir. Bir de bazı eksikliklerimizin olduğunu zaman zaman hizmet alanlardan duyuyorum, onu da takdirlerinize bırakıyorum. Gümrük muhafaza memuru ve gümrük muayene memurlarının da eksiklerinin giderilerek tamamlanmasını istiyorum.

İkinci sorum: Milliyetçi Hareket Partisinin “o köy benim köyüm” çalışmasında Hakkâri Çukurca ziyaretinde Üzümlü Sınır Kapısı’nı ziyaret ettim, Üzümlü Sınır Kapısı’nda muazzam yolların yapıldığını gördüm. Bu yolların bitmesine atfen Üzümlü sınır binamızın da yenileme çalışmalarını yapacak mısınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Emine Gülizar Emecan, buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Sayın Bakan, Ticaret Bakanlığı denetim raporunda geçen yıl olup bu yıl yok olan bulgular var. Raporun izleme takip tablosundan da çıkarılan bulgular; 3 tanesini soracağım size. Kamu İhale Kanunu’nun Bakanlığa verdiği yetkinin usulüne uygun kullanılmadığı ve açık ihale yöntemi yerine 21/b usulüne göre ihale yapıldığı belirlenmişti. Bu yıl bulgu ortada yok, 21/b usulüyle ne kadarlık ihale yapıldı?

İki: Bakanlık, Türkiye İhracatçı Birlikleriyle müşterek hesabından 2020 yılında toplam 45 milyon 324 bin TL harcadı ama bunu mali tablolarına işlememişti, bulgu silindi ve 2021 yılında bu bulgu hususunda ne yapıldı, harcama ne kadar oldu?

Üç: Ege Serbest Bölgesi genişleme alanında, tapu kütüğüne tescili yapılmamış ve toplulaştırması bitirilmemiş yerlerde usule aykırı kiralamalar ve inşaatlar yapılmıştı. Kamu yararına değil, işletici firma lehine yapılan ilk iki yıllık arazi ve bina kiralaması sonucunda kamu elde edebileceği 1 milyon 17 bin dolardan edilmişti. 2021 yılında bu uygulama devam etti ve kamunun kira kaybı ne kadar oldu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Bir saniye Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, vakit kaybetmeyelim bu tür şeyler için. Rica ediyorum...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Bakan, seçim bölgem Muğla’nın Seydikemer ilçemizdeki 128 ortaklı Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin soğuk hava tesisinde geçen yıl 10’uncu ay için gelen elektrik faturası 26 bin lirayken bu yıl 10’uncu ay için gelen elektrik faturası 135 bin lira. Şu an tesiste 600 ton elma var ve bu tesis sekiz ay çalışıyor. Elmanın neredeyse yarısı elektrik parasına gidiyor. Üreticiler “Kepen kapatma noktasına geldik.” diye isyan ediyor. Elektriğin ürün üzerinde doğrudan

oluşturduğu fiyat artışına akaryakıt zamları ile nakliye de eklediğimizde, tüketici aşırı fiyatla karşılaşmış alım yapamaz duruma düşüyor. Üreticinin ve tüketicinin enerji fiyatlarından etkilenmemesi için ne gibi önlem düşünüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim.

Sayın Cavit Arı, ilave bir sorunuz mu var?

CAVİT ARI (Antalya) – Var Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, Sayıştay raporunda geçen sene de yer alan, Bakanlık adına ayrılan kantar payı gelirlerinin özel bir şirket hesabında tutulması konusu bu sene de yer almış. Bu konuda ısrarcı olmanın anlamı nedir? Bir onu sormak istiyorum.

Son sorum da Rekabet Kurulu Başkanına. Geçtiğimiz yıl muhalefet partisi milletvekili arkadaşın da ziyaret ettiği bir ortam nedeniyle, Kumluca'da komisyoncular hakkında, dernek yöneticileri hakkında bir soruşturma açılmıştı. Bu kadar hassasımız, peki, ben size soruyorum: Özellikle Manavgat bölgesinde yangın nedeniyle çok geniş alanlarda rekabet ortamı oluşmadan orman emvalinin satıldığı bir süreç yaşandı. Bu süreçle ilgili herhangi bir inceleme, araştırma yaptınız mı yapmadınız mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Muazzez Orhan Işık, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakanlığımızca verilen teşvik ve kredilerin bölgelere göre dağılımı nedir? Doğu Anadolu'nun toplam teşvik payındaki oranı nedir? Bölgenin kendi içerisinde de illere göre dağılımı nedir?

Ekonomik kriz nedeniyle son kullanma tarihi geçmiş ürünlerin yeniden etiketlenerek piyasaya sürüldüğüne dair iddialar var. Denetimleriniz mevcut mudur? Tarihi geçmiş ürünlerin kullanılmaması için aldığınız tedbirler nelerdir?

Enflasyon ve kur şokları nedeniyle çoğu ithal olan işitme cihazı, koltuk değneği, tekerlekli sandalye ve diğer tıbbi medikallerin erişiminde güçlük yaşandığı; engellilerin, hastaların ve yaşlıların bu konuda zorlandığı ortadadır. Bu ürünlere ihtiyacı olan yurttaşlar için erişimi kolaylaştırmak, fahiş fiyat artışlarını önlemek, vergi indirimini yapmak, tıbbi teşvik kapsamına almak gibi çalışmalarınız olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, çok sayıda talep var. Kısa tutarsak sevinirim.

Arslan Kabukcuoğlu, buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, Toprak Mahsulleri Ofisi aldığı buğday ve arpanın üzerinden üç ay geçmesine rağmen hâlâ primlerini ödemedi. Çiftçi bundan şikâyetçi. Tarım Kredi Kooperatifleri “Depomuz yok.” diye mısırları almamaktadır.

Bir diğeri de devletin alacağı için yüzde 30, vatandaşın alacağı için yüzde 9 faiz uygulanırken yeniden değerlendirme oranının yüzde 22,93 olması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Abdurrahman Başkan, buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) - Sayın Bakanım, biraz önce bahsetmişim, özellikle taksici esnaflarımızın Antalya'mıza gelen turist sayılarındaki artışlarla birlikte -aynı şey şoförler cemiyeti, bu sivil toplum örgütü ziyaretlerimde oldu- araçlarının eskimeye başladığını -özellikle bu halk otobüsleri de dâhil olmak üzere- söylediler. Diğer araçlarla ilgili, ticari araçlarla ilgili ÖTV indirimi gibi bir imkân sağlanacak mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ- Teşekkür ederim.

Sayın Kamil Okyay Sındır...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Önce Rekabet Kurumuna bir sorum var. Rekabet Kurumuna, tarım ve tarımsal ürünler ile gıda endüstrisi sektörlerinde rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar kapsamında ve hâkim durumun kötüye kullanılması konularında son beş yıl içerisinde ne kadar ihbar gelmiştir?

Bir sorum da Sayın Bakana. Yolcu taşımacılığı yapan taşımacı esnafının gerek akaryakıt temininde ÖTV ve KDV gerekse de ticari araç alımlarında ÖTV indirimi talepleri var. Bu konuda herhangi bir şey düşünüyor musunuz?

Karayolu motorlu araçlar zorunlu mali sigorta poliçesi primlerinde de düzenleme yapılması talepleri var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Bedri Serter, buyurun.

BEDRİ SERTER (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok önemli bir konu, serbest bölgelerin son dört yılı denetim raporları olan bulguya göre serbest bölgelere tahsisli hazine taşınmazlarının muhasebe kaydı tutulmamış vaziyette. Emlak değerleri ile muhasebe kaydına alınma işlemleri yapılmamış, taşınmazların rayiç değerleri güncellenmemiş.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, direkt sorularımızı soralım, rica ediyorum.

BEDRİ SERTER (İzmir) – Son yedi yıldır sorun sürmektedir. Bakanlığınız kantar payı gelirlili özel bir şirkete hesap verilmiştir. Bunun sonucu ne olacaktır?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Dilşat Canbaz Kaya, buyurun.

DİLŞAT CANBAZ KAYA (İstanbul) – Sayın Bakan, Türkiye son beş yılda toplam ne kadar çöp ithal etmiştir? Bu çöplerin türleri nelerdir? Hangi ülkelerden ithal edilmiştir?

Bir sorum da şu: Singapur'da gıda otoritesi, Türkiye'den ithal edilen 3 baharat ürününde kansere neden olabilecek renklendiriciler tespit etti ve bu 3 ürün tespitinin üzerine piyasadan toplatıldı. Peki, Türkiye'de hâlâ raflarda bulunan bu ürünler neden hâlâ tespit edilmedi ya da hangi koşulda raflarda tutuluyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Çetin Osman Budak, buyurun.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Teşekkür ederim.

Birinci sorum: Bu pandemi döneminde yurt dışından ithal edilen ürünlerde bazı ülkelere ya da bazı ürünlere gümrük vergisi konuldu yüzde 5, yüzde 10, yüzde 20'ye varan ve hâlâ bu gümrük vergileri duruyor; burada bir haksız rekabet söz konusu. Serbest ticaret anlaşması olan ülkelerde bu gümrük vergisi yok ama serbest ticaret anlaşması olmayan ülkelerde var ve hâlâ devam ediyor. Avrupa Birliği üyesi ülkeler veya gümrük anlaşmamız olan ülkelerle rekabet durumunda bir sıkıntı var.

Bir sorum da şu: Elektronik ticaretle ilgili yaptığımız düzenleme uygun, biraz önce de söylemiştim fakat bu “üç harfiler”le ilgili bu düzenleme niye yapılmıyor ya da kanun teklifi neden gelmiyor? Bununla ilgili bir çalışma var mıdır, bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, iki dakikamız kaldı.

Şimdi Ömer Fethi Bey'e söz vereyim.

Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Televizyonlarda ticari reklamlar, özellikle gıda ürünleriyle ilgili olarak yokluk ve yoksulluğun yaygınlaştığı günümüzde çocukların izleme saatlerinde sorun yatmaktadır. Bu nedenle çocukların izlediği saatlerde gıda ürünlerinin tüketimini teşvik edici reklamların geç saatlere alınmasına yönelik bir uygulama düşünüyor musunuz? Obeziteye neden olan ürünlerin tüketimini teşvik eden tanıtımların bu yönde de değerlendirmesi yapılıyor mu? Reklamların çocuklara olumsuz etkisi ölçümü yapılıyor mu?

Bir de GDO'lu yemlerle ilgili... 30 yem giriyor Türkiye'ye. Yalnız, bu yemleri hayvanlar tükettikten sonra insan üzerindeki etkileri de araştırılıyor mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sibel Özdemir...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Rekabet Kurumu Başkanımıza sormak istiyorum. Yine, Avrupa Birliği raporunda şöyle bir veri var: Mart 2022'de Türkiye Varlık Fonu Türk Telekomun yüzde 55'lik hissesini satın almış, bu işlem özelleştirmeyi etkili bir biçimde tersine çevirmiş ve telekomünikasyon piyasasının serbestleşmesini önemli ölçüde azaltmıştır. Bu konudaki görüşünüz nedir Sayın Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Müzeyyen Şevkin Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Adana Şakirpaşa Havalimanı'nda bir gümrük müdürlüğü bulunmakta. Sunumunuzda Çukurova Havalimanı'na gümrük müdürlüğü açacağını ifade ediyorsunuz. Hayırdır Sayın Bakan, Adana Şakirpaşa'yı kapatmayı mı düşünüyorsunuz? Ne havalimanını ne de gümrük müdürlüğünü kapatılmayacağı Adanalılar olarak.

Adana'da esnafın toplam borcu ne kadardır, faizi silmeyi düşünüyor musunuz? Adanalı esnafa destek olmayı düşünüyor musunuz?

2022 yılındaki ihracat ithalatın yüzde kaçını karşılamıştır? Hedeflenen oran ile elde ettiğiniz oranı açıklar mısınız? Hedef tutturulmuş mudur?

Özelleştirme uygulamalarından elde edilen tahsilatlar ne kadardır? Bu paralar nerede harcanmıştır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Bitti süremiz ama Fikret Şahin Bey'in talebini de karşılayayım.

Son söz Sayın Fikret Şahin'in.

Buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, 800'lü telefonlar üzerinden vatandaşlarımız yalan beyanla birtakım telekomünikasyon şirketleri tarafından dolandırılmaktadır "İnternet süreniz şu zaman doldu." diye veyahut da "Şu tarifeye geçmeniz uygun olur." diye. Bu dolandırıcılara karşı Bakanlığımız nasıl bir tedbir, önlem almaktadır, bunu öğrenmek istiyorum

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Değerli arkadaşlar, sorular bitmiştir.

Şimdi gün boyu ifade edilen görüş, eleştiri ve son bölümde de ifade edilen sorulara cevap vermek üzere Ticaret Bakanımız Sayın Mehmet Muş Bey'e söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Burada, Sayın Dirayet Dilan Taşdemir yaptığı konuşmasında "Van, Hakkâri sınırlarında yurtttaşlar öldürülüyor." şeklinde bir beyanda bulundu.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Hayır...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Tutanaklarda var da... "Van, Hakkâri sınırlarında yurtttaşlar öldürülüyor..."

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dirayet Dilan Hanım değil de arka sıradan bir arkadaşımız söyledi onu.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Pardon, Dilşat Hanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dilşat Canbaz Hanım söyledi galiba, evet.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Dolayısıyla, bunu, bu ifadeyi kabul etmediğimizi söylemek isterim.

Şimdi, bakın, değerli milletvekilleri, ben de milletvekilliği yaptım, Parlamentoda Grup Başkan Vekilliği yaptım... (Gürültüler)

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Olmuyor yani...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, cevapları dinleyeceğiz, gün boyu konuştuk. Rica ediyorum...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Öncelikle, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi...

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Sanki olmamış gibi anlatıyor da...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin, cevapları dinleyelim. Rica ediyorum...

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Olmaz ki...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli arkadaşlar, hatırlarsanız...

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – İstatistikler var, haberlere yansdı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizin istediğiniz gibi cevap verecek diye bir şart yok yani. Lütfen...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz, ben Parlamentodan geldim, burada da sizinle beraber epey görev yaptık. Karşılıklı böyle polemik, atışma işlerini de biliyorum ama gerek yok. Siz anlattınız, bazı iddialar ortaya koydunuz, bazı değerlendirmeler yaptınız, biz bunların bir kısmıyla alakalı notlarımızı aldık, çalışacağız; bir kısmıyla alakalı katılmadığımız yerler var. Dolayısıyla, bana imkân verirsiniz bunları ifade etmek isterim.

Şimdi “Van, Hakkâri sınırında yurttaşlar öldürülüyor...” Değerli arkadaşlar, sıradan birisi değil bunu söyleyen, bir milletvekili; seçilmiş, oyla gelmiş buraya, milletvekili söylüyor bunu ve bu, Meclisin tutanaklarına, kayıtlara giriyor. On sene sonra birisi gelip kayıtlara baktığı zaman böyle bir ifade görecektir. Bir kere, bu doğru bir ifade değil, yanlış bir ifade; önu yok, arkası yok. Böyle bir şey varsa devletin savcıları var. Şimdiye kadar burada, hiçbir yerde bu, gündem olmamış. Devletin ilgili pek çok diğer kurumları var dolayısıyla bunlar gündeme getirilir, yargılaması yapılır, gereken cezalar verilir eğer böyle bir şey varsa.

Değerli arkadaşlar, hepimizin malumu, sınırlarımızla alakalı oralarda çok ciddi tedbirler alınıyor bu düzensiz göçle alakalı; duvarlar örülüyor, kamera sistemleri kuruluyor, dolayısıyla zaten orada sınırlarımız ciddi bir kontrol altına alınıyor.

Bir taraftan, bu ifadeyi kullanmayı ben bu çatı altında doğru bulmuyorum, kabul etmiyorum. Burada böyle bir iddia ortaya atılıyorsa değerli arkadaşlar, mutlaka elimizde bir şey vardır. Bununla alakalı, milletvekillerinin hem yasama hem denetim görevi vardır.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Var, var...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Dolayısıyla, dilekçenize nerede yapılmış, kim yapmış, bunları yazıp savcılığa vermeniz gerekir. Dolayısıyla bunu...

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Sayın Bakan, önergelerimiz var, tarih var, isim var; hepsi var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok. Rica ediyorum... Herkes görüşünü ifade etti, dinleyeceğiz şimdi.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Önergeyi değil arkadaşlar, bu bir adli suç, bu bir suç; bunu savcılığa vereceksiniz. Dolayısıyla, doğru olmayan beyanlar üzerinden hareket edemeyiz değerli arkadaşlar. Bunu bir kere kabul etmiyoruz, onu söyleyeyim.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Kürsüden de vermişiz, konuşmalarımız da var.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir diğer ifade... Ben, ekonomik ifadeleri... Tabii ki herkes kendi zaviyesinden, kendi ideolojisinden mutlaka bir değerlendirme yapıyor burada. “Ekonomik kriz” ve “savaş ikliminde” diye... Türkiye’de bir savaş iklimi yoktur değerli arkadaşlar, Türkiye’de huzur vardır. Vatandaşların can ve mal güvenliği Anayasa’nın Hükûmete verdiği görev çerçevesinde yerine getirilmektedir. Milletvekilleri olarak da Bakanlar olarak da biz Türkiye’nin

her bir tarafına gidiyoruz, buradaki bütün arkadaşlarımız gidiyor. Türkiye'nin her tarafında huzur tecelli etmiştir, dolayısıyla "savaş" gibi herhangi bir ifadeden bahsetmek doğru değildir, böyle bir iklim de yoktur; bunu da düzeltmiş olayım.

Bir diğer konu, Fikret Şahin Milletvekilimiz -gümrüklerle alakalı, uyuşturucu rakamlarını ben açıkladım burada- "Yakalananlar yüzde 10'sa yakalanmayan yüzde 90'dır." gibi bir ifade kullanıyor, bir örnekleme yapıyor. Değerli arkadaşlar, ben Bakanım, burayı yakın takip ediyoruz, çok ciddi tedbirler alıyoruz fakat ben "Yüzde 90 yakalanmıyor." diye bir şey söyleyemiyorum yani böyle bir şey söylemek gerçekten doğru değil, yanlış. X-ray'ler var değerli arkadaşlar, yapay zekâ kullanılıyor. Gelen bütün konteynerler o ilgili bölgelerden, o trafikten, x-ray'lerden geçiriliyor bunlar; dedektör köpeklerle bunlar aranıyor. Şimdi, Türkiye, bu işin en büyük mücadelesini veren ülkelerin başında geliyor ama şimdi "Yüzde 10 yakalanıyor, yüzde 90'ı yakalamadımız..." Hangi belgeye, hangi bilgiye, neye göre bunu söylüyorsunuz? Şimdi, buna, milletvekili olmayıp sokakta bir ortamda, bir sohbet ortamında herkes kendine göre bir yorum yapar ama bu bir milletvekilinin söyleyeceği ifade değil değerli arkadaşlar. Bu, doğru değil; bu, yanlış ve Türkiye, Avrupa'da... Avrupa da çeşitli yakalamalar yapıyor, bazen onlarla iş birliği yapıyoruz ve çok ciddi bir komuta kontrol merkezimiz var, çok ciddi verilerle, analizlerle bunlar takip ediliyor. Arzu eden milletvekilleri varsa gelsinler, Bakanlıkta bir kahvaltı yapalım, ben sizi bir gezdireyim, nasıl bir çalışma yaptığımızı orada görün; hangi imkânlarla, nasıl gelişmiş sistemlerle bu işi yaptığımızı görün -Sayın Başkan da burada şahit- ben sizi gezdireyim Bakanlıkta, nasıl yaptığımızı hepimize göstereyim ama olmayan veriler üzerinden kendi devletimizi, kendi ülkemizi suçlamanın gerçekten hiçbir yerde yeri yok arkadaşlar.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, müsaade eder misiniz, bir dakikalık bir ilave yapacağım?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Mafya cirit atıyor her yerde.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Milletvekilim, asayiş olaylarıyla alakalı mücadele ediyoruz, devlet bunlarla alakalı mücadele ediyor, kim suç işliyorsa hukuk çerçevesinde gereği yapılıyor. Bakın, ben size açık bir şey söylüyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sekiz yıl geçti.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Bakın, Sayın Paylan, buyurun gelin, ben sizi Bakanlıkta gezdireyim; bununla nasıl mücadele ettiğimizi, birimlerimizin nasıl çalıştığını, hangi güvenlik tedbirlerini aldığımızı size göstereyim çünkü siz milletvekilisiniz, ben sizinle orada açık bilgileri de paylaşırım. Nihayetinde, milletvekillerinin yasama ve denetim görevi var. Buyurun gelin, Sayın Başkan da bütçeden sonra organize etsin, ocak ayı içerisinde bütün milletvekillerimizi ben davet edeyim, oradaki imkânlarımızı sizlerle paylaşayım. Onu gördükten sonra dersiniz ki: "Ha, burada ciddi tedbirler alınmış." Bunu özellikle ifade etmek istiyorum değerli milletvekillerimiz.

Biraz karışık gideceğim çünkü cevapların bazıları bilgiye dayalı, o cevapların gelmelerini bekliyorum.

Sayın Cavit Arı'nın bu emlak danışmanlığıyla alakalı sormuş olduğu bir soru vardı. Sayın Arı, bunların odaları var, emlakçı odaları; bunların bir kısmı bu stajı savunuyor "Staj olsun." diyor, bir kısmı da "Olmasın." diyor. Şimdi, biz bunlarla birkaç defa konuştuk, dedik ki: "Gelin, siz burada ortak bir noktada buluşun, biz ona göre adım atalım. Ha, siz mutabık kalırsanız bu işte biz bunu kaldırırız." Fakat onları ortak bir noktada buluşturamadık. Arkadaşlara geçen bir daha söyledim "Bir daha görüşün,

ortak noktada buluşuralım ve biz burada adım atalım.” diye. Burada, yönetmelik değişikliği gerekiyor, yönetmelikte değişiklik yapabiliriz ama onları hâlâ uzlaştıramadık, ortak bir noktada da buluşmuyorlar. Dolayısıyla, böyle bir durum var. Bir kere daha onlarla görüşeceğiz, uzlaştırırsak adım atacağız.

Sayıştayla alakalı geçen bütçe konuşmamda, benim bunlara çok önem verdiğimi hatırlattınız; teşekkür ediyorum, gerçekten de bu böyle. Şimdi, bununla alakalı bir bilgiyi sizinle paylaşmak isterim, ne oldu: Bakanlığımızla ilgili 2020 yılı Sayıştay Raporu’nda 24 bulguya ilişkin ifade vardı. Bakanlığımızca gerekli çalışmalar yapıldı, bu bulgulardan 19 adedi, gereği yerine getirildiği ya da getirilmekte olması nedeniyle 2021 Raporu’nda yer almamıştır. Dolayısıyla, Sayıştay bir bulgu yapmış, biz onu değerlendirmişiz, adım atmışız; bir sonrakinde rapora almamış. Çünkü her bulguyla alakalı biz de gidiyoruz, konuşuyoruz ya da uygulamamızı değiştiriyoruz; ondan dolayı yer almıyor. Şimdi, bu kapsamda 2021 Sayıştay Raporu’nda, 2020 yılı Sayıştay Raporu’ndan gelen 5 adet bulguyla birlikte toplam 12 bulgu yer almaktadır. Yani 5 tanesini Sayıştay devam ettirmiş, ilave 7 tane bulgu yapılmış ve 12 bulgu olmuş. Fakat bu bulgularda ne bir kamu zararı var ne bir zimmət var, herhangi bir şey yok; bizim yaptığımız idari uygulamaları Sayıştayın eleştirmesi var. Dolayısıyla, 5 tanesiyile alakalı Sayıştay eleştirisini sürdürmüş, biz de idare olarak çalışmamızı sürdürmüşüz; orada ondan dolayı 5 tanesi gelmiş. 2021’le alakalı ilave 7 tane geldi; şimdi, bu 7 taneyi çalışacağız.

ORHAN SÜMER (Adana) – 2/B ihaleleriyle ilgili...

TİCARET BAKANİ MEHMET MUŞ – Şimdi, biz böyle çok ihale yapan bir Bakanlık değiliz yani bizim zaten dikkat ederseniz mal ve alımlara yaptığımız harcamalar çok kısıtlı, gümrük kapılarıyla alakalı yaptığımız inşaatlar var, onları da açık ihaleyle yapıyoruz, bir kısmını da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğiyle yaptığımız anlaşmalar gereği onlar yapıyorlar, işletme hakkını onlara veriyoruz, ticari olanı onlara veriyoruz, gerisini Bakanlığa alıyoruz; bir de böyle yapıyoruz. Değerli arkadaşlar, onun haricinde biz çok böyle ihale yapan, iş yapan bir Bakanlık değiliz ama onların da notunu şimdi Destek Hizmetleri getirir; var mı, öyle bir şey yapmış mıyız, ben size söylerim.

Bulgularla alakalı bunu söylüyorum, bunu samimiyetle söylüyorum, buna çok dikkat ettiğimizi belirtmek isterim.

Esnaflarımızla alakalı, terkinlerle alakalı bazı ifadeler kullanıldı. Değerli arkadaşlar, ben size bunu paylaşayım -son beş yılı aldım- 2018 yılında tescil edilen esnaf 229.298, terkin edilen 106.167. Şimdi, burada rakamlar veriliyorken sadece terkinler veriliyor, tesciller verilmiyor, dolayısıyla işletmelerin bir kısmı terkin ediliyorken bir kısmı da...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Orada bir yanlışlık var.

TİCARET BAKANİ MEHMET MUŞ –Ömer Bey, ben hepsini okuyorum.

Değerli arkadaşlar, bunlar yeni tesciller.

Şimdi, değerli arkadaşlar, terkin rakamlarını da bizden alıyorsunuz tesciller de bizde, dolayısıyla her ikisini de bizden alıyorsunuz. Bize soru sorduğunuz zaman biz gönderiyoruz fakat sadece terkin yazıldığı için tescili kimse söylemiyor. 2019 238.416 tescil, 114.977 terkin var; 2020 287.550 tescil, 101.750 terkin; 2021 233.451 tescil, 79.372 terkin; 31 Ekim 2022 itibarıyla 256.690 tescil, 96.145 terkin yapılmış.

Şimdi, 2020 yılının, bugüne kadar kaç esnafın krediye başvurduğu, krediye ulaşımıyla alakalı sorular soruldu. 2022 yılının ilk on ayında 262.235 esnaf ve sanatkara 56 milyar 60 milyon Türk lirası tutarında kredi kullanılmıştır. Bununla birlikte, esnaf kredi üst limitleri işletmeler için 500 bin liraya yeni çıkarıldı. Yatırım kredileri için 1,5 milyon TL’ye yükseltilmesi uygulamasının yürürlüğe

girdiği 22 Ekim 2022 tarihinden itibaren 22.804 esnaf ve sanatkâra 7 milyar 286 milyon Türk lirası kullanılmıştır. Bu ağırlıklı şekilde Esnaf Kefalet Kooperatifleri üzerinden yapılıyor, bankayla da yapılıyor ama bankalar çok nadir, daha çok kooperatifler üzerinden yürütülüyor.

Sayın Tahsin Tarhan da sordu, rakamları paylaştım, on aylık kapanma terkin rakamlarını.

Sayın Ali Kenanoğlu “Zincir marketlerin dünyada çalışma saatleriyle ilgili uygulamaları.” sordu. Şimdi, farklı ülkelerin farklı uygulamaları var. Örneğin, İtalya’da pazar günleri ve resmî tatillerde kapalı olması gerekirken ABD’de herhangi bir gün ve saat kısıtlaması bulunmamaktadır. Dolayısıyla, farklı ülkelerin burada farklı uygulamaları söz konusu.

Buraya gelmişken elektronik ticaretle alakalı da hem Sayın Çetin Osman Budak hem de diğer milletvekillerimiz bunu dile getirdi. Düzenleme geçti fakat düzenleme, tabii, kademeli olarak yapısal bir düzenleme olduğu için, maddelerin bir kısmı 2023’te yürürlüğe giriyor, bir kısmı 2024, bir kısmı da 2025 kademeli şekilde piyasanın da kendini adapte etmesi isteniyor, bekleniyor burada. Yönetmelik çalışmamız da bitmek üzere, yönetmeliği de muhtemelen -şimdi bütçe var, bütçeden sonra biz çalışacağız- kasım ayı içerisinde yayınlıyorsunuz, 1 Ocak itibarıyla da düzenleme yürürlüğe girer. Zaten hepimiz Parlametodaydınız, neyi amaçladığımızı biliyorsunuz. Dolayısıyla, tekelleşmeyi engelleyen, birden fazla oyuncunun olduğu ve esnafın hakkının korunduğu... Burada, esnaf tarafından, orada satış yapanlardan çok şikâyetler geliyordu, onları da bu düzenlemeyle beraber gideriyoruz. Dediğim gibi, üç yıl içerisinde kademeli olarak düzenleme yürürlüğe girmiş olacak bu yıkıcı uygulamaların da düzenleme önüne geçmiş oluyor.

Şimdi, bu Türkgözü Gümrük Kapısı’na ilişkin gelişmeler soruldu Sayın Mahir Polat tarafından. Eylül 2020’de modernizasyon çalışmalarına başlandı, son aşamaya gelindi, ilerleme oranını yüzde 91’dir. Projenin hayata geçirilmesiyle ilgili, hazırda peron sistemi olmayan kapıda, 3 giriş, 3 çıkış olmak üzere toplam 6 adet peronda, 24 dönümlük alanda hizmet verilecek. Saha, tır ve bagaj x-ray, CCD kamera, plaka tanıma sistemi gibi son teknolojik sistemlerle donatılacak ve 32 adet bir artı bir lojman burada yapılmış olacak.

Burada, Sayın Dilşat Canbaz’ın -doğru ifade ettim, değil mi- atık ithalatıyla alakalı sorduğu soru var ve bazı ifadeler kullandı “Biz çöp ithal ediyoruz, çöp ithal etmeyelim.” diye. Sayın Milletvekilim, biz çöp ithal etmiyoruz, bunu çok katı kurallara bağladık. Türkiye’de, bir taraftan, biz sıfır atıkla alakalı topluyoruz geri dönüşüm için fakat bunlar Türkiye’deki sanayi için yetmiyor. Takdir edersiniz ki artık ihracatta bütün ülkeler geri dönüşümden belli bir oran istiyor fakat bizim tesislerimiz, özellikle Adana bölgesinde yoğunlaşmış bu tesislerimiz yeterli kadar... Türkiye’nin ürettiği atık yetmiyor ihtiyacımıza, dolayısıyla biz bu atığı dışarıdan alıyoruz fakat burada Çevre Bakanlığının sıkı denetimleri var, kuralları var. Öyle...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Çukurova perişan...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Rıdvan Bey, şöyle: Birkaç tane haber yapıldı. Şimdi, şöyle yapalım...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Ben gittim, gördüm...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Ne zaman gittiniz? Bunlar oradan gelen... Bakın, bunların bütün...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sürekli...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Rıdvan Bey, şöyle yapalım: Bakın, bununla alakalı Türkiye’de bir kampanya yapıldı, “Türkiye atık çöp ithal ediyor.” vesaire diye bir kampanya yapıldı. Bu işletmelerin hepsinin ruhsatı tekrar gözden geçirildi, kurallar daha da sıkılaştırıldı. Türkiye bu geri

dönüşümü alıyor, geri dönüşümde kullanıyor, ondan sonra bunu iplikte, polyesterde kullanıyor, ürünlere çevirip tekrar ihracat yapıyor. Dolayısıyla, bizim topladığımız, geri dönüşümle alakalı atıklarımız yeterli değil ve bu atığı ithal ediyoruz. Bunu sadece biz yapmıyoruz, Avrupa’da çeşitli ülkeler bu işi yapıyor. Varsa spesifik olarak yakaladığımız bir şey; gördüğünüz, yaşadığımız hadiseleri lütfen benimle paylaşın, o işletmelerle alakalı işlem yapalım ama...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Çevre Bakanlığına yazdık, bir sürü bakanlığa yazdık...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Rıdvan Bey, konu şöyle değil: Genel yazarsanız, genelliğiyle alakalı biz gözlemlediğimizde bir sorun yok. Ha, bunu suistimal eden işletme varsa gereğini biz yaparız, Çevre Bakanlığıyla üzerine gideriz ama Türkiye’nin buna ihtiyacı var çünkü biz bunu -çöp olarak değil- kullanıp tekrar ihraç ediyoruz ve sanayimizde kullandığımız kendi atığımız yetmediği için aldığımız bir şey; “Çöp” olarak nitelendirmiyoruz bunu, çöp almıyoruz, lütfen bunu düzeltelim.

Burada, Sayın Çetin Osman Budak Milletvekilimiz Reklam Kuruluyla ilgili bir soru sordu. Erişim engeline ilişkin 6502 sayılı Kanun’da yer alan düzenleme 1 Ekim 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla, Reklam Kurulu, bununla alakalı çeşitli periyotlarla toplanıp bu cezayı gerektiren uygulama varsa yapıyor. Doğru, düzenleme daha erken geçti. Orada bir yürürlük tarihi koyduk yani yürürlük tarihi 1 Ekim olduğu için, şimdi, bundan sonraki süreçte buna uymayan kuruluş olursa yaptırım gelecektir. 1 Ekim itibarıyla olduğundan dolayı olmadı bu.

Sayın Müzeyyen Şevkin serbest bölge arazileriyle alakalı bir soru sordu. Serbest bölge arazileri üzerine inşa edilen bazı üst yapıların neden envanter kaydına alınmadığı... Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında, hazine arazisi üzerinde kurulu serbest bölgelerdeki arazilerin kullanım hakkı faaliyet ruhsatı süresi boyunca kullanıcı firmalara veriliyor, süre dolduktan sonra kamuya geçiyor. Envantere kayıt ve muhasebeleştirme işlemi yapılabilmesi için ilgili üstyapının hazineye intikal etmesi gerekiyor. Henüz hazineye intikal etmemiş üstyapıların kullanım hakkı hazineye ait olmadığından, hazineye intikal etmemiş üstyapılar envantere kaydedilmemektedir. Hâlihazırda hazineye intikal etmiş tüm üstyapılar envantere kaydedilerek rayiç bedeller üzerinden muhasebeleştirilmektedir. Spesifik bir konu varsa lütfen bize iletin, biz orayla alakalı inceleme yapalım.

Rusya’ya yönelik yaptırımlar konusunda bir soru soruldu. Biliyorsunuz, bizim bu konuda duruşumuz çok net, çok açık; Birleşmiş Milletler kararlarını uyguladığımızı ifade ediyoruz ve burada, hem Ukrayna’yla ilişkilerimizi sürdürüyoruz hem de Rusya’yla ilişkilerimizi sürdürüyoruz fakat burada, tabii, diğer ülkelerin koymuş olduğu yaptırımların herhangi bir şekilde suistimal edilmesine Türkiye olarak biz müsaade etmiyoruz. Fakat biz, Birleşmiş Milletler kararı olmadığı için, Rusya ve Ukrayna’yla ticaretimize, normal ilişkilerimize devam ediyoruz. Yaptırım konusunda bu duruşumuzu hem ABD’deki hem AB’li muhataplarımıza da iletтик, onlar da biliyorlar. Türkiye’nin bu duruşundan dolayı bu tahıl koridoru çözülebiliyor ve Türkiye, orada aslında bir ara bulucu olarak görev görmekte. Gıda fiyatları üzerinde daha olumsuz etkileri olabilecek olan bir konu daha fazla büyümeden, Türkiye’nin girişimleriyle çözüldü. Türkiye’nin pozisyonundan dolayı yani iki tarafın da Türkiye’ye olan güveninden dolayı bunu çözebiliyoruz, dolayısıyla Türkiye’nin pozisyonu bu. Biz ortada duruyoruz, dolayısıyla yaklaşımımız bu.

Azerbaycan’ın gümrük vergileriyle alakalı “Rusya’da daha düşük, bize niye daha yüksek...” Onların kendi aralarında bir gümrük birliği söz konusu. Biz Azerbaycan’la bir serbest ticaret anlaşması yürütüyoruz. Dolayısıyla orada herhangi bir uzlaşmaya varamadık ama kendi içlerinde bir gümrük birliği olduğu için kendi içlerinde gümrük vergisini daha düşük uyguluyorlar.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu Bey değindi; burada Milletvekilimizin ifade ettiği gibi, Türk Devletleri Teşkilatı üyeleriyle ilişkilerimizi güçlendirmeye dikkat ediyoruz -yarın Semerkant'a tekrar gideceğiz- ve ülkelerimiz arasındaki bu birlikliği, bütünleşmeyi artırmak için 2021 yılında İstanbul'daki liderler zirvesinde kabul edilen 2040 Vizyon Belgesi temelinde, biz de bunun gereğini, bizim Bakanlık olarak üzerimize düşeni yapıyoruz. Dolayısıyla teşkilat üyesi devletlerin kendi aralarındaki ihracatı, dünya toplam ihracatlarının yüzde 10'una çıkarmayı hedefliyoruz. Bu hafta da -az önce de söyledim-Semerkant'a bir ziyaretimiz olacak; dolayısıyla kendi aralarındaki ticaret de arzu edilen seviyede değil, bunu artırmak için biz de bir uğraş içerisindeyiz.

TURQUALITY'le alakalı bir soru sorulmuştu, onunla alakalı da... Yani "Niye TURQUALITY çıkarıldı?" Sebebi şu: TURQUALITY programında herhangi bir iptal yok, o devam ediyor çalışmalarına; firmalarımızın markalaşması için epey zamandır devam eden bir çalışma. Burada e-Turquality'i getirdik. Onun sebebi de, mesela, makine üretimi yapan, beyaz eşya üretimi yapan ya da işte, parke üretim yapan, masa üretim yapan firma ile yazılım, oyun, siber güvenlik gibi teknolojik bir çalışma yapan firmalar aynı kurallara tabi oluyordu, dolayısıyla sistem işlemiyordu. Onları e-Turquality şeklinde ayırdık ve onların kurallarını, yarışmalarını o programa göre yapıyoruz ve adını "Bilişim Yıldızları" koyduk.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – TURQUALITY'yle ilgili, satılan şirketlere destek devam ediyor mu Sayın Bakanım?

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Ömer Bey, onunla alakalı birazdan bilgi vereceğim.

Bu ihraç edilen yüksek teknoloji ürünleriyle alakalı... Değerli milletvekilleri, tabii, her ülke yaptığı ihracattaki yüksek teknoloji ürününün payını artırmak ister; biz de bunu istiyoruz, bunun için çaba sarf ediyoruz, mücadele ediyoruz. Burada tasarım ve ürün geliştirme projesini desteklediğimiz şirketlerin 2021 yılı birim ihracat ortalaması 10 doların üzerindedir. Bu şirketlerin kilogram başına birim fiyatına baktığımız zaman Türkiye ortalamasının çok çok üzerinde olduğunu görüyoruz fakat toplamdaki payını çok daha yükseltilere çıkarmak tabii bizim de ortak amacımız. Son beş yıl içindeki performansımıza bakıldığında, 2016 yılında orta yüksek ve yüksek teknoloji ürünleri ihracatımız 48,9 milyar dolarken 2021 yılında 77,5 milyar dolara yükselmiştir.

Burada, kâğıtla alakalı, Türkiye'nin kâğıt üretimiyle alakalı bazı şeyler kullanıldı. Tabii, işte, SEKA'nın özelleştirilmesi süreci... 600 bin ton üretim kapasitesi vardı, mevcut durumda kâğıt üretim kapasitemiz 5 milyon tonu aşmış durumdadır. Dolayısıyla, o günden bugüne kadar çok daha ciddi mesafe katettik, Balıkesir SEKA Fabrikası da özelleştirmeye bir firma tarafından alınıp yeniden hayata geçirildi. O dönemle mukayese ettiğiniz zaman Türkiye çok daha fazla kâğıt üretme kabiliyetine ulaştı. Çeşitli yatırımlar kamuoyuna da yansımıştır, sizler de takip ediyorsunuzdur.

ÇETİN OSMAN BUDAK (Antalya) – Sayın Bakan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım. Bakanımız davet etti, gidersiniz, detaylı konuşursunuz ama burada konuları derinleştirme imkânımız yok, genel cevapları bir alalım lütfen.

Buyurun.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Burada, Sayın Süleyman Girgin dış ticaret hadlerimizdeki düşüşe dair bazı sorular sordu. Değerli arkadaşlar, ben rakamları veriyorken Türkiye'nin hem ihracat rakamlarını hem ithalat rakamlarını paylaştım. Türkiye'nin geçen sene 50 milyar dolar civarında bir enerji ithalatı vardı, bu sene 100 milyar dolar civarında. Şimdi, şunu söyleyebiliriz: İthalatımız arttı fakat neden arttığına bakmamız da önemli diye düşünüyorum. Biz, geçen sene miktar olarak... Bu sene miktar olarak geçen seneden çok daha fazla bir tüketimimiz olmadı, hatta belki tüketimde biraz

da azalış olabilir, son rakamlara bakmadım ama geçen sene 50 ödediğimiz yere bu sene 100 ödüyoruz. Dolayısıyla biz geçen sene ödediğimiz rakamları ödemiş olsaydık bu sene Türkiye’de cari açık sorunu kalmayacaktı çünkü hizmet ihracatımız çok ciddi şekilde arttı. Hem turizm gelirlerimizde hem de diğer hizmet kalemlerimizde ciddi artış var. Dolayısıyla cari açık diye bir gündemimiz olmayacaktı ama enerjideki bu artış tabii, ister istemez bütün ülkeleri etkilemektedir; rakamlara bir de böyle bakmakta fayda var diye düşünüyorum. Bunu ne yapmaya çalışıyoruz? İşte Karadeniz’deki aramalarımızla, Türkiye’nin diğer yerlerindeki aramalarla, Türkiye, kendi ihtiyacını en azından kısa vadede karşılayacak bir üretime ulaşmayı amaçlıyor. Allah nasip ederse önümüzdeki yılın ilk yarısında da Karadeniz’de bulunan doğal gazın sisteme entegre edilmesi hedeflenmektedir ve kademeli olarak oradaki üretim sahası geliştirilecektir. Dolayısıyla Türkiye’nin dış ticaret açığındaki temel problem budur çünkü olanın çok daha üzerinde bir rakam ödüyoruz. Bu sadece bizimle alakalı değil pek çok ülkenin şu an karşılaştığı sorun ve daha önce ihracat, dış ticaret fazlası veren ülkeler bile maalesef dış ticaret açığı vermeye başladı. Burada enerji ihraç eden ülkeler inanılmaz bir kaynak elde ederken diğer ülkeler de maalesef bu enerji faturasını ödemeye karşı karşıya kalıyor. Tabii, Türkiye’nin ekonomisi büyüyor, tüketimi de artıyor, burada, yenilenebilir enerjiyle alakalı da yatırımlar yapılıyor. Artvin’de Çoruh Nehri üzerinde yapılan barajlar, hidroelektriğe yapılan yatırımlar, temiz enerjiye yapılan yatırımlar aslında bunun bir göstergesi fakat sanayimizin büyüdüğü, toplumun refah seviyesinin arttığı ve enerji tüketiminin arttığı bir ülkede yaşıyoruz, genç nüfusumuz çok fazla. Dolayısıyla bizim enerji tüketimimiz belli ülkelerle mukayese ettiğimiz zaman çok daha fazla artıyor; hem sanayimizdeki gelişme hem de nüfusumuzun ve refah seviyemizin artmasından kaynaklı.

Enerji arz sorunumuz yok, fiyatında belki problem ama bütün dünyada var Türkiye en azından tedarikle alakalı herhangi bir sorun yaşatmıyor vatandaşlarına. Şu an, kışa doğru gidiyorken, hiç kimsenin ne enerjiyle alakalı ne de gıda arz güvenliğiyle alakalı bir tereddüdü olduğunu görmedim. Burada, milletvekillerimizden şunun eleştirisini duyduk: ”Enerji fiyatları yüksek, dış ticaret açığı arttı.” Ama hiç kimse “Enerji arz güvenliğinde problem var.” gibi bir şey söylemedi çünkü böyle bir durum yaşatmıyor Türkiye. “Gıda arz güvenliğiyle alakalı bir problem var, nereden bulacağız?” diye bir endişe dile getirmede kimse çünkü Türkiye bunu yaşatmıyor vatandaşlarına. Dolayısıyla bunlar önemli şeyler değerli arkadaşlar, bunu da ifade etmiş olayım.

BEDRİ SERTER (İzmir) – Hakikaten çok önemli; fiyat tavan!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Git bir de Almanya ile Avrupa’yla kıyasla.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sanırım Sayın Okyay, dâhilde işleme rejimiyle alakalı bir soru sordu.

Malumları olduğu üzere 2020 yılı ve 2021 yılı Türkiye’de Covid-19 salgınının yoğun olarak yaşandığı ve buna bağlı olarak tedbirlerin de arttırıldığı bir dönem olmuştur, herkes tedbir aldı, biz de aldık bu noktada. Söz konusu tespiti konu ekspertiz raporlarının hangi yıllara ait olduğunu ve pandemi dönemine ait olup olmadığı hususunda bir tespit bulunmadığından bulguya konu hususun genele matuf olmayıp münferit olaylar olduğunu, bu nedenle “çoğu ekspertiz raporunda” ifadesine katılmanın mümkün olmadığını ifade etmek isterim. Bulguda zikredilen mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, dâhilde işleme rejimi kapsamında ekspertiz raporuyla ilgili olarak mevzuat anlamında bir boşluk bulunmamaktadır. Ancak tespiti konu münferit olayların önüne geçebilmek adına, meri mevzuata uygun olarak ekspertiz raporlarının düzenlenmesini teminen, 14/4/2022 tarihli ve sayı numaralı – sayı uzun- yazımızla, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine, belgeler bazında gerekli incelemelerin

yapılarak mevzuat hükmüne uygun olmayan ekspertiz raporlarının DİİB taahhüt kapatma işlemlerini esas almaması gerektiği hususunda gereken talimatlar verilmiştir. Dolayısıyla teknik bir mesele ve bu teknik açıklamayı da size aktarmış olalım.

CHP, Konya Milletvekili Sayın Abdüllatif Şener...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, bir saniyenizi alayım.

Normal süreniz bitmiştir ama cevaplara devam edelim dersiniz bir...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, kısaca toparlıyorum, sorular var; geldikçe cevaplarımı da veriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman, on beş dakika uzatıyorum.

Geriye kalanları da yazılı alabilirsek seviniriz.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Abdüllatif Şener’in sorduğu, internetle alakalı bazı uygulamalarla tüketicilerin mağdur edildiğiyle alakalı... Burada, firma isimleri var; kamuoyu noktasında veremediğim için kendisi verebilirim, firmaları da görebilir. Toplam rakamı vereyim: 2022 yılında 168 milyon ceza kesilmiştir bunlara, yaptıkları uygulamalardan dolayı, sözleşmelere uymamakla ilgili; 168 milyon 288 bin 953 lira idari işleme alakalı cezai uygulama yapılmıştır. Özelde de paylaşabilirim hangi şirketler olduklarını.

Sayın Emecan da Danıştayla alakalı, Sayıştayla alakalı... Bakanlığımızca -az önce onu bekliyordum- anılan denetim raporu sonrasında -bir rapordan bahsedildi burada- 21/b kapsamında alım yapılmamıştır. Onu da ifade edeyim çünkü biz de çok böyle alım yapan bir Bakanlık değiliz.

Müzeyyen Şevkin, CHP Adana Milletvekilimiz... Çukurova Havalimanı Gümrük Müdürlüğü 15 Haziran 2022 tarihli onayla kurulmuş olup söz konusu Gümrük Müdürlüğünün faaliyete geçirilmesi yönündeki çalışmalar devam etmektedir. Diğer taraftan, Çukurova Havalimanı Gümrük Müdürlüğünün kurulması sonucunda Adana Gümrük Müdürlüğünün kapatılması söz konusu olmayıp söz konusu Gümrük Müdürlüğünün ticaret açısından daha uygun bir yere taşınması planlanmaktadır. Anlaştık?

ORHAN SÜMER (Adana) – Adana’dan mı taşınacak...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Adana’nın içinde tutacağız. Adana’dan nasıl taşıyacağız Adana gümrüğünü? Adana’da bir yere taşıyacağız, yer bakıyoruz.

ORHAN SÜMER (Adana) – Hep öyle deniyor da...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, cevap verdi Sayın Bakanımız.

Devam edelim lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Bugün Adana’ya biz heyet gönderdik buradayken, daire başkanları seviyesinde -Gümrükler Genel Müdürlüğü, Gümrükler Muhafaza, Destek Hizmetleri- yer bakıyoruz orada.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Havalimanı...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Havalimanını Ulaştırma Bakanıyla konuşursanız...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam edelim lütfen Sayın Bakanım.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Tamer Osmanağaoğlu Milletvekilimiz Üzümlü Sınır Kapısı’yla alakalı soru... Üzümlü Sınır Kapısı’nın modernizasyonu amacıyla proje etüt çalışmaları için ihtiyaç programı hazırlanmakta olup yatırım programına etüt proje olarak teklif edilecektir. Yatırım programına alınmasını müteakip modernizasyon çalışmaları yapılacaktır. Burada, tabii, daha yoğun olanları daha önce bitiriyoruz, daha az yoğun olanları daha sonra.

Ege Bölgesi'yle alakalı... Binayla alakalı çalışmamız devam ediyor, onu yenileyeceğiz, hem laboratuvarının hem binanın yenilenmesi lazım. Çalışmamız devam ediyor, onu bir an önce başlatmak istiyoruz, gündemimizde olan bir konu.

Bir kısım teknik konu var, bazı teknik bilgiler var, onları ben hazırlayıp göndereceğim milletvekillerimize.

Dolayısıyla ben çok teşekkür ediyorum katkılarınızdan dolayı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

(Uğultular)

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Ha, ben onu... TMO ödemeleri mi? Onu ben Tarım Bakanımızla konuşayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, geriye kalanları yazılı cevaplar Sayın Bakanımız...

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, başından sonuna sorulara odaklı bir şekilde cevap verdi Sayın Bakanımız, teşekkür ediyorum...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – ...ama eksik kalan soruların cevaplarını da Komisyonumuza...

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

RİDVAN TURAN (Mersin) – İsterseniz size takdim edebilirim bunları. Çok sayıda vatandaş...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Alabilirim. Şimdi, tatbikatına bakmamız lazım; sebep nedir, olay nedir, konu nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Yalnız, bir ricada bulunacağım Sayın Bakanım, Genel Kurula gitmeden önce bu yazılı cevapların bize ulaşması önemli, bir hafta on gün içinde yazılı cevaplar Komisyonumuza gelirse biz de ilgili arkadaşlarımıza...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Genel Kuruldan önce biz size ulaştıracağız onları.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İnşallah.

Teşekkür ediyorum.

Rekabet Kurumu Başkanımıza da...

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, tamamladık, rica ediyorum...

Rekabet Kurumu Başkanımıza da bazı sorular olmuştu, kısa bir söz veriyorum, beş dakika söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Sayın Başkanım, beş dakikada anlatmam mümkün değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kalanları da yazılı cevaplarsınız Başkanım.

Buyurun.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – İlk soru Sayın Garo Paylan’dan gelmişti “Trendyol’la ilgili ne yaptınız?” diye.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Zincir marketler...

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Zincir marketler ayrı bir konu.

Trendyol’la ilgili soruşturmamız bitmek üzere, raporu bitirdik, tarafa tebliğ ettik; en geç nisan ayı gibi nihai kararı vermeyi planlıyoruz ancak burada sözlü savunmayı henüz almadığımız için ve hukuki süreç tamamlanmadığı için tespitlerimizle ilgili çok detaylı açıklamalar yapmak istemiyorum. Eğer arzu ederseniz Kuruma buyurursunuz, çok seviniriz, size daha detaylı açıklamalar yapabiliriz. Sadece burada söylemek istediğim şey şu: E-pazar yerleriyle ilgili ilk soruşturma bu. Dünyada da çok fazla soruşturma yok ancak e-pazar yeri soruşturmamızdaki yerinde incelememizin son derece başarılı geçtiğini söylemem lazım. Bu anlamdaki teknoloji seviyemiz ve beşeri sermayemizi de sınımış olduk. Çok ciddi bir algoritma incelemesi yapabileceğimizi de görmüş olduk. Bilgi Teknolojisi Dairesi uzmanlarımız Trendyol’la ilgili soruşturmanın başlangıcında çok ciddi bir algoritma incelemesi yaptılar ve biz, ilk e-pazar yeri soruşturmamıza ilişkin son derece kapsamlı bir rapor hazırlamış olduk. Şimdi, bu raporunun sonuçlarıyla birlikte savunmaları alacağız ve bu savunmalardan sonra nihai karar aşamasına geçeceğiz. Bununla birlikte, kanunda yer aldığı şekliyle Trendyol bize taahhüt başvurusunda bulundu; bu taahhütleri de değerlendireceğiz. Taahhütleri değerlendirirken en önemlisi saikimiz şu: Bir, ihlali daha önceden kesmek, nihai karara kadar uzatmadan piyasadaki ihlali ortadan kaldırmak; İki, eğer verebileceğimiz nihai kararlarla alabileceğimiz önlemlerden daha öte taahhütler alabilirsek bunu da bir kazanım olarak görüyoruz.

Ben Trendyol’la ilgili sadece bu kadarıyla yetinmek istiyorum ama daha detaylı bilgi almak isterseniz yüz yüze konuşabiliriz Sayın Milletvekilim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Zincir marketlerle alakalı...

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Efendim?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Zincir marketler...

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Zincir marketlerle ilgili, biliyorsunuz, geçen sene ben size söylemiştim, onunla ilgili kararımızı verdik. Şimdi, 5 ve 6 Aralıkta ikinci soruşturmayı, sözlü savunmasını yapacağız. Orada 20’ye yakın teşebbüs var, yine “hub and spoke” (topla dağıt karteli) ve yeniden satış fiyatının tespitiyle ilgili iddialar var, o iddialarla ilgili sözlü savunmayı alacağız. İnşallah aralık ayının içinde nihai kararı vermiş olacağız. Belki üçüncü bir soruşturma da gelebilir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Regülasyon yapılması...

SALİH CORA (Trabzon) – Böyle bir yöntem mi var?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım, süremiz çok kısıtlı, rica ediyorum.

Başkanımız davet etti, giderseniz, detaylı konuşursunuz.

Buyurun.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Sayın Milletvekilimiz Ahmet Vehbi Bakırloğlu tütün piyasasıyla ilgili bir soru sormuşlardı. Tütün piyasalarına yönelik olarak sözleşmelerin tek başına teklif olması bir ihlal sebebi değil, çünkü Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu varken verilmiş bir karar var, alımlarını ona göre yapıyorlar. Ancak buna rağmen kendi aralarında bir uyumlu eylem, bir pazar paylaşımı varsa bu bizim görev alanımıza girer ve denetimlerimizi yaparız. Ancak bu konuda bize herhangi bir şikâyet şu ana kadar ulaşmış değil.

Sayın Çetin Osman Budak “Almanya kanununda değişiklik yapıldı, 4054 sayılı Kanun’da değişiklik yapılacak mı?” diye sordu. Ben, Sayın Bakanımın izniyle burada bir müjde vermek istiyorum, tasarımız hazır gibi. Sayın

Bakanımız çok ciddi bir destek verdi, tam bir rekabet savunucusu kimliğiyle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Tasarı” demeyelim de ihtiyacınızı ortaya koyduğunuz doküman hazır diyelim.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Raporlamamız efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hükümetler kanun tasarısı veriyordu eskiden, sistem değiştii.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Teknik detayı onlar çalışıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, devam edelim Başkanım.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Teknik ihtiyaç listesi... Sadece şunu söylemek isterim Sayın Milletvekilim: Almanya’da hazırlanan dijital piyasalara yönelik kanun kapsamının çok ötesinde bir raporumuz var. Almanya’yı ve Komisyonu, dünyadaki diğer otoriteleri gölgede bırakacak bir tasarı olacak inşallah bizim bu raporumuzla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ek süre veriyorum toparlarsanız iki dakikada.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Efendim, hemen.

Sayın Bülent Kuşoğlu’nun bir sorusu var: “4054 sayılı Kanun Teklifi’nin E-Ticaret Yasası’ndan farkı nedir?” Aslında tamamlayıcı bir yanı var. E-Ticaret Yasası ile 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun birbirini tamamlıyor. Bir de şöyle bir durum var, E-Ticaret Yasası sadece e-pazar yerlerini denetliyor, sorumluluk alanı e-pazar yerleriyle ilgili. Biz ise e-pazar yerleri dâhil yaklaşık 8 platformu ve buradaki hâkim durumu dikkate alan bir hazırlık içindeyiz. İnşallah, Meclisimiz bu konuda gerekli çalışmayı yapar ve bu piyasalara, dijital piyasalara uygun bir kanunumuz, yasamız olur.

Sayın Sibel Özdemir’in sorusu: “Devlet yardımları konusunda AB’yle fark neden kaynaklanmaktadır?” Sanıyorum 2010 yılında çıkarılan bir yasayla, devlet yardımları konusu bizim sorumluluğumuzdan Hazineye geçti, o konu bizim sorumluluk alanımızda değil.

Bunun dışında, idari para cezalarımızın Batı’dan yüksek olduğuna dair bir iddia var ancak ben bunu asla kabul etmiyorum. İdari para cezalarımız görece, onlara göre çok düşük. Onların aslında istediği şey şu: Bizim Rekabet Kurumu olarak yabancı sermayeli şirketleri bu ölçüde, ciddi bir denetime tabi tutmamamız herhâlde çünkü onlar için asıl olan, idari para cezası değil, davranışsal tedbirlerimizde onlarla ilgili iş modellerini denetlememiz. Rekabetçi bir serbest piyasa mı arzu ediyorlar yoksa -tabirimi affedin- denetimsiz bir piyasa mı arzu ediyorlar? Bunu ben çok iyi anlayabilmiş değilim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Süremizi aşmış durumdayız.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Efendim, çok fazla soru var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onları, geri kalanı yazılı olarak bizim Komisyonumuza iletirseniz...

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Yazılı cevap...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir zahmet.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Yazılı cevap vereyim.

TOGG'la ilgili de cevabım hazırda ama Sayın Başkanım, onu size yazılı olarak, isterseniz, arzu ederseniz de sözlü olarak verebilirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yazılı ifade edersiniz.

Değerli arkadaşlar, böylece gündemimizdeki kamu kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

Ticaret Bakanlığının bütçesini okutuyorum.

(Ticaret Bakanlığının bütçesi okunmaya başlandı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakanlık bütçesi üzerinde 2 adet önerge vardır.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Ticaret Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
41	21.35	01	05.04	50.000.000.000 TL

Rıdvan Turan

Garo Paylan

Dirayet Dilan Taşdemir

Mersin

Diyarbakır

Ağrı

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Garo Bey izah edecek, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakanlığınız esnaftan sorumlu ve 2 milyonun üzerinde esnaf var ve esnaflara destek için bütçenize bakıyorum, yalnızca 4 milyon TL var Sayın Bakan yani esnaf başına 2 TL. Esnaf bu kadar sıkıntı hâlindeyken bir yıl boyunca esnaf başına 2 TL desteği reva görmüştünüz. Sayın Bakan, esnafa, özellikle küçük esnaf ve zanaatkârlara gelin hibe desteği verelim, diyoruz. Bu açıdan küçük esnaf ve zanaatkâra, 1 milyon esnafa 50'şer bin TL hibe desteği verilmesini öneriyoruz ve bütçenizin 50 milyar TL artırılmasını öneriyoruz. Bu önerimize de AK PARTİ'li ve MHP'li arkadaşlarımızın desteğini bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Durmuş Yılmaz

Ankara

KURUM: Ticaret Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
41	21.35	01	05.04	48.000.000.000 TL

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Durmuş Bey, gerekçeyi mi okutayım?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Artan döviz kuru ve beraberinde yaşanan yüksek enflasyon sonucu esnaf ve sanatkarlarımız yüksek girdi maliyetleri karşısında ciddi kayıplar yaşamıştır. Hükümetin hatalı ekonomik politikalar uygulamasının maliyeti vatandaşlarımızla beraber esnaf ve sanatkarlarımıza yüklenmiştir. Dükkânlarının kira, elektrik ve ısınma giderlerinde meydana gelen artışları, halkın alım gücünde yaşanan düşüş sebebiyle fiyatlara yansıtamamaktadırlar. Çare olarak düşünülen kredi kampanyaları ne yazık ki esnaf ve sanatkarlarımızın sorununu çözemeyecektir. Bu sebeple, önergemizle sayıları yaklaşık 2 milyonu bulan esnaf ve sanatkarlarımız için 2023 yılı boyunca aylık 2 bin TL olmak üzere destek verilmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Ticaret Bakanlığı 2023 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Ticaret Bakanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rekabet Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Helal Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumu 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumunun 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece gündemimizdeki bütçe ve kesin hesaplar kabul edilmiştir, hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 8 Kasım 2022 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.03